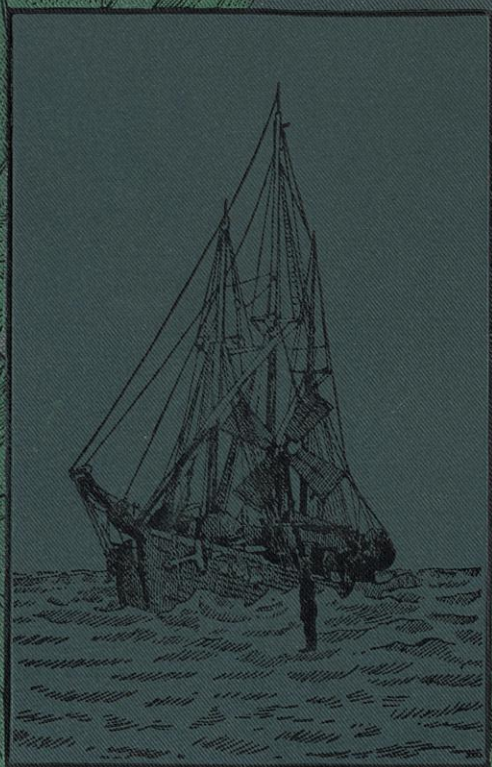
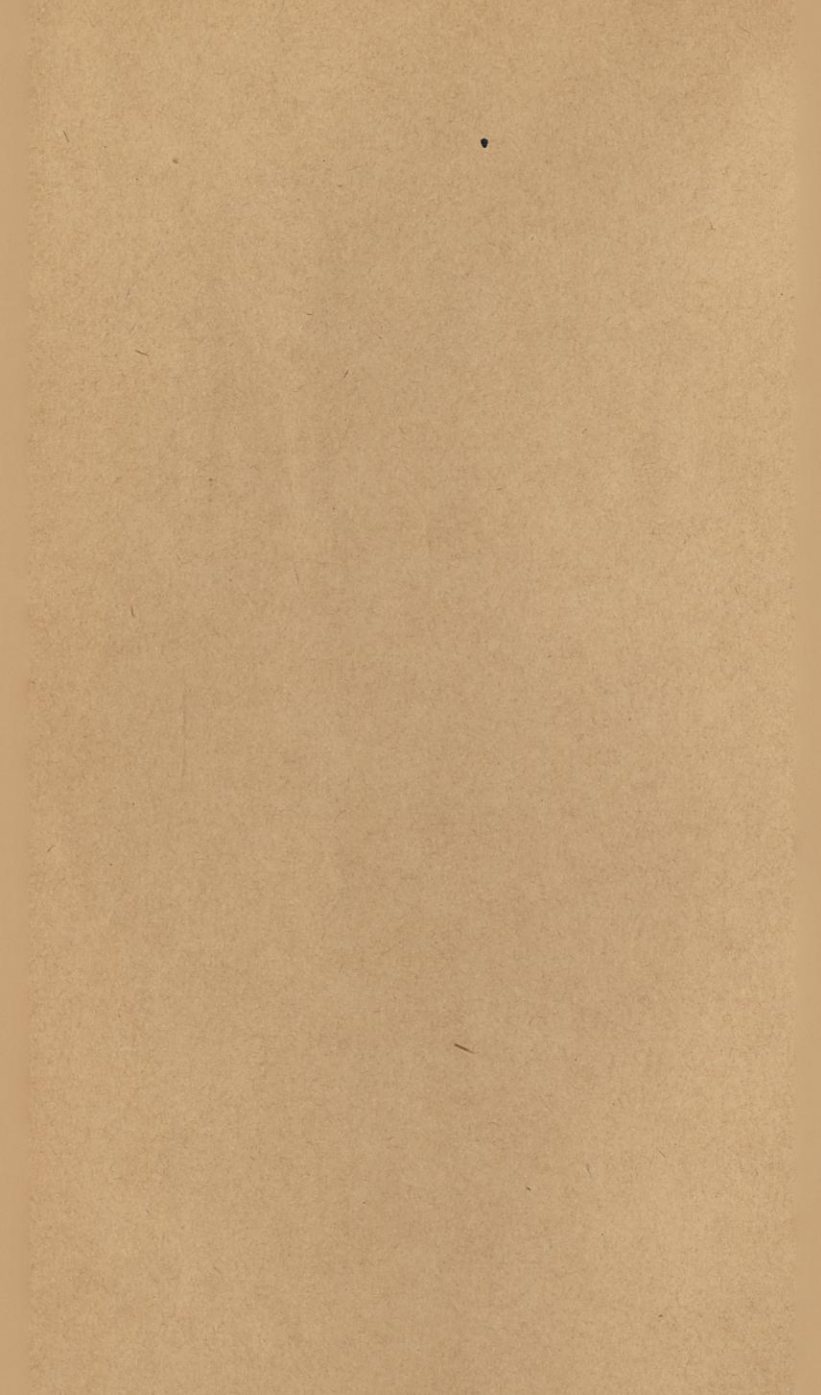

FRIDTJOF NANSEN

POHJAN PIMEILLÄ PERILLÄ

UNIV. BIBLIOTH.
* 1900 *
HELSINGFORS

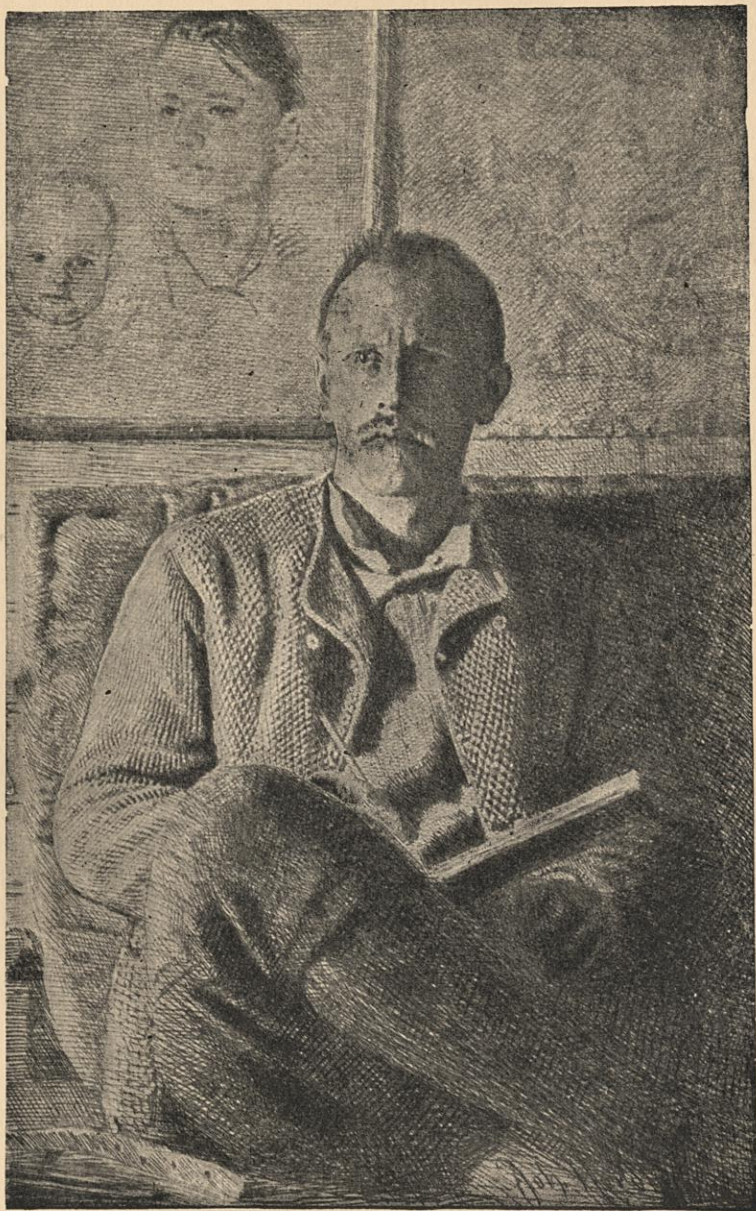

10 vihko.

60 penniä.

KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ · OTAVA · HELSINKI ·

(Yhteensä 30 vihkoa à 60 penniä.)

Nansen hytissään, ennen rekiretkelle lähtöään
helmikuun 15 p:nä 1895.

Auringon laskulla. Syyskuun 22 p. 1893.

Nausenin pastellimaalauksen mukaan.

POHJAN PIMEILLÄ PERILLÄ

Norjalainen Napaseuturetki 1893—1896

Kirjoittanut

FRIDTJOF NANSEN

Otto Sverdrupin kirjoittamalla lisäyksellä.

Tekijän luvalla suomentanut

Teuvo Pakkala.

EDELLINEN OSA.

Satakahdeksantoista kuvaa ja kaksi karttaa.

HELSINGISSÄ
KUSTANNUSOSAKEYYHTIÖ OTAVA

HELSINGISSÄ

OSAKEYHTÖ WEILIN & GÖÖS AKTIEBOLAG

1897.

Minulla on vain kaksi sanaa sanottavana: Ensiksi, että tämä kirja matkakertomukseksi tavallisessa merkityksessä on liian itsekohtaisesti kirjoitettu. Vaan minä toivon, että omien tunteitteni kuteitten läpi näkyvät kertomuksen loimetkin ja että vaihtelevista tunnelmista pilkoittaa esiin kuva suuren jääkorven luonnosta ja elämästä siellä.

Ja sitten sydämmellinen kiitos professori Moltke Moelle monesta arvokkaasta neuvostaan ja ystävällisestä avustaan.

Gårdhåb, Lysaker, syyskuun 27 päivänä 1897.

Fridtjof Nansen.

Sisältö.

Johdanto	1
I. Matkavarustukset	46
II. Lähtö	70
III. Hyvästit Norjalle	83
IV. Matka Karameren poikki	114
V. Vanhan maailman pohjoiskären ympäri	162
VI. Talvenyö	180
VII. Ensimmäinen joulukuu ja talvi Framilla	262
VIII. Kevät ja kesä 1894	346
IX. Toinen syyskuu jäällä	401
X. Toinen joulukuu ja uusi vuosi	463

Lehtikuvia.

Fridtjof Nansen	
Auringon laskulla (pastellimaalaus)	
Sverdrup kajutassaan	69
Mursunpyynti Taimurniemen itärannalla	163
Sunnuntaisin salongissa	188
Yläpää illallispöytää	230
Aterialla pöydän alapäässä	234
Kortinlyöntiä salongissa	242
Havaintojen teko auringon pimenemisen aikana 1894	338
Blessing leviää haraamassa	352
Luojaaminen 1,900 sylen vedellä	363
Meren lämmön mittaus. „Lämpömittari ylös!“	365
Illallisella	456
Fram jääpuristuksen jälkeen, helmikuussa 1895	494
Fram kuunvalossa tammikuussa 1895	498
Talvenyössä	502

Sivukuvia.

Framin piirustuksia	52—53
Collin Archer	63
Fram. Lähtö Bergenistä	84
Ensi kerta ajojäättä	86
Trontheim	90
Koetus-ajo koirilla	99
Vanha ja uusi kirkko Chabarovassa	102
Chabarova. Iltahetki	103
Maihin Jalmalissa	116
Yli Jalmalin tasankojen	118
Fram Karamerellä	120
Kamennisaari, lounaasta katsottuna	123
Se kellahti hengetönnä selälleen	132
Me koetimme ensin vetää karhuja	133
Suurin Scott Hansenin saarista	142
Aasian pohjoisrannikon edustalla	144
Länsipuolella Nordenskiöldin saarista	146
Axel Heibergin saaret	163
Maa Kap Tsjeljuskinin luona, Eivind Astrupin vuori	164
Maissa Kap Tsjeljuskinin itäpuolella	166
Mursun nylkeminen	170
Jää, johon Fram tarttui kiinni	178
Paja Framin kannella	181
Termometrikoppi	183
Barometrien tarkastus salongissa	185
Magnetisia havaintoja ,	186
Keittiö tupakkahuoneena	188
Hupanen leikki „marjaasi“	190
Koiraleirimme	193
Henrik Greve Blessing hytissään	195
Blessing lähtee varovasti hiipimään	198
Sigurd Scott Hansen	205
Ensi kertaa koirilla ajelemassa	215
Theodor C. Jacobsen	218
Hjalmar Johansen	223
Peder Hendriksen	246
Peder Hendriksen lyö karhua lyhdyllä	251

Yökuleksiä	256
Ne haukkuivat miestä, jonka näkivät kaukana jäällä kuu- tamossa	258
Sverdrupin pettymys	259
Adolf Juell	263
Kuvanäytteitä Framsjästä	265—267
Nocturne	269
Bernhard Nordahl	270
Kuutamo	271
Lars-Seppä, Lars Pettersen	281
Anton Amundsen	284
Ivar Mogstad	290
Punnittu eikä köykäiseksi löytty	307
Auringon kangastus	310
Bernt Bentsen	314
Kerrostukset ajojäässä	316
Jää taipunut notkolle	317
Johansen tuulenmittaajaa tarkastamassa	321
Auringon korkeuden määrittäminen	326
Suksiparaati	328
Purjereki	331
Kotia auringonlaskun jälkeen	337
Fram kevään tullessa	344*
Fram takaapäin	348*
Valokuvaaja kulussa	350
Jääröykkelikköä Framin lähellä	351
Hendriksen puristusselän luona	353
Puristusselkä keulan puolella	354
Purjehtimassa tuorevesi järvellä	355
Kesä-iltana	359
Railo Framin keulan puolella	360
Jään lämmön mittaaminen	362
Meren lämpö määrän mittaaminen	364
Kesävieraista	366
Ruusulokki	368
Koirain asuinrakennukset jäällä	372
Johansen „Sultanin“ kanssa	373
Koirat päiväpaisteissa	374
Perustuslain vuosipäivä	375

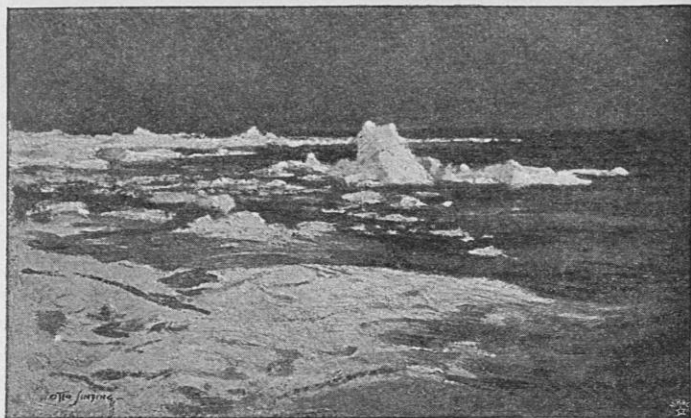
* Kuvat tekijän erehdyksestä tulleet tähän osaan. Ovat vuodelta 1895 ja kuuluvat jälkimmäiseen osaan.

Koti-ikävä	380
Kesäelämä Framin peräkannella	383
Leviä keräämässä	387
Blessing leviä keräämässä	390
Blessing leviä pyydystämässä	392
Framin vasemmalla puolen oleva puristuselkä	398
Kajakin runkoja	402
Pettersen syöksyy keittiöstä salonkiin	403
Ystävykset	403
Viholliset	407
Framin peräkannella	411
Hiihtoharjoituksia	415
Kotia hiihtoretkeltä	416
Hiihtoretkeltä tultua	417
Jäämöhkäle	420
Hiihtoretkellä	423
Häipyvä päivä	425
Lumiobservatorion rakentaminen	428
Juttelemassa päivällisen jälkeen	432
Revontulikruunu	434
Se pysähtyi äkkiä, laski penikat edelleen	438
Halmapeli Framin salongissa	455
Konehuoneessa	473
Kaikki miehet kannelle!	487
Theodor Claudius Jacobsen	490
Kuun kehät	497
Paja	500

K a r t t o j a :

Framin ja retkikunnan matkasta.
Pohjoisen Napapiirin yleiskartta.

Johdanto.

„Kaukaisten vuosien perästä on tuleva aika, jolloin valtameri on irrottava salaisuudet kahleistaan, jolloin suuri maailma on avoinna, jolloin merenkulkijat löytävät uusia maita eikä Thule enää ole äärimmäisin niistä.“

SENECA.

Silmän näkemättöminä, jalan astumattomina, kuolon sikeässä levossa, jäätyneet napaseudut uinailivat puhtaan jääpeitteensä alla aikojen aamun sarastukselta asti. Mahtava valkovaippa jättiläinen oikoili kohmettuneita jäseniään mietiskellen vuosituhansien unelmia.

Ajat vierivät — hiljaisuus oli syvä.

Sitte, historian koitolla, kaukana etelässä, heräävä ihmishenki kohotti päätään ja katseli yli maan; etelästä päin se kohtasi lämmintä, pohjoisesta päin

pakkasta ja silloin se tuntemattoman alan rajojen taakse sijoitti näiden molempain valtakunnat, etelään tukehduuttavan kuumuuden, pohjoiseen surmaavan pakkasen.

Vaan ihmishengen alituisesti kasvava valon- ja tiedonhalu pakotti tuntemattoman alan siirtämään rajojaan askel askeleelta, kunnes ne pysähtyivät pohjoisessa luonnon suuren jääkirkon kynnykselle, napaseutujen äärettömän hiljaisuuden äärelle. Tähän saakka ei ollut mitään ylipääsemättömiä esteitä noussut voittoisasti kulkevien joukkojen tielle, jotka rohkeina tunkeutuivat edelleen. Vaan täällä jättiläiset kääntyivät päin, liittolaisinaan elämän pahimmat viholliset — jää, pakkanen ja pitkä talvinen-pimeys.

Lauma toisensa jälkeen ryntäsi pohjoiseen, vaan aina surmakseen. Uudet rivit olivat valmiina kulkemaan kaatuneiden edeltäjänsä yli.

Sanomattoman hitaasti ihmissilmä tunkeutui jäämeren sumuihin — — Sumuseinän takana oli satumaa, jossa kuurapartaurhot telmivät hurjaa leikkiään Nivlheim'issä — Sumulassa.

Minkä vuoksi vetäysimme sinne aina uudelleen? Siellä pohjoisessa päin pimeässä ja pakkasessa oli Helheim — Tuonela — jossa kuoleman jumalatar hallitsi, siellä oli Nāstrand — kuolleiden ranta — jossa ei mikään elävä olento voinut hengittää, ja sinne vain joukko toisensa jälkeen suuntasi kulkunsa — mitä varten? Kuolleitako kotia noutamaan — niinkuin Hermod, kun hän ratsasti Balderia hakemaan? Ei, he etsivät tietoja tuleville sukupolville, ja kun tahtonet nähdä ihmishenkeä jaloimmassa taistelussaan taikauskoa ja pimeyttä vastaan, niin lue arktisten retkien historiaa, lue miehistä, jotka niihin aikoihin, jolloin talvettuminen napaseutu-yöhön

tuotti suuremmalla varmuudella kuoleman kuin elämää, kuitenkin liehuvin lipuin kulkivat kohti tuntematonta. Tiedon hankinta ei missään ole maksanut enemmän vaivoja, kärsimyksiä ja tuskaa; vaan ihmishenki ei saa ennen lepoa, kuin ihmisjalka on astunut jokaiselle täplälle tälläkin alalla ja jokainen arvoitus sieltä on saatu selville.

Minutti minutilta, aste asteelta me olemme kontanneet eteenpäin, pannen kaiken tarmomme liikkeelle. Päivä lähestyi vitkalleen; vaan vasta olemme päivän koitolla, ja yhä pimeys levitteleikse suurilla napaseutujen aavikoilla.

Esi-isämme, vanhat viikingit, olivat ensimmäisiä napaseuturetkeilijöitä. On sanottu, että heidän jäämerimatkoillaan ei ole ollut merkitystä, kun niistä ei ole jäänyt mitään pysyväisiä jälkiä; vaan tässä puheessa ei ole perää. Niin kuin meidänaikaiset pyytömiehet, alituisissa taisteluissaan jäätä ja merta vastaan, ovat aseenkantajiamme tutkimussissamme siellä pohjoisessa, samoin vanhat norjalaiset, Erik Punanen, Leiv ja monet muut etunenässä, ovat kaikkien tulevien sukujen napaseuturatkien edelläkävijöitä.

On muistettava, että niinkuin he olivat ensimmäisiä valtamerenkulkijoita, samoin kukaan heitä ennen ei ollut ryhtynyt taisteluun jäätä vastaan. Jo kauan sitä ennen kuin muut mertakulkevat kansat olivat uskaltaneet pursillaan rantavesiltä kaikota, meidän esi-isämme kulkivat poikin ja pitkin näillä merillä, löysivät Islannin ja Grönlannin ja asuttivat ne; sittemmin löysivät Amerikan eikä heitä pelottanut laskea suoraan poikki aavan Atlantin Grönlannista Norjaan. Monta ottelua heillä oli kestettävänä avonaisissa pursissaan jäiden kanssa Grönlannin rannikoilla, ja monet heistä sortuivat.

Näille matkoille heitä ei ajanut yksistään seikkailuhalu, joka tosin on kansanluontemme pääpiirteitä, vaan yhtä paljon se, että oli välttämätöntä hankkia uutta maata useille levottomille päämiehille, jotka eivät mahtuneet Norjaan. Vaan heitä oli kiihoittamassa myöskin todellinen tiedonhalu. Me tiedämme jo *Otharista*, joka noin 890 oleskeli Alfred kuninkaan hovissa Englannissa, että hän lähti tutkimaan maiden laajuutta pohjoiseen päin, tahi, kuten hän itse sanoo: „hänessä syntyi ajatus ja halu oppia tuntemaan ja näyttämään, miten kauas maa ulottui pohjoiseen, ja oliko asuttuneita ihmisiä siellä pohjoisessa, erämaan toisella puolen.“ Hän asui Helgelannin pohjoisosassa, luultavasti Bjarköissä, ja kulki Nordkapin ympäri sekä sitte itään päin Valkeaan mereen saakka.

Adam Bremeniläinen kertoo *Harald Ankarasta*, „norjalaisten taitavasta kuninkaasta“, että hän teki meriretken pohjoiseen päin ja „tutki pohjoisen valtameren aavikoita laivoillaan, vaan pimeys levisi vaaruvan maailman kidan eteen, ja töintuskin hän pelastui kauheasta kuilusta kääntämällä laivansa.“ Tämä oli Ginnungagapet, syväne maailman lopussa. Miten kauas hän tuli, ei kukaan tiedä; vaan kaikissa tapauksissa hän ansaitsee tunnustusta, sillä hän oli ensimmäisiä napaseuturetkeilijöitä, joka kulki puhtaan tiedonhalun takia.

Luonnollisesti nämä norjalaiset eivät ole kokonaan vapautuneet aikansa taikauskaisista käsityksistä, joita oli napaseuduista, missä heillä oli heidän Ginnungagap, Nivlheim, Helheim ja myöhemmin Trollebotn. Vaan näissäkin salaperäisissä ja runollisissa kuvitteluissa oli kuitenkin sisustana niin suuri joukko todellisia havainnoita, että voi sanoa heillä olleen tavattoman selvä käsitys asiain oikeasta luonnosta.

Miten raitis ja selvä käsitys heillä oli, sen parhaiten osoittaa pari vuosisataa myöhemmin meidän vanhan kirjallisuutemme tieteellisin teos, „Kongespeilet“, jossa sanotaan, että „heti kun on kulettu suurin osa kuohuisaa merta, niin on siellä meressä sellaiset määrät jäätä, että ihmiset eivät tiedä vertoja missään muualla koko maailmassa. Muutamat näistä jäistä ovat niin tasaisia, kuin olisivat jäätyneet itse merellä, ne ovat väliin 4 väliin 5 kyynärän vahvuisia ja ovat niin kaukana merellä, että voi saada matkata neljä tahi useampiakin päiviä, ennen kuin pääsee jäätä maalle. Vaan näitä jäitä on enemmän koilliseen tahi pohjoiseen päin rannikolla kuin etelään ja lounaiseen tahi länteen. — — —“

„Nämä jäät ovat kummallisia luonnoltaan. Väliin ne ovat niin yhdessä kohden kuin voi odottaa, ja monia avantoja tahi vuonoja niissä, vaan väliin niiden vauhti on niin voimakas ja raju, että ne eivät kule hitaammin kuin laiva hyvällä tuulella, ja ne ajautuvat yhtä usein vastatuuleen kuin myötäiseenkin.“

Tämä käsitys on sitä merkillisempi, jos tarkastetaan sitä niiden lapsellisten kuvittelujen rinnalla, joita maailman muissa osissa oli tähän aikaan maan vieraista seuduista.

Sitte kansamme veltostui, ja vuosisatoja vierähti ennen kuin taas matkoja suunnattiin pohjoisille vesille. Tällä kertaa niihin ryhtyi muita kansoja, varsinkin hollantilaiset ja englantilaiset, jotka kulki-
vat etunenässä, vaan vanhojen norjalaisten raikkaat käsitykset olivat joutuneet unohduksiin. Sen sijaan tapaamme tuon ihmiselle omituisen taipumuksen mitä haaveellisimpiin luulotteluihin tekemässä purkauksiaan toisen toisensa jälkeen. Tämä halu on löytänyt erittäin laajan temmellystantereen pohjoisissa seuduissa. Kun ei tavattukaan surmaavaa pakkasta,

niin teoria keikahti päinvastaiseksi, ja nuo luulotte-
lut, jotka ovat kestäneet meidän päiviimme saakka,
ovat varsin kummallisia ja vääristeltäviä. Lakkaa-
matta uudistuu tuo sama: sitä luonnonilmauksen seli-
tystä, joka on luonnollisin, enin vältetään; jos ei ole
mitään keskitietä, niin mieluummin mitä hurjimpia
arveluita. Ainoastaan tällä tavoin usko avonaisesta
napaseutumerestä voi syntyä ja pysyä, vaikka jäätä
tavattiin kaikkialla — sen täytyi olla jään takana.

Tällä tavoin usko jäättömästä koillis- ja luoteis-
reitistä Cathai'n tahi Kiinan ja Intian rikkauksille —
synnyttyään ensiksi 15:llä vuosisadalla — voi sukel-
tautua lakkaamatta esille uudestaan, vaikka se sai
kärsiä tappion toisensa jälkeen. Kun jää oli sulkuna
eteläisemmällä leveysasteilla, niin piti teiden olla
pohjoisempina, lopuksi etsittiin kulkupaikkaa itse
navan yli.

Niin hurjia kuin nämä teoriat olivatkin, niin ne
kuitenkin ovat olleet ihmiskunnan hyödyksi; sillä
niiden kautta meidän tietomme maailmasta laajen-
tuivat melkoisessa määrässä. Tästä näkyy, että
mikään työ tutkimuksen palveluksessa ei ole turha,
ei edes silloinkaan kuin sitä väärät käsitykset kan-
nattavat. Niinpä Englanti saa alkujaan suureksi
osaksi kiittää näitä satuhaaveita siitä, että se on
maailman mahtavin merikansa,

*

*

*

Monilla tavoin ja monia teitä ihmiskunta on
koettanut tunkeutua tähän kuoleman valtakuntaan.
Aluksi koetettiin ainoastaan meritse. Laivat olivat
ensialussa erittäin sopimattomia taisteluun jäätä vas-
taan, ja vastenmielisesti siihen antauttiin. Vanhojen
norjalaisten kynnelaitaiset kuusi- ja petäjä-purret

eivät olleet paremmin tarkoituksenmukaisia kuin ensimmäisten englantilaisten ja hollantilaisten napaseuturatkelijain pienet kömpelöt karavellit. Vähitellen opittiin kuitenkin sovittamaan laiva olosuhteiden mukaan, ja yhä rohkeammin ne laskettiin pelättyjen jäätelien väliin.

Sivistymättömät napaseutukansat, niin hyvin ne, jotka asuvat Siperian tundroilla kuin Pohjoisamerikan eskimolaiset, olivat kuitenkin, kauan ennen napaseuturatkien alkua, keksineet toisen ja paremman kuluneuvon näillä mailla, ja se oli *reki*, jota tavallisesti vedätettiin koirilla. Tämä erinomainen kulkuneuvo tuli ensikerran napaseutu-tutkimusten palvelukseen Siperiassa, ja jo 17:llä ja 18:lla vuosisadalla venäläiset tekivät siellä mitä laajimpia rekiretkiä ja kartoittivat koko Siperian rannikon aina Europan rajalta Beringin salmeen saakka. He eivät retkeilleet ainoastaan rantoja pitkin, vaan menivätpä itse ajojään poikki Uussiperian saarille ja niiden pohjoispuolellekin, ja tuskin missään matkustajat ovat kärsineet niin monia vaivoja ja osoittaneet niin suurta kestävyyttä.

Amerikassakin englantilaiset rupesivat jo varhain käyttämään rekiä Jäämeren rannikkojen tutkimuksiin. Siellä käytettiin niin hyvin intialaista rekimuotoa, toboggaa, kuin eskimolaista mallia, ja täällä rekiretket saavuttivat korkeimman kehityksensä M'Clintockin voimakkaalla johdolla. Venäläiset käyttivät matkoiltaan useimmiten paljon koiria ja ainoastaan muutamia harvoja miehiä, vaan englantilaiset sitä vastoin paljon enemmän miehiä, ja rekiä oli vetämässä joko kerrassaan tahi osaksi miehiä. Joku ainoa niinkuin M'Clintock käytti myöskin koiria. Tuolla tarmokkaimmalla retkellä kaikista, joita on tehty pohjoisemille leveysasteille pääsemiseksi, Markhamin mer-

killisellä matkalla pohjoista kohden „Alertin“ talvisatamasta, oli 33 miestä vetämässä rekiä, vaikka heillä oli koko joukko koiria laivassa; näyttää siltä, että he eivät pitäneet erittäin suuressa arvossa koiria. Amerikalainen Peary on Grönlannin sisämaanjäätretkillä käyttänyt toista menettelytapaa: niin vähä miehiä ja niin paljo koiria kuin suinkin.

Koirien suuri merkitys rekiretkillä oli minulle selvillä jo ennen grönlantiretkeäni, ja syynä siihen, etten niitä siellä käyttänyt, oli ainoastaan se, etten voinut saada hankituksi soveliaita koiria.*

Vielä voidaan mainita kolmas kulkutapa, jota on käytetty arktisissa seuduissa; tämä tapa on veneellä ja reellä yhtenä. Jo vanhoista norjalaisista kerrotaan saduissa ja „Kongespeilet“issä, että heidän Grönlannin merellä piti vetää veneitään päivittäin jään yli, pelastuakseen ja päästäkseen maalle. Ensimmäinen, joka tätä kulkutapaa käytti varsinaisesti tutkimuksen palveluksessa, oli Parry, joka, kuuluisalla retkellään pohjoisnavalle 1827, jätti laivansa ja tunkeutui pohjoiseen päin yli ajojään, vetäen veneitään reillä. Hän pääsikin leveysasteelle, 82° 45', joka sitte pitkät ajat oli pohjoisimpana saavutettuna paikkana, vaan täällä virta sortii häntä etelään päin kiivaammin kuin hän ehti kulkea sitä vastaan, ja hänen täytyi kääntyä takaisin. Sittenmin tätä kulkutapaa ei ole erityisemmin käytetty pohjoisnavalle tunkeutuessa. Mainita kuitenkin voidaan, että myöskin Markhamilla oli rekiretkellään mukanaan vene. Useat retkikunnat ovat pakosta joutuneet tekemään pitkiä matkoja ajojään yli tällä tavoin, päästäkseen kotiaan, jätettyään tahi menetettyään laivansa. Eri-tyisesti voidaan tässä mainita itävaltalais-unkarilainen

* Suksilla poikki Grönlannin, siv. 28.

„Tegetthoff“-retkikunta Frans Josefin maahan ja onneton amerikalainen „Jeannette“-retkikunta.

Harvat näyttävät tulleen ajatelleeksi seurata eskimolaisten antamaa viittausta: elää heidän tavallaan ja, raskaiden veneiden asemesta, kulettaa mukanaan keveitä kajakeita, joita koirat vetävät, eikä tässä suhteessa ole koskaan mitään koetusta tehty.

Ne tiet, joilla edellä kuvatuista kulkutapoja käytettiin, olivat pääasiallisesti *Smithin salmi*, Grönlannin ja Huippuvuorten välinen meri, Frans Josefin maan ja Beringin salmen seudut.

Se tie, jota viime aikoina navalle on useimmiten koitettu rynnätä, on *Smithin salmi* ja syynä siihen oli kai varsinaisesti se, että amerikalaiset retkeilijät, jonkun verran liioitellen, väittivät siellä tavanneensa avonaisen napaseutumeren, joka ulottui rajattomiin pohjoista kohden. Kaikkien retkikuntain tie kuitenkin katkesi summattomien jääjoukkojen luo, jotka kulki-
vat etelään ja ajautuivat rantoja vasten.

Tärkein tällä tiellä oli englantilainen retkikunta Nares'in johdolla 1875—76, jonka varustuksiin uhrattiin suuret rahasummat. Nares'in lähin mies Markham pääsi korkeimmalle leveysasteelle, 83° 20', joka siihen asti oli saavutettu, vaan se maksoi suuria ponnistuksia ja kärsimyksiä, ja Nares päätti ikipäiviksi varmistaneensa, että tätä tietä oli mahdoton päästä pohjoisnavalle.

Greely-retkikunnan oleskellessa samassa seudussa, 1881—84, Lockwood pääsi pari minuttia korkeammalle, 83° 24' pohjoista leveyttä, pohjoisimmalle pisteelle maapallollamme, jonne ihmiset ovat päässeet ennen sitä retkeä, josta tämä teos kertoo.

Grönlannin ja Huippuvuorten välisessä meressä on tehty monta koetta päästäkseen jäämaailman

salaisuuksiin tunkeutumaan. Jo Henry Hudson 1607 koetti *Grönlannin itärantaa* päästä navalle, jossa hän toivoi tapaavansa avovettä ja tien Etelämereen. Hänen piti pysähtyä 73° pohjoista leveyttä, muutamalle paikalle rannalla, jonka nimitti: „Hold with Hope“. Saksalainen retkikunta Koldewey'n johdolla (1869—70), joka kulki samaa reittiä, pääsi reillä pohjoiseen aina 77° pohjoista leveyttä. Meritieksi pohjoiseen päin on tämä aivan varmaan mitä sopimattomin valtatie, kun Napaseutuvirta täällä ajaa pitkin tätä rannikkoa suuria jääjoukkoja.

Parempi tie on *Huippuvuorten* luona, jossa jo Hudsonkin koetti, kun hän tuli estetyksi Grönlannin luona, ja jossa hän pääsi $80^{\circ} 23'$ pohjoista leveyttä. Huippuvuorten edustaa pohjoiseen päin menevä lämmin virta pitää meren jäättömänä, ja tästä seudusta on verrattomasti varmin ja helpoin pääsy korkeille leveysasteille jäättömässä väylässä. Huippuvuorten pohjoispuolella Edward Parry tekikin jo mainitun yrityksensä 1827.

Kauempana idässä jääsuhteet eivät ole niin suotuisat ja sen vuoksi harvat napaseuturetkikunnat ovat niitä teitä lähteneet. Itävaltalais-unkarilaisella retkikunnalla Weyprecht'in ja Payer'in johdolla 1872—74 oli alkuperäisenä tarkoituksena etsiä koillista reittiä, vaan heti ensikerran jäitä tavatessaan tarttui kiinni Novaja Semljan pohjoisnokalla, ajautui pohjoiseen päin ja löysi *Frans Josefin maan*, josta Payer koetti reillä tunkeutua edemmäksi pohjoiseen päin, ja $82^{\circ} 5'$ pohjoista leveyttä tapasi saaren, jonka nimitti Perintöprinssi Rudolfin maaksi; edempänä pohjoisessa hän luuli näkevänsä laajan maajakson, jonka sijoitti noin 83° p. l. ja nimitti Petermannin maaksi. Sen jälkeen on Frans Josefin maassa käynyt englantilainen Leigh-Smith kaksi kertaa, 1880 ja 1881—82, ja samassa

maassa englantilainen Jackson-Harmsworthin retkikunta on nyt sitten vuodesta 1894.

Tanskalaisella retkikunnalla 1883 Hovgaardin johdolla oli tehtävänään tunkeutua pohjoisnavalle *Kap Tsjeljuskinista* erään laajan maajakson itärantaa, jonka Hovgaard otaksui olevan Frans Josefin maan itäpuolella. Karameressä hän kuitenkin tarttui kiinni jäähän, jäi talveksi ja palasi kotia seuraavana vuonna.

Beringin salmen kautta on tehty ainoastaan harvoja yrityksiä. Ensimmäinen oli Cookin retki 1776, ja viimeinen „Jeannette“-retki 1879—81, jota johti De Long, amerikalaisen laivaston luutnantti. Tuskin missään jäät ovat olleet napaseuturetkeilijöille niin toivottomaksi esteeksi eteläisemmillä leveysasteilla. Mutta sittekin tällä viimeksi mainitulla retkikunnalla on minun retkeeni nähden suurin merkitys. De Long itse, kuten lausuu kirjeessään Gordon Bennett'ille, retkikunnan avustajalle, arveli olevan kolme tietä valittavana: Smithin salmi, Grönlannin itärannikko tahi Beringin salmi; vaan hän piti edullisimpana viimeainittua, joka lopuksikin valittiin. Pääsyynä oli Japanin virta, jonka arveltiin menevän pohjoiseen Beringin salmen läpi ja edelleen Wrangelin maan itärantaa, jonka otaksuttiin ulottuvan kauas pohjoiseen. Otaksuttiin, että tämän virran lämmin vesi pitää avoinna tien tällä rannikolla, mahdollisesti aina navalle saakka. Valaanpyytäjän kokemus osoitti, että kun heidän laivansa tarttuivat jäähän täällä, niin ne ajautuivat pohjoiseen päin, ja siitä täytyi päätätä, että virta kulki yleensä tähän suuntaan. „Tämä auttaisi tutkimusretkeilijää pääsemään korkeille leveysasteille; vaan samasta syystä oli sitä vaikeampi päästä takaisin“, sanoo De Long itse, ja surullisella tavalla hän sai kokea sanansa todeksi. „Jeannette“ tarttui jäähän syyskuun 6 p:nä 1879,

71° 35' pohjoista leveyttä ja 175° 6' itäistä pituutta, kaakkoispuolella Wrangelin maata, joka muuten huomattiin olevan pieni saari, ja ajautui jään mukana länsiluodetta (WNW) kohden lähes kahden vuoden ajan, kunnes se vajosi kesäkuun 12 p:nä 1881 Uusiperian saarten pohjoispuolella 77° 15' pohjoista leveyttä ja 154° 59' itäistä pituutta.

*

*

*

Kaikkialla siis jää on ollut esteenä ihmisille, kun he ovat koettaneet tunkeutua pohjoista kohden. Ainoastaan kahdessa tapauksessa laivat, tartuttuaan jäähän, ovat ajautuneet pohjoisia suuntia kohden. Näin kävi „Tegetthoff“in ja „Jeannette“n, jota vastoin useimmat muut ovat ajautuneet edemmäksi päämaailtaan, etelään kulkevien jääjoukkojen mukana.

Lukiessani arktisten tutkimusten historiaa selvisi minulle varhain, että niitä teitä ja niillä tavoin, kuin tähän asti oli koetettu, oli vaikea saada houkutelluksi sisimmiltä, tuntemattomilta jääaavikoilta niiden salaisuuksia. Vaan mistä meni tie sinne?

Syksyllä 1884 luin sattumalta „Morgonbladet“issa professori Mohnin* kirjoituksen, jossa kerrottiin Grönlannin lounaisrannalla tavatun muutamia esineitä, joiden täytyi olla „Jeannette“sta, ja hän otaksui, että ne olivat ajautuneet jäätelillä poikki napaseutumeren. Minun mieleeni iski heti, että siitä tie menee. Jos jääteli voi ajautua tuon tuntemattoman alan halki, niin sellaista ajautumista voi myöskin käyttää tutkimuksen palvelukseen — ja suunnitelma oli valmis. Kului kuitenkin muutamia vuosia, ennen kuin minä

* „Morgenbladet“ sunnuntaina marrask. 30 p. 1884.

lopullisesti helmikuussa 1890, tultuani kotia grönlanti-retkeltä, esitin suunnitelmani esitelmässäni, jonka pidin Kristianian maantieteellisessä seurassa. Kun tällä esitelmällä on ratkaiseva merkitys tämän retkikunnan historiassa, niin teen siitä selkoa pääpiirteissään, sellaisenaan kuin se painettiin aikakauslehden „Naturen“in maaliskuun vihkossa 1890.

Mainittuani lyhyesti edellisistä napaseuturetkistä, lausun: „Tulosten näistä monista yrityksistä, sen mukaan kuin tässä on osoitettu, täytyy näyttää jotenkin lohduttomilta. Tarpeeksi selvästi näyttää todistetun, että ei ole mahdollista mitään tietä purjehtia navalle; kaikkialla on jää ollut pääsemättömänä esteenä, joka on tunkeutuvan pysähdyttänyt „tuntemattomien seutujen kynnykselle.“

„Yhtä suuria vaikeuksia on veneiden vetämisestä tätä epätasaista ajojäätä myöten, joka sitä paitse on alituisessa liikkeessä virran ja tuulen vaikutuksesta. Jää panee sellaisia esteitä eteenpäintunkeutuvien tielle, että kukin, joka on sitä koettanut, varmaankin pitää melkein mahdottomana tällä tavoin päästä kulkemaan edemmäksi, mukana sellaiset varustukset ja ne ruokavaramäärät, jotka ovat välttämättömiä sellaiselle retkelle.“

Taattu tie olisi, minä arvelin, jos voisi kulkea maata myöten. Silloin pääsisimme navalle „yhtenä kesänä norjalaisilla suksimiehillä.“ Vaan sellaista maata emme tunne. Grönlannin en otaksunut ulottuvan paljo ulommaksi tunnettua pohjoisinta kohtaansa sen länsirannalla. „Ei ole toden näköistä, että Frans Josefin maa ulottuisi navalle saakka; mikäli ymmärrämme, on se vain saariryhmä, jonka eri saaret ovat erotetut toisistaan syvillä salmilla, eikä näytä otaksuttavalta, että siellä on mitään yhtenäistä maata.“

„Monet mahdollisesti arvelevat, että niin vaikeiden seutujen, kuin napapiirien tutkiminen on lykättävä, kunnes on onnistuttu saamaan uusia kulkuneuvoja. Olen kuullut tuumailuja, että jonakin kauniina päivänä matkataan navalle ilmapallolla, ja että sen vuoksi olisi tuhlattua työtä koettaa päästä sinne ennen sitä päivää. Tuskin tarvitsee muistuttaa, että tämä aprikoiminen on väärä. Joskin todella voidaan ajatella, että ennemmin tahi kaukaisemmassa tulevaisuudessa toteutetaan tämä usein lausuttu ajatus ilmapallolla purjehtimisesta navalle, niin sellainen matka, niin merkillinen kuin se muutamissa suhteissa voikin olla, ei läheskään voi tuottaa sellaisia tieteellisiä voittoja kuin ne retkikunnat, jotka on toimeenpantu edellä mainituilla tavoin. Suurempi tieteellinen saalis eri aloilla voidaan saavuttaa ainoastaan alituisilla havaintojen teoilla oleskellessa pitemmän aikaa näissä seuduissa, jonka ohessa havannot ilmapalloretkellä eivät voine olla tulematta pintapuolisia.“

„Meidän siis täytyy koettaa, eikä olisi toisia teitä, ja niitä luulen olevan. Minä uskon, että kun vain otamme huomioon luonnon omat voimat ja koetamme työskennellä *myötä* eikä niitä *vastaan*. niin löydämme taatuimman ja helpoimman tavan päästäksemme navalle. Ei auta mitään työskennellä, kuten edelliset retkikunnat, *vastavirtaan*, vaan on katseltava emmekö voisi kulkea *myötävirtaan*. „Jeannette“-retkikunta on ainoa, joka, minun mielipiteeni mukaan, on ollut oikealla tiellä, joskin se oli vastoin ehtoaan ja tahtoaan.“

„Jeannette“ ajeli kaksi vuotta jäässä Wrangelin saaresta Uussiperian saarille. Kolme vuotta laivan uppoamisen jälkeen, näiden pohjoispuolella, tavattiin Grönlannin länsirannikon eteläisimmässä osassa Julianehaabin lähellä ajojäällä joukko esineitä, joiden

selvien tuntomerkkien mukaan täytyi olla uponneesta laivasta, ja jotka olivat jäätyneet jäähän. Näistä monista esineistä, jotka ensin eskimolaiset löysivät, vaan jotka sittemmin siirtokunnantoimitsija Lytzen Julianehaabissa kokosi ja on tehnyt niistä luettelon tanskalaiseen maantieteelliseen aikakauskirjaan (1885), mainittakoon seuraavat: 1) Ruokavarastolista *De Long'in*, „Jeannette“n päällikön, *omakätisesti allekirjoittama*; 2) kirjoitettu luettelo „Jeannette“laivan veneistä; 3) öljyvaatehousut, joissa oli merkittynä nimi *Louis Noros'*, muuan niistä „Jeannette“n matruuseista, jotka pelastettiin; 4) kynttilän varjostin, jossa Lytzenin ilmoituksen mukaan oli kirjoitettuna nimi *F. C. Lindemann'*. Muuan niistä „Jeannette“n miehistä, jotka pelastettiin oli nimeltään *F. C. Nindemann*. Tässä on joko painovirhe tahi on Lytzen väärin lukenut.“

„Kun puhuttiin, että nämä esineet olivat löydetty, niin Amerikassa oltiin hyvin epäileviä, ja vieläpä amerikalaisissa lehdissä lausuttiin epäilyksiä esineiden alkuperäisyydestäkin. Ne tosiasiat, jotka tässä on esitetty, tuskin voivat kuitenkaan valehdella, ja sen vuoksi voitaneen pitää varmana, että se jääteli, jolla oli „Jeannette“-laivan esineitä, on ajautunut siltä paikalta, jossa laiva upposi, aina Julianehaabiin.“

„Mitä tietä nyt tämä jääteli on tullut Grönlannin länsirannalle?“

Professori *Mohn* on jo marraskuussa 1884 muutamassa esitelmässään Kristianian Tiedeseurassa osoittanut otaksuttavaksi, että se ei ole voinut tulla muuta tietä kuin navan yli.“ *

* Sittemmin myöskin siirtokunnantoimitsija *Lytzen* kirjoituksessaan „*Geografisk Tidsskrift*“issä (8:de vihko, 1885—86, siv. 49—51, Köpenhamina), jos minä häntä oikein ymmärrän, on lausunut ihan samaan suuntaan, ja merkillisyytensä vuoksi tässä mainittakoon, että hänkin on johtunut ajattelemaan, että

„Smithin salmen läpi sen on ollut ihan mahdottomata tulla, sillä virta sieltä menee Baffinin lahden länsirannalle, siinä tapauksessa se olisi kulkeutunut Baffinin maahan tahi Labradoriin eikä Grönlannin länsirannalle. Virta tällä rannalla menee pohjoista suuntaa ja on jatkoa Grönlannin Napaseutuvirralle, joka kulkee alas Grönlannin itärannikkoo, kääntyy Kap Farvälin ympäri ja nousee ylös länsirannikkoo.“

„Ainoastaan tämän virran mukana tämä jääteli on voinut tulla. Vaan nyt on kysymys: mitä tietä se on kulkenut päästäkseen Uussiperian saarilta Grönlannin itärannalle? Voisi ajatella, että se lienee ajautunut pitkin Siperian pohjoisrannikkoo Frans Josefin maan eteläpuolitse, tämän ja Huippuvuorten välissä olevaa salmea ylös tahi vieläpä Huippuvuorten eteläpuolelta, ja että se sitte on tullut Napaseutuvirtaan, joka laskeutuu Grönlannin rantaa pitkin. Mutta kun tarkastetaan virtasuhteita näillä seuduin, mikäli ne nyt tunnetaan, niin näyttää tämä tie hyvin uskomattomalta, jos emme sano mahdottomalta.“

Osoitettuani tämän „Tegetthoff“in ajautumisella ja muilla yleisillä seikoilla, lausun edelleen:

„Matka Uussiperian saarilta 80:nelle leveysasteelle Grönlannin itärannalla on 1,360 neljännespenikulmaa, matka viimemainitusta paikasta Julianehaabiin 1,540

tämä seikka mahdollisesti voisi tulla hyödyksi arktisten seutujen tutkimiselle ja navalle tunkeutumisyriyksille. Hän lausuu muun muassa: „Siis huomataan, että ne napaseuturetkelijät, jotka Siperian merestä koettavat tunkeutua napaa kohti, sulkeutuvat jossakin paikoin jäihin; vaan että nämä jääjoukot kulkeutuvat virran mukana Grönlannin rannalle. Sen vuoksi ei liene ehdottomasti mahdottomata sellaisen retkikunnan, jos sen laiva pitemmän aikaa voi kestää jääjoukkojen puserrusta, pelastua Etelägrönlantiin; vaan sen täytyy siinä tapauksessa valmistautua tällä retkellä olemaan useampia vuosia tiellä.“

neljännespenikulmaa, yhteensä siis 2,900:n neljännespenikulman matka. Tämä taival on tehty 1,100 vuorokaudessa, josta keskinopeudeksi saadaan 2,6 neljännespenikulmaa vuorokaudessa. Se aika, jonka löydetyt esineet ovat kulkeutuneet, siitä saakka kuin tulivat 80:lle leveysasteelle siihen saakka kuin saapuivat Julianehaabiin, voidaan jotakuinkin helposti laskea, kun mainittu virta Grönlannin itärannikolla on tarkoin tunnettu. Sen mukaan mitä sitä tunnemme, voidaan otaksua, että ne ovat tarvinneet vähintään noin 400 päivää kulkeakseen tämän matkan; jälle jää silloin noin 700 vuorokautta pisimpänä aikana, minkä jääajotavarat ovat voineet käyttää kulkeakseen Uussiperian saarilta 80:lle leveysasteelle. Jos otaksutaan niiden kulkeneen lyhintä tietä, s. o. navan yli, niin saadaan niiden kulkunopeudeksi noin 2 neljännespenikulmaa vuorokaudessa. Vaan jos sitä vastoin ajatellaan tien kulkeneen eteläpuolelta Frans Josefin maata ja eteläpuolelta Huippuvuoria, niin on jääajotavaroilla täytyntä olla paljoa suurempi nopeus. Kahden neljännespenikulman nopeus vuorokaudessa sopii muuten ihmeellisen hyvin siihen ajautumisnopeuteen, joka „Jeannette“-laivalla oli matkansa lopulla — tammi-kuun 1 päivästä kesäkuun 12 päivään 1881. Tällä aikaa se nimittäin ajautui keskimäärin yli 2 neljännespenikulmaa vuorokaudessa. Jos sitä vastoin otetaan keskinopeus „Jeannette“-n koko ajautumisajalta, niin on se ainoastaan 1 neljännespenikulma 24 tunnissa.“

„Vaan eikö ole muita todistuksia siitä, että on olemassa virta, joka kulkee yli pohjoisnavan, Beringin merestä yhdellä puolen Atlantin mereen toisella puolen?“

„On, niitä on!“

„T:ri *Rink* on Godthaabissa saanut eräältä grönlantilaiselta omituisen puukappaleen; se löydettiin

rannalta vesiajopuiden joukossa. Se on *linkopuu*, jota eskimolaiset käyttävät lintunuoliaan lingotessa, vaan se on ihan erillainen kuin ne linkopuut, joita Grönlannin länsirannan eskimolaiset käyttävät. Siitä syystä tri Rink otaksui, että se mahdollisesti oli Grönlannin itärannan eskimolaisilta.“

Myöhemmät tutkimukset* osoittivat sitte, että sen täytyy olla kotoisin Alaskan rannalta Beringin salmen läheisyydessä, kun tämä seutu on ainoa, missä tämänmuotoisia linkopuita käytetään; ja lisäksi siihen on koverrettu kiinalaisia lasihelmiä, juuri sellaisia, joita Alaskan eskimolaiset ostavat aasialaisilta kansoilta koristuksiksi linkopuihinsa.

„Näyttää siis siltä kuin voisimme varmasti väittää, että tämä puupala on ajautunut Alaskan länsirannalta Grönlantiin virta myöten, jota emme vielä tunne koko alaltaan, vaan joka täytyy otaksua kulkeväksi hyvin läheltä pohjoisnapaa tahi jossakin kohden pohjoisnavan ja Frans Josefin maan välillä.“

„Muuten on vielä enempi todistuksia siitä, että sellainen virta on olemassa. Grönlannissa, kuten tunnettu, ei kasva ollenkaan sellaista puuta, jota voitaisiin käyttää veneiden, rekien ja muiden tarvekalujen rakennusaineeksi. Senpä vuoksi ajopuut, jotka Napaseutuvirran mukana tulevat alas pitkin Grönlannin itärantaa ja nousevat taas sen mukana pitkin länsirantaa, ovat Grönlannin eskimolaisten elinehtoja. Vaan mistä tulevat nämät puut?“

„Tässä me taas joudumme maihin toisella puolen napaa. Minä itse olen ollut tilaisuudessa tarkastelemaan suuria määriä ajopuita, niin hyvin Grönlannin länsirannalla kuin itärannallakin; minä olen myöskin tavannut ajopuita kulussa itärannikolla, ja

* Katso Tri Y. Nielsen: Forhandlinger i Videnskabs-selskabet, Kristiania. Kokous kesäkuun 11 p:nä 1886.

minäkin, niinkuin aikuisemmatkin retkeilijät, olen tullut siihen vakaumukseen, että suurin osa on voinut tulla ainoastaan Siperiasta, vähäinen määrä mahdollisesti myöskin Amerikasta; sillä niiden joukossa tapaa petäjää, siperianlehtikuusta ja muita pohjoisten seutujen puulajeja, jotka eivät ole voineet juuri muualta tulla. Hyvin huomattavia tässä suhteessa ovat ne löydöt, joita toinen saksalainen pohjoisnaparetkikunta teki Grönlannin itärannalla. 25:stä ajopuukappaleesta oli 17 siperianlehtikuusta, 5 pohjoismaista petäjälajia (arvatenkin *Picea obovata*), 2 eräaseen leppälajiin kuuluvaa (*Alnus incana?*) ja 1 muutamaaan poppelilajiin (*Populus tremula?* = tavallinen haapa), jotka kaikki ovat Siperian puulajeja.“

„Lisäyksenä näihin Grönlannissa tehtyihin havainnoihin mainittakoon, että „Jeannette“-retkikunta tapasi usein Uussiperian saarten pohjoispuolella pohjoiseen menevässä kovassa virrassa Siperian ajopuita (petäjää ja koivua) jääteliien välissä.“

„Vuositain tulee, eskimolaisten onneksi, niin suuret määrät näitä ajopuita Grönlannin rannoille, että minun mielestäni on pakko otaksua, että niitä sinne ajaa pysyväinen virta, varsinkin kun ajolla olevista puista näyttää siltä, että ne eivät ole kauan maanneet vedessä, kaikessa tapauksessa näkyvät olleen jäähän jäätyneinä — — —.“

„Suunnatonta olisi otaksua näiden puiden ajautuvan Frans Josefin maan ja Huippuvuorten eteläpuolitse, yhtä suunnatonta kuin otaksua, että „Jeannette“n esineillä varustettu jääteli olisi kulkenut tätä tietä. Sitä paitse voidaan todistukseksi tätä vastaan mainita, että siperialaisia ajopuita on tavattu *pohjoispuolella* Huippuvuorten siinä etelään päin menevässä kovassa virrassa, jota vastaan *Parry* turhaan taisteli.“

„Me huomaamme siis, että tästäkin syystä olemme pakotetut otaksumaan, että on virta, joka kulkee navan yli tahi läheltä sitä.“

„Tämän yhteydessä voidaan varsin huomattavana seikkana myöskin mainita, että saksalainen kasvien-tutkija *Grisebach* on huomauttanut sitä todennäköisyyttä, että Grönlannin kasvistossa on joukko siperialaisia kasvimuotoja, jotka eivät ole voineet tänne siirtyä juuri muuta tietä kuin tällaisen virran avulla; siemenet sinne on virran täytynyt kulettaa.“

„Minä olen ajojäässä Tanskan salmessa (Islannin ja Grönlannin välillä) tehnyt havainnoita, jotka mahdollisesti voivat osoittaa, että tämäkin jää on alkuaan Siperiasta. Olen nimittäin tällä jäällä tavannut joukon mutaa, joka näyttää voineen tulla Siperian tahi mahdollisesti Pohjoisamerikan joista. Kuitenkin voidaan ajatella sen syntyneen jäätikköjoissa, jotka juoksevat jään alta pohjoisessa Grönlannissa tahi muissa tuntemattomissa napaseutumaisissa, ja tämä todistus sen vuoksi ei ole niin ratkaiseva, kuin ne, jotka edellä olen maininnut.“

„Kaikesta tästä yhdistettynä näyttää voitavan ehdottomasti otaksua, että *jossakin kohden navan ja Frans Josefin maan välillä kulkee virta Siperian Jäämerestä Grönlannin itärantaa kohden.*“

„Me voimme toisellakin tavoin perustella, että niin täytyy olla. Jos nimittäin tarkastelemme Napaseutuvirtaa — leveää virtaa, joka laskee tuntemattomista napaseuduista Huippuvuorten ja Grönlannin välillä — ja ajattelemme, mitä äärettömiä vesimääriä se kulettaa mukanaan, niin täytyy näyttää itsestään selvältä, että ne eivät voi tulla pienestä, vuorien saartamasta säiliöstä, vaan täytyy niiden keräytyä pitkien matkain takaa, varsinkin kun napaseutumeri mikäli sitä tunnemme, on tavattoman matala kaikkialla

Europan, Aasian ja Amerikan pohjoisrannikoilla. Napaseutuvirta saa tosin lisävettä siitä Golfin virran haarasta, joka työntyy Huippuvuorten länsipuolelle; vaan vesijoukkonsa päävaraston se saa kauempaa pohjoisesta.“

„On todennäköistä, että Napaseutuvirran haarojen suunta on suoraan Siperian rantoja ja Beringin salmea kohden, että se ikäänkuin imee vettä mukaansa sieltä saakka. Sen vesimäärän, jonka se sillä tavoin ottaa, korvaa sitte osaksi ennen mainittu lämmin virta, joka tulee Beringin salmen läpi, sekä se Golfin virran haara, joka Norjan pohjoispuolella polventuu itään päin Novaja Semljaa kohden ja josta aivan varmaan suuri osa jatkaa matkaansa tämän maan pohjoispuolitse Siperian jäämereen. Että etelästä päin tuleva virta kaikissa tapauksissa koettaa ottaa tämän suunnan, sen osoittaa todelliseksi se seikka, että, kuten tietty, maan pyörimisellä pohjoisella maanpallopuolisella on taipumus pakottamaan pohjoiseen päin menevää virtaa, niin hyvin ilma- kuin vesivirtaa, kääntymään itäiseen suuntaan; maan pyörimisen vaikutuksesta myöskin etelään päin menevän virran, niin kuin Napaseutuvirran, täytyy suuntautua länteen Grönlannin itärannalle.“

„Vaan vaikka näitä merivirtoja, jotka menevät napaseutusäiliöön, ei olisikaan olemassa, niin, minun mielipiteeni mukaan, virtaa sinne niin paljon vettä, että napaseutuvirran täytyy sittekin syntyä. Ensinnäkinhän Jäämereen laskevat Pohjoiseuropan, Siperian ja Pohjoisamerikan joet tuovat tänne vettä. Näiden jokien vedenlaskuala on hyvin suuri, nimittäin suurin osa Pohjoiseuroppaa, melkein koko Pohjoisaasia, eli Siperia Altaivuorille ja Baikaliin saakka, sekä suurin osa Alaskaa ja brittiläistä Pohjoisamerikaa. Kaikki tämä yhteensä on melkoinen osa maan pintaa, ja näiden maiden sademäärä yhteensä on tavattoman suuri.

Ei voi ajatella, että Jäämeri itse antaisi mitään suurempaa apua tähän sademäärään; sillä ensinnäkin se on suurimmaksi osaksi ajojaan peitossa, josta haihtuminen on varsin vähäinen, ja toiseksi verrattain alhainen lämpömäärä näissä seuduissa estää suurempaa haihtumista avonaisesta veden pinnasta. Tämän sademäärän syntymiseen tarpeellisen kosteuden täytyy siis suurimmaksi osaksi tulla toisaalta, etupäässä Atlantista ja Tyyneestä merestä, ja sen vesimäärän, jonka Jäämeri siten vastaanottaa, täytyy olla melkoinen; jos olisi riittävät tiedot eri seutujen sademäärästä, niin se voitaisiin suorastaan laskeakin.* Tällä lisävedellä on sitä suurempi merkitys siitä syystä, että napaseutusäiliö on verrattain pieni ja että se, kuten ennen on mainittu, on hyvin matala; suurin tunnettu syvyys on noin 60—80 sylvä.“

„Vaan vielä on toinen vaikutin vesijoukon lisäytymiseen napaseutusäiliöön, ja se on sen oma sademäärä. Jo *Weyprecht* on huomauttanut todennäköisyydestä, että se runsas määrä lämpöistä, kosteaa ilmaa, joka napaseutujen alituksen matalan ilmanpainon takia tulvaa etelästä, täytyy synnyttää niin runsaan sademäärän, että napaseutumeren vesijoukkojen täytyy siitä lisääntyä. Että napaseutusäiliö saa runsaasti suolatonta vettä, se voidaankin suorastaan päättää siitä, että Napaseutuvirran vesi on merkillisen vähässä määrässä suolapitoista.“

„Tässä esitellyn nojalla, näyttää voitavan pitää varmana, että navan ympärillä oleva meri ottaa vastaan melkoisen vesilisäyksen, osaksi suolatonta, kuten

* Minä sittemmin koetinkin tehdä tällaisen laskun, vaan tulini sellaiseen tulokseen, että yleinen sademäärä ei ollutkaan niin suuri kuin ensin olin luullut. Katso tästä esitelmäni „Det Norske Geografiske Selskabs Årsbog, III, 1891—1892“ s. 95 ja „The geographical Journal“, Lontoo 1893, s. 5.

äskен osoitettiin, osaksi suolaista useista merivirroista, kuten ennemmin on mainittu. Tasapainolain mukaan on välttämätöntä tämän vesijoukon hankkia itselleen laskua, joka tapahtuukin Grönlannin napaseutuvirran kautta.“

„Vaan voidaanko nyt edelleen tuoda esiin syitä, minkä vuoksi tämä virta kulkee juuri tätä mainittua suuntaa?“

„Kun tarkastellaan syvyys-suhteita, niin huomataan jo niissä ratkaiseva syy siihen, että päälaskun täytyy tapahtua Huippuvuorten ja Grönlannin välisen meren läpi. Tämä on kaikkialla, mikäli sitä tunnemme, hyvin syvä ja siellähän on lisäksi muuan uoma, joka on noin 2,500 sylen syvyinen, jota vastoin Huippuvuorten ja Frans Josefin maan eteläpuolella on tavattoman matala, eipä yli 160 sylen syvyyttä. Beringin salmen läpi, kuten on mainittu, kulkee muuan virta pohjoiseen, ja Smithin salmi sekä Amerikan pohjoispuolella olevien saarten väliset salmet, joissa virta tosin kulkee etelään päin, ovat liian pieniä ja ahtaita lukuun otettaviksi, kun on kysymyksessä sellaiset vesimäärät, joista tässä on puhe. Ei ole siis muuta otaksuttavissa, kuin että vesijoukkojen täytyy ulos sitä tietä, josta Napaseutu-virta kulkee. Merkkillisyytenä voidaan tässä mainita se uoma, jonka „Jeannette“-retkikunta tapasi Vrangelin-saaren ja Uussiperian saarten välillä. Se meni pohjoista suuntaa ja oli osaksi enemmän kuin 80 syltä syvä, jota vastoin kupeilla oli ainoastaan 40—50 syltä. Mahdotonta ei ole, että tämä uoma on yhteydessä Huippuvuorten ja Grönlannin välillä olevan uoman kanssa,* ja se, vaikka ei määräisikään niin kuitenkin vaikuttaisi päävirran suuntaan.“

* Matkalla tekemämme havainnot napaseutusäiliön suurista syvyyksistä, osoittivat hyvin todenmukaiseksi tämän otaksuman.

„Kun tarkastetaan tuuli- ja ilmanpainosuhteita napaseutumerellä, mikäli ne ovat tunnetuita, niin niistäkin näkyy, että niiden täytyy vaikuttaa virran kulkuun mainittuun suuntaan navan yli. Atlantin merestä Huippuvuorten ja Frans Josefin maan eteläpuolella kulkee alhaisen ilmanpainon vyöhyke (minimivyöhyke) Siperian mereen. Hyvin tunnettujen lakien mukaan täytyy nyt tuulilla tämän vyöhykkeen eteläpuolella olla yleisin suunta lännestä itään, ja tämän täytyy synnyttää itään päin kulkevan virran Siperian pohjoisrannalla, kuten tiedetään itse asiassa olevankin.* Minimivyöhykkeen pohjoispuolella olevien tuulten täytyy sitä vastoin puhaltaa parhaiten idästä länteen ja synnyttänevät siis länteen kulkevan virran, joka kulkenee navan yli Grönlannin mereen, siis aivan niin kuin edellä on osoitettu.“

„Näyttää siis siltä, että, miltä puolelta katsellaankin tätä kysymystä, täytyy, niistä erikoisista ratkaisevista todistuksista huolimatta joita meillä on, perustelujenkin kautta tulla siihen johtopäätökseen, että on virta, joka kulkee navan yli tahi hyvin läheltä sitä mereen Grönlannin ja Huippuvuorten välissä.“

„Tätä pitäen silmissä, minusta tuntuu ihan päivän selvältä, että on koetettava päästä tähän virtaan sillä puolen napaa, jossa se menee pohjoiseen päin, ja annettava virran auttaa pääsemään niihin piireihin, joihin kaikki ne, jotka työskentelivät *vasten* virtaa, turhaan koettivat päästä.“

* Kokemuksemme matkalta eivät kuitenkaan osoita mitään tällaista itäänpäin kulkevaa virtaa Siperian rannikkoa pitkin olevan olemassa.

*

*

*

„Suunnitelmani on lyhykäisyydessään seuraava: Minulla on tarkoituksena rakennuttaa laiva, niin pieni ja niin luja kuin mahdollista; sen tulee olla juuri parahiksi suuri, että siihen mahtuu hiilivaroja ja ruokaa 12 miehelle 5 vuoden ajaksi. Noin 170 tonnin (brutto) laiva on otaksuttavasti riittävä. Laiva varustetaan niin voimakkaalla koneella, että se kulkee 6 penikulman nopeudella, vaan sen lisäksi täydellisellä purjerigillä.“

„Tärkein seikka tässä laivassa on se, että se rakennetaan tarkoituksenmukaisesti kestävään jääpuserrusta. Se täytyy tehdä niin viistosivuiseksi, että jää, sulloutuessaan kokoon, ei saa tartutuksi laivasta kiinni, niin kuin on käynyt „Jeannette“n ja muiden laivain, jotka ovat kulettaneet arktisia retkikuntia, vaan sen sijaan nostaa sen ilmaan. Rakenteessa tuskin tarvitaan mitään suurta muutosta, sillä „Jeannette“, vaikka oli niin takaperoisesti rakennettu, kesti lähemmäs kaksi vuotta jääpuserruksissa. Samassa laivan täytyy olla pieni; sillä, paitse sitä että sellaisella on helpompi liikkua jäässä, se on keveämpi nousemaankin jääpuserruksissa, samalla kuin on helpompi rakentaa siitä luja. Se täytyy luonnollisesti rakentaa valituista aineista. Tämänkokoinen ja -muotoinen laiva ei voi olla mikään hyvä ja vakava merialus, vaan se on vähäpätöisempi puoli jäillä täytetyissä kulkuvesissä, niin kuin nämä kysymyksessä olevat reitit ovat; tosin on laivalla kulettava melkoinen taival aavaa merta ennen kuin se pääsee jääväylille; vaan niin huono siitä ei kuitenkaan tule, ettei sillä pääsisi perille, joskin meritautiset matkustajat voivat saada uhrata jonkun verran meren jumalille.“

„Kun on tällainen laiva, ja siinä väestönä 10, korkeintaan 12, voimakasta ja muuten hyvin valittua miestä, sekä 5 vuodeksi varustuksia, kaikissa suh-

teissa niin hyviä kuin meidän aikamme apuneuvoilla voidaan saada, niin minusta yritys näyttää turvatulta. Tällä laivalla kulemme Beringin salmen läpi ja länteen päin pitkin Siperian pohjoisrantaan Uussiperian saaria kohti niin aikuisin kesällä kuin jääsuhteet myöntävät.“*

„Kun on tultu Uussiperian saarten luo, niin on käytettävä aikaa parhaimmalla tavalla virta- ja jääsuhteiden tutkimiseen ja sitte odotettava sopivinta silmänräpäystä, jolloin voi päästä pisimmälle avovettä, joka luultavasti voi tapahtua elokuussa tahi syyskuun alussa, jos voi päättää amerikalai-
sten valaanpyytäjien kertomusten mukaan jääsuhteista Beringin salmen pohjoispuolella.“

„Kun sopiva aika on käsissä, niin me tungemme jäähän pohjoiseen niin kauas kuin voimme päästä. Muun muassa „Jeannette“-retken johdosta voitane otaksua, että me tällä tavoin voimme päästä pohjoispuolelle uloimpana pohjoisessa olevaa Uussiperian saarista. *De Long* kirjoittaa päiväkirjassaan, retkikunnan ajautuessa jäässä pohjoispuolella Bennetsaarta, että he siellä näkivät mustaa „vesitaivasta“ — s. o. taivasta, jolla näkyy musta heijastus avovedestä — kaikilla puolin ympärillään; siellä olisi sen vuoksi, ainakin jossain määrin, lujan jäälaivan ollut mahdollista kulkea eteenpäin. Sitte on muistettava, että koko retkikunta kulki veneissä, osaksi avovettä, Bennetsaaresta saakka Siperian rannalle, jossa kuten tunnettu suurin osa siitä joutui surullisen kuoleman saaliiksi. Nordenskiöld ei mennyt edemmäksi pohjoi-

* Minä alkujaan ajattelin mennä Beringin salmen läpi siitä syystä, että luulin voivani päästä Uussiperian saarten luo varmimmin ja aikuisemmin tämän kautta. Tarkemmin tutkiessani huomasin, että se oli epätietoista, ja päätin ottaa lyhemmän tien Karameren kautta ja Tsjeljuskinin niemen pohjoispuolitse.

seen kuin eteläisimmän saaren luo mainituista saarista (elokuun lopussa), vaan täällä oli kulkuvesi avoin kaikkialla.“

„On siis todennäköistä, että onnistumme tunkeutumaan pohjoiseen Uussiperian saarten ohi, ja niin kauas päästyämme olemmekin keskellä sitä virtaa, johon „Jeannette“ joutui; silloin on vain tehtävänä pyrkiä edelleen pohjoiseen päin kunnes tartutaan kiinni.* Sitte valitaan paikka, kiinnitetään laiva sopivien jäätelien väliin ja annetaan sitte jäiden suloutua sen ympärillä niin paljon kuin niillä haluttaa — kuta enemmän sen parempi; laiva vain siten nousee ja saa varman ja lujan aseman. Jossain määrin on mahdollista, että laiva jääpuserruksessa kallistuu, vaan se tuskin mitään merkitsee. Tästä lähtien nyt virta pitää huolen matkan edistymisestä, jota vastoin laiva, oltuaan tähän asti kulkuneuvona, muuttuu nyt asunnoksi, ja saadaan hyvää aikaa tieteellisten havaintojen tekoon.“

„Tällä tavoin retkikunta, sen mukaan kuin edellä olen osoittanut, on todennäköisesti ajautuva yli navan ja edelleen Huippuvuorten ja Grönlannin välillä olevaan mereen. Täällä meillä, tultuamme 80:lle leveysasteelle tahi jos on kesä, varemmin, on toivo saada laiva irti ja voimme purjehtia kotia. Jos laiva tulisi hävitetyksi sitä ennen, joka kyllä voi olla mahdollista, vaikka minun mielestäni hyvin vähässä määrässä, jos vain laiva on rakennettu edellä osoitetulla tavalla, niin ei retkeä voida pitää onnistumattomana, sillä kotimatkan täytyy yhtähyvin käydä virtaa myöten navan yli Atlantin mereen; riittävästi

* Kuten sittemmin lausuin esitelmässäni Lontoossa (Geogr. Journal, s. 18) tahdoin kulkea pohjoiseen päin pitkin Uussiperian saarten länsirantaa, kun otaksuin että Lenajoesta tuleva lämmin vesi pitää siellä merta avoinna.

on jätää, jonka päällä ajautua, ja sellaista kulkua olemme jo kerran kokeneet. Jos „Jeannette“-retkikunnalla olisi ollut riittävästi ruokavaroja ja jos se olisi jäänyt jäätelilleen, jolleka oli jätetty nuo löydetty esineet, niin aivan varmaan olisi toisin käynyt kuin nyt kävi. Laiva ei voi puserruksessa upota niin joutuin, ettei meillä ole hyvää aikaa kaikkine varustuksinemme ja ruokavaroinemme muuttaa lujalle jäätelille, joka jo edeltäpäin valitaan tämän tapauksen varalle. Jälle pystytämme teltan, joka sitä varten otetaan mukaan. Säilyttääksemme ruokavaramme ja muut varustuksemme, emme kasaa niitä yhteen paikkaan, vaan osittelemme ne jälle ja panemme puulautoille, jotka rakennamme vartavasten mukaan otetuista hirsistä. Tällä tavoin saadaan estetyksi mitään uppoamasta, jos jääteli halkeaisi kahtia; tällä tavoin nimittäin „Hansa“-miehistö, joka yli puolen vuoden ajan ajautui Grönlannin itärannikkoo pitkin, menetti osan tavaroistaan.“

„Tällaisen retken onnistumiseksi vaaditaan ainoastaan kaksi seikkaa: *lämpöiset vaatteet ja runsaasti ruokaa*, ja siitä voimme pitää huolta, että meillä näitä on. Me siis voimme jäätelillämme oleskella yhtä turvallisesti kuin laivassamme ja tulemme yhtä hyvin Grönlannin mereen. Sinne tultuamme ei ole muuta erotusta kuin että meillä ei ole laivaa, johon mennä, vaan sen sijaan astumme veneisiimme, joilla me yhtä varmasti voimme päästä lähimpään satamaan.“

„Minusta siis näyttää varsin varmalta, että sellaisen retken täytyy onnistua. Kuitenkin useat varmaankin väittänevät: „Kaikissa vesissä on vasta- ja sivuvirtoja; otaksutaan nyt joutuvan sellaiseen, vieläpä mahdollisesti sattuvan pahki johonkin tuntemattomaan maahan navalla ja tarttuvan kiinni

sinne, millä tavoin luulette pääsevänne tästä palkähästä? Tähän vastaan vain, mitä vastavirtoihin tulee, että meidän täytyy sellaisesta joskus päästä yhtä varmaan kuin olemme siihen tulleet, sekä että meillä on ruokavaroja viideksi vuodeksi. Ja mitä toiseen mahdollisuuteen tulee, niin sellaista tapausta tervehdittäisiin ilolla; sillä ei olisi helppo maanpinnallamme löytää toista paikkaa, joka tieteellisessä suhteessa olisi suurempiarvoinen. Me vasta löydetyllä maalla tekisimme niin paljo havannoita kuin mahdollista. Jos emme pääsisi uudelleen liikkeelle laivalamme ja aika alkaisi ahdistaa, niin ei olisi muuta neuvoa, kuin jättää laiva ja koettaa veneillä, tarpeelliset varustukset mukana, päästä lähimpään virtaan ja niin taas ajautumaan edellä osoitetulla tavalla.“

*

*

*

„Miten kauan on otaksuttava tuollaisen retken kestävän? Kuten edellä olemme nähneet, niin „Jeanette“-retkikunnan löydetyt tavarat ovat voineet tarvita korkeintaan kaksi vuotta ajautuakseen samaa tietä 80:lle leveysasteelle, jossa me siis voinemme jotakuinkin varmasti ajatella pääsevämme irti; tämä vastaa noin 2 neljännespenikulman nopeutta vuorokaudessa.“

„Sen] vuoksi voitanee otaksua, ettei ole mikään suunnaton lasku, jos toivoo voivansa tehdä tuon matkan 2 vuoden kuluessa; mahdollistahan on myöskin, että laiva voi päästä irti jo korkeammilla leveysasteilla kuin tässä; on otaksuttu. Täytyy sen vuoksi otaksua 5:ksi vuodeksi laskettujen ruokavarojen riittävän.“

„Vaan eikö näissä seuduin talvi ole niin kova, että siellä olo käy mahdottomaksi? Se ei millään tavoin ole todennäköistä, ja voimmepa jotensakin varmasti sanoa, että itse navalla ei ole talvella niin kylmä kuin esimerkiksi Pohjoissiperiassa, joka on asuttu maa, tahi Grönlannin länsirannan pohjoisosassa, joka niinikään on asuttu. Meteorologit ovat laskeneet, että keskilämpö määrä navalla tammikuussa on noin -36° C., jota vastoin se esimerkiksi Jakutskissa on -42° C. ja Werchojanskissa -48° C. On muistettava, että napa on todennäköisesti merenpeittämä, josta haihtuminen on melkoista pienempi kuin sellaisista suurista maajaksoista, kuin Pohjoisaasian tasangot ovat. Navan ympärillä olevissa seuduissa on kaiken todennäköisyyden mukaan meri-ilmanala, talvet verrattain lauhkeat, vaan sen sijaan kylmät kesät.“

„Näissä seuduissa sen vuoksi kylmä ei voi olla minään suoranaishana esteenä. Vaan muuan paha, jota vastaan useat aikuisemmat retkikunnat ovat saaneet taistella, ja jota ei voi jättää tässäkin lukuun ottamatta, on *keripukki*. Oleskellessa pitemmän aikaa näin kylmässä ilmanalassa ja jos vain ei ole tilaisuutta saamaan tuoretta ruokaa, niin tämä tauti käy helposti ahdistamaan. Minä kuitenkin uskon voitavan varmasti otaksua, että me voimme välttää tämän vaaran, kun olemme varustetut vaihtelevilla ja voimakkailla ruokavaroilla, joita nyt voi saada monenlaisia ilmanpitoisesti suljettuina valmisteina y. m. s., sekä niillä tiedoilla, joita meillä nyt on ruumiille tarpeellisista ravintoaineista. Sitä paitsi en usko tuoreesta ruuasta tulevan täyttä puutetta niissä seuduissa, joiden kautta on matkamme; varmasti voimme laskea tapaavamme jääkarhuja ja hylkeitä kauas pohjoiseen ehkä aina navalle saakka. Myöskin voidaan

mainita, että meressä varmaan on koko joukot pieniä eläimiä, joita hätätilassa voi käyttää ruuaksi.“

„Tästä näkyy, että mitä vaikeuksia tahansa asetaankin mahdollisiksi, ne eivät kuitenkaan voi olla niin suuria, ettei, kun varustukset tehdään huolellisesti, luonnistutaan retkikunnan jäsenten valinnassa ja retki johdetaan varmaan suunnitelman mukaan, niitä voitaisi voittaa, niin että hyvät tulokset saavutetaan. Me voimmekin laskea, että tulemme Grönlannin ja Huippuvuorten väliseen mereen yhtä varmasti, kuin että voimme päästä „Jeannette“-virtaan Uussiperian saarten luona.“

„Vaan jos nyt tämä „Jeannette“-virta ei mene navan yli, jos se esim. kulkee navan ja Frans Josefin maan väliä, kuten edellä on mainittu, niin mitä tekee retkikunta silloin päästäkseen navalle? Niin, tässä näyttää olevan suunnitelman Akilleenkantapäätä; sillä jos laiva ajautuu navan ohi enemmän kuin yhden leveysasteen välimatkalla, niin näyttää varsin epäviisaalta tahi epävarmalta jättää se virtaan ja koettaa reillä yli epätasaisen jään, joka niin ikään on liikkeessä, taivaltaa niin pitkä matka. Jos pääsikin navalle, niin on ihan epätietoista, olisiko laiva löydettävissä takaisin palatessa Minä kuitenkin arvelen, että tämä ei paljon merkitse; *emme lähde etsimään tuota matematista pistettä, joka on maapallon akselin pohjoisena päässä; sillä tälle pisteelle pääsemisellä on itsestään varsin vähän merkitystä; vaan lähdemme tehdäksimme tutkimuksia siinä laajassa tuntemattomassa osassa maapalloamme, joka ympäröipi novan, ja näillä tutkimuksilla on ihan yhtä suuri tieteellinen arvo kulkeeko matka itse navan yli tahi jonkun verran ulompaa.*“

*

*

*
*
*

Tässä esitelmässäni olin esiintuonut tärkeimmät seikat, joille suunnitelmani oli perustettu; vaan seuraavina vuosina edelleen jatkoin pohjoisilla reiteillä vallitsevien olosuhteitten tutkimista, ja sain yhä uusia todistuksia siitä, että otaksumiseni jäiden ajautumisesta navan yli oli oikea. Esitelmässäni, jonka pidin maantieteellisessä seurassa Kristianiassa syyskuun 28 p:nä 1892, mainitsin muutamia näistä.* Minä tässä lausuin, että jo tarkastellessa ajojään vahvuutta ja runsautta meressä molemmin puolin napaa, on kummastuttava se seikka, että kun jää Siperian puolella Siperian rannikolla on verrattain ohutta (se jää, jossa „Jeannette“ ajautui, ei ollut keskimäärin kuin 7—10 jalan paksua) niin taas jää, joka toisella puolen tulee ajautuen pohjoisesta Grönlannin ja Huippuvuorten välisessä meressä, on huomattavan paksua, vaikka Siperian pohjois-puolella oleva meri on kylmimpiä seutuja maanpallolla. Tämän voi, arvelin minä, selittää ainoastaan siten, että jää on alituiseissa kulussa Siperian rannalta napaseutusäiliön yli Grönlannin itärannalle ja Huippuvuorten luo, ja tällä matkalla tuntemattoman ja kylmän meren yli sillä on hyvä aika koota tuon suuren vahvuutensa, osaksi jäätymisen osaksi alituisten puserrusten kautta.

Tässä edelle otetussa esitelmässäni mainitsin, että tällä ajojäällä tavattu muta näyttäisi olevansa Siperiasta kotiperäisin. En pannut silloin tähän todistukseen mitään suurempaa painoa; vaan kun myöhemmin tutkittiin samallaista mutaa, jota olin koonnut grönlantimat kallani, niin tuli selville, että se tuskin on voinut tulla muualta kuin Siperiasta. Tutkimalla sen minerali-aineita, tri Törnebohm, Tukholmassa, tuli siihen johtopäätökseen, että sen täytyy

* Katso „Det Norske geografiske selskabs Årbog III 1892 s. 91 ff.

suureksi osaksi olla Siperian jokimutua. Hän löysi siinä 20 eri lajia mineraleja. „Tämä mineraliosien paljous“, sanoo hän, „näyttää minusta osoittavan, että ne ovat kotoisin suuremmasta maapiiristä, ja silloin joutuu ajattelemaan Pohjoissiperiaa.“ Sitä paitse enemmän kuin puolet mudasta oli ruokamultaa eli turvemaata. Vielä huomattavampaa oli diatomacéin löytö mudassa, jotka professori *Cleve*, Upsalassa, tutki ja joista hän sanoo: „Diatomacéit ovat yksinomaan marinisia (s. o. ovat kotoisin merestä) paitse muutamia harvoja suolattomanveden-muotoja, jotka ovat tuulen mukana tulleet maalta. Diatomacéiflora tässä mudassa on kerrassaan omituinen ja aivan erilainen kuin se, jonka olen tavannut monissa tuhansissa näytteissä, joita olen tutkinut, paitse yhtä ainoaa poikkeusta, joka aivan täydellisesti sopii tähän floraan, nimittäin muuan näyte, jonka *Kjellman* kokosi Vegaretkellä eräältä jääteliltä Kap Vankareman luona Beringin salmen läheisyydessä. Lajit ja muunnokset ovat ihan samat molemmissa näytteissä.“ *Cleve* voi määrätä 16 lajia diatomacéita; kaikki nämä esiintyvät myöskin Vankareman tuodussa mudassa, ja 12 niistä on ainoastaan siellä tunnettua, vaan ei missään muualla maailmassa. Tämä oli kummallinen yhteys kahden niin erillään olevan paikan välillä, ja *Cleve* on varmaan oikeassa sanoessaan: „On varsin omituista, että diatomacéiflora jäätelillä Beringin salmen ja Grönlannin itärannalla ovat niin täydellisesti yhdenlaisia ja samalla kaikista muista niin eroavia; se osoittaa, että on olemassa avonainen yhteys Grönlannin itäpuolella ja Aasian pohjoispuolella olevien merien välillä.“ „Tämän avonaisen yhteyden kautta“, — jatkoin esitelmässäni — „siis ajojää kulkee vuosittain poikki tuntemattoman napaseutumeren. Tämän saman jään täytyy kulettaa retkikuntaakin samaa tietä.“

Kun tämä suunnitelma esitettiin, niin sai se osakseen paljon suosiota, varsinkin täällä omassa maassa. Niinpä professori *Mohn*, joka selityksellään „Jeanette“n tavarain kulusta oli antanut siihen herätystä, tuki sitä pontevasti. Vaan niin kuin osasi odottaakin, sai se osakseen myöskin kovaa vastustusta, varsinkin Norjan ulkopuolella, ja useimmat napaseuturetkeilijät ja asianomaiset auktoriteetit lausuivat enemmän tahi vähemmän suoraan, että se oli puhdasta hulluutta. Vuotta ennen kuin lähdimme matkalle, lokakuussa 1892, esitin suunnitelmani muutamassa esitelmässä maantieteelliselle seuralle Lontoossa, jossa Englannin etevimmät napaseuturetkeilijät olivat läsnä. Esitelmän jälkeen syntyi keskustelu,* joka selvästi osoittaa, miten minun kantani oli jyrkästi vastakkainen silloisille yleisesti tunnustetuille mielipiteille olosuhteista sisempänä napaseutumeressä, jääpurjehduksesta ja siitä tavasta millä tavoin napaseuturetkeen on ryhdyttävä. Etevä napaseuturetkeilijä, amiraali sir *M'Clintock* avasi keskustelun seuraavalla huomautuksella: „Uskon voivani sanoa, että tämä on rohkein suunnitelma, johon „The Royal Geographical Society“ on milloinkaan saanut tutustua.“ Hän myönsi, että tosiseikat puollustivat teoriani oikeiksi, vaan epäili suuresti, oliko suunnitelma mahdollinen. Varsinkin hänen mielestään jäähän pusertumisen vaarat olivat suuret. Voi kyllä rakentaa laivan, joka on kylliksi luja kestäämään puserruksia kesällä; vaan jos joudumme niille alttiiksi talvikuukausina, jolloin jää „on laivan kylkiin jäätyneinä tuntureina“, niin silloin hänen mielestään „mahdollisuus kiipeämään jäälle oli hyvin kaukainen“. Kuten monet muutkin, hänkin uskoi varmasti, ettei näyttänyt todennäköiseltä, jotta saa-

* Esitelmä ja keskustelu ovat painettuina „The Geographical Journal“issa, Lontoo 1893, s. 1—32.

taisiin nähdä Fram palaavaksi sen jälkeen, kun se heittäytyy armottoman napaseutujään haltuun, ja hän lopetti sanoilla: „Minä toivotan tohtori Nansenille täydellistä ja pikaista menestystä. Vaan hänen monet englantilaiset ystävänsä tuntevat suuren huojennuksen, kun hän kääntyy kotia, ja varsinkin ne, jotka tuntevat niitä vaaroja, jotka kaikkina vuodenaikoina ovat erottamattomasti jäässäkulkuun yhdistettyinä jo niissä seuduissa, jotka eivät ole niin kaukana pohjoisessa.“

Amirali sir *George Nares* lausui: „Tunnustettuna periaatteena laivakulun onnistumiseksi jääseuduissa on se, että on ehdottomasti välttämätöntä pysytellä lähellä rantapiiriä, ja kuta edemmäksi joudumme asutuksen ääriä, sitä toivottavampaa on hankkia varmuutta järkevistä, luotettavasta paluutiestä. Tätä hän täydellisesti halveksuu, ja vallitsevana periaatteena hänen retkessään on laivan kulettaminen vapaaehtoisesti ahtojäähän — sen laivan, joka on hänen retkikuntansa tulevaisuuden toivon perustuksena, jos mieli matkan jotenkikaan onnistua. Tällä tavoin johtaja, menettäen kaiken valtansa laivansa vastaisten liikkeiden ohjaamisessa, pakotetaan antautumaan avuttomasti ajautumaan ympäriinsä sen jään luonnollisten liikkeiden mukaan, johon hän on sulettu. Edellytetään että merivirrat ovat sellaiset kuin hän otaksuu, niin kuluu laskujen mukaan ajautumiseen jään keralla napaseutumeren poikki useampia vuosia, ja tällä aikaa jää ei koskaan ole yhdessä kohden laivan ympärillä, jos ei tavata uusia maita, ja itse laiva on alituisessa jäähän pusertumisen vaarassa. Tätä vaaraa vastaan on, sanotaan, laiva rakennettu tavattoman lujasti, ja laadittu vasiten sen muotoiseksi, että se kohoo ylös jäiden pusertuessa sivuja vasten. Tämä ajatus ei ole mikään uusi.

Vaan kun on tartuttu napaseutujäähän, niin laivan muoto ei merkitse mitään. Se on tiukasti sulettuna ja on vain osa siitä jäätelimöhkäleestä, johon se on jäätynyt. Tällä seikalla on mitä suurin merkitys; sillä ei ole yhtään kertomusta siitä, että joku laiva, joka on jäätynyt napaseudun ajojäähän, olisi koskaan päässyt siitä irti, eipä edes keskikesällä, ja siis olisi voinut jääpuristuksissa kohota itsenäisenä, jäämöhkäleestä erillisenä kappaleena.“

Kysymyksessä napaseutujään kulusta, Nares useimmissa tapauksissa oli eri mieltä kuin minä. Hän lausui, että vallitsevat tuulet etupäässä määräsivät jääkulun, ja hän sanoo:

„Ajojään todennäköiseen suuntaan nähden, Fram voi, jos se lähtee määrätystä kohdasta lähellä Lenan jokisuuta, odottaa tapaavansa pääahtojään (*the main pack*) heti 76° 30' p. l. Minua epäilyttää, ettei se voi sitä pohjoisemmaksi päästäkään, ennen kuin tarttuu jäähän; vaan otaksutaan suurin mahdollisuus, annetaan sille vielä 60 neljännespenikulmaa, niin se sittekin on vasta Kap Tsjeljuskinin leveydellä, 730 neljännespenikulmaa navalta ja 600 neljännespenikulmaa siitä rajasta, minkä otaksun sille todenperäiselle virralle, joka toisi hänet kotia (tämä on Napaseutuvirta Grönlannin itärannikkoa pitkin). Sen mukaan mitä kaikkien niiden tiedonantojen tarkka tutkimus osoittaa, joita meillä on, minä uskon että tuulet kulettavat häntä paremminkin länttä kuin itää kohden. Kun jääpeittoinen meri on pohjoisessa ja avovesi tahi äsken syntynyt jää eteläpuolella, niin on varsin vähä toivoa päästä ajautumaan pohjoiseen päin, varsinkin alussa, ja sitten minä en tunne mitään luonnonvoimia, jotka suunnille jossakin ajassa kulettaisivat laivan paljoa sitä edemmäksi Siperian rannalta kuin „Jeannette“ ajautui. Koko tämän ajan on laiva

kaikissa tapauksissa kiinni ahtojäässä ja tunnettujen vaarain alaisena, jollei vain se joutuisi jonkun tuntemattoman maan suojaan. Ei ole epäilystä siitä, ettei olisi meriyhteyttä sillä alalla, jota on tarkoituksena tutkia. — —“

Muutamassa kohdassa Nares kuitenkin selitti voivansa olla yhtä mieltä minun kanssani, nimittäin siinä „käsityksessä, että pääasiallisena tarkoituksena kaikilla tällaisilla retkillä oli tuntemattomien napaseutujen tutkiminen, eikä juuri sen matematisen pisteen löytäminen, joka on maapallon akselin pääty-pisteinä.“*

Sir *Allen Young* lausuu muun muassa: „Tohtori Nansen otaksuu, että valkoinen täplä maan-akselin ympärillä on vesi- tahi jääsäiliö; minä uskon, että suurimpana vaarana on se, että melkein kaikkialla pohjoisnavan ympärillä on maata. Useimmat edelliset retkeilijät näyttävät nähneen maata aina vain edemmäksi ja edemmäksi pohjoiseen. „Jeannette“n esineet ovat voineet kulkea kapeitten kanavien läpi ja lopuksi tulleet löytöpaikalle, ja minä uskon olevan varsin vaarallista laivalle ajautua sellaista tietä, jossa se voisi törmätä maata vasten ja jäisi kiinni vuosikausiksi.“

Laivan muodosta *Allen Young* lausuu, että hän ei arvele sillä olevan „mitään suurempa merkitystä“; sillä kun laiva joutuu oikeaan puristukseen, niin on kysymys, onko jäässä aaltoilemista tahi sellaista liikettä, joka voi kohottaa laivan. Jos ei aaltoilemista ole, niin jää sen pusertaa, olkoon rakennettu mistä tahansa.“

* Kotia tultuamme amiraali *Nares* on ritarillisella tavallaan onnitellut minua kirjeessä ja sanonut: „Framin ihmeellinen matka napaseutumeren poikki todistaa, että Teidän teorianne oli oikea — — — ja minun epäilykseni — — — eivät olleet oikeutettuja.“

Pari auktoriteettia puhui kuitenkin suunnitelmani puolesta. Ne olivat pohjoisseuturetkeilijä, sir *E. Inglefield* ja Englannin hydrografisen laitoksen päällikkö, kapteeni *Wharton*.

Muutamassa kirjoituksessa Geographical Society'lle amiraali sir *Gorge Richards* lausuu suunnitelmani johdosta: „Minua surettaa, että minun täytyy lausua epäilyksiä tätä suunnitelmaa vastaan; vaan minun mielestäni jokaisen, joka voi jollakin auktoriteetilla esiintyä, tulee sanoa suoraan, kun niin paljo on kysymyksessä.“ Virroista hän arvelee muun muassa: „Minä uskon, että on olemassa pysyväinen lasku (minä käytän tätä sanaa virran asemesta) pohjoisesta päin sen painon takia napaseudussa, jonka synnyttää sitä peittävä jäävaippa, mikä tivistyy sen pinnalle lisääntyvän lumen äärettömästä painosta.“ Tämä lasku, arvelee hän, lähtee napaseutusäiliön joka sivulta; vaan se lienee valtavin Parrysaarten läntisen pään ja Huippuvuorten välisellä suunnalla, ja tätä laskua vastaan ovat kaikki edelliset retkikunnat saaneet taistella. Hän ei ota luvusta pois edes „Tegetthoff“ia tahi „Jeannette“a „eikä voi löytää missään syytä uskoakseen, että kulkisi joku virta pohjoiseen navan yli Uussiperian saarten luota, niin kuin tohtori Nansen toivoo ja uskoo. — — —“ „Minun ajatukseni on, että kun on tultu niin sanoaksemme sisimpään ympyrään, sanokaamme noin 78 leveys-asteen sisäpuolelle, niin ei millään virralla voine olla vaikutusta laivaan taajassa jääjoukossa, joka siellä on odotettavissa. Vasta, kun tulemme tämän ympyrän ulkopuolelle, niin sanoaksemme kulmauksen ympäri ja avonaisiin, leveihin kanaviin, joudumme todella virran vaikutuksiin, ja täällä jää luonnollisesti on hienompaa ja harvempaa syksyllä ja siis vähemmän vaarallista laivalle. Sisimmän ympyrän sisältä

ei luonnollisesti jäätä pääse paljoa ulos; se vanhentuu ja käy vuosi vuodelta jyrkemmäksi ja estää kaiken todellisuuden mukaisesti kerrassaan kaiken kulun laivoilla. Tätä jäätä se oli, joka ajautui Nares'in talvikortterille saakka Smithin salmen pohjoispäähän noin 82° 30' p. l. — tätä jäätä vastaan Markham taisteli rekiretkellään ja tätä jäätä vastaan ei mikään inhimillinen voima voi asettua. „Jeannette“n esineillä hän ei arvele „olevan mitään todellista arvoa“. Jos ne löydettiin Grönlannissa, niin ne ovat voineet ajautua jäätelillä Smithin salmen läheisyydestä joltakin niistä amerikalaisista retkikunnista, jotka menivät pelastamaan Greely'ä.“ „Voi hyvin ajatella, että De Long'in paperit, samoin kuin muut „Jeannette“n esineet joku amerikalainen retkikunta on ottanut mukaansa.“ Hän ei kuitenkaan nimenomaan sano, onko mitään aihetta luuloon, että asia on niin ollut.

Samallaisessa kirjoituksessa maantieteelliselle seuralle, kuuluisa kasvientutkija, sir *Joseph Hooker* lausuu: „Tohtori Nansenin suunnitelma eroaa kaikista muista, joita tähän asti on toimeenpantu tutkimusten tekemistä varten napaseuduissa, ja se tästä syystä vaatii mitä tarkinta tutkimista, sekä senkin vuoksi että siinä on tarjolla suurimmat vaarat.“ — — „Kolmivuotisista kokemuksistani antarktisisissa seuduissa minä uskon, että ei minkäänlainen laiva, olipa se rakennettu miten hyvänsä, voi kauan säilyä häviämästä, jos se joutuu napaseutuun liikkeisiin. Niin lujasti rakennettu laiva kuin Fram, voi epäilemättä kauan vastustaa avonaisessa ahtojäässä, vaan sitä vastoin ei ollenkaan puserruksissa tahi uudistuvissa puristuksissa ja vielä vähemmin ahtojään törmäyksiä, jos laiva sen mukana tahi sen läpi ajautuisi maata kohden. Framin muoto on varsin hyödyllinen niin kauan kuin laiva makaa suorassa pohjallaan tahi jäässä, joka ei ole paljo

korkeammalla vesirajaa; vaan jäätelien ja jäävuorien välissä tahi kun paino on pitkin päin, sen viivoilla ei ole mitään merkitystä.“ Jos Fram ajautuisi Grönlannin rantaa tahi Amerikan napaseutusaaria kohden, niin, hän arvelee, vaikka ajateltaisiinkin maallenousun olevan mahdollista, ei olisi mitenkään todennäköistä pelastua ihan „uupuneella ja vähentyneellä laivaväestöllä kolkolle ja otaksuttavasti jäiselle rannalle tahi tunturin kaltaiselle jäälle paleokrystillisestä merestä.“ — „Puhumatta keripukista, jota vastaan ei ole mitään varmaa keinoa, onko tarpeeksi otettu lukuun miehistön mieltä masentavaa vaikutusta? Tahi kaikkia niitä seurauksia, joita on pitkällisestä sulkeutumisesta ahtaaseen tilaan monia kuukausia kestävässä pimeydessä, kylmästä, toimettomuudesta, ikävästä, alituisesta vaarasta ja lakkaamatta kiduttavasta epävarmuudesta tulevaisuuden suhteen? Vähäiset velvollisuudet ja tehtävät, jotka eivät isosti mieltä kiinnitä, eivät voi vastustaa näitä olosuhteitten vaikutuksia; ne niitä tuskin huojentavat ja tietään, että ne ovat niitä lisänneet. Minä arvelen, että tohtori Nansenin päämaali on saavuttamaton niillä apuneuvoilla, joita hänellä on käytettävissä; vaan minun mielestäni, toden totta, sellaisen yrityksen onnistuminen ei oikeuta sen saavuttamiseksi panemaan alttiiksi arvokkaita henkiä. — — —“

Kenraali *Greely*, Amerikassa, tunnetun onnettoman retken (1881—84) johtaja, kirjoitti amerikalaisessa aikakauskirjassa „The Forum“ (elok. 1891) kirjoituksen, jossa muun muassa sanotaan: „Minusta tuntuu melkein uskomattomalta, että se suunnitelma, jonka tohtori Nansen on tehnyt, voisi saada osakseen kehotusta tahi kannatusta. Se minusta näyttää perustetun väärin selityksiin napaseuduissa vallitsevista olosuhteista, ja voinee antaa, jos sitä koetetaan

toteuttaa, ainoastaan arvottomia tuloksia, puhumatta osanottajien kärsimyksistä ja kuolemasta. Mikäli minä tiedän, niin tohtori Nansen ei ole hankkinut mitään kokemusta napaseuduista; hänen retkensä Grönlannin poikki, vaikka tosin vaikea, ei ollut enemmän „polar work“ (napaseututyötä) kuin S:t Eliasvuorelle nouseminen. On epäilyksen alaista, tahtoisiko kukaan arktisten seutujen retkeilijä yhtyä koko ehdotukseen. On ehkä tusinan verta miehiä, joiden arktinen kokemus on niin suuri, että jos edes jonkunlainen vähemmistö heistä todella tukisi suunnitelmaa, niin sillä olisi oikeutta saamaan kunnioitusta ja luottamusta. Nämä miehet ovat amiralit M'Clintock, Richards, Collinson ja Nares sekä amerikalaisen laivaston kapteni Markham, sir Allen Young ja Leigh-Smith Englannissa, Koldewey Saksassa, Payer Itävallassa, Nordenskiöld Ruotsissa ja Melville omassa maassamme. Minua ei epäilytä väittää, että ei ole näistä kahta, jotka uskoisivat mahdolliseksi Nansenin ensimmäistä ajatusta — rakentaa laiva joka kykenee kestämään tahi kulkemaan pahassa pohjoisseutujen jäässä, niin kuin hänen ajatuksensa on laskea laivansa jäähän. Toinen tuumansa on kuitenkin vielä enemmän uhallinen, kun hän edellyttää voivansa ajautua yli 2,000 neljännespenikulman taipaleen suoraa linjaa tuntemattoman seudun läpi, ja tämän ajatumisen aikana, joka kestäisi kaksi vuotta tahi useampiakin, sanotaan, retkikunnalla olisi mukana ainoastaan veneitä ja se asuisi jäätelillä ja siinä eläisi ajautuessaan eteenpäin.“

Tämän jälkeen kenraali Greely käy todistamaan kaikki suunnitelmani edellytykset vääriksi.

„Jeannette“n esineistä hän sanoo suoraan, että hän ei niihin usko. „Luultavasti löydettiin jotakin ajotavaraa“, sanoo hän, vaan „uskottavampaa on

ajatella, että ne ovat tulleet Proteuksesta, joka haaksi-rikkoutui Smithin salmessa noin 1,000 neljännespenikulmaa Julianehaabin pohjoispuolella. — —“

„Sen lisäksi on tärkeä ottaa huomioon, että jos esineet todella olivat „Jeannette“sta, niin lähin tie ei kule navan yli Grönlannin itärantaa pitkin, vaan Kennedykanavan, Smithin salmen ja Baffinin lahden läpi, samaa tietä kuin silloinkin kun otaksutaan niiden olevan ajotavaraa Prometeuksesta.“

Itse napaa emme voi päästä lähimaillekaan, sanoo Greely, sillä „me tiedämme melkein yhtä varmaan kuin jos olisimme sen nähneet, että näissä tunte-mattomissa seuduissa on laaja maa, joka on tasa-selkäisten jäävuorien* tahi paleokrytisen jään kehto.“ Tässä jäätikön peittämässä maassa, jonka hän arvelee olevan yli 300 neljännespenikulmaa läpimital-taan ja lähettävän jäävuoria niin hyvin Grönlantiin kuin Frans Josefin maahan, itse navan täytyy olla sijoitetun.

„Mitä tulee tuohon voittamattomaan laivaan“, sanoo hän, „niin olisi se todella varsin toivottava asia tohtori Nansenille.“ Hän muuten arvelee, että sitä ei voi rakentaa. „Tohtori Nansen näyttää uskovan, että kysymys laivan rakentamisesta sellaisten viivain mukaan, jotka antavat sille suurimman vastustus-voiman jään painoa vastaan, ei ole täydellisesti ja tyydyttävästi ratkaistu, vaikka hyle- ja valaanpyynti-yhtiöt Skotlannissa ja New-Foundlannissa ovat satoja tuhansia dollareita tähän tarkoitukseen käyttäneet.“ Auktoriteettina hän mainitsee Melvilleä ja sanoo, että „jokainen kokenut pohjoisten seutujen retkeilijä yhtyy

* Kun hän ilmoittaa, että Leigh-Smith olisi nähnyt sellaisia jäävuoria Frans Josefin maan *luoteisella* rannalla, niin tämän johdosta huomautettakoon, ettei vielä kukaan ihminen ole siellä käynyt.

Melvillen lausuntoon, että vaikka laiva olisi yhtenäinen puupala, niin se ei voisi kestää napaseutujään painoa.“ Minun väitettäni, että jää „pitkin Siperian rantaa on verrattain ohutta, 7—10 jalkaa“, hän vastustaa taas Melvilleillä, joka puhuu „50 jalan korkeuksista jäistä“ j. n. e. (jommoisia jäitä emme ole tavanneet koko matkallamme). Monilla ratkaisevilla todistuksilla osoitettuaan, että Framin ehdottomasti täytyy joutua perikatoon heti kun se joutuu jääpuserrukseen, hän lähtee puhumaan mahdollottomasta ajautumisesta jäässä veneillä. Ja hän lopettaa kirjoituksensa huomautuksella, että arktiset löytöretket tunnustetuissa ja luvallisissa rajoissaan ovat jo tarpeeksi vaarallisia ja uhkarohkeita ilman tätä kuormaa tohtori Nansenin epäloogillisesta ehdotuksesta itse-tuhoamiseksi.“

Muutaman kirjoituksen mukaan, jonka Greely kotia tultuamme on kirjoittanut „Harpers Weekly“yn syyskuun 19 p:nä 1896, hän näkyy nyt tulleen siihen vakaumukseen, että „Jeannette“n esineet ovat oikeita ja että minun otaksumiseni voivat olla oikeat, ilmoittaen „Melville'n, Dall'in ja muut“, jotka eivät niitä uskoneet. Hän myöntää myöskin, että minun suunnitelmani on suoritettu, huolimatta hänestä. Tällä kertaa hän lopettaa kirjoituksensa seuraavalla tavalla: „Kun De Long'in ja Nansen'in retkiä verrataan toisiinsa, on välttämätöntä huomauttaa siitä ainoasta tahrasta, joka himmentää Nansenin muutoin niin loistavan radan, se nimittäin, että hän vapaaehtoisesti jätti toverinsa jäähän sulkeutuneeseen laivaan satoja penikulmia tunnetuista maista, tarkoituksella ettei enään palaa takaisin, vaan, kuten itse sanoo, „mennäkseen Huippuvuorille, jossa hän tietää varmasti tapaavansa jonkun laivan“, 600 (engl.) penikulman päähän. De Long ja Ambler olivat niin kunnian-

tuntoisia, että he mieluummin uhrasivat henkensä kuin erosivat kuolevasta miehestä, jota eivät kuitenkaan voineet pelastaa läsnäolollaan. Jokaiselle on käsittämätöntä, miten Nansen on tällä tavoin voinut luopua jokaisen meriretkipäällikön pyhimmästä velvollisuudesta. Reippaan kapteni Sverdrupin onnellinen kotiatulo ei poista Nansenin syyllisyyttä. Sverdrup uskollisuudellaan, rohkeudellaan ja voimallaan, kun hän pysyy Fram'issa ja tuo toverinsa takaisin Norjaan, on monen silmissä ansainnut vielä loistavammat laakerit kuin hänen tarmokas ja lahjakas päällikkönsä. — —“

Muuan niitä harvoja, joka tieteellisellä auktoriteetillään tuki suunnitelmaani, oli professori *Supan*, „Petermanns Mitteilungen“in hyvin tunnettu toimittaja. Muutamassa kirjoituksessa mainitussa aikakauskirjassa, 1891 (s. 191), hän puollusti suunnitelmaa lämmöllä ja tuki sitä uusilla näkökohdilla, osoittamalla, miten „arktinen tuuljenjakaja“, joksi hän sitä nimittää, todennäköisesti suurimman osan vuotta jakaa tuntemattoman napaseutusäiliön kahteen osaan. Itäisessä valtavimmat tuulet puhaltavat Beringin merelle päin, jota vastoin läntisessä Atlantille päin. Hän arveli, että tämän tuuljenjakajan täytyy pisimmän aikaa olla lähinnä Beringin merta, ja vallitsevat tuulet siten olisivat meidän ajautumisellemme hyödyksi. Kokemuksemme osoittaakin merkillisellä tavalla tämän *Supanin* teorian oikeaksi.

Edelleen lisättäköön, että tunnettu luonnontutkija tohtori *John Murray* useissa tilaisuuksissa on lausunut minun suunnitelmani oikeaksi. Jo 1888, kun minä, matkalla Grönlantiin, puhelin hänen kanssaan Edinburgissa siitä, hän selitti olevansa samaa mieltä kuin minä kysymyksessä napaseutujään todennäköisestä ajautumisesta.

Lontoon maantieteellisen seuran nykyinen presidentti, sir *Clements Markham*, joka ei ollut läsnä edellä mainitussa keskustelussa, on sittemmin julkisesti selittänyt uskovansa, että retki on onnistuva. Huomiota herättävää myöskin on, että tämä etevä kirjailija arktisella alalla jo kaksikymmentä vuotta sitte, selonteossaan Nares'in johtaman englantilaisen napaseuturetken tuloksista, on lausunut: 1) että täytyy kulkea virtaa Napaseutumeren poikki „itäiseltä pallopuoliskolta läntiselle“; 2) että „Frans Josefin maa näyttää olevan jatkoa Huippuvuorten saariryhmälle ja kohoavan saman matalan meren yli meren syvennyessä pohjoiseen päin“; 3) että vaikka olisikin „pelottavia vaikeuksia“ mennä tuntemattoman rajojen yli napaseutumeressä Siperian pohjoispuolella, niin „sitä tärkeämmät löydöt palkitseisivatkin vastaista tutkijaa, joka rohkeasti ja menestyksellä tunkeutuu pohjoiseen päin näissä seuduissa.*

*) Report an the Expedition of 1875—76. Lontoo 1877, ss. 547, 553, 554. Syynä siihen, etten jo aikaisemmin edellä mainituissa esityksissäni ole esiin tuonut näitä merkillisiä lausuntoita, on se, että vasta kotia tultuani olen ne huomannut.

I.

Matkavarustukset.

Niin kovin rohkea kuin suunnitelma olikin, se kuitenkin sai voimakasta kannatusta Norjan hallitukselta ja kuninkaalta. Suurkäräjille tehtiin kuninkaallinen esitys 200,000 kruunun myöntämisestä suunnitelman toimeenpanemista varten, jonka summan arveltiin tekevän kaksikolmannesta kustannuksista. Viimeisen kolmanneksen arvelin voivani hankkia yksityistä tietä, kun olin jo monelta taholta saanut lupauksia avusta. Jo grönlantimatkalteni kotiin tullessani konsuli *Axel Heiberg* oli uutta retkeä varten asettanut minun käytettäväkseni 10,000 kr. Hänen alkuunpanemansa oli viimeinenkin keräys.

Kesäkuun 30 p:nä 1890 suurkäräjät myönsivät anomani summan, lausuen toivomuksenaan, että retkestä tulisi norjalainen. Tammikuussa 1891, tukku-kauppias *Th. Fearnley*, konsuli *Axel Heiberg* ja panimonomistaja *Ellef Ringnes* ryhtyivät vielä puuttuvan summan keräämiseen ja muutamissa päivissä se oli merkitty.

Hänen majest. kuningas Oskar antoi 20,000 kruunua ja yksityiset norjalaiset lahjoittivat seuraavat summat:

Konsuli Axel Heiberg	kr. 10,000
(sen lisäksi myöhemmin)	„ 7,000)
Anton Chr. Houen	„ 20,000
Mr. C. J. A. Dick	„ 5,000
(sen lisäksi myöhemmin)	„ 7,000)

Tukkukaupp. Th. Fearnley	kr. 5,000
(sen lisäksi myöhemmin)	„ 1,000)
Hrat Ringnes & C:o	„ 5,000
(sen lisäksi myöhemmin)	„ 1,000)
Tukkuk. A. S. Kjösterud, Drammen'issa	„ 5,000
(sen lisäksi myöhemmin)	„ 1,000)
Tukkuk. C. Sundt, Bergen'issä	„ 5,000
Konsuli Westye Egeberg	„ 10,000
Halvor Schou	„ 5,000
Paroni Harald Wedel Jarlsberg ja valtio-	
minist. C. Lövenskiold	„ 10,000
Konsuli Nicolay H. Knudtzon, Kristiansund	„ 5,000

Ulkomaalaisten avunantajain joukossa mainittakoon „The Geographical Society“, Lontoossa, joka osoitti myötätuntoisuuttaan yritystä kohtaan antamalla 300 punttaa sterlinkiä. Paroni Oscar Dickson kustansi sähkövalaistuksen (dynamon, akkumulatorit ja johdot).

Matkalle varustautuessa näkyi, että ensiksi arvioitu summa ei riittänytkään. Tähän vaikutti etupäässä laiva, joka oli laskettu maksavan 150,000 kruunua, vaan tulikin melkein 100,000 kruunua kalliimmaksi. Kun yritys oli niin vaarallinen, niin ei mielestäni ollut oikeutta säästää kustannuksia, kun erityisillä toimenpiteillä uskoin voivani turvata matkan tulokset. Ne kolme miestä, jotka olivat toimeenpanneet ensimmäisen keräyksen, tukkukauppias Thomas Fearnley, konsuli Axel Heiberg ja panimonomistaja Ellef Ringnes, suostuivat olemaan retken komiteana ja järjestämään sen raha-asiat. He, muutamien „Det geografiske Selskab“in johtokunnan jäsenten kanssa, panivat toimeen keräyksen yli koko maan, jotta osa mainitusta vajauksesta saataisiin täytetyksi, ja mainittu seura asettui sittemmin kansallisen keräyksen etunenään. Tällä tavoin keräysi yhteensä

noin 17,000 kruunua. Minun täytyi kuitenkin vielä lisäksi pyytää Norjan suurkäräjiltä 80,000 kruunua, ja nämä uudelleen osoittivat myötätuntoisuuttaan yritystä kohtaan myöntämällä pyydetyn summan (kesäkuun 9 p:nä 1893). Lopuksi konsuli Axel Heiberg ja Mr. C. J. A. Dick, kukin 6,000 kruunulla ja minä jäännöksellä täytimme viimeisen vajauksen, joka matkalle lähtiessä vielä oli.

Retkikunnan tilit retkelle lähtiessä 1893.

Tulot:	Menot:
Valtioapu 280,000,00	Palkkoja ja palkkioita 46,440,00
H. M. Kuninkaan ja yksityisten lahjoittajain alkuperäinen apu 105,000,00	Henkivakuutuspremioita (naineiden osanottajain vakuuttamisesta) . . . 5,361,90
Maantieteellisen seuran ja komiteain keräyksillä 20,468,46	Instrumenttikonto . . 12,978,68
Korkoja 9,729,78	Laivan konto 271,927,08
A. Heiberg'in, A. Dick'in ja F. Nansen'in täyttämä vajaus . . . , 19,862,50	Ruokavarastokonto . 39,172,98
Geographical Society, Lontoossa (300 puntia), H. Simon, Manchesterissa 100 punt.), eräs norjalainen Riikassa (1000 rupl.) sekä useat muut 9,278,62	Kustannuksien konto 10,612,38
Summa kr. 444,339,36	Varustuskonto 57,846,34
	Summa kr. 444,339,36

Ennen esitetystä suunnitelmastani näkyy selvästi, että varustustemme tärkeimpänä kohtana täytyi olla sen laivan rakentaminen, joka oli kulettava meidät pelättyjen jääseutujen läpi. Tämä rakennettiin

suuremmalla huolella kuin mikään laiva, joka on kulkenut arktisissa seuduissa. Tunnetusta laivanrakentajasta *Collin Archerista*, Larvikissa, tapasin miehen, joka täydellisesti ymmärsi sen tehtävän, jonka hänelle uskoin, ja joka tähän työhön pani kaiken kuntonsa, kaiken edellytyskykynsä ja harvinaisen tarkkuutensa; ja matkan onnistumisesta meidän on suureksi osaksi kiittäminen tätä miestä.

Tarkastellessamme monia monituisia edellisiä retkikuntia ja heidän varustuksiaan, meitä hämmästyttää se, että, paria poikkeusta lukuunottamatta, ei yksikään niistä ole rakentanut omaa laivaa varsinaisesti tarkoitusta varten; useimmat niistä eivät ole edes hankkineet itselleen laivaa, joka alkupitäin on rakennettu jäässäkulkua varten. Ja tämä on sitä hämmästyttävämpää, kun muistaa, mitä rahasummia muutamiin retkiin on uhrattu. Vaan syynä on luultavasti se, että yleensä on ollut niin kiire matkalle, että ei ole ollut aikaa huolelliseen varustautumiseen, useinkin on ryhdytty niihin ainoastaan pari kuukautta ennen matkalle lähtöä. Niin lyhyellä aikaa ei tälle retkelle voitu varustautua, ja jos itse retkikin kesti kolme vuotta, niin valmistukseen kului vielä enemmän aikaa, sillä itse suunnitelmakin tehtiin kolme kertaa kolme vuotta ennen matkalle lähtöä.

Archer teki laivaa varten luonnoksia toisen toisensa perästä, samalla kun tehtiin mallejakin yhtämyötään. Alituisesti oli uusia muutoksia ja parannuksia. Se muoto, jonka lopuksi hyväksyimme, ei ole ehkä useankaan mielestä kaunis; vaan retkemme uskon osoittaneen, että se oli hyvä ja tarkoituksenmukainen. Etupäässä koetimme saada laivalle sellaiset kylet, että se helposti pääsi kohoamaan jääpuseruksissa joutumatta musertumaan jäätelien väliin. Greely, Nares ja muut ovat varmaan oikeassa sa-

noessaan, että tämä ei ole mitään uutta. Minä olin tämän oppinut edellisten retkikuntain surullisista kokemuksista. Vaan sitä vastoin voitiin sanoa olevan uutta se, että me emme ainoastaan tienneet laivalla pitävän olla sellainen muoto, vaan teimmekin siitä senmuotoisen ja lisäksi annoimme sille jääpuristuksissa välttämättömän vastustusvoiman sekä että yksinomaan tätä perusajatusta pidettiin silmällä laivaa rakentaessa. Colin Archer on oikeassa, kun hän muutamassa kirjoituksessaan aikakauskirjassa „Norsk Tidskrift for Söväsen“ 1892 lausuu seuraavalla tavalla: „Kun muistetaan, mikä on tri Nansenin pohjoisnaparetken suunnitelman perusajatuksena“ — — „niin helposti huomataan, että laivan, joka rakennetaan pitäen silmällä yksinomaan tarkoitusta, täytyy monessa suhteessa olla erilainen kuin mikään muu tähän asti tunnettu laiva.“ — „Laivan rakenteessa täytyy ensimmäisinä ottaa huomioon kaksi sääntöä: 1) että rungon muoto on sellainen, että siinä jäiden hyökkäyksiä vastaan on niin pieni loukkauspinta kuin mahdollista, ja 2) että se rakenteellisessa suhteessa on niin luja, että se voi vastustaa mahdollisimman suurta ulkonaista painoa mihin suuntaan hyvänsä.“

Tällä tavoin se rakennettiin, vähemmän pitäen lukua nopeudesta ja purjehduskuntoisuudesta, vaan sitä enemmän siitä, että se tarjosi varman ja lämpöisen pakopaikan ajelun aikana jäässä.

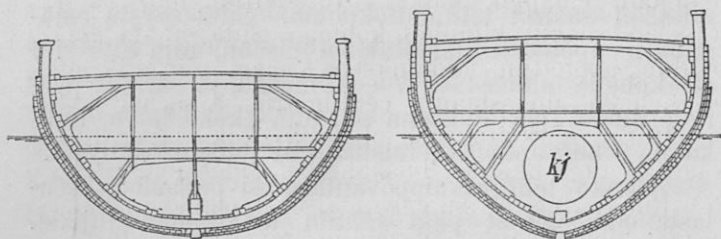
Niin kuin suunnitelmassa mainittiin, oli tarkoituksena rakentaa laivasta niin pieni kuin mahdollista. Minä arvelin, että 170 rekisteritonnin kantavuus riittäisi; vaan Fram'ista tuli melkoista suurempi, sen kantavuus oli 402 rekisteritonnia brutto- ja 307 tonnia nettokantavuus. Myöskin koetettiin laivasta saada lyhyt, kun sen on silloin helpompi pujotella jäiden

läpi; pituus on myöskin heikkoutena jääpuserruksissa. Vaan että tällaisesta laivasta, jolla sitä paitse täytyy olla hyvin ulkonevat sivut, saataisiin tarpeeksi asti kantava, täytyy siitä tehdä leveä, ja leveys olikin sen vuoksi melkein kolmasosa pituutta. Vielä muuan tärkeä seikka oli sivujen saaminen niin sileiksi kuin mahdollista ja ilman ulkonevia syrjiä, samalla kun koetettiin välttää tasaisia pintoja niissä paikoin, jotka enimmäkseen ovat jäiden hyökkäysten alaisia, ja runko sen vuoksi sai pyöreät, täyteläiset muodot; kokka, peräpeili, emäpuu, kaikki pyöristettiin, jotta jää ei missään saanut kiinniottokohtaa. Siitä syystä emäpuukin upotettiin laidotuksen sisään, niin että sitä oli koholla ainoastaan 7 centimetriä, ja särmät pyöristettiin. Tarkoituksena oli, että „koko laiva, liukkaana kuin ankerias, luiskahtaisi jäiden syleilystä.“

Runko tehtiin suippovantaiseksi perästä ja keulasta. Molemmat päät tehtiin tavattoman lujiksi. Keulavannas on kolmesta paksusta tammipalkista, kaikki selätysten, joiden vahvuus yhteensä on 1,25 metriä kiinteää tammaa; niiden sisäpuolella on kohokeet tammesta ja raudasta laivan sivujen sitomiseksi toisiinsa ja näistä menee vinotuet keula-onkaloon. Pitkin koko ulkopuolta on rautavannas ja tämän päällä rautakiskot poikkipuolin kokan yli ja kappaleen matkaa taaksepäin molemmilla sivuilla, niin kuin tavallisesti hylkeenpyytäjä-laivoissa.

Laivan perä oli erikoisesti ja varsin omituisesti rakennettu, niin että molemmille puolin ruori- ja propellivantaita, joista kumpikin oli 65 cm vahvuinen, oli pantu paksut tammipalkit, jotka kulkivat peräpeilin kaarella ylikannelle saakka, niin että ne täällä tavaltaan siis muodostavat kaksinkertaisen perävantaan. Näiden päällä on laidotukset, ja niiden päällä on paksut rautalevyt perän suojana.

Kahden mainitun palkin välissä perässä on kaivo propellille ja toinen kaivo ruorille, joista molemmat voidaan hinata kannelle. Hylkeenpyytäjäläivoissa on aivan tavallista, että propelli on laitettu tällä tavoin, jotta sen voi helposti vaihtaa, jos se jäässä särkyisi. Vaan sitä vastoin ruori ei ole asetettu tällä tavoin, ja kun me vähillä miehillämme ja väkivintturin avulla voimme saada ruorin kannelle muutamassa minutissa äkillisessä jääpuserruksessa tahi muussa sellaisessa tapauksessa, niin olen hylkeenpyytäjäläivoissa kuuden-

1. keskikaaren kohdalla.

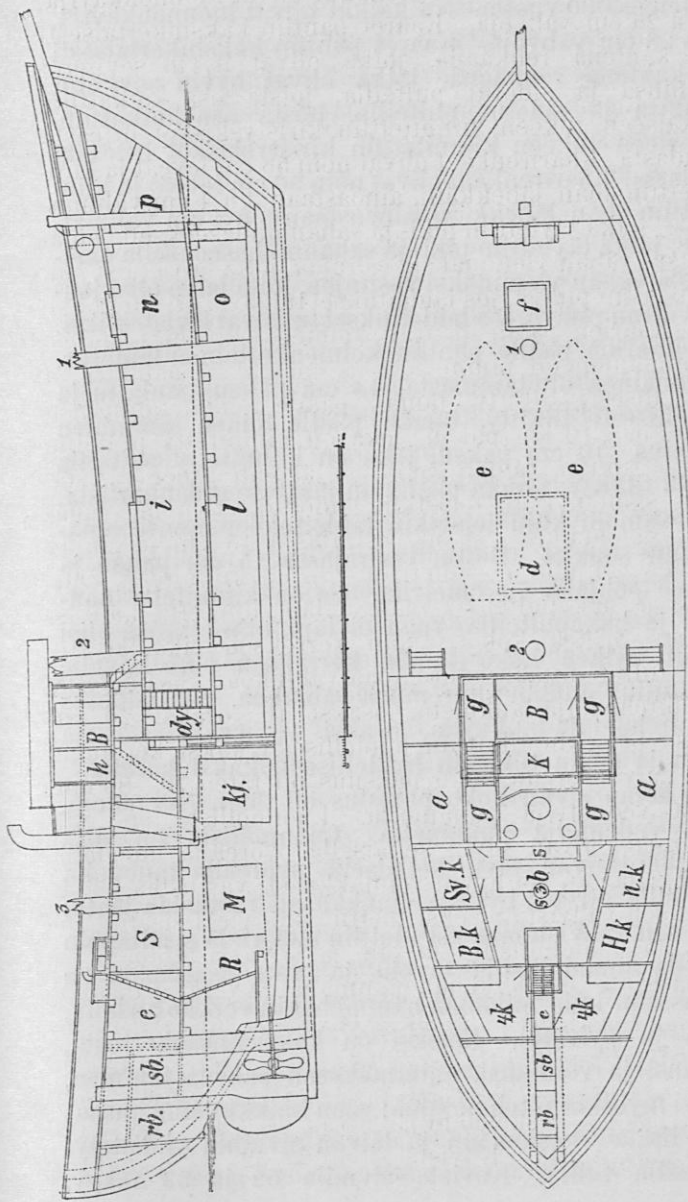
2. konehuoneen kohdalla.

Poikkileikkaus Fram'ista.

kymmenen miehen väestöllä nähnyt ruorin vaihtamiseen menevän useita tunteja jopa koko päivänkin.

Yleensä peräpuoli on jäämerilaivan Akilleenkantapää, jota jään on helpoin vahingoittaa, m. m. rikkomalla ruorin. Tämän varalta oli ruori sitä paitse sijoitettu niin syväälle, että se ei ollut näkyvässä veden päällä, ja jos jääteli syöksyi laivaa vasten perästä päin, niin se kohtasi vankan ruorivantaan eikä voinut helposti rikkoa itse ruoria.

Sivujen vahvistamiseksi oli muuten tehty kaikki, mikä oli mahdollista. Kaaripuut olivat erinomaista italialaista tammea, joka alkujaan oli tilattu Norjan merivarustuksia varten ja joka oli ollut suojassa

Pituusleikkaus ja kansipiirros Framista.

rh. ruorikaivo; sb. sohvia salongissa; S. salonki; s. sohvia salongissa; Sv.k. Sverdrupin hytti; E.k. Blessingin hytti; Kf. konehuone; M. meseanimasto; B.k. Scott-Hansenin hytti; n.k. Nansenin hytti; e. käytävä konehuoneeseen; K. konehuone; M. kone; K. kapitisi; B. purjehdushytti; l. työhytti; dy. dynamo; d. suurluuku; e. suurvenee; i. suurruuma; l. aalaruuma; f. keulaonkalo; p. keulaonkalo; z. suurmastot; 2. suurmastot; 3. mesanimasto.

Hortenissa 30 vuotta. Ne kaikki olivat luonnonkäyriä, 25 à 28 cm vahvoja. Kaaret pantiin kaksinkertaisesti eli kahtena renkaana, jotka olivat hyvin sovitettut toisiinsa ja sidotut pulteilla, joista osa kotkattiin. Jokaiseen tukeen kiinnitettiin kiristyskiskot litteästä raudasta. Kaarirenkaat olivat noin 56 cm leveät ja kiinnitettiin ihan lähekkäin, ainoastaan 3 à 4 cm välimatkalle, jotka täytettiin piki- ja sahanmuhaseoksella emäpuusta vähän ylemmäksi vesirajaa, jotta laiva olisi jonkunverran pitävä, jos laidoitukset tulisivat lävistetyiksi.

Kaarien päälle pantiin kolmenkertainen laidotus. Alimmainen oli tammesta, 4,5 cm paksu, naulattu ja huolellisesti tilkitty, tämän päälle toinen tamminen laidotus, 10 cm paksu, joka on kiinnitetty pulteilla läpi ja tilkitty; tämän päällä on jääpeite greenhartista, joka samoin kuin toisetkin laidoitukset menee emäpuuhun saakka. Se on vesirajassa 15 cm paksu ja ohenee pohjalla 7,5 cmetriin. Se on kiinnitetty nauiloilla ja hakapulteilla, vaan ei läpi, niin että jää olisi voinut nylkeä koko tämän kerröksen eikä laivalle olisi tullut mitään suurempaa vahinkoa. Sisälaidotus oli pitchpetäjä-lankuista, osaksi 10, osaksi 20 cm paksu ja sekin tilkittiin huolellisesti kaksi kertaa.

Laivan sivun koko paksuus oli täten 70—80 cm, lujaa vedentiviä puuainetta. Luonnollista on, että tällainen laivan sivu, sellaisella pyöreällä muodolla kuin sillä oli, voi hyvin voimakkaasti vastustaa jäätä; vaan sen vahvistamiseksi tuettiin sitä vielä sisältäpäin kaikilla mahdollisilla tavoin, ja laiva sisältäpäin on kerrassaan kuin mikähän hämmähäkin verkko ansaita, tukia ja pylväitä. Ensiksi on kaksi ansaskerrosta, yläkansi ja välikansi, enimmäkseen paksua tammea, osaksi myöskin pitch-petäjää; vaan kaikki nämä ansaat ovat lisäksi keskenään ja laivan sivuihin yhdistetyt lukuisilla tuilla. Kuvista sivuilla 52 ja 53 näkyy,

miten ne ovat asetetut. Periaatteena vinotukien asettamisessa oli luonnollisesti se, että ne ovat niin kohtisuorassa kuin mahdollista laivan sivuja vastaan, näiden vahvistamiseksi ulkopuolista painoa vastaan ja tämän painon jakamiseksi. Pystysuorat tuet kummankin ansaskerroksen välissä ja alimpain ansaitten ja talkapohjan välissä ovat myöskin varsin sopivia tähän tarkoitukseen. Kaikki sidottiin toisiinsa lujilla polvilla ja rautasiteillä. Koko laiva on melkein kuin yksi ainoa kiinteä kappale. On huomautettava, että kun edellisillä retkillä on melkein aina tyydytty siihen, että pari keskiansasta on erityisemmin vahvistettu, niin sitä vastoin Fram'issa kaikki poikkiansaat ovat mainitulla tavalla vahvistetut.

Konehuoneessa ei tietystikään ollut sijaa millekään pönkille keskellä; niiden sijaan pantiin kaksi vinotukea kummallekin sivulle. Välikannen ansaat asetettiin vähän vesirajan alapuolelle, jossa paino jääpuristuksessa on suurin. Peräruumassa tätä ansaskerrosta piti vähän kohottaa koneelle sijaa saadakseen. Tämän vuoksi ylin kansi perässä tuli vähän korkeammalle kuin pääkansi, ja laiva sai puolikannen, jossa retkikuntalaisten hytit ja kapiisi saivat sijansa. Pitkin koko laivaa on joka kaaren väliin pantu luja joutokaari raudasta, joka ulottuu pitkin laivan sisäsivua ylimmän kannen ansas-kannattajasta melkein talkapohjaan saakka. Emäpuu oli tehty kahdesta amerikalaisesta jalavapalkista, jotka olivat 35 cm paksut; vaan emäpuu rakennettiin, kuten ennen on mainittu, laidotuksen sisään, että se on ainoastaan 7 cm koholla päällimmäisestä jääkerroksesta. Rungon sivut kaa-reutuvat alaspäin emää kohden niin, että läpileikkaus keskiä (vertaa kuvaa I, siv. 52) muistuttaa kahtia leikattua kokospähkinän puoliskoja. Kuta enemmän laiva kohoaa vedestä, sitä raskaampi se luonnollisesti

on ja sitä kovempi sen paino on jäätä vasten, vaan sitäpä helpompi on jään nostaa, kun laivalla on tämän muotoiset sivut. Kovan kallistumisen estämiseksi, jos laiva nousisi hyvin korkealle, pohja tehtiin jotensakin tasainen. Kokeilla koetin määrätä jään hankautumisen puuta vasten, ja sen mukaan laske-
malla laivan voiman ja huomioon ottamalla sivujen kulman vedenpintaa vasten, tulin siihen tulokseen, että voima oli monin kerroin riittävä vastustamaan sitä painoa, mikä tarvittiin laivan nostamiseen. Käytännössä näkyi, että tämä lasku oli oikea.

Laivan tärkeimmät mitat olivat seuraavat: pituus emäpuun kohdalla 31 m, vesirajassa 34,5 m, vantaitten kohdalla kannella 39 m, leveys vesirajassa, ilman jääpeitettä 10,4 m, suurin leveys, ilman jääpeitettä 11 m, korkeus ruumassa 5,25 m, kulkusyvyys keveässä lastissa 3,75 m, vesipaino kevyessä lastissa 530 tonnia, 4,75 m:n syvällä kululla 800 tonnia; silloin oli laivavaraa noin 1 metri. Rungon paino täytetyillä kattiloilla oli laskettu noin 420 tonniksi, ja 800 tonnin vesipainolla olisi siis vielä kantavuutta jälellä kivihiiliä ja muuta lastia varten 380 tonnia, ja paitsi koirille ja ihmisille enemmän kuin viideksi vuodeksi tarpeellista ruokavarastomäärää voimme ottaa mukaamme kivihiiltä niin, että riitti neljäksi kuukaudeksi täydellä koneella kulkuun, joka määrä oli enempi kuin mitä tällaiselle retkelle tarvittiin.

Purjerigissä tärkeintä oli se, että se oli niin yksinkertainen ja niin luja kuin mahdollista, ja samalla niin laitettu, että se teki mahdollisimman pientä vastustusta tuulelle, kun laiva kulki höyryllä. Sitä paitse, kun oli niin vähä miehiä, oli tärkeää että purjeet olivat helpot hoitaa kannelta. Tämän vuoksi Fram, kapteni Sverdrupin ehdotuksesta, rigattiin kuin kolmi-
mastoinen „fore-and-oft“-skuunartti. Tämä herätti

tyytymättömyyttä vanhoissa jäämerilaivureissa, jotka ikänsä kaiken ovat tottuneet kulkemaan raakataklauilla laivoilla ja jotka omituisessa vanhoillisuudessaan päättivät, että se, mitä he olivat käyttäneet, oli yleensä ainoa, mitä jäissä voi käyttää. Meidän tarpeissamme tämä rigi, joka oli meillä, oli epäilemättä paras. Paitse tavallisia vinopurjeita, meillä oli keulamastossa kaksi irtainta raakaa leveälle fokalle ja latvapurjeelle. Laivan alamastot olivat jotensakin korkeat ja paksut. Keskimasto oli 24,5 m, siis noin 82,5 jalkaa korkea; suurriuku oli 15,5 m ja tähystystynnyri latvassa oli noin 32 m eli lähes 108 jalkaa vedenpinnasta. Oli tärkeää saada tämä niin korkealle kuin mahdollista, jotta oli laajempi näköala, kun oli haettava tietä jäässä. Koko purjepinta-ala oli noin 600 m².

Laivan kone tehtiin erityisellä huolella. Työn toimitti Akerin konepaja, ja koneen rakenteesta on insinööri *Nörbeck'illä* suuret ansiot, sillä asiantuntijan tavalla hän edellytti mitä erilaisimpia mahdollisuuksia ja teki koneen siltä varalta. Polttoainetta säästävimpänä valittiin triple-expansionijärjestelmä; vaan kun oli ajateltavissa mahdollisuus, että joku silinteri joutuisi epäkuuntoon, niin oli erityisillä putkilla laitettu niin, että mikä silinteri tahansa voitiin sulkea ja siis voitiin käyttää kahta tahi, jos niin tarvittiin, ainoastaan yhtäkin niistä. Tällä tavoin kone, ainoastaan vääntämällä yhdestä tahi kahdesta kranasta, voitiin halun mukaan muuttaa compound, korkeanpainon-tahi matalanpainon-koneeksi. Vaikka ei koskaan mikään silinteri joutunutkaan epäkuuntoon, niin tätä laitosta kuitenkin usein käytettiin eduksi. Käyttämällä compound-konetta voimme lyhemmällä aikaa antaa Framille nopeamman vauhdin, ja kun tarve vaati, niin päästiin tällä tavoin hyvin usein jään läpi murtautumaan. Kone oli 220 hevosvoimainen (indic.)

ja tyynellä ilmalla kevyellä lastilla se kuletti 6—7 penikulman vauhdilla. Propellit, joita meillä oli kaksi varalta, olivat kaksisiipisiä ja valoraudasta. Varapropelleita ei koskaan tarvittu, niin kuin ei vara-ruoriakaan, jonka olimme ottaneet mukaamme.

Asuinhuoneet olivat, kuten mainittu, perässä puolikannen alla, ja olivat niin asetetut, että yhteinen salonkimme, jossa söimme ja oleksimme, oli keskellä, ympärillään makuuhytit. Näitä oli neljä yhdenmiehenhyttiä ja kaksi neljänmiehen hyttiä. Tämä järjestys oli laadittu sen vuoksi, että ympärillä olevat hytit suojaisivat salonkia ulkoapäin kylmältä; vaan sen lisäksi oli katto, lattia ja seinät monilla päällystyksillä tehty paksuiksi ja lämpöä pitäviksi, ja sisimmäisenä lämmintä huonetta vasten oli kaikkialla ilmantivi linoleumi, joka esti lämmintä hytti-ilmaa tunkeutumasta sisältäpäin sivuille ja siellä irroittamaan kosteuden, joka heti kylmettyisi jääksi. Laivan sivut ovat peitetyt tervatulla huovalla, sitte on korkkitäyte, sitte kuusilaudotus, sitte paksu huopakerros, sitte ilmativi linoleumi ja sen päällä vielä laudotus. Salongin ja hyttien katto kannen alla on monenkertainen: ilmakerros, huopakerros, laudotus, linoleumi, poronkarvatäyte, kuusilaudotus; katon vahvuus, 10 cm paksun kansilaudotuksen kanssa on kaikkiaan noin 40 cm. Lattiaan salongissa pantiin kansilankkujen päälle 15 á 18 cm korkkikerros, tämän päälle vahva puulattia ja sen päälle linoleumi. Kylmää estettiin tunkeutumasta, missä se tunkeutua voi, kolmenkertaisella lasi-ikkunalla ja sitä paitse monella muulla tavalla. Pahimpana ikävyytenä laivoissa edellisillä napaseuturetkillä on useimmiten ollut se, että kosteus on laskeutunut kylmille ulkoseinille ja jäänyt heti kuuraksi tahi myöskin juossut seiniltä hytteihin ja lattialle. Sen vuoksi ei ole ollut tavatonta, että makuu-

vaatteet hyteissä olivat enemmän tahi vähemmän jäässä. Tässä mainittujen laitosten avulla pääsimme kaikista näistä ikävyyksistä kerrassaan, ja kun salongin uunia lämmitettiin, niin ei seinillä ollut merkkiäkään kosteudesta, eikä edes makuuhyteissäkään.

Salongin etupuolella oli kapiisi, ja molemmin puolin tätä olivat ylöskäytävät kannelle.

Kylmän estämiseksi oli molempiin käytäviin laitettu neljä pientä, vahvaa ovea, joista kaikista piti kulkea ulos mennessä, ja joissa oli moninkertainen laudotus ja niiden välissä huopa. Kylmän tunkeutumisen estämiseksi oli vielä ovikynnykset tehty tavattoman korkeat. Puolikannella kapiisin päällä, suurmaston ja savutorven välissä oli purjehdushytti ja sen takana pieni työhytti.

Siltä varalta, että laiva mahdollisesti saisi vuodon, oli ruuma jaettu vedentivillä seinällä kolmeen osaan. Lisäksi meillä oli, paitse tavallisia pumppuja, voimakas keskipakopumppu, jota kone käytti ja joka voitiin yhdistää kaikkiin ruumiin.

Fram oli varustettu sähkövalolla. Dynamo voitiin käyttää höyrykoneen käydessä, vaan itse jäässäolon aikana oli tarkoituksena käyttää sitä osaksi tuulella osaksi käsivoimalla. Tätä varten oli meillä mukana tuulimylly sekä „hevoskierto“, jota oli tarkoituksena meidän itsemme pyörittää. Minä olin ajatellut, että tästä viimeksi mainitusta saamme tarpeellista työtä pitkässä napaseutuyössä. Muuten meillä oli jokaisella kylliksi muuta tointa, ja „hevoskiertoa“ ei koskaan käytetty; vaan tuulimyllystä meillä sitä vastoin oli paljo iloa. Valaistukseksi silloin, kun meillä ei ollut tarpeeksi käyttövoimaa sähkövalon saamiseksi, otettiin mukaan 16 tonnia petroleumia, josta myöskin oli osa laskettu polttoaineeksi keittämiseen ja asuinhuoneiden lämmittämiseen. Tämä petroleumi, niinkuin 20 tonnia

yksinkertaista kivihiiliöljyä*, jota kivihiilen kanssa oli käytettävä polttoaineeksi höyrykattilan alla, säilytettiin paksuissa rautatankeissa, joita oli ruumassa kahdeksan ja kannella yksi.

Veneitä oli laivassa kaikkiaan 8, joista 2 oli erittäin suurta, 8,8 m pitkiä ja 2,1 m leveitä. Nämät olivat siltä varalta, jos laiva sattuisi haaksirikkoutumaan. Silloin oli tarkoituksena jatkaa ajautumista asuen näissä veneissä jäällä. Ne olivat hyvästi niin suuria, että niihin mahtui koko miehistö ja ruokavaroja moneksi kuukaudeksi. Sitte oli 4 pienempää venettä, samaa muotoa, jota hylkeenpyytäjät yleensä käyttävät. Ne olivat erittäin lujia ja keveitä, kaksi tammesta ja kaksi jalavasta. Seitsemäs vene oli pieni lossivene. Kahdeksas oli varustettu petroleumimotorilla, joka ei kuitenkaan ollut tarkoituksenmukainen, ja tuotti meille paljo vastusta,

Kun myöhemmin tulen koskettelemaan yksityiskohtia muista varustuksista, niin mainitsen tässä vielä ainoastaan pari tärkeintä seikkaa.

Ruokavarastomme varustamiseen pantiin erityistä huolta, kun puutteellisuudessa tässä suhteessa on epäilemättä suurin vaara keripukkiin ja muuhun kurjuuteen. Kaikki tähän kuuluvat fysiologiset tutkimukset tyystin tarkastettiin professori *Torup*'in kanssa, joka minulle antoi mitä laajimpia neuvoja ja ohjeita tässä meille niin tärkeässä kohdassa. Tuloksena neuvottelustamme oli: lihan ja kalan säilyttäminen suolaa-

* Tämä öljy, erityisesti sitä varten laitetulla koneella puhallettiin höyrysiuhkulla hienona ryöppynä tulipesään, jossa se paloi hyvin säästyvästi samalla kun se synnytti kovan kuumuuden. Tämä laitos oli samanlaista rakennetta kuin Englannissa vetureissa käytetyt, ja oli sieltä hankittu. Muuten huomattiin, että höyrykattila sillä tuli kovasti kuumennetuksi yhdeltä kohtaa, niin että se siitä tuli kuplulle, ja sen vuoksi tätä lämmittämistapaa käytettiin varsin vähän aikaa matkalla.

malla, savustamalla tahi epätäydellisesti kuivaamalla on pidettävä puutteellisena ja hylättävänä arktisilla retkillä, jotka kestävät pitkän ajan. Johtavana ajatuksena ruokavarojen varustamisessa tulee olla se, että ravinto-aineet estetään pilautumasta huolellisella ja täydellisellä kuivauksella tahi steriliseeraamalla lämmössä. Lisäksi minä pidin silmällä sitä, että ruokavarat olivat, paitse ravitsevia ja terveellisiä, myöskin niin vaihtelevia kuin mahdollista. Otettiin kaikenlaatuista hermetistä (ilmapitoisesti sulettua) lihaa; hermetistä ja kuivattua kalaa*; potateja, niin hyvin kuivatuita kuin hermetisiä; kaikenlaatuisia hermetisiä ja kuivatuita vihanneksia; hermetisiä ja kuivatuita hedelmiä; hilloa ja marmelaateja suuret määrät; sokeroitua ja sokeroimatonta kondenserattua maitoa; preserverattua voita; kuivatuita liemiaineita monenlaisia ja monia muita tavaroita. Leipänämme oli enimmäkseen norjalaista laivaleipää rukiista ja nisusta, sekä englantilaista laivakeksiä. Sitä paitse meillä oli paljo jauhoja, josta tuoretta leipää leipoa. Jokaikinen ruoka-aine tutkittiin kemiallisesti, ennen kuin hyväksyttiin**, ja tarkoin pidettiin huolta, että kaikki huolellisesti pantiin säilöön. Itsestään on selvää, että leipä, kuivatut vihannekset y. m. s. pantiin tinaastioihin, jotka olivat kosteudelta suojatut.

Juomaksi einettä ja iltasta syödessä käytimme suklaata, kahvia ja teetä, väliin myöskin maitoa, päivälliseksi meillä ensi puolivuotena oli olutta, sitten

* Hermetinen kalaruoka näytti koko ajan laivalla olevan hyvin haluttua. Varsin suuressa arvossa pidettiin norjalainen kalafärssi ja kalaputinki, puhumattakaan hermetisistä pikkumakrilleista.

** Näistä tutkimuksista on retkikunta kiitollisuuden velassa kemisteille: L. Schmelck'ille, Kristianiassa, ja W. Harknessille, Lontoossa.

käytettiin „lime-juicea“ sokerin ja siirapin kanssa. Paitse olutta ja muutamia pulloja malttamehustetta, ei retkikunnalla ollut mitään alkoholijuomia mukanaan.*

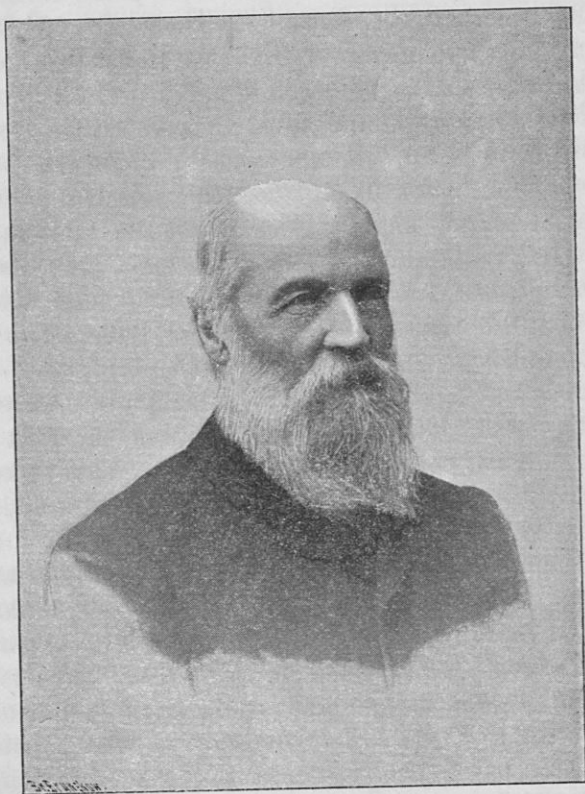
Tupakkaa oli runsaasti mukana, niin hyvin poltto- kuin suutupakkaa.

Tällaisella retkellä ollessa on hyvällä kirjastolla suuri merkitys, ja me olimme tässä suhteessa varustetut erinomaisen hyvin, josta kiitos on lausuttava kustantajille ja retkikunnan ystäville niin omassa maassa kuin ulkomailla.

Varustuksissa tärkeänä osana olivat luonnollisesti koneet, joilla oli tieteellisiä havainnoita tehtävä; niihin pantiinkin paljon huomiota. Paitse sitä instrumenttikokoelmaa, joka minulla oli grönlantimatkalteni, hankittiin paljon uusia, eikä mitään säästetty, jotta saatiin ne niin hyviä ja täydellisiä kuin mahdollista. Meteorologisia observasioneja varten oli, paitse tavalisia termometrejä, barometrejä, aneroideja, psykometrejä, hygrometrejä, tuulenmittareita y. m., myöskin itsejärestäviä instrumentteja, niin kuin itsejärestävä aneroidibarometri (barografi) ja pari itsejärestävää termometriä (thermografeja). Tähtitieteellisiä määryksiä varten meillä oli suuri universali-instrumentti käytettäväksi ajautumisen ajalla ja kaksi pienempää teodolitiä rekiretkejä varten, sekä useita sekstantteja eri kokoa. Vielä oli neljä laivakronometriä ja useita taskukronometrejä. Magnetillisia observasioneja varten meillä oli täydet varustukset deklinasionin, inklinasionin ja intensitetin (niin hyvin horisontalisen kuin totalintensitetin) määramiseksi. Muiden instrument-

* Pari retkikunnan jäsentä oli kuitenkin yksityisesti ottanut muutamia pulloja viiniä ja konjakkia. Kun toista vuotta oli kulunut, ja terveyssuhteet laivalla näyttivät olevan niin hyvät, niin annoin muutamien juhllisuuksien johdosta laittaa totia hedelmämehua seokkeena väkijuomaa.

tien joukossa voidaan mainita spektroskopi, erityisesti revontulia varten, elektroskopi ilmansähköisyyden määrittämiseksi, valokuvauskojeita, joita meillä oli seitse-

Collin Archer.

män, suurempia ja pienempiä, yksi fotogrammetri karttojen ottoa varten. Erittäin tärkeänä pidin pendeli-
aparatin tarpeineen, jolla tehdä pendelikokeita korkealla pohjoisessa. Sitä varten muuten oli tarpeeseen maapaikka, mutta mitään maata emme tavanneet,

niin että tätä laitosta käytettiin vähän. Hydrograflisia tutkimuksia varten oli täydet varustukset veden nostajia, syvävesitermometrejä j. n. e. Veden suolapitoisuuden määrittämiseksi oli meillä paitse tavallista areometriä myöskin stipendiati Thornöe'n erityisesti valmistama sähköaparati. Eläinten ja kasvien kokoamista varten oli luonnollisesti lippoja j. n. e. Meidän tieteelliset varustuksemme olivat yleensä erittäin tyydyttävät, ja tästä on minun etupäässä kiitettävä monia tiedemiehiä, jotka hyväntahtoisesti antoivat minulle apuansa. Minä käytän tässä tilaisuutta lausuakseni kiitokset erittäinkin professori *Mohnille*, joka järesti meteorologiset koneet, vaan lisäksi monella muulla tavoin auttoi, professori *Geelmuyden'ia*, joka piti huolen magnetillisista varustuksista, sekä professori *Otto Petterson'ia*, Tukholmassa, ja stipendiati *Thornöe'ä*, Kristianiassa, jotka molemmat minua auttoivat hydrograflillisten koneiden järjestämisessä. Yhtä tärkeitä olivat fysiologis-lääketieteelliset valmistukset, joita professori *Torup* huolellisesti valvoi.

Monessa tapauksessa voitiin ajatella retkikunnalle hyvien rekikoirain olevan varsin tärkeitä mukaan ottaa. Tässä suhteessa käännyin ystäväni paroni *Eduard von Toll'in* puoleen, Pietarissa, ja kysyin häneltä olisiko mahdollista saada käytettäviä koiria Siperiasta*. Erittäin hyväntahtoisesti Toll vastasi, että hän uskoi itse voivansa järjestää asian minun hyväkseni, kun hän juuri aikoi lähteä toiselle tieteelliselle matkalleen Siperiaan ja Uussiperian saarille, ja hän ehdotti, että koirat lähetettäisiin Chabarovaan Jugorsalmessa. Matkallaan Tjumen'in läpi tammi-kuussa 1893, hän onnistui englantilaisen kauppiaan

* Olin ajatellut myöskin, että voin saada koiria Grönlannin Eskimolaisilta Hudsonin lahden luota, vaan niiden saanti sieltä näytti olevan varsin vaikea.

Wardropperin avulla saada erään siellä asuvan miehen, *Alexander Ivanovitsch Trontheimin* ottamaan toimekseen ostaa 30 ostjakilaista koiraa ja kulettaa ne Jugorsalmeen. Mutta Toll ei jättänyt asiaa siihen, vaan kun herra *Nikolai Kelch* Irkutskissa, tarjoutui maksamaan kustannukset, niin hän vielä hankki ostetuksi 26 itäsiperialaista koiraa, jotka ovat tunnetut paremmiksi vetokoiriksi kuin länsisiperialaiset (ostjakilaiset) koirat, ja norjalainen *Johan Torgersen* otti tehtäväkseen niiden kulettamisen Olenekjoen suulle, jossa me aijoimme käydä.

Toll vielä arveli olevan hyvä asettaa ruokavarastoja Uussiperian saarelle siltä varalta, jos Fram joutuisi haaksirikkoon ja retkikunta olisi pakotettu kääntymään takaisin sitä tietä. Kun Toll tästä puhui, niin Kelch heti ilmoitti maksavansa kustannukset siitäkin, toivoen, että me sellaisessa tapauksessa saisimme kohdata siperialaista vierasvaraisuutta Uussiperian saarillakin. Kun näytti olevan vaikeaa saada luotettavia miehiä niin vastuunalaisen tehtävän suorittamiseen, niin Toll päätti itse asettaa ruokavarastot, ja touku-kuussa 1893 hän teki vaiheellisen ja mitä merkillisimmän retken mantereelta jään yli näille saarille, jolla matkalla hän, samalla kun asetti meille kolmeen kohti ruokavaroja,* teki varsin tärkeitä tutkimuksia.**

* Nämä varastot oli asetettu varsin järkevästi, ja niin hyvin oli meitä varten varustettu, että me varmaankaan emme olisi joutuneet hätään, jos olisimme sinne tulleet. Pohjoisimmalla varastopaikalla *Stan Durnovan* luona *Kotelny'n* länsirannalla, 75° 37' p. l., olisimme tavanneet ruokavaroja kahdeksaksi päivää. Näillä ruokavaroilla olisimme päässeet 100 km etelään päin rannikkoa pitkin toiselle varastopaikalle *Urassalachin* luona, jossa me paroni Tollin 1886 rakentamassa talossa olisimme tavanneet ruokaa koko kuukauden ajaksi. Lopuksi kolmannessa varastopaikassa, muutamassa talossa pienen *Ljachow-saaren* etelärannalla olisimme tavanneet ruokavaroja kahdeksi kuukaudeksi. Joilla me helposti olisimme päässeet mantereelle.

** Tämän merkillisen retken tieteellisistä tuloksista katso: „Memoires de l'academie imperiale de Sciences de St. Petersburg, VII série. Tome XLII, N:o 13.“ Itse matkasta on kerrottu

Tärkeänä seikkana pidin toiseksi, saada kivihiilivarasto niin kauas tiemme varressa kuin suinkin, jotta me, katkaistuamme kaiken yhteytemme muun maailman kanssa, voisimme varustaa Framin niin suurella kivihiilivarastolla kuin mahdollista. Ilolla sentähden hyväksyin muutaman yksityisen englantilaisen tarjouksen, joka höyrypurrellaan tahtoi saattaa meitä Novaja Semljaan tahi Karamerelle, ja hyvästit jättäessä antaa meille 100 tonia kivihiiliä. Vaan kun lähtöaikamme lähestyi, niin sainkin kuulla että muita määräyksiä olikin sattunut. Kun nyt oli myöhäistä muulla tavoin järestää asia, niin rahtasin „Urania“ nimisen jahdin, Brönösundista Nordlannissa, viemään kivihiililastin Chabarovaan Jugorsalmessa.

Heti kun retkisuunnitelmani tuli tunnetuksi, tulvasi kaikilta maailman suunnilta, Europasta, Amerikasta, Australiasta, sadottain hakemuksia henkilöiltä, jotka halusivat mukaan, varoitukseenistä huolimatta, joita kohotettiin retkeä vastaan. Ei ollut helppoa valita näiden rohkeiden miesten joukosta, jotka näin ilmoittautuivat. Luonnollisesti oli erittäin pantava huomiota siihen, että joka mies oli vankka ja terve, eikä sen vuoksi ketään varmasti hyväksytty, ennen kuin hänet professori *Hjalmar Heiberg*, Kristianiassa, oli tarkoin tutkinut. Retkikunnan jäsenet olivat seuraavat:

OTTO NEUMANN SVERDRUP, Fram'in päällikkö, syntynyt Bindalissa Helgelannissa 1855. Seitsemäntoista vuotiaana meni merelle, 1878 otti perämiehen-tutkinnon ja purjehti laivakapteenina. 1888—1889 oli retkelläni Grönlannin sisämaan poikki. Heti kun hän kuuli puhuttavan naparetkisuunnitelmasta, hän lausui toivomuksensa päästä mukaan. Minä tiesinkin, että

Venäjän maantieteellisen seuran aikakauskirjassa ja useissa muissa paikoin.

parempiin käsiin ei voinut Framia saadakaan. Hän on nainut mies, yksi lapsi.

SIGURD SCOTT-HANSEN, premierluutnantti laivastossa, otti meteorologisten, astronomisten ja magnetillisten observasionein johdon. Hän on syntynyt Kristianiassa 1868. Käytyään Hortenin merisotakoulun hän tuli upseeriksi 1889 ja premierluutnantiksi 1892. Hän on kirkkoherra Andreas Hansenin poika, Kristianiasta.

HENRIK GREVE BLESSING, lääketieteen kandidati, retkikunnan lääkäri ja kasvintutkija, syntynyt 1866 Drammenissa, jossa isänsä oli pappina. Tuli ylioppilaaksi 1885 ja lääketieteen kandidatiksi keväällä 1893.

THEODOR CLAUDIUS JACOBSEN, Framin perämies, syntynyt Tromsö'ssä, jossa isänsä oli laivakaptenina, sittemmin satamavoutina ja luotsivanhimpana. Meni viidentoistavuotiaana merelle, suoritti perämiehen tutkinnon neljä vuotta myöhemmin ja on kaksi vuotta ollut työmiehenä Uudessa Seelannissa. 1886—90 hän kulki laivurina Tromsöläisellä jahdilla Jäämerellä. Hän on naimisissa; yksi lapsi.

ANTON AMUNDSEN, Framin ensimmäinen koneenkäyttäjä, syntynyt Hortenissa 1853. 1857 otti teknillisen tutkinnon, 1877 tuli koneenkäyttäjäksi ja 1892 suoritti konemestarin tutkinnon. Hän on ollut kaksikymmentäviisi vuotta laivastossa palveluksessa, jossa hän on päässyt ylikoneenkäyttäjän arvoon. On naimisissa, lapsia seitsemän.

ADOLF JUELL, Framin ruokavarastojenhoitaja ja kokki, syntynyt Skätön pitäjässä Kragerön luona 1860. Isänsä oli talonomistaja ja laivanvarustaja Claus Nielsen. Otti perämiehen tutkinnon 1879 ja on useita vuosia kulettanut laivaa. Naimisissa, lapsia neljä.

LARS PETTERSEN, Framin toinen koneenkäyttäjä, syntynyt Borre'ssa Landskronan lähellä Ruotsissa norjalaisista vanhemmista. Täysin oppinut seppä ja konetyömies, jollaisena useita vuosia on ollut Norjan laivastossa palveluksessa. Naimisissa, lapsia neljä.

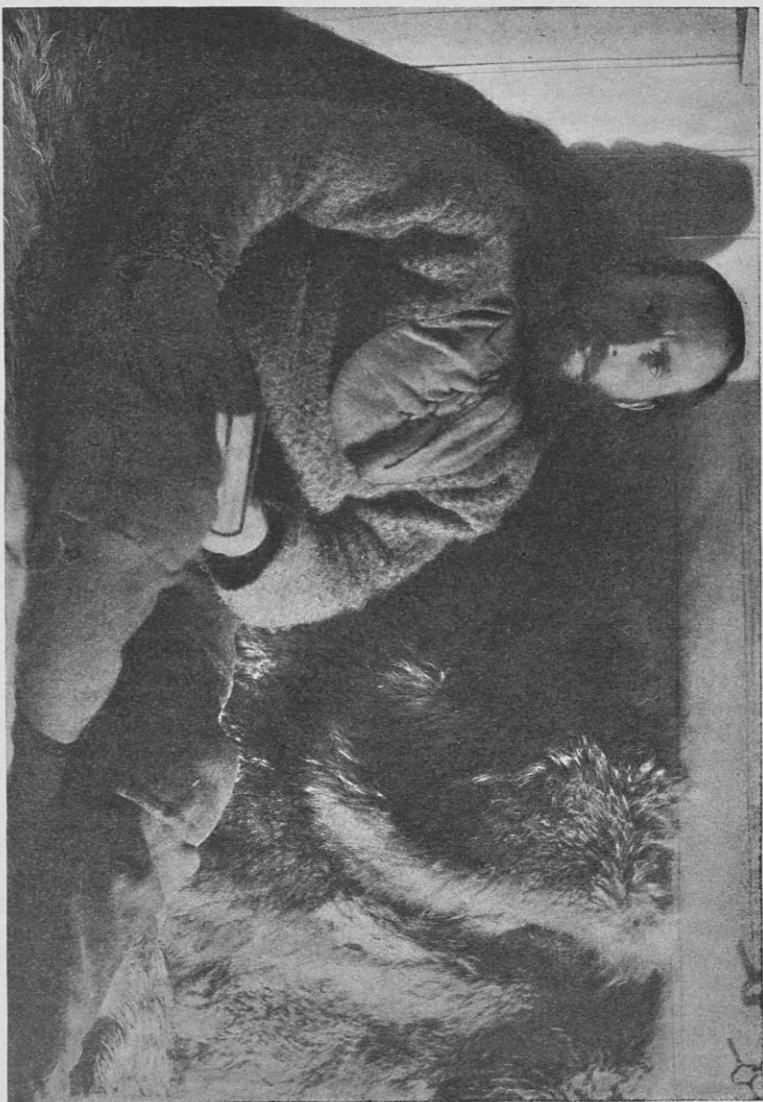
FREDRIK HJALMAR JOHANSEN, reserviluutnantti, syntynyt Skien'issä 1867 ja tuli ylioppilaaksi 1886. Vuosina 1891—92 kävi sotakoulua ja tuli reserviluutnantiksi. Hän oli niin innokas retkelle pääsemään, että kun ei mitään muuta sijaa ollut, niin rupesi lämmittäjäksi. Laivassa hän oli suurimman osan aikaa meteorologisena assistenttina.

PEDER LEONARD HENDRIKSEN, harppunamies, syntynyt Balsfjord'issa lähellä Tromsö'tä 1859. Lapsuudesta saakka kulkenut merellä, ja neljätoista vuotta ollut Jäämerellä harppunamiehenä ja laivurina. 1888 joutui haaksirikkoon Novaja Semljan luona „Enigheden“-nimisellä jahdilla, joka oli Kristiansundista. Naimisissa, lapsia neljä.

BERNHARD NORDAHL, syntynyt Kristianiassa 1862. Neljäntoistavuotiaana meni laivaston palvelukseen ja korotettiin konstapeliksi. Sittemmin hän on toimittanut vähän kutakin ja muun muassa on useita vuosia ollut sähkövalaistusjohto-työssä. Laivassa hänen hoidettavanaan oli dynamo ja sähkövalaistus, sitä paitse oli lämmittäjänä ja lyhemmän aikaa apulaisena meteorologisten observasionein teossa. Naimisissa, lapsia viisi.

IVAR OTTO IRGENS MOGSTAD on syntynyt Aure'ssa Nordmøre'ssä 1859. 1877 hän suoritti metsävirkamiehen tutkinnon ja on sitte 1882 ollut Gaustadin houruin-sairaalan ylivahtina. Laivassa oli jos jonakin, kellosepästä koiranvahtiin saakka.

BERNT BENTSEN, syntynyt 1860, on useita vuosia ollut merellä. 1890 suoritti perämiestutkinnon ja on

Sverdrup kajutassaan.

sittemmin ollut perämiehenä Jäämerellä. Hän otti hyyryn laivaan Tromsö'ssä, ja se todentotta kävi sukkelaan; puoli yhdeksän aikaan hän tuli puheilleni laivaan ja kello kymmenen Fram lähti.

II.

Lähtö.

„So reiser eg nor i den skome heimen
som ingja soli skin.
Der er ingjen dag'e.“

Oli juhannuspäivä 1893. Harmajana ja raskaana se koitti, ja nyt oli jäähyväishetki, muuttumaton. Ovi painausi kiinni takanani. Yksinäni kuljen viimeistä kertaa talosta puutarhan läpi rantaa kohden, jossa Framin pieni vene säälimättömästi odotti. Takana oli kaikki, mikä oli rakasta maailmassa. Mitä oli edessäpäin? Montako vuotta vierineekin siihen kun taas saa nähdä kaikki? — Mitä olisinkaan tässä silmänräpäyksessä antanut, voidakseni palata takaisin. Vaan ikkunassa oli pikku Liv ja taputti käsiään. Onnellinen lapsi, et aavista vielä, mitä elämä on, miten ihmeellisesti sekava ja vaihteleva. — Kuin nuoli syöksyi pieni vene Lysakerlahden yli, sille retkelle, jossa tunsin mahdollisesti panokseksi joutuvan itse elämän, jollei enemmänkin.

Vihdoin on kaikki valmiina. Hetki on käsissä, johon vuosia kestäväällä uutteralla työllä lakkaamatta on pyritty, hetki, jolloin tuntee, että jokainen tarpeellinen esine on mukana ja kaikki valmiina, jolloin vastuunalaisuus vierähtää hartioilta ja aivot saavat vihdoin levätä. Malttamattomana makaa Fram pihisten ja puhisten tuolla Pipervikissä ja odottaa merkkiä, jolloin vene tulee suristen Dynan ohi ja laskee

sivuun. Laivan kansi on ahdinkoon asti täynnä ihmisiä, jotka tahtovat sanoa viimeiset jäähyväiset, nyt heidän täytyy lähteä laivasta. Sitte Fram nostaa ankkurin, raskaana ja syvässä lastissa se lähtee hiljalleen liikkeelle ja tekee kierroksen lahteen. Sillat ovat mustanaan ihmisiä, jotka huiskuttavat nenäliinoja ja hattuja. Vaan hiljaa ja tyyneesti Fram käänsi keulansa vuonolle ja laski hitaasti ja varmasti Bygdö'n ja Dynan ohi tietymättömälle matkalleen, nopeiden veneiden, huvipurjehtijain ja höyrypursien ympäröimänä. Huvilat lehtojen sisässä rannalla olivat rauhallisen näköisiä niinkuin ainakin. Ah, „elämä on kaunis, eikä se koskaan ole minusta kauniimmalta tuntunut.“ Siihen aikaa kuluu kaikessa tapauksessa, kun taas saamme kyntää näitä tunnetuita vesiä.

Sitte viimeinen tervehdys kodille, tuolla niemen nenässä. Kimalteleva vuono sen edessä, ympärillä kuusi- ja petäjämetsä, takana pieni pala hymyilevää ketoa ja pitkät, metsärinteiset harjut. Kiikarilla näen sieltä häämöittävän valkoisen haamun penkillä mänyn alla. — — —

Se oli pimein hetki koko matkalla.

Sitte vuonolle. Oli sadepäivä, synkkä tunnelma levittihe tutulle maisemalle, josta oli niin monet muistot.

Vasta seuraavan päivän (kesäkuun 25) aamupäivällä Fram hiljaa laski lahteen Raekvikin, Archerin laivaveistämön edustalle Larvikissa, jossa Framin kehto oli ja jossa nähtiin monia kultaisia unia sen voittorikkaasta elämästä. Täällä meidän oli otettava molemmat suurveneet laivaan ja nostettava ne teloilleen sekä otettava paljon muita tarvekaluja. Siihen meni se päivä ja kappale toista päivää ennen kuin kaikki oli valmiina. Kolmen aikaan 26 p:nä sanoimme Raekvikille hyvästit ja teimme kierroksen Larvikin

satamassa laskeaksemme sitte Fredriksvärnin ohi. Archer itse hoiti ruoriratasta ja ohjasi lastaan tämän viimeisen taipaleen palasen ennenkuin lähti laivasta. Sitte puristettiin kättä viime kerta, monta sanaa ei lausuttu ja niin menivät veneesen hän ja veljeni ja ystäväni, Fram kulki raskasta kulkuaan ja siteet katkeilivat. Omituiselle tuntui nähdä kodin viimeiset jäännökset pienessä venosessa suurella sinipinnalla, takana valkopurjeinen kutteri ja edempänä Larvik. Minä luulen melkein, että kelpo vanhuksen silmissä kimalsi kyynel, kun hän seisoj veneessä ja huusi meille ja Framille eläköön. Eiköön hän pidä tästä laivasta? Sen tiesimme, että hän luottaa siihen. Ja sen vuoksi Framin kanunoista nyt ensimmäiset laukaukset paukahtavat hänen kunniakseen, arvokkaampaa vihkimistä ne eivät olisi voineet saada.

Täyttä vauhtia eteenpäin, ja tyyneessä, kirkaassa kesäilmassa, ilta-auringon valastessa maiseman, Fram laski sinertävälle ulapalle saadakseen ensimmäisen kasteensa meren pitkissä mainingeissa. Kauan he seisoivat veneessä ja katselivat meitä matkallemme meneviä.

Hyvässä ilmassa kulimme sitte rannikkoa pitkin, Kristiansandin ohi. Seuraavana iltana (kesäkuun 27) olimme Lindesnäs'in edustalla. Minä olin ylhäällä ja puhelin Scott-Hansenin kanssa myöhäiseen yöllä. Hän oli kaptenina Kristianiasta Trondhjemiin, jossa Sverdrupin oli yhdyttävä meihin, seurattuaan perhettään Stenkjaeriin. Kun me istuimme purjehdus-
hytissä ja annoimme ajan lentää, matkan jatkuessa kiihtyvällä keinumisella, niin yhtäkkiä hyökylaine iski oven auki ja syöksyi sisään. Me kannelle joutuin. Laiva pyöri kuin hirsi, aallot peuhtoivat reilingin yli molemmin puolin ja vähitellen kaikki miehet tulivat kannelle. Enin pelkäsin sitä, että suurveneitten ohuet

alustat pettäisivät, niin että veneet puulautuisivat mereen ja särkisivät rigiäkin. Kun sitte kaksikymmentäviisi kannalle sidottua tyhjää paraffinitynnyriä irtausi, vyöryen sinne tänne, ja sitte vähitellen täyttyi vedellä, niin se ei hauskalta näyttänyt, vaan yhä pahemmalta näytti kun varapuuläjät, joita oli hirsiä ja lankkuja, alkoivat saman ilveen ja uhkasivat sysätä tuet venealustoista. Se oli huolellinen hetki.

Merikipeänä seisoin komantosillalla, vuoroon uhraten merenvaltioille ja vuoroon peloissani milloin veneiden milloin miesten tähden, jotka koettivat pelastaa mitä pelastaa voitiin kannella. Useinkaan en nähnyt muuta kuin yhtenä sekamelskana merta, uiskentelevia lankkuja, käsivarsia, jalkoja ja tyhjiä tynnyreitä. Väliin viheriä meri syöksyi sisään ja keperytti jonkun niin, että hän roiskahtaen kaatui, veden pyrytessä hänen ympärillään, väliin näin miesten hyppivän vyöryvien hirsien ja tynnyrien yli varoessaan jalkojaan musertumasta. Heillä ei varmaan ollut kuivaa lankaa vaatteissaan. Juell makasi ja nukkui „Grand Hotel“issa — niin nimitimme toista suurvenettä, — hän heräsi ja kuuli meren koskena kuohuvan allaan. Minä tapasin hänet kajutan ovella juuri kun hän tuli juosten. Siellä ei taida enään olla turvallista, arveli hän, parasta on pelastaa ryysynsä — hän meni matkaansa mytty kainalossa. Sitte keulaan pelastamaan laiva-arkkunsa, joka uiskenteli merivedessä laivan keulakannella, hän hinasi ja kiskoi sitä jälessään perälle päin, vaan hyökyaalto toisensa jälkeen huuhtoi häntä. Kerran Fram pisti koko keulansa aaltoon, meri hulvahti pakan yli. Siellä muuan riippui ja pyristeli ankkuritäävertissä valkokuohujen päällä. Se oli taas Juell. Meillä oli kurjaa pelastaa tavaroitamme. Kaikki nuo erinomaiset paraffinitynnyrit meidän piti syytää mereen, toinen kelpo hirsi

toisensa jälkeen meni samaa tietä, minä seisoin ja alakuloisena katselin niitä, kun ne siellä uiskentelivat pois. Muu osa keulalastia kuletettiin peräpuoleen puolikannelle. Minä pelkään, että koko retkikunnan osakkeet olivat varsin ala-arvoisia sillä hetkellä. — Sitte yhtäkkiä, juuri kun meidän asiamme olivat pahimmillaan, näimme muutaman parkkilaivan esiintyvän edessä sakeasta. Se oli bovenbrampurjeella ja kaikki mastossa mitä purjetta suinkin oli, ja niin turvallisesti ja rauhallisesti se kellui hiljaa meressä kuin ei olisikaan mitään hätää. Melkein suuttu sitä katsellessa. Himmeä ajatus „lentävistä hollantilaisista“ ja muista taikajutuista välähti mielessäni.

Kapiisissa suuri onnettomuus. Mogstad tulee sisälle ja näkee koko seinän täynnä tummanpunaisia pilkkuja. Hän juoksee Nordahlin luo ja sanoo, että hän luule Juellin ampuneen itsensä siellä, epätoivoinena sietämättömästä lämpymästä, jota hän niin katkerasti oli valittanut. Suuri revolveridraama Fram'illa! — Tarkempi tutkimus osoitti pilkkujen olevan suklaapurkista, joka oli kaapissa kaatunut.

Maan suojaan emme uskaltaneet sumussa; meidän täytyi pysytellä merellä, kunnes sumu vihdoinkin vähän oheni aamupuoleen ja luotsi sai tuntomerkkejä maista Farsundin ja Hummerdusin edustalla. Me laskimme Listerfjordiin pannaksemme ankuriin siellä ja laittautuaksemme parempaan merikuntoon; vaan kun ilma parantuikin, kulimme edelleen. Vasta iltapuolella laskimme Ekersundiin säänpitoon sumussa ja kovassa tuulessa ja laskimme ankkuriin Hovlandsvikissä, jossa luotsillamme, Hovland'illa* oli asuntopaikkansa.

* Niin hyvin tämän luotsin, joka vei meidät Kristianiasta Bergeniin, ja Johan Hågensen'in, joka kuletti Bergenistä Vuoreijaan, oli kohteliaasti toimittanut meille „Det Nordenfjeldske Dampskibsselskab i Trondhjem“.

Seuraavana aamuna venealustat ja kaikki muut pantiin jotakuinkin merikuntoon. Fram oli kuitenkin liiaksi lastattu, jotta se ei voinut merenkäynnissä suoriutua hyvin; vaan siihen ei ollut nyt mitään tehtävänä. Mitä meillä oli, se meillä piti ollakin, ja kun vain saimme tavarat kannella oikein asetetuksi ja sidotuksi, niin meri ei niin raivota voi, että se meille mitään voisi, sillä laiva ja rigi kesti, sen me tiesimme.

Myöhään illalla kesäkuun viimeisenä päivänä me kiersimme Kvarvenin ja sumuisessa yössä laskimme Bergeniin. Seuraavana aamuna kun tulin kannelle, niin Vågen* hohti kirkkaana ja kauniina auringon valossa, kaikki laivat olivat liputetut maston huipusta kannelle saakka. Ilma oli juhla-autereessa, Ulriken, Flöjen ja Lövstakken loistivat ja paistoivat — tunnettu tervehdys entisestä. Tuo vanha hansakaupunki on herttainen kaupunki.

Illalla oli minun pidettävä esitelmä, vaan myöhästyin puolituntia. Juuri kun oli pukeutuminen mennäkseni, tuli joukko laskuja, ja voidakseni lähteä kaupungista maksukykyisenä miehenä, minun täytyi tietysti maksaa — ja yleisö sai odottaa. Pahinta oli, kun salonki oli täynnä noita ijankaikkisesti liikkuvia kysymysmerkkejä. Kuulin koko suuren joukon piirittävän hyttini ovea riisuutuessani, he tahtoivat vihdoinkin „*shake hands with the doctor*“ (pudistaa tohtorin kättä). Muuan heistä tirkisteli minua ventilireijästä, niin kuin minulle sittemmin kertoi sihteerini, joka oli sen nähnyt. Kauniin näyn mahtoi nähdä, tuo nuori kaunotar. Sanottiinkin, että hän hyvin joutuisaan vetäysi takaisin. Me olimmekin todella kaikilla, missä kävimme, kuin eläinkokoelma. Kursaille-matta ihmiset kulkivat ympäriinsä laivassa, ja tirkis-

* Bergenin suuri satama.

telivät meitä hytteihimme aivan kuin karhuja ja jalopeuroja häkkeihin, keskustellen niin äänekkäästi, että me kuulumme, olimmeko me vai emmekö olleet me, meidän läheisimpäin valokuvista, jotka riippuivat seinillä, voiko sanoa että olivat kauniita naisia vai eivätkö. Kun olin valmis, aukaisin oven varovasti, ja parilla hyppäyksellä olin kannella, töllistelevän seuran läpi, josta kuului huuto: „*There he is, there he is!*“ (Siinä se on, siinä se on). Ja portaita ylös ryntäsi koko joukko. Hih hei! Hän oli sillalla ja vaunuissa paljoa ennen kuin he olivat ehtineet kannelle.

Kello 8 oli suuri juhla, monia kauniita puheita, hyvää ruokaa ja juomaa, kauniita naisia, soittoa ja tanssia pitkälle aamupuoleen yötä.

Seuraavana päivänä — sunnuntaina — oli kirkas päiväpaisteinen ilma ja 11 aikaan lähdimme kulkemaan pohjoista kohden Bergenin vuonon yli, monia ystäviä mukana laivassa. Se oli unohtumattoman kaunis kesäpäivä. Pohjoisessa Herlöfjordissa, kaukana ulapan äärellä, ystävämme erosivat meistä, huiskutettiin nenäliinoja ja hattuja, — kauan näimme pienen satamahöyryn mustine savupatsaineen välkkyvällä vedenpinnalla. Ulapalla meri vyöryi autereessa ja toisella puolen näkyi tasainen Mangerland muistoineen luonnontutkija-elämästäni vuosia sitten niin hyvin päiväpaisteilla kuin myrskyilläkin. Täällä muuan Norjan suurimpia luonnontutkijoista on tehnyt suuret havaintonsa ollessaan yksinäisenä pappina kaukana erillään muusta maailmasta. Täällä minäkin otin ensimmäiset, hoippuvat askeleeni luonnontutkijan ahtaalla uralla.

Ilta oli ihana. Pohjoisessa laskeutuneen auringon ruskotus, kuu pyöreänä ja suurena takanamme tunturien päällä. Keulan edessä Alden ja Kinn nousivat

merestä kuin satumaat. Niin väsynyt kuin olinkin, en voinut mennä maata, minun täytyi hengittää tätä kauneutta pitkissä viillyttävissä vedoissa. Se oli lievitystä sielulle kaiken touhun ja kaiken levottomuuden jälkeen, jota oli ollut vieraiden ihmisten joukossa.

Sitten me kulimme, enimmäkseen kaunista ilmaa. harvemmin sumua ja sadetta, läpi salmien ja sivusaarten pohjoista kohden, pitkin Norjan rannikkoa. Kaunis maa! Minä tahtoisin ihmeekseni tietää, onko maailmassa tällaista laivareittiä kuin tämä? Nämä unohtumattomat aamut, kun luonto herää elämään, kun utuvaippa hopeisena väikkyä tuntureilla ja huiput pistäytyvät sen läpi niin kuin saaret merestä. Ja säteilevä hohde valkoisilla, kimaltelevilla lumituntureilla. Ja sitte illat auringonlaskuineen ja valjuine kuutamoineen, tunturit ja saaret hiljaisina ja uinuvina kuin nuoruudenkaiho. Siellä täällä ystävällisiä pieniä satamia ja hymyileviä taloja viheriöiden puiden keskellä. Ne herättävät kaipuuta takaisin elämään ja lämpöiseen, nämä rauhalliset kodit saarien suojamissa. Voi kohauttaa olkapäitään miten vain haluaa luonnonkauneudelle, vaan suuri asia on kansalle, että sillä on kaunis maa, vaikka köyhäkin.

Koskaan minulle tämä ei ole ollut selvempänä kuin nyt, kun olin jättämässä sen.

Vähä väliä hurraahuuto maalta, väliin lapsiparvi, väliin oli aikaisia huutamassa; vaan enimmäkseen ihmetteleviä talonpoikia, jotka katselevat kauan oudonnäköistä laivaa ja tuumiskelevat tuota arvoituksen sekaista matkaa. Ja pursissa ja veneissä seisoo naisia ja miehiä punapaidoissaan ja loistavat päiväpaisteessa; he heittävät soutamasta katsellakseen. Kaupungeista, joiden ohi kulimme, tuli höyryveneitä, täynnä väkeä, tervehtimään meitä ja toivottamaan onnea matkallemme, soitolla, laululla ja kanunan-

paukkeella. Suuret turistiveneet tervehtivät lipuilla ja laukauksilla, ja jahtialuksissa ja pursissa tehtiin samoin. On ikävää ja painostavaa olla tällaisen suosiosoituksen esineenä ennenkuin on mitään suorittanut. Vanhassa sananlaskussa sanotaan:

*Illalla ilman tiedät,
Vaimon tunnet vastuksissa,
Miekan mittelöityäsi,
Naisen vasta naituasi,
Jäätä kiitä käytyäsi,
Olutta juotuasi.*

Liikuttavinta oli huomio ja suosio, jota nuo köyhät kalastajat ja talonpojat osoittivat. Se minua usein hämmästytti; minä tunsin että he seurasivat meitä mielenkiinnolla. Muistan erään päivän, Helgelannin pohjoisosassa, kun muuan vanha nainen seisoi muutamalla paljaalla kallionharjulla ja huiskutti. Kotinsa oli edempänä, tunturin takana. „Mutta olisipa ihme, jos tuo meille huiskuttaa?“ sanoin luotsille, joka seisoi vieressäni. — „Aivan varmaan teille“, vastasi luotsi. — „Mutta mistä hänellä voi olla tietoa meistä?“ — „Täällähän tunnetaan Fram ja koko matka joka mökissä, ja uskokaa pois, että he odottavat teitä taas palaavaksi“, vastasi hän. Me totta tosiaan käymme vastuunalaiseen tehtävään, kun näin koko kansa meitä seuraa; ajatella, jos koko puuhasta ei sukeutuisikaan muu kuin suuri erehdys!

Illalla istuin katselemassa pitkin rannikkoa. Yksityisiä tupia oli siellä täällä niemissä ja saarissa. Täällä Norjan kansa elää yksinäistä elämäänsä taistelussa kivikarua luontoa ja taistelussa merta vastaan. Tämä kansa meidät lähettää suurille, vaarallisille, tuntemattomille paikoille — tämä kansa, joka seisoo tuolla kalastajaveneissä ja ihmetellen katselee Framia,

kun se raskaasti ja vitkalleen kulkee pohjoiseen päin. Useatkin huiskuttavat sadehattuaan ja hurraavat, jotkut harvat eivät saa sitä aikuseksi, katselevat vain ymmärtämättä. Niemellä joukko naisia, jotka huiskuttavat ja huutavat, sen edustalla veneitä, joissa on neitosia valkoisissa kesäpuvuissaan ja airoissa puhelevia herroja — huiskutetaan nenäliinoja ja päivänvarjoja. Niin, nämä ne meidät lähettävät. On surullista katsella sinne. Eihän kukaan meistä tiedä, mihin he rahansa uhraavat. Ehkä he ovat kuulleet, että se on kunniakas yritys; vaan mitä varten ja miksi hyödyksi? Eikö sellainen ole petosta? Vaan kuitenkin heidän katseensa seuraavat laivaa ja mielessä vilahtaa silmänräpäyksen ajan uusi, käsittämätön maailma, kaipuu johonkin, jota he eivät tunne. — Ja täällä laivassa on miehiä, jotka ovat jättäneet vaimonsa ja lapsensa kotia. Mitä kärsimyksiä tuottikaan eronhetki, mitä kaihoa ja kaipausta onkaan tulevaisuus täynnä? Ansio heitä ei houkutellut. Kunnian ja kiitoksen vuoksiko sitte? Niitähän voi tulla varsin vähä. Sama toimintahalu, sama into tunnettujen rajojen ulkopuolelle, joka kuohui tässä kansassa satuaikana, puhkeilee vielä tänäänkin. Huolimatta leipäpyrinnöistämme, huolimatta kaikesta talonpoikaispolitiikistamme, ajatus hyötymisestä ei olekaan ehkä niin valtava.

Kun aika oli kallista, niin en mennytkään, niinkuin alkuaan olin aikonut, Trondhjemiin, vaan pysähdyin Beian'issa, jossa Sverdrup yhtyi meihin. Täällä myöskin professori Brögger tuli laivaan, seuratakseen meitä Tromsö'hön. Täällä lääkärimme sai kolme tavattoman suurta lääke-arkkua, jotka olivat Trondhjemin apteekari *Bruunin* lahjoja.

Sitte laskettiin pohjoista kohden, pitkin Nordlannin kaunista rannikkoa. Parissa kohtaa poikke-

simme maihin ottamaan laivaan kuivattua kalaa koiraruuaksi. Me kulimme läheltä Torghatten'ia, Seitsemää sisarta, Hästmanden'ia, ohi Lovunin ja Traenenin kaukana meressä, Lofotenin, ja mikä niillä kaikilla kauniilla niminä lieneekin. Toinen rohkea muoto oli toistaan hurjemman ja kauniimman näköinen. Tämä on itsessään satumaailma, unelmain maa. Tuntui meitä pelottavan että menemme liian nopeasti ohi — että helposti voimme menettää jotakin.

Heinäkuun 12 p:nä tulimme Tromsöhön, jossa meidän oli otettava kivihiiltä ja muuta varustusta: turkkeja, komageja, lapinkengiä, kenkäheiniä, kuivattua poronlihaa y. m. — jonka kaiken oli hankkinut retkikunnan väsymätön ystävä, ylioikeudenasianajaja *Mack*. Tromsössä oli kylmä meitä vastaan ottamassa. Tuima myrsky puhalsi luoteesta, pyryyttäen lunta ja jäähilsettä; tunturit, maa ja rakennusten katot olivat lumen peitossa merta myöten seuraavaan päivään. En niin ikävää heinäkuun päivää ole nähnyt. Tromsöläiset väittivät, että sellaista heinäkuuta he eivät muista. Vaan he sanoivat niin ehkä peläten seutunsa joutuvan pahaan maineeseen; sillä sellaisessa kaupungissa, jossa kilpahiitoja voidaan pitää juhanussa, voi odottaakin tällaista.

Tromsössä otettiin seuraavana päivänä uusi jäsen retkikuntaan. Se oli *Bernt Bentzen*. Hän oli jyrkän näköinen mies. Hänen oli aluksi seurattava meitä Jugorsalmeen, vaan jäi sitte koko matkaksi ja kun hän oli kelpo mies, iloinen ja kekseliäs hauskuuksia huomaamaan, niin hänestä oli meille tosi voitto.

Kaksi päivää täällä oltuamme, jatkoimme matkaamme. Nordkapin itäpuolella 16:tta päivää vasten yöllä jouduimme myrskyyn ja saimme niin paljon vettä kannelle, että laskimme Kjöllefjordiin saadaksemme Fram paremmin lastatuksi sovittamalla kivihiiliä perä-

puoleen pokseihin, ja muulla tavoin. Tätä teimme koko kaksi päivää ja varustausimme täydellisesti matkaa varten Novaja Semljaan. Minä olin arvellut ottaa kivihiiliä vielä Vuoreijassa, vaan kun laiva oli jo kovassa lastissa ja kun Urania oli tapaava meitä kivihiililastilla Jugorsalmessa, niin oli parasta tyytyä siihen mitä jo oli laivassa, sillä voimmehan odottaa myrskyä Valkealla merellä ja Barentin merellä. Kymmenen aikaan illalla nostimme ankkurin ja tulimme Vuoreijaan seuraavana iltana, jossa meitä otettiin suurenmoisesti vastaan. Koko soittokunta sataman sivulla, vuono täynnä veneitä, liputusta ja ammuntaa. Kansaa oli seisonut odottamassa meitä edellisestä illasta, sanottiin, olipa tultu Vesisaaresta saakka, ja käytetty tilaisuutta ja pantu toimeen rahakeräys uuden rummun ostamiseksi kaupungin „Pohjoisnapa“ nimiselle soittokunnalle. Täällä oli meillä, ennenkuin Norjallemme sanoimme viimeiset hyvästit, oikein jyhkeä juhla puheineen ja sampanjoineen, jota virtana juoksi.

Viimeisenä tehtävänä Framille oli nyt pohjan puhdistaminen raakuista ja levistä, niin että se voi kulkea mahdollisimman suurella nopeudella. Tämän työn tekivät sukeltajat, jotka kaupungin satamatöitten johtaja hyväntahtoisesti antoi käytettäväiksemme.

Vaan omat runkommeikin tarvitsivat viimeisen puhdistusjuhlan sivistyneessä maailmassa, ennenkuin villielämä oli alkava. Kaupungin sauna on pieni puurakennus. Itse kylpyhuone on matala, lauteilla varustettu, joilla kylpijä makaa ja kiehututtaa itseään vesihöyryllä, jota lakkaamatta uudistetaan kaatamalla vettä kiville kauhean kuumaan uunin, joka on itse helvetin veronen; ja aina vähä väliä nuoret suomalaiset kassapäät pieksävät koivuvihtoilla. Sitte hierotaan, pestään ja kuivataan niin sieväksi ja somaksi.

Se on yleensä hyvin laitettua, puhdasta ja mieluista. Minä johduin ajattelemaan, että eiköhän vanha isä Muhamed ole saanut jotakin samanlaista hommatuksi paratiisiinsa.

III.

Hyvästit Norjalle.

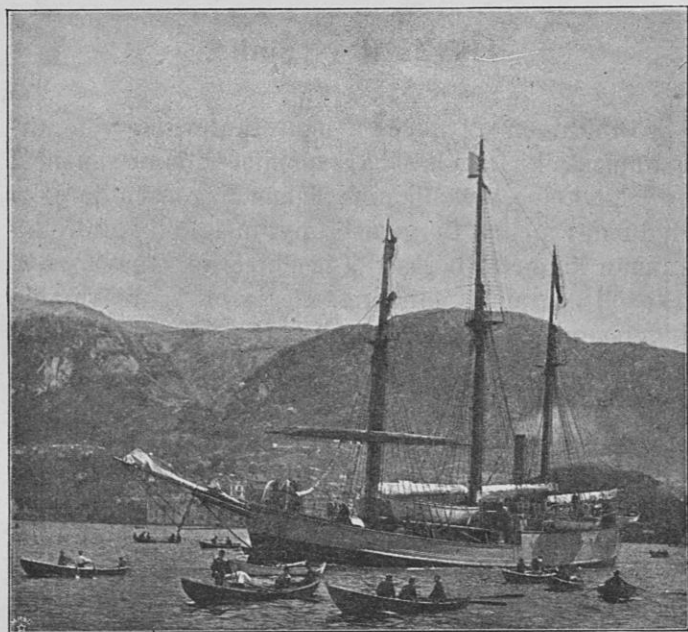
Omituinen oli mieliala istuessani viime yötä kirjoittamassa kirjeitä ja sähkösanomia. Olimme sanoneet hyvästit kelpo luotsillemme, Johan Hågensenille, joka oli tuonut meidät Bergenistä; nyt meitä oli vain retkikunnan kolmetoista jäsentä ja sihteerini, *Christofersen*, joka oli seurannut minua tänne ja oli seuraava aina Jugorsalmeen saakka. Oli niin hiljaista. Ei kuulunut muuta kuin kynän rapina, joka piirteli hyvästejä kotia ja ystäville.

Alhaalla kaikki miehet nukkuivat. Niin oli sitte viimeinen säkkösanoma valmis. Lähetin sihteerin maihin viemään ne kaikki. Kun hän tuli takaisin, niin oli varmaan kolmen seutu aamulla ja minä herätin Sverdrupin ja pari muuta toveria.

Me nostimme ankkurin ja lähdimme satamasta hiljaisena aamuhetkenä. Kaupunki nukkui vielä rauhallista unta. Kaikki oli hiljaista ja kaunista ympäriinsä. Ainoastaan jostakin yksityisestä höyrylaivasta satamassa kuului heräävän työn kolinaa. Muutamassa jaalassa sivulla pistäysi näkyviin unisen kalastajan pää luukusta ja hän katseli meitä, kun me laskimme ohi, ja ulompana tullikutterissa seisoi yksinäinen mies ongiskellen varhaisena aamuhetkenä.

Tämä oli juuri sopiva mieliala jättäessä Norjan. Niin hyvälle tuntuvaa rauhallista ja tyyntä. Sellainen lepo ajatuksille. Ilman ihmisten melua ja touhua,

ilman hurraahuutoja ja kanunanpauketta. Mastot satamassa ja rakennusten savupiiput kohosivat viileää aamutaivasta kohden. Aurinko pilkistihe nyt juuri usvan läpi ja paiste hymyili rannalla. Seutu jäykkänä, alastomana ja ilmojensyömänä, aamu-usvassa,

Fram. Lähtö Bergenistä.

vaan kuitenkin kauniina, siellä täällä talotäpliä ja alusparvia — ja koko Norja siellä takana — — —.

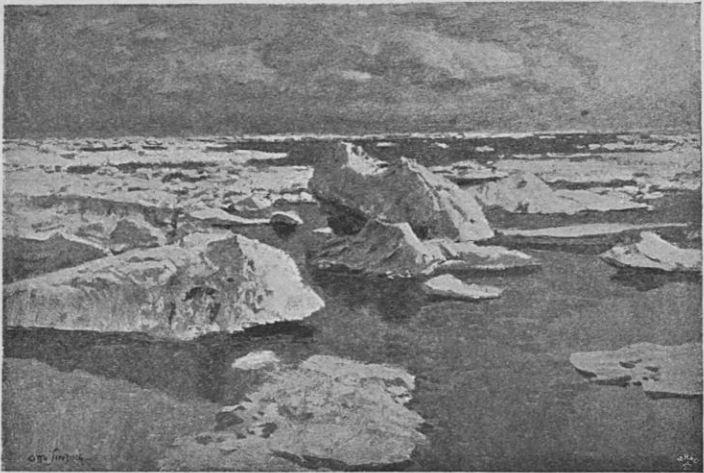
Framin työskennellessä vitkalleen ja tyyneesti eteenpäin kaukaista päämaaliamme kohden, seisoin katselemassa, kun maa vähitellen katosi horisonttiin. Mitähän tapahtunee meille kummallekin ennen kuin taas näemme sinun kohoavan meren takaa?

Pian tuli usva ja peitti kaikki.

Ja sumun läpi, paksun usvan halki laskimme lakkaamatta neljä päivää, kunnes heinäkuun 25 p:nä aamulla tulin kannelle. Kirkas ilma! Elämä oli taas sinistä, aurinko loisti pilvettömältä sinitaivaalta, meri oli kirkas ja sininen, keinuen heikoissa mainingeissa. Oli taas suloista olla ihminen ja hengittää merenrauhaa pitkillä vedoilla. Päivemmällä saimme Hanhimaan Novaja Semljalla näkyviin ja panimme suunnan sitä kohden. Pyssyt ja patruunat tulivat esiin, me jo iloitsimme hanhipaistista ja muusta riistasta; vaan juuri kun meillä oli vain pieni pala taivalta jälellä, niin tuli kaakosta paksu ja villava sumu, joka peitti kaikki. Taasen sulettuina ympärillä olevasta maailmasta. Ei ollut viisasta yrittää maihin. Me käänsimme ja laskimme itään päin Jugorsalmea kohden; vaan vastatuuli pakotti meidät pian risteilemään purjeilla ja koneella, jota teimme pari päivää tässä sumumaaailmassa. Huu, tuo loppumaton sitkeä jäämerisumu; kun se levittää vaippansa ja peittää sinisen päältäsi ja sinisen ympäriltäsi, ja kaikki muuttuu harmajaksi, märkää usvaa vain päivittäin, silloin kysytään sielun koko joustavuutta, ettei tuo ahtaus masenna mieltä. Usvaa, ei muuta kuin usvaa, minne vain katseensa kääntää. Se laskeutuu rigille ja vettä tippuelee joka kohtaan kannella. Se laskeutuu sielulle ja mielelle ja muuttaa harmajaksi, kaikki harmajaksi.

Heinäkuun 27 p:n illalla, yhä sumussa, tapasimme ihan yhtäkkiä jäätä, tosin vain kapean juovan, josta helpolla murtausimme läpi. Yöllä jouduimme leveämpään vyöhön, josta myöskin murtausimme läpi. Vaan seuraavana aamuna minut herätettiin ilmoittamalla, että edessämme oli vahvaa vanhaa jäätä. Hm — jos jääesteet alkavat jo täällä, niin näytti varsin synkältä. Vaan tämä on *sen* laatuksia kylmiä kepposia, joita Jäämerellä on runsaasti. Joutuisasti

vaatteisiin ja ylös tähystystynnyriin! Jää ulottui kaikkialle, niin kauas kuin silmä kantoi sumun läpi, joka nyt oli vähän ohentunut. Jäätä siis ei ollut vähä; vaan se oli jotensakin harvaa aluksi, eikä ollut muuta neuvoa kuin tunnussanamme mukaan: eteenpäin. Kauan löysin rakoja. Vaan sitte jää alkoi olla kiinteämpää ja väliin oli suuria jäätelejä. Sitte

Ensi kerta ajojäättä.

Valokuvan mukaan.

sumukin sakeusi emmekä voineet nähdä tietä. Ei ole viisasta kulkea vaikeassa jäässä sumussa. Ei tiedä mihin kuletaan, ja pian on joutunut kiinni kerrassaan. Meidän täytyi pysähtyä ja odottaa. Vaan sumu yhä sakeutui ja jää niinikään. Toiveet nousivat ja laskivat; enimmäkseen ne olivat matalalla, luulen ma. Kaikkea muuta kuin hyvää ennusti tämä, että näin paljo jäätä tavattiin jo näillä vesillä, joilla tähän vuoden aikaan yleensä tavataan jäätön meri. Jo Tromsössä ja Vuoreijassa olimme saaneet huonoja uutisia; Valkea meri

oli auennut vasta vähän aikaa sitte, sanottiin, ja muuttaman purjehtijan, joka oli koettanut Jugorsalmeen, oli täytynyt kääntyä takaisin jään vuoksi. Karamerelle pyrkivät ajatukset eivät olleet erittäin iloisia. Mitä olikaan siellä odotettavissa? Uraniallekin tämä jää on ollut hyvin vastuksellista; se ei ole voinut päästä läpi muuten kuin hakemalla avovettä etelämmässä, Venäjän rannalla.

Juuri kun näytti synkimmältä ja me koetimme peräytyä takaisin jäästä, joka lakkaamatta ahtausi, niin Sverdrup toi sen ilosanoman, että sumu väheni ja että avovettä näkyi edesspäin idän alla jään takana. Muutamia tunteja murtauttuamme suurien jäätelien seassa, olimme taas avovedessä. Jo täällä ensi ottelussa jään kanssa saimme nähdä, miten erinomainen jäälaiva Fram oli. Oli keisarillista huvia kulettaa sitä pahan jään läpi. Se pyörii ja kierii kuin „kakku lautasella“. Eikä mikään ura jäätelien välissä ole niin mutkanen ja kapea, ettei sitä siitä saisi menemään. Vaan ruorimiehelle se on väsyttävää. Tiukasti oikeaan! Tiukasti vasempaan! Suoraan! Tiukasti oikeaan taas! — kuuluu alinomaa katkeamatta. Mies vääntää ratasta, hikoilee ja vääntää, ratas pyörii kuin rukki. Ja laiva pyörähtelee ja pujottelee jäätelien välitse koskemattakaan niihin, kun vain on sen verran rakoa, että se siitä mahtuu. Ja kun rakoa ei ole, ja se jysähtää teliä vasten, niin se työnnältää koko suistavan keulansa jäälle, painaa sen alleen ja telit erilleen. Ja luja se on. Kun se syöksyy päälle täydellä voimallaan, niin ei risahdustakaan, ei pienintäkään ääntä; vähän tärähtelee, siinä kaikki.

Heinäkuun 29 p:nä kulettiin taas itäänpäin Jugorsalmea kohden, minkä höyryllä ja purjeilla vain päästiin. Edessämme oli avomeri, ja ilma oli kaunis ja tuuli hyvä. Aamupuoleen tulimme *Dolgoin* etelä-

puolelle, jossa meidän piti kääntää pohjoista kohden. Saaren pohjoispuolella käännettiin taas itää kohden. Täällä minä tynnyristä näin, mikäli käsitin, useita saaria, joita ei ole kartoilla. Ne olivat jonkun matkan Dolgoin itäpuolella.

Meillä nyt oli jotakuinkin selvillä, että Urania ei ollut päässyt jään läpi. Vaan sitte kun me edeltäpuolisten istuimme salongissa ja puhelimme siitä, huudettiin kannelta, että alus oli näkyvissä. Siitä syntyi ilo. Vaan se ei kestänyt kauan. Sillä seuraavana hetkenä kuului, että sillä oli tynnyri mastossa. Siis pyyntialus. Kun se meidät näki, niin se peräytyi etelään päin, ehkä peläten, että me olimme venäläinen sota-alus tahi jotakin muuta sellaista. Me emme siitä sen enempää välittäneet ja annoimme sen mennä menojaan.

Päivemmällä lähenimme Jugorsalmea. Tihtailtiin ja katseltiin maata; vaan mitään ei näkynyt. Tunti kului toisensa jälkeen, me kulimme hyvää vauhtia; sittekään ei mitään maata. Tosin ei ollut korkeaa, vaan kummallista tämä kuitenkin oli. No — nyt tuolla näkyy matala varjo merenäällä vasemmalla keulasta. Se on maata, se on Waigatsch. Pian näemme enemmän aina tuonne saakka perästä poikkipäin, pian myös mannermaan salmen eteläpuolella. Yhä enemmän ja enemmän, ja se kasvaa nopeasti. Kaikki matalaa ja tasaista maata. Ei mitään huipuja, ei vaihtelua, ainoastaan salmen aukko keulan edessä. Siitä se lähtee pohjoiseen ja etelään pehmoisena, tasaisena viivana. Tämä on kynnyks Aasian omituisille, äärettömille tasangoille, niin jyrkästi eroavaa siitä, mihin olemme tottunut.

Sitte me laskimme salmeen, jonka molemmat rannat olivat matalaa kallioita. Erilaiset kerrokset vuorissa ovat pystöjyrkkiä, taittuneet ja taipuneet;

vaan kuitenkin kaikki on hiottua ja tasaista pinnalta. Kukaan, joka kulkee viheriäin, tasaisten aavikkojen ja tundrain yli, ei voi aavistaa sitä hävitystä ja murrosta joka on salattuna vuoriperustuksessa peitteen alla. Kerran, ennen maailman aikoihin, oli laaksoja ja tuntureita, nyt kaikki on hiottu pois.

Me tähystelimme Chabarovaa. Salmen pohjoispuolella oli merkki. Rannalla oli haaksirikkoutunut alus, se varmaan oli joku norjalainen pyyntialus. Pienemmän laivan raato oli sen vieressä. Salmen eteläpuolella oli lippuriuku ja siinä punainen lippu. Siellä takana täytyy kai Chabarovan olla. Vihdoin tuli näkyviin pari rakennusta tahi puotia niemen takaa, pian oli koko paikkakunta edessämme teltoineen ja muutamine taloineen. Muutamalla pienellä niemellä lähinnä meitä oli suuri, punainen rakennus valkeilla ovipieluksilla ja huomattavasti salaperäisen näköinen. Se olikin norjalainen pakkahuone, jonka Sibiriakoff oli tuonut sinne Ruijasta. Vaan täällä oli matala vesi, meidän täytyi kulkea varovasti, ettemme joutuisi matalalle. Lakkaamatta luojattiin. Meillä oli kymmenen ja kahdeksan metriä vettä, jossa ei ollut isosti liikoja. Sitte mataloitui seitsemään ja kuuteen. Se oli ja liian vähä, meidän täytyi kääntyä vähän ulospäin taas ja odottaa maallepäin kääntymistä siksi, kun pääsimme vähän likemmäksi asemaa.

Nyt näkyi muuan vene tulevaksi hiljaa maalta. Keskikokoinen, avoinaisen ja ystävällisen muotoinen, punapartainen mies tuli laivaan. Hän näöstä päätäten olisi voinut olla norjalainen. Minä menin häntä vastaan ja saksaksi sanoin hänelle, että otaksun hänen olevan Trontheimin. Niin hän olikin. Hänen jälesään tuli muutamia kummallisen näköisiä olennoita raskaissa poronnahkapeskeissä, jotka ulottuivat melkein maahan asti. Päässä heillä oli omituiset, pasli-

kanmuotoiset poronvasanahka päähineet ja niiden alta näkyi voimakkaat, partaiset kasvot, jotka hyvin olisivat voineet olla vanhain norjalaisten viikinkien muotoja, vieläpä koko heidän olentonsa johti ehdottomasti mieleen kuvia viikinkien, Gardariikin ja Permanvallen ajoilta. He olivat vankkoja, pulskia

Trontheim.

miehiä, nämä saksalaiset kauppiaat, jotka alkuasukkaille antavat paloviinaa ja ostavat karhun- ja hylkeennahkoja ja muita kalleuksia, ja jotka pitävät niitä, jotka kerran ovat käsiinsä saaneet, niin riippuvina heistä, että eivät saa paljo muuta tehdä kuin mitä kauppias haluaa. „Es ist eine alte Geschihte, doch wird sie immer neu“ (vanha juttu, joka aina uudistuu). Pian tuli samojedilaisiakin laivaan. Ystävällisen näköisiä muotoja, leveällä, aasialaisella leimalla. Ainoastaan miehiä luonnollisesti.

Kaikista ensimmäiseksi kysyin Tronheimilta jääsuhteista. Hän kertoi, että Jugorsalmi oli ollut auki jo kauan ja hän oli odotellut joka päivä meren avaututtua, aina huolistuneempana, ettemme tulekaan. Alkuasukkaat ja venäläiset olivat alkaneet hänelle naureskella sitä enemmän kuin aika kului eikä Framia näkynyt; vaan nyt hän korvaukseksi oli sulaa päiväpaistetta. Jääsuhteitten Karameressä hän luuli olevan suotuisat; niin olivat sanoneet muutamat samojedilaiset, jotka pari päivää sitte olivat olleet pyydöllä salmen itäsuulla. Tähän ei ollut paljoa luottamista, vaan kuitenkin siinä oli aihetta pahoilemaan, ettemme aikuisemmin olleet tänne lähteneet. Sitte tuli Uranian vuoro. Vaan sitä luonnollisesti ei kukaan ollut nähnyt. Ainoastaan se pyyntialus, jonka sivu me aamulla kuulumme, oli joku aika sitte ollut täällä.

Sitte saimme tietoja koirista, että kaikki oli hyvässä kunnossa. Tronheim oli varmuuden vuoksi ostanut neljäkymmentä, vaikka minä olin tilannut ainoastaan kolmekymmentä. Viisi niistä oli mikä milänkin tavoin tapaturmaisesti kuollut matkalla — yksi oli purtu kuoliaaksi, pari oli hirttäytynyt ja kuristunut metsän läpi ajettaissa j. n. e. Yksi sitäpaitse oli sairastunut muutamia päiviä sitte ja oli nyt huonona, vaan muut, kolmekymmentäneljä, olivat terveitä ja viihtyivät erinomaisesti; me kuulummekin niiden maalla ulvovan ja haukkuvan. Tämän keskustelun aikana olimme tulleet niin lähelle Chabarovaa, kuin mennä uskalsimme, ja seitsemän aikaan illalla laskettiin ankkuri noin seitsemän metrin vedelle.

Illallisella oltaissa Tronheim kertoi seikkailuistaan. Matkalla Sosvasta ja Uralista Petschoraan hän sai kuulla että siinä seudussa oli koirarutto. Hän ei sen vuoksi uskaltanut jatkaa matkaa Petschoraan niin kuin tarkoitus oli, vaan matkusti suoraan Ura-

lista Jugorsalmeen. Vihdoin lumikin loppui, ja erään pororaidan mukana hän kulki sulaa maata kivikkoja ja murrekkoja koirineen. Vaan reillä he kulkivat. Samojedilaiset ja pohjoisen Siperian alku-asukkaat eivät tunne muuta ajoneuvoa kuin reen. Kesäreki on vähän korkeampi kuin talvireki, jotta se paremmin kulkee tarttumatta kiviin ja kantoihin. Selvä asia on, että kesäkelillä ei tämä ajoneuvo luista.

Illallisen syötyä menimme maihin, ja pian olimme Chobarovan tasaisella rannalla venäläisten ja samojedilaisten uteliaisuuden esineinä. Kaikesta ensiksi huomiomme veti puoleensa kaksi kirkkoa, toinen vanha, kunnianarvoisa, hirsistä rakennettu, suorakaiteen muotoinen, toinen kahdeksakulmainen paviljongi, joka muistutti kotimaassa näkemiäni huvimajoja tahi meripaviljongeja. Näistä edellinen oli vanhan uskon ja jälkimäinen uuden uskon edustaja. Missä näiden kahden uskonsuunnan välinen ero oikeastaan oli esitettynä näissä kahdessa matemaatisessa kuviossa, en voinut älytä. Ehkä tuon vanhan suunnan yksinkertaisuus oli esitettynä yksinkertaisessa nelikulmarakennuksessa, jota vastoin toisen seremoniat tulivat toimeen kahdeksanurkkaisessa, jossa oli kahta vertaa enemmän kulmia tukenaan. Sitte meidän piti käydä luostarissa, jolla oli nimenä „*Skit*“ — jossa 6 munkkia oli elänyt, tahi oikeammin kuollut keripukkiin, niinkuin kerrottiin, vaan apuna lie ollut runsas määrä alkoholia. Luostari oli heti uuden kirkon yläpuolella ja oli tavalisen matalan venäläisen hirsirakennuksen näköinen. Siellä asui nyt pappi apulaisineen, ja oli kutsunut Trontheimin luokseen asumaan. Trontheim pyysi meitä sisään; siellä oli pari hauskaa tupaa, joissa oli avonaiset tulisijat, liedet.

Sitte mentiin koiraleirille, joka oli muutamalla tasangolla vähän matkaa taloista ja teltoista. Ulvonta

ja melu kävi aina äänekkäämmäksi meidän lähes-tyessä. Jo kaukaa hämmästytti meitä norjalaisen lipun näkeminen muutaman riuvun nenässä. Trontheimin muodolla loisti ylpeilevä ilo, kun me huomasimme lipun. Saman lipun alla, sanoi hän, kun meidän retkemme, hänenkin tehtävänsä oli toimitettu. Koirat siellä olivat sidottuina ja pitivät korvia särkevää melua. Useatkin niistä näyttivät puhtasrotuisilta, olivat pitkäkarvaisia, kikavalkoisia, pystykorvaisia ja teräväkuonoisia. Lempeällä, ystävällisellä muodolla ne voittivat ne heti meidän suosiomme. Toiset olivat enemmän ketun näköisiä, lyhyempikarvaisia, ja osa oli mustia tahi täplikkeitä. Ne olivat huomattavasti monenlaisia, ja muutamat lerppakorvillaan ilmaisivat olevansa europalaista verta. Ihmeteltyämme, miten ahnaasti ne ahmivat raakaa kalaa (siikaa), naapurukset aina väliin tokasten toisiaan, teimme pienen kävelyretken maallepäin lähellä olevalle järvelle, riistaa hakemaan, vaan tapasimme ainoastaan yhden räiskäpoikueen. Tästä lammesta oli kaivettu oja, jota myöten juoksi juomavettä Chabarovaan. Ojan olivat kaivaneet munkit, kertoi Trontheim; vaan mitään muuta he eivät olleet tehneetkään. Kun maa oli pehmyttä saviperää, ja oja oli kapea ja matala kuin maantienoja, niin työ ei liene ollut rasittava. Kukkulalla lampareen yläpuolella oli lippuriuku, joka ensimmäisenä oli nostanut huomiotamme tullessamme. Sen oli kunnan Trontheim pystyttänyt tervetuliaisiksemme, ja niin kuin sitte sattumalta huomasin, oli lipussa „Vorwärts“. Tämän nimen oli Trontheim kuullut laivallamme olevan; sen vuoksi hän kävi hyvin alakuloiseksi, kun hän laivalle tullessaan huomasikin nimenä olevan Fram. Minä häntä lohdutin selittämällä, että merkitys oli sama ja tervehdys yhtä sydämmellinen olipa se saksaksi tahi

norjaksi. Sittemmin Trontheim kertoi minulle, että hän oli syntyjään norjalainen. Isänsä oli merikapteni Trondhjemista, vaan äitinsä oli virolainen, Riikasta. Isä oli kulkenut merillä ja kuollut varhain, niin että poika ei ollut saanut oppia norjankieltä.

Luonnollisesti meille heti ensimmäiseksi oli tärkeää saada selkoa jääsuhteista Karameressä. Me olimme päättäneet kulkea edelleen niin pian kuin mahdollista; vaan meidän oli puhdistettava höyrykattila ja sitäpaitsä oli korjailtava putkia ja ventileitä koneessa, jotka olivat joutuneet epäkuntoon. Tähän meni useampia päiviä. Seuraavana aamuna Sverdrup, Peder Henriksen ja minä lähdimme sen vuoksi pienellä petroleumiveneellä Jugorsalmen itäsuulle omin silmin näkemään jääsuhteita idässä. Sinne oli neljä penikulmaa. Idästä päin jäitä ajausi salmen läpi, ja kun oli pohjoistuuli, menimme heti pohjoiseen päin päästäksemme pohjoisen maan suojaan, jossa luultavasti oli enemmän avovettä. Minulla oli hyvin kiittämätön osa veneessä, olin nimittäin samalla kertaa perämies ja koneenkäyttäjä. Vene osoittausi sankariksi, juoksi kuuden solmun vauhtia. Kaikki näytti varsin valoisalta. Vaan, paha kyllä, onni ei ole pitkäaikainen varsinkaan kun on tekemisissä petroleumiveneen kanssa. Joku vika kiertopumpussa pysähdytti heti koneen, ja me pääsimme kulkemaan ainoastaan lyhyviä paloja kerrallaan, kunnes pääsimme pohjoisen maan luo, jossa runsaan kahden tunnin työllä sain koneen siksi kuntoon, että voimme jatkaa matkaa koillista suuntaa salmen läpi ajelevien jäiden seassa. Nyt kävi kutakuinkin hyvin, silloin tällöin vain pysähdys, kun kone seisautui enemmän tahi vähemmän arvaamattomien oikkujen vuoksi. Suurta huvia herätti aina hun vankka Peder väänsi kampista konetta käymään ja tämä potkasi niin että olisi luullut käsivarret

häneltä repeytyvän jäsenistään ja hän tuiskahti ku-moon veneeseen. Silloin tällöin tuli parvi alleja (*harelda glacialis*) tahi muita lintuja, jotka lentää suhauttavat sivu ja niistä tavallisesti putosi meille yksi tahi pari.

Olimme kulkeneet pitkin Vaigatschmaan sivua, vaan laskimme nyt salmen etelärannalle. Salmen keskipaikoilla hämmästyimme, kun yhtäkkiä salmen pohja paistoi allamme, ja vähällä olin ollut laskea veneen muutamalle matalalle, jota ei kukaan tiennyt olevan. Tuskin oli enempää kuin kaksi tahi kolme jalkaa vettä ja sen yli kulki voimakas virta kuin missähän joessa. Mataloita ja kareja on kaikkialla, varsinkin Jugorsalmen eteläisellä puolella, ja sen vuoksi täytyy olla hyvin varovainen, kun salmesta aikoo kulkea laivalla. Pienessä lahdelmassa salmen itäsuulla laskimme maihin ja vedimme veneen maalle. Sitte pyssy olalle ja maalle muutamille ylängöille, jotka olimme valinneet. Me astuskelimme samaa alastonta, aaltoilevaa tasankomaata, jossa oli matalia ylängöitä, joita olimme nähneet kaikkialla Jugorsalmen ympärillä. Tasangolla on ruskeanvihreä sammal- ja ruohopeite, jossa kasvaa harvinaisen kauniita kukkia. Pitkän talven ajan lumikinokset makaavat tundralla, vaan kun aurinko alkaa niitä sulattaa, niin kerrassaan koko maailma kukkasia pistää päänsä katoavan lumen läpi ja aukasevat kainot kukkakellonsa, punastuen loistavassa auringonpaisteessa, jonka valossa aavikko kylpee.

Suurikukkaisia vuokkoja, vaaleankeltaisia tunturi-valmuja (*papaver nudicaule*) on ryhmittäin, siellä täällä sinertäviä lemmikeitä ja valkoisia lakankukkia, soilla mustapää levittää untuvapeitteensä, ja taas toisilla paikoin on kuin „metsää“ sinikelloja, jotka tuulessa keinuttelevat kellojaan hennoissa perissään. Nämä

kukat eivät ole suuria, ainoastaan vähäinen osa on parin tuuman korkuisia, vaan sen sijaan sitä kauliimpia, ja tässä seudussa niiden kauneus on sitä viehättävämpi; täällä, missä silmä turhaan etsii lepopaikkaa näillä äärettömällä tasangoilla, nämä kainot kukka-upukat hymyilevät kulkijalle ja kiinnittävät hänen katseensa itseensä.

Näillä tasangoilla, jotka ulottuvat äärettömiin näköpiiristä toiseen, itään päin yli Aasian mahtavan tundran, paimentolainen kuleksii porolaumoineen. Suloista, vapaata elämää. Kun haluttaa, niin hän pystyttää telttansa ja kokoaa ympärilleen poronsa ja kun haluttaa, niin matkaa taas edelleen. Minun melkein käy kateeksi häntä — ei mitään päämaalia, ei suruja, elää vain. Minä melkein toivoin, että saisin elää hänen tyyntä elämäänsä vaimoineen ja lapsineen näillä äärettömällä tasangoilla, vapaana ja iloisena.

Tultuamme kappaleen matkaa, näimme muutaman valkoisen olennon, joka istui kiviroukkiolla muutaman pienen ylängön alla. Pian huomasimme useampiakin toisaalla. Ne näyttivät kerrassaan aaveen kaltaisilta, kun ne istuivat hiljaa ja liikkumatta. Kiikareilla katsottuamme huomasimme niiden olevan lumipöllöjä. Me rupesimme niitä ampumaan, vaan haulipyssyllä niitä ei saanut. Sverdrup ampui niitä pari kiväärillä. Niitä oli siellä tavaton määrä; minä luin niitä ympärillä yhdellä kertaa kymmenkuntaan. Ne istuivat hiljaa ja liikkumatta ruohomättäällä tahi kivellä ja vahtivat luultavasti sopuleita, joita täällä jälistä päättäen, mahtoi olla paljo. Me muuten emme nähneet ainoatakaan.

Ylängöiltä näimme Karameren koillisessa suunnassa. Kiikarilla näkyi jäitä kaikkialla meren ääriin asti ja sellaista jäätä, joka oli tiheää ja vaikeaa kulkea; vaan jäiden ja rannan välissä oli leveä avanto

niin kauas kaakkoon kuin nähdä voimme. Enempää emme tietää saaneet täällä; vaan itse asiassa se riittikin. Eteenpäin pääsy näytti mahdolliselle, ja hyvin tyytyväisinä palasimme veneelle. Täällä teimme nuotion ajopuista ja keitimme erinomaista kahvia.

Kun kahvipannu porisi nuotiolla ja siihen heitettiin viereen makailemaan maassa ja polttelemaan tupakkapiippua kaikessa rauhassa, niin silloin Sverdrup loikoili oikein sydämensä halulla, suunsa yltyi käymään ja hän lasketti jutun toisensa perästä. Olipa seutu kuin synkkää ja alastonta tahansa, kun vain oli tarpeeksi ajopuita rannalla, että hän sai rakennetuksi oikean nuotion, kuta suuremman sen parempi, niin hänen silmänsä loistivat — se oli hänen eldoradonsa. Sen vuoksi hän sittemmin piti niin paljon Siperian rannikosta — se oli oikein erinomainen paikka, missä talvehtia, hän sanoi.

Paluumatkalla ajoimme täyttä vauhtia muutamalle vedenalaiselle karille, — pari kertaa jysähti, ja sitten vene luikui yli; vaan samassa kun se pyyhkäisi karin toista laitaa, kävi propelli kiveen niin, että perä hypähti korkealle ja kone rupesi pyöriä huristamaan entistä kiivaammin. Kaikki oli tapahtunut sekunnin ajassa ja minä pysäytin koneen liian myöhään. Onnettomuudeksi oli toinen propellin siipi katkennut, vaan me mennä piristimme sillä toisella parhaamme mukaan. Kulku oli vähän epätasaista, vaan eteenpäin kaikessa tapauksessa päästiin.

Aamupuoleen lähestyimme Framia ja laskimme kahden samojedilaisen sivu, jotka olivat vetäneet veneensä muutamalle jäätelille, missä he makoilivat vaanimassa hylkeitä. Olisi hauska tietää, mitä he ajattelivat nähdessään meidän kiitävän ohi pienellä veneellä höyryttä, purjeitta ja airoitta. Me kaikessa tapauksessa katselimme näitä „raukkoja“ europa-

laisen itserakkaalla sääliväisyydellä, rientäessämme mukavassa laitoksessamme eteenpäin.

Mutta ylpeys käy lankeemuksen edellä. Me emme ehtineet pitkältä ennenkuin — surrr — alkoi kamala vilske, katkenneita vieterin pätkiä sinkoili silmiäni edessä ja siihen se „myllymme“ pysähtyi! Ei mitenkään voinut saada sitä liikkeelle, ei eteen eikä taaksekaan päin. Yksisiipisen propellin tärisyttäessä venettä luotiliina oli vähitellen lipunut vauhti-pyörään, ja samassa solahti koko hoito koneistoon ja sotkeutui sinne niin pahasti, että täytyi koko liina katkoa ennenkuin selvittiin. Me saimme nöyrästi tarttua airoihin ja niin soutaen palata ylpeään alukseemme, jonka lihapadat jo kauan olivat mielessämme olleet.

Päivän saaliina oli: verrattain hyviä tietoja Karamerestä, noin neljäkymmentä lintua — enimmäkseen hanhia ja allia — hyle, sekä siipisato ja konerikko vene. Amundsenin kanssa sain kuitenkin veneen pian entiselleen — mutta sitä tehdessä menetin arvoni näillä seuduin asuvien venäläisten ja samojedilaisten silmissä ikipäiviksi. Muutamia heistä oli aamupäivällä laivassa ja he näkivät minut paitahisasillani veneessä hikipäissä työskentelevän, kasvot ja paljaat käsivarret öljyssä ja muussa voiteessa. Maihin tultuaan he olivat Trontheimille sanoneet, että on aivan mahdollonta, että minä olisin mikään suuri herra, koskapahan häärin laivalla kuin muutkin työmiehet ja näytin renttuakin huonommalta. Trontheim ei onnettomuudeksi voinut sanoa sanaakaan puollustukseksi, sillä tosiseikkoja vastaan on turha taistella.

Illalla lähti meitä muutamia maihin koettelemaan koiria. Trontheim talutti niitä esiin kymmenen ja valjasti samojedilaisreen eteen. Mutta parahiksi olimme saaneet kaikki laitetuksi ja minä istunut

rekeen, kun ajokkaat huomasivat vieraan koiraraukan, joka oli tullut lähelle, ja silloin koko liuta, reki ja minun kallis olentoni liikkeelle eläinparkaa kohti. Siitäkös elämä syntyi; kuin villit sudet syöksyivät nuot kymmenen yhden kimppuun, purivat ja raatelivat kiinni saadessaan, veri vuoti virtana ja tuo poloinen ulvoi tuskissaan, samalla kun Trontheim riehui rajuna ympäriinsä ja iski kepillään oikealle ja vasemmalle. Samojedeja ja venäläisiä riensi huutaen

Koetusajo koirilla.

O. Sinding, valokuvan mukaan.

joka taholta. Minä istuin reessä katselijana keskellä mellakkaa, mykkänä kauhusta, ja kotvanen kului ennenkuin sain selville, että lienee kai tässä minullakin jotain tehtävää. Hirveästi kiljuen syöksyin muutamien pahimpien tappelijain kimppuun, tartuin niitä niskasta kiinni ja onnistuin tuolla tavoin toimittamaan syntipukille sen verran aikaa, että pääsi pakenemaan.

Koirat olivat tappelun aikana sykertyneet valjaissaan sekavaksi vyyhdiksi ja aikaa kului ennenkuin ne selviämään saatiin. Vihdoin oli kaikki valmiina. Trontheim sivalsi piiskalla ja huusi: Prrr! Prrr! ja hurjaa vauhtia lähdettiin kiitämään pitkin

ruohikkoja, savikkoja ja kivikkoja, ja olivatpa viedä vielä jokisuistomaankin (laguniin). Minä potkin ja pidätin minkä jaksoin, mutta mukana menin, ja töin tuskin Trontheim ja minä yhdistetyin voimin saimme koirat vihdoinkin pysähtymään, kun ne olivat veteen syöksymässä, vaikka me huusimme „sass! sass!“ jotta kajahteli yli koko Chabarovan. Vihdoin saimme ne toiseen suuntaan ja taas mentiin sellaista vauhtia, että minulla oli täysi työ reessä pysytellessäni. Se oli kummallista kesä-ajoa ja me saimme ihmetellä koirien voimaa huomattessamme kuinka keveästi ne vetivät kahta miestä, lievimmittään sanottuna, huonolla kelillä. Hyvin tyytyväisinä palasimme takaisin laivallemme — koettuamme, että koirilla ajo, ainakin alussa, kysyy kärsivällisyyttä.

Siperialaiset koiravaljaat ovat mitä alkuperäisimmät. Ainoastaan paksu nuora- tai purjevaate-rengas ristiluiden ja mahan ympäri. Päälypuolelta pitää sitä paikoillaan ohut kaulahihnaan sidottu nuora. Vetohihna on kiinni mahan alla ja kulkee takajalkain välitse ja on eläimelle usein suureksi haitaksi. Kun minä huomasin, että koirista ainoastaan neljä oli urosta, kaikki muut salvokkaita, niin olin siitä harmissani enkä voinut hillitä hämmästystäni. Trontheim taas puolestaan tätä hämmästyti yhtä suuresti; hän selitti, että Siperiassa pidettiin salvokkaita kaikkein parhaimpina. Minä olin pettynyt laskuissani, sillä minä olin toivonut perheen matkalla lisääntyvän. Nyt sitävastoin sain olla tyytyväinen noihin neljään uroskoiraan ja „Kvikiin“, kotoa mukanaani tuomaan naaraaseen.*

* Se oli sekarotua eskimolaisesta ja newfoundlantilaisesta koirasta, syntynyt tanskalaisten Itä-Grönlantiretkellä (1891—1892), jota johti luutnantti *Ryder*. Hän lahjoitti koiran minulle, ja se oli oiva rekikoira.

Seuraavana, elokuun ensimmäisenä, päivänä oli Chabarovassa suuri uskonnollinen juhla, Pyhän Eliaksen juhla. Samojedilaisia oli saapunut poroilla läheltä ja kaukaa juhlimaan täksi päiväksi, jota vietettiin kirkossa käymällä ja juomalla aimohumalaan. Meidän olisi edeltäpäivällisten välttämättä pitänyt saada väkeä avuksi täyttämään höyrykattila ja juomavesitankit suolattomalla vedellä; vaan juhlan vuoksi oli vaikea saada ainoatakaan miestä. Lopuksi Trontheim, lupamalla runsasta palkkaa, onnistui hankkimaan muutamia raukkoja, joilla ei ollut tarpeeksi rahaa juodakseen itseään niin humalaan kuin sellaisena päivänä olisi pitänyt. Minä olin aamulla maissa osaksi vesivaraston järjestämispuuhissa, osaksi kokoamassa kivettymiä, joista vuoret täällä olivat hyvin rikkaita, etenkin se kukkula, jolla Sibiriakoffin pakkahuone oli. Vuorikerrokset olivat liuskakiveä, joka kuuluu *silursystemin ordoviciseen osastoon*. Sitten retki Trontheimin lipputangosta länteen päin olevalle kukkulalle ja silmäys merelle, näkyisikö Uraniaa. Ei näkynyt muuta kuin loppumaton taivaanranne. Runsaasti löytöjä muassani palasin Chabarovaan, missä tietysti käytin tilaisuutta ja katselin juhlintaa.

Aamulla ani varhain naiset olivat liikkeellä, hienoimmissa koruissaan. Loistavia värejä, kirjavia tupsuniekka-hameita, pitkiä, selälle riippuvia hiuspalmikoita, joiden latvassa oli kirjavia koristuksia. Ennen kirkonmenoa muuan vanha samojedilainen mies ja nuori, pulsa nainen toivat esiin laihan poron, joka oli uhrattava kirkolle — nimittäin vanhalle kirkolle. Sillä täälläkin pohjoisessa vallitsee uskonnollinen erimielisyys, kuten on mainittu, ja melkein kaikki samojedilaiset tällä paikkakunnalla ovat vanhaa uskoa ja käyvät vanhassa kirkossa. Vaan mikäli minä ymmärsin, he käyvät väliin uudessakin, ollakseen

mieliksi papille ja Sibiriakoffille, tahi ehkä ollakseen varmemmat taivaan valtakunnasta. Minkä minä sain Trontheimiltä selville, niin pääasiallinen ero näiden kahden uskontosuunnan välillä on siinä tavassa, millä ristinmerkki tehdään, tahi jotakin sellaista. Tänä-

Vanha ja uusi kirkko Chabarovassa.

päivänä oli suuri juhla molemmissa kirkoissa. Kaikki samojedilaiset käväisivät ensin uudessa kirkossa ja tulvasivat sen jälkeen vanhaan. Vanhassa kirkossa ei ole minkäänlaista pappia; vaan tänään he olivat miehissä uuden kirkon papille tarjonneet kaksi ruplaa, jotta hän pitäisi jumalanpalveluksen vanhassakin kirkossa, joka pyyntö hyvin tarkan miettimisen perästä hyväksyttiin, ja kaikella papillisella komeudellaan hän astui vanhan kynnyksen yli. Kirkossa oli niin

huono ilma, etten voinut siellä viipyä kymmentä minuttia enempää ja tulin taas laivaan.

Jälkeenpuolisten alkoi ulvonta ja huuto, joka yltyi ylymistään. Oli helppo huomata että nyt se

Chabarova.

Iltahetki; Otto Sinding, valokuvan mukaan.

vasta juhlan varsinainen puoli alkoikin. Muutamat samojedilaiset ajelivat ympäriinsä tasangolla poroiltaan — kun raivoavat pedot. He eivät kyenneet istumaan reessään, vaan makasivat tahi venyivät perässä, lakkaamatta huutaen. Jotkut tovereistani

olivat maissa ja kun he kertoivat näkemiänsä, niin ne eivät olleet juuri kauniita. Jokainoia mies ja nainen oli ollut humalassa hoiperrellen ympäriinsä. Varsinkin muuan nuori samojedilainen oli ollut kamala nähdä. Hän oli istunut reessä, pieksänyt poroja, ajanut hurjasti teltojen väliin kytkettyjen koirain ja kettujen yli ja mitä vain tiellä oli. Itse hän pyörähti reestä ja hurjasti huutaen venyi ajohihnassa rypöytyen hiekassa ja savessa. Hurskas, Pyhä Elias mahtaa olla hyvin mielissään tällaisesta palvelemisesta. Aamupuoleen ulvonta vähitellen kuoleutui ja koko kylä nukkui juopuneen inhottavaa unta.

Seuraavana päivänä ei ollut ainoatakaan miestä saatavissa auttamaan meitä kivihiilen sijoittamisessa. Useimmat nukkuivat koko päivän yöllisestä hummuksesta uupuneina. Meidän täytyi siis tulla toimeen ominemme; vaan illalla vielä emme olleet valmiita ja minulta alkoi maltti loppua. Kallis aika kului. Uraniaa en aikoinkaan enää ollut odottanut. Kivihiiltä emme tarvinneetkaan enempää. Tuuli oli ollut useat päivät suotuista, se oli etelästä ja varmaan ajoi jäitä Karameressä pohjoiseenpäin, Sverdrup piti nyt varmana, että voimme purjehtia avovettä aina Uussiperian saarten luo, niin että siinä tapauksessa ei ollut mitään kiirettä, hän arveli. Vaan toivo on heikko korsi tueksi ja minun edellytykseni eivät olleet varsin niin valoisia. Minä koin kiiruhtaa, että päästäisiin lähtemään mitä pikimmin.

Iltaspöydässä annettiin juhlallisesti kuningas Oskarin kultainen ansiomitali Trontheimille tunnustukseksi siitä huolesta, jolla hän oli suorittanut vaikean tehtävänsä ja tärkeästä avusta, jonka hän oli tehnyt retkikunnalle. Hänen rehelliset kasvonsa loistivat nähdessään kauniin kunniamerkin ja värikään silkkinauhan. Seuraavana päivänä, elokuun

3:na, olimme vihdoin valmiit lähtemään ja jälkeen puolisten tuotiin laivaan 34 koiraa suurella melulla. Ne kaikki sidottiin keulakannelle, ja ne pitivät huolen siitä, että me saimme musikaalista kuvitusta enemmän kuin halusimme. Illalla oli vihdoin lähdönhetki tullut. Höyry oli nostettu, kaikki oli valmiina. Vaan oli noussut niin paksu sumu, että emme nähneet maata. Sitte tuli aika viimeisen ystävämme Christofersenin lähteä laivasta. Me varustimme hänet ruokavaroilla sekä annettiin vähän Ringnes'in olutta. Näitä laitaessa järjestykseen olin kuumeen kiireellä lopettanut kirjeen kotia. Sitten viimeinen käden lyönti, hän ja Trontheim menivät veneeseen, joka pian katosi sumuun. Heidän mukanaan meni viimeinen posti; heidän kauttaan katkesi viimeinen side. Yksinämme olimme nyt sumumeressä. Nyt meistä maailma saa tuskin mitään tietoa ennenkuin itse tuomme kertomuksen onnesta tai onnettomuudestamme. Kuinka paljon tuskaa tuntevatkaan monet siellä kotona tällä välin. Tosin oli ehkä mahdollista saada lähetetyksi tietoja kotia Olenek-joen suulta, jossa meidän, paroni Tollin kanssa tekemämme sopimuksen mukaan, oli vielä saatava lisää koiria; vaan minusta tämä ei näyttänyt todennäköiseltä. Kesä oli jo pitkälle kulunut ja minusta tuntui, että jääsuhteet eivät ole niin suotuisat kuin olisin toivonut.

Trontheimin matka.

Aleksander Ivanovitsch Trontheim on itse Tobolskin kuvernementin sanomalehdessä kertonut pitkästä ja vaivaloisesta matkastaan meille koiria kulettaessaan. Kertomuksen on kirjoittanut herra *A. Krylov*, Trontheimin kuvauksen mukaan. Siitä lyhyt ote tässä.

Tehtyään sopimuksen paroni Tollin kanssa, Trontheim oli jo tammikuun 28 (16) päivänä Berezo-
vissa, missä hän piti jassak-kokouksen * johon oli
tämän vuoksi joukko ostjakeja ja samojedeja kokoon-
tunut. Trontheim käytti tilaisuutta hyväkseen ja osti
33 (pitänee kai olla 40) valittua rekikoiraa. Näiden
kanssa hän lähti Muzhin kylään, jossa varustautui
tuolle „hyvin pitkälle retkelle“, ja tässä puuhassa
kului aika huhtikuun 16:een päivään. Silloin oli
Trontheim hankkinut 300 puutaa (noin 4,800 kiloa)
koirain ruokaa, enimmäkseen kuivattua kalaa. Syr-
jäni Terentjev, jonka porokarjassa oli 450 poroa,
otti kulettaakseen hänet koirineen ja tavaroineen
Jugorsalmeen, 300 ruplan maksusta. Kolme kuu-
kautta he matkustivat karavanineen, jossa oli poroja,
koiria, vaimoja ja lapsia, pohjois-Siperian autioiden
seutujen läpi. Alussa kulettiin pitkin Uralvuorta.
„Heidän matkansa oli kuitenkin enemmän paimen-
tolaiselämää; ei kulettu suoraan päämäärää kohti,
vaan hajauttiin laajoille aloille, eikä levätty missä
halutti, vaan siellä, missä poroille oli sopivinta ja
missä jäkälää kasvoi. Muzhista kulki matkue pitkin
Voikara-jokea sen latvoille; mutta täällä alettiin nousta
Uralvuorta Kjailan (Kjola) vuorensolan läpi. Matkalla
selänteen yli koettiin kulkea pitkin tunturien juuremia
menemättä niiden ylitse.“ — — — „Pohjoinen Ural
oli ihan vastakohta eteläiselle, jossa lumi äkkiä sulaa
alemmilta paikoin ja jää huippupaikkoihin, pohjois-
Uralissa sitävastoin vuoren huiput sulaavat jo ennen
kuin auringon säteet ylettyvätkään laaksoihin sulatta-
maan. Muutamissa notkelmissa, etenkin sellaisissa,
joiden eteläisellä puolella on vuori suojana, vaan ovat
pohjatuulille aukeat, lumi lepää koko kesän. Tultuaan
Uralin ylitse matkaajat kulkivat ensiksi *Lemba*-jokea

* Jassak on vero, jonka siperialaiset maksavat nahoissa.

myöten, menivät sitte siitä yli, ja seurasivat noita pieniä jokiloita, joiden nimeä ei edes syrjänitkään tiedä. Vihdoin, toukokuun 4:nä päivänä, matkue saapui *Usva*-joelle (luultavasti *Usa*), jonka varrella syrjäni Nikitsan kota oli.“ Tämä oli „ainoa asuttu paikka tuolla äärettömällä, enemmän kuin sadan virstan laajuisella alalla“, ja täällä he viipyivät kaksi viikkoa leväyttääkseen poroja ja hankkiakseen niille ruokaa. „Joka taholle *Voikaran* latvoilta *Usvaan* saakka seudut ovat metsäisiä.“ — „Usvajoelta *Vorkuta*-joelle ja vielä hieman edemmäksikin Trontheim kulki seurueineen jotensakin rehevätä metsää. Toukokuun keskipaikoilla karavanin lähetessä tundraa alkoi metsä harveta harvenemistaan, ja toukokuun 27 päivänä loppui se kerrassaan aavaan vitikkometsään. Tämäkin harveni vähitellen pensaikoksi ja enemmän ruohontapaiseksi, kunnes vihdoin edessä oli tundra, joka ulottui silmän siintämättömiin. Jotta ei jouduttaisi ilman polttoaineita tundralla, niin kaadettiin kuivia puita, joita tuli kahdeksan kuormaa. Seuravana päivänä sen jälkeen kun olivat tulleet tundralle (toukokuun 29) karavani riensi rivakasti eteenpäin, „sillä syrjänit tekivät mitä suinkin voivat päästäkseen erään paikan ohi, johon muutamia vuosia sitten koko porolauma oli kuollut. Porojen kulettajat tuntevat tällaiset paikat hyvin, ja koettavat kaikin mokomin kiertää ne, sillä eläimet voivat helposti saada tarttuman jyrsiessään kuolleitten kumppaniensa luita. Jumala armahtakoon sitä laumaa, johon rutto on päässyt; tauti tarttuu äkkiä eläimestä toiseen ja yhdessä päivässä voi koko karja heittää henkensä.“*

„Tässä seudussa on joukko soita; koko alamaa on yhtä ainoata, loppumatonta rämeikköä. Väliin sai

* Tämä tauti on luultavasti pernakuumetta, tai jotain sen tapaista.

kulkea vedessä vyötäisiä myöten; niinpä kesäkuun 5:nä päivänä rämmimme koko päivän vedessä, alituisesti peläten että koirat vilustuisivat. Kuudentena päivänä puhalsi kova koillinen, ja yöksi tuli niin kylmä, että kaksi vasaa paleltui kuoliaaksi ja sitäpaitsi sudet ryöstivät kaksi täysikasvuista poroa. "Usein täytyi karavanin kulkea vuolasten virtain poikki, ja väliin voi olla hyvinkin hankala löytää kaalamoa. Telttatankojen ja väliin myöskin jääpalasien avulla täytyi useinkin rakennella siltoja, ja ylimenoon kului joskus kokonainen päivä. Vähitellen puut loppuivat ja ruuan keittäminen kävi vaikeaksi. Puute oli pensaistakin. Kesäkuun 17 päivänä he kohtasivat „syrjäniläisen poromiehen, joka harjoitti kauppaa; häneltä he ostivat pari pulloa viiniä (paloviinaa) 70 kopeekasta pullon. Kohtaus oli kuten tavallista hyvin ystävällinen ja päättyi molemminpuolisilla kesteillä. Tundralla voi nähdä hyvin pitkältä, ja syrjänien tarkka silmä erottaa kymmenen virstan päästä toisen lauman tai savun asutusta teltasta. Siksipä paimentolainen, jos hän kymmenen tai kahdentoista virstan päässä huomaa toisen ihmisen, ei koskaan ole käyttämättä tilaisuutta viivähtääkseen hänen luonaan, hänen leirissään nauttiakseen teetä tai, mikä vielä mieluisampaa, paloviinaa. Seuraavana, kesäkuun 18 päivänä, tuli muutamia samojedeja, jotka olivat huomanneet karavanin, neljällä reellä leiriimme. Heille tarjottiin teetä. Keskustelu, joka kävi samojedein kielellä, koski porojen terveyden tilaa, matkaamme ja taivalta Jugorsalmeen. Kun kuulumiset tundralta oli kyselty, lähtivät he taas matkoihinsa."

Kesäkuun lopulla, kun oli kulettu Pikku-Uralin vuorihaaranteen läpi, alkoi lähetä aika, jolloin Trontheimin sopimuksen mukaan pitäisi olla Jugorsalmessa, ja „hän täytyi sen vuoksi kiirehtää kulkuansa,

vaan se ei ollut helppoa, kun oli enemmän kuin 40 rekeä ja 450 poroa, vassoja lukematta. Hän päätti sen vuoksi jakaa karavanin kahtia, antaa naisten, lasten ja kotieläinten jäädä jälkeen ja itse kulkea edelle ilman kuormastoa, ainoastaan eväitä muassaan. "Kesäkuun 28 päivänä „jätettiin siis jälkeen 30 rekeä, telttoja ja sen semmoista, lukuun ottamatta vaimoja ja lapsia, jotka saivat asuttautua sinne. Miehiset syrjänit ottivat mukaansa 10 rekeä ja matkasivat edelleen Trontheimin mukana." Vihdoinkin kauan harhailtuaan he saivat heinäkuun 9 päivänä „korkealta vuorelta“ meren näkyviinsä ja saapuivat seuraavana päivänä Chabarovaan, missä Trontheim sai kuulla „että mitään höyrylaivaa ei vielä ollut saapunut Jugorsalmeen eikä edes purjelaivaakaan ollut näkyvissä. Tähän aikaan oli koko rannikko Jugorsalmen luona ja merikin niin kauas kuin silmä kantoi pohjatuulen ajaman jään peitteessä. Vasta heinäkuun 22 päivänä aukeni meri täydelleen. Trontheim odotellessaan Framia kulutti aikaansa jahdilla ja tehden retkiä koirilla, jotka olivat erinomaisissa voimissa. Tuon tuostakin pistäysi hän Sibiriakoffin uudisasutuksella, joka oli ympäristöllä asustavien samojedien kokouspaikka, ja niitä tuli sinne laumoittain myymään tavaroitaan. Surullisen taulun sai hän nähdä tässä pienessä „muusta maailmasta erotetussa“ uudisasutuksessa. Joka vuosi kesäisin tulee, pääasiallisesti Pustozerkista, pari kolme kauppiasta tai kaupustelevaa talonpoikaa (ostajaa) vaihtamaan tavaroita samojedein ja osaksi myöskin syrjänein kanssa: karhuntaljoja, silavaa ja hylkeennahkoja, poronahkoja ja muuta sen tapaista, vaihdetaan tehen, sokeriin, jauhoihin, taloustarpeisiin y. m. Yhtään kauppaa ei tehdä viinatta, ja samojedit ovat hyvin viinaan meneviä. Kun kauppias on saanut uhrinsa

juovuksiin, niin hän pettää hänet ja ostaa mitä tahtoo polkuhinnalla; siunatuksi lopuksi huomataan samojedin jääneen velkaakin „hyväntekijälleen“. Jokainen kauppias, joka uudisasutukselle tulee, tuo mukanaan paloviinaa, ja senpätähden vallitseekin täällä koko kesän mitä kauhein juoppous. Kuinka suuri tämä vaihtokauppa on, sen voi päättää siitäkin, että kauppiasten puodit ovat täynnä viina-astioita. Mitään poliisijärjestystä täällä ei ole, ja työlääksi kävisikin sellaisen asettaminen. Heti kelin tultua palaavat karavanit kotiinsa uudisasutukselta poroineen, joilla on kuormana tyhjiä viinatynnyreitä ja vaihdetut tavarat.“

„Heinäkuun 30 päivänä (pitää olla 29) näki Trontheim ensiksi savua ja heti sen jälkeen tuli höyrylaiva näkyviin. Hän ei epäillytkään, ettei se olisi Fram. Pienellä samojedilaisveneellä hän lähti laivaa kohti ja huusi venäjäksi, että he ottaisivat hänet laivaan. Laivasta kysyttiin kuka hän oli, hän mainitsi nimensä ja otettiin laivaan. Täällä kohtasi hän Nansenin puettuna likaiseen työtakkiin. Hän on vielä aivan nuori keskikokoinen mies — — — —.“

Tämän jälkeen seuraa imarteleva kuvaus retkikunnan johtajasta ja oloista laivalla — — — —. „Huomaa heti“, hän jatkaa sitte, „että tässä on yksi ainoa perhe, jota yhdistää ja elähdyttää sama ainoa aate, jonka toteuttamiseksi kaikki innolla työskentelevät. Kaikki raskaat ja karkeat työt ovat laivalla tasan jaetut, eikä täällä ole mitään erotusta halvan matruusin, kapteenin eikä itse retkikunnan johtajankaan välillä — — — —. Yleisiin tehtäviin ottaa osaa lääkärikin, ja työn tasanjako on side, joka liittää yhteen koko laivaväen. Tällainen suhde retkikunnan miesten kesken teki Trontheimiin miellyttävän vaikutuksen, ja juuri tällainen suhde oikeuttaa enemmän kuin

mikään muu toivomaan, että retkikunta pääsee vaikeistakin tehtävistä suoriutumaan.“

„A. I. Trontheim oli joka päivä Framissa, ja söi siellä päivällisen ja aamiaisen. Hänen mielestään on laiva erinomaisesti rakennettu ja kaikin puolin täydellinen. Kajutat tilavia ja mukavia; siellä on oivallinen kirjasto Europan parasta klassillista kirjallisuutta, useita eri soittokoneita, kauniista konserttiflyygelistä* huiluihin ja kitarreihin asti, sekä sakki- ja tammipelit y. m. miehistölle ajanratoksi.“ Tätä seuraa kuvaus Framista varustuksineen ja muonavaroineen. Erittäinkin näkyy hänen huomionsa kiintyneen se seikka, että meillä ei ollut viiniä (paloviinaa) laivassa, „ainoastaan apteekissa“, hän mainitsee, „oli noin pari kolmekymmentä pulloa hienointa konjakkia — puhdasta spriitä — denaturoituna. Nansenin mielestä paloviina on näissä pohjoisissa seuduissa vahingollista ja sen nauttimisesta voi näin vaikealla ja vaarallisella retkellä olla hyvinkin turmiolliset seuraukset; hän on senvuoksi pitänyt parempana viinan asemesta käyttää hedelmiä ja muita makeisia, joita laivassa onkin kosolta.“ „Satamassa miehistö viettää suurimman osan päivää yhdessä; huolimatta siitä, että työ on yhteistä, jokaisen velvollisuudet ovat määrättyt pienimpiä yksityisseikkoja myöten. Kaikki aterioitsevat yhdessä paitsi kokkia; hänen toimensa siirtyy vuorollaan miehestä mieheen. Hyvinvointia ja iloa ilmaisivat kaikkien kasvot, Nansenin järkähtämätön usko retken onnistumisesta valaa rohkeutta ja luottamusta koko väestöön.“

„Elokuun 3 päivänä siirrettiin Framissa kivihiiliä lastiruumasta lämmitysruumaan (hiilipokseihin).

* Tällä tarkoitetaan luultavasti urkujamme. Muita soittokoneita oli käsiharmonikka, ja eräällä retkikuntalaisella oli näiden lisäksi huilu, viulu ja muutamia huuliharppuja.

Tähän työhön otti osaa laivan koko miehistö, Nansen etukynnessä. Työ sujui reippaasti ja yhteisvoimin. Samana päivänä Nansen ja hänen seuralaisensa tekivät koeajon koirilla rannikolla. Valjastettiin kahdeksan (pitää olla 10) koiraa reen eteen, johon istui kolme henkeä. Nansen ilmoitti olevansa hyvin tyytyväinen koiriin ja kiitti Trontheimiä niiden hyvästä valinnasta ja niiden erinomaisesta tilasta. Kun koirat oli otettu vastaan ja viety laivaan, niin Trontheim pyysi* Nansenilta todistusta, että hän huolellisesti ja Nansenin mieliksi oli suorittanut tämän tehtävän, johon oli ryhtynyt. Tähän Nansen vastasi: „Ei, todistus on aivan liian vähän. Te olette toimittanut tehtävänne tunnollisesti, ja täten olette tehnyt retkikunnalle hyvin suuren palveluksen. Minä olen saanut toimekseni kuninkaaltamme lahjoittaa kultamitalin teille antamastanne suuresta avusta.“ Näin sanoen Nansen antoi Trontheimille hyvin suuren, kruunulla varustetun kultamitalin. Mitalin etupuolella on seuraava kirjoitus: „Oscar II, Norges og Sveriges konge. Broderfolkenes vel“. (Oskar II, Norjan ja Ruotsin kuningas. Veljeskansan menestys). Ja toisella puolen: „Belønning for fortjenstlig virksomhed. A. I. Trontheim“. (Palkinnoksi ansiokkaasta toimesta. A. I. Trontheim). Samalla Nansen antoi Trontheimille kirjallisenkin lausunnon siitä erinomaisesta tavasta, jolla Trontheim toimitti tehtävänsä, todistaen hänen tästä palkinnoksi saaneen mitalin. Samana päivänä** iltamyöhäsellä Nansen päätti nostaa ankkurin ja lähteä tuolle hyvin pitkälle matkalle, odottamatta kivihililaivaa, Uraniaa, jota hänen luulonsa mukaan jäät olivat viivyttäneet. Trontheim sanoi illalla jäähyväiset laivaväelle ja toivotti sydämestään retki-

* Tässä näkyy olevan muistivirhe, se oli edellisenä iltana.

** Tämäkin oli seuraavana päivänä.

kunnalle menestystä, että he onnellisesti saavuttaisivat päämaalinsa. Yhdessä hänen kanssaan lähti laivasta myöskin muutaman englantilaisen etevän sanomalehden sihteeri, herra *Ole Christofersen*.* Hän oli tullut Nansenin mukana Vuoreijasta. Erotessa Nansen antoi heille runsaasti ruokavaroja, koska Christofersenin ja Trontheimin piti odottaa Uraniaa ja tämän mukana palata takaisin. Täsmälleen kello 12 elokuun 4:n ja 5:n päivän välisenä yönä puhalsi Fram lähtömerkkinsä ja lähti merta mitteleämään.“

Elokuun 7 päivänä Urania vihdoinkin saapui. Niinkuin minä olinkin otaksunut, sillä oli ollut jääesteitä; mutta lopulta se pääsi kuitenkin ehyenä läpi. Elokuun 11 päivänä Christofersen ja Trontheim pääsivät siis kääntymään kotia kohden ja saapuivat Vuoreijaan 22 päivänä, saatuaan loppumatkalla melko huonoa ruokaa. Alus, joka oli lähtenyt kotoseudultaan — Brönöstä — toukokuussa, ei ollut arvannut varustautua näin pitkälle matkalle, ja viime päivät elivät he paraasta päästä kuivilla laivakorpuilla ja vedellä ja — täissä.

* Minun tietääkseni Christofersenilla ei ikipäivinä ole ollut mitään tekemistä englantilaisten sanomalehtien kanssa.

IV.

Matka Karameren poikki.

Kului kotvanen yötäkin Christofersenin ja Trontheimin mentyä, ennenkuin pääsimme lähtemään. Vedet olivat liian vaarallisia kulkea näin sankassa sumussa. Mutta sitte se hälveni hieman, ja petroli-vene pantiin kuntoon; minä aijoin sillä kulkea edellä luojaamassa. Keskiyön aikana lähdettiin matkaan, Hansen seisoi keulassa luojaamassa. Ensiksi luoteeseen Waigatsjin nientä kohti, kuten Palander neuvoo, ja siitä edelleen salmen läpi, lähellä Waigatsjin kuvetta. Sumu oli väliin niin sakeaa, että ei tahtonut erottaa Framiakaan, joka seurasi aivan kintereillämmme, eivätkä hekään laivasta meitä voineet nähdä; mutta niin kauan kun olimme syvällä vedellä ja kun näimme heidän ohjaavan oikeaa suuntaa, me kulimme edelleen. Pian sumu yhä oheni. Mutta ei ollut erittäin syvä; meillä oli tuskin 9 ja 10 metriä; sitten tuli 8, ja sitte 7. Tämä oli haitan vähä. Me käännymme, ja annoimme Framille pysähtymismerkkin. Niin ulkonimme maasta ja pääsimme syvemmälle, ja Fram voi uudelleen kulkea täyttä vauhtia. Väliin veneen kone vieläkin rupesi oikuttelemaan ja pysähteli. Minun täytyy kaataa lisää kaasuöljyä saadakseni sen jälleen käymään; tässä puuhassa ollessani heilahtaa vene aallokossa — öljyä läikähtää hieman ja syttyy tuleen. Öljy palaen levenee pitkin veneen pohjaa, minne sitä jo ennenkin oli vähin tippunut.

Koko peräpuoli oli tuossa tuokiossa tulimerenä, ja minun vaatteisiini, joihin öljyä oli pärskynyt, tarttui myöskin tuli. Minun täytyi juosta keulaan, ja tila näytti hetken aikaa hyvin arveluttavalta, etenkin kun tuli tarttui myöskin suureen, täpötäynnä olevaan öljyastiaan. Sammutettuani tulen vaatteistani, juoksin uudestaan perään, tartuin kuppiin, kaasoin palavan öljyn mereen ja poltin sormeni pahoin. Koko vedenpinta ympäröiinsä oli samassa liekkien vallassa. Minä sieppasin auskarin ja syysin vettä veneeseen minkä kerkesin. Pian pahin vaara oli ohi. Mutta laivasta se silti taisi näyttää aika kamalalta, ja he olivatkin valmiina heittämään köysiä ja pelastusrenkaita meille.

Pian olimme ulkona Jugorsalmesta. Sumu oli jo siksi hälvennyt, että voimme nähdä matalan maan ympärillämme, vähän matkaa merellekin ja ajojaitä kaukana ulapalla. Kello 4 aamulla (elokuun 4 päivänä) kulimme Sokolin eli Falksaaren ohi ja ulos Karamerelle — pelätylle merelle. Nyt siis oli kohtalomme ratkaistava. Ennen kuin kotoa lähdin, sanoin aina, että kun kerran on onnellisesti Karameri kulettu ja ohi Kap Tsjeljuskin, niin pahin oli ohitse. Edellytykset eivät olleet huonot, avonainen uoma pitkin rantaa itäänpäin, niin kauas kuin mastonhuipusta erotti.

Puolentoista tunnin kuluttua saavuimme jääreunaan. Jää oli niin ahtautunutta, että oli mahdoton tunkeutua sen läpi. Luoteeseen se kuitenkin oli melkoista harvempaa ja siellä näkyi ilmakein sinertävän taivaanrannalla.* Me kulimme sentähden kaakkoon rannan suuntaa ajojaitten välitse, vaan

* Jää heijastaa valkealta, joten taivas on vaalea siellä missä jäätä on; kaikkialla, missä avovettä on, se taas näyttää sinertävälle tai tummalle. Jäämerenkulkija voi siis taivaan väristä päättää hyvinkin pitkälle matkalle, millaista on kulku siellä.

aamupäivällä käännyimme enemmän mereen, kun sininen ilma idässä ja koillisessa ilmaisi aukeampaa kulkuvettä. Kolmen aikana jälkeen puolisten jää kävi kuitenkin niin taajaksi, että minusta oli parasta mennä uomaan, joka johti pitkin rantaa. Tosin olisimme ehkä päässeetkin täällä olevan jään läpi; mutta me olisimme voineet myöskin tarttua kiinni, ja oli liian aikaista antautua siihen.

Maihin Jalmalissa.

Otto Sinding. Valokuvan mukaan.

Kun me seuraavana aamuna (elokuun 5) olimme kulkeneet pitkin rantaa Karajoelle, niin käännyimme Jalmalia kohti. Pian oli tuo alamaa näkyvissämme, vaan jälkeen puolisten tulimme paksuun ja lujaan jäähän. Seuraavanakaan päivänä ei ollut sen parempaa. Sen vuoksi kiinnitimme laivamme suureen jäähän, joka oli matalalla Jalmalin rannikolla.

Illalla muutamia meistä lähti maihin. Niin matalaa oli, että vene tarttui kiinni jo hyvän matkaa rannasta

ja meidän täytyi kahlata maalle. Se oli ihan tasasta, sileäksi huuhtoutunutta hiekkarantaa, jonka nousuvesi kokonansa peitti, ja keskellä jyrkkäreunainen hiekkaharju, 10—12 metrin, paikoin 20 metrinkin korkuinen.

Kiertelimme siellä vähin. Tasankoa ja alastonta kaikkialla. Löytämämme ajopuut olivat hiekkään hautautuneina ja läpivettyneitä. Lintuja ei näkynyt kuin jokunen vikla. Tulimme lammen luo, ja läpi sumun kuulin edessäni kuikan ääntelevän, vaan en nähnyt yhtään elukkaa. Sumuseinä sulki näköalan kääntyipä sitte minne tahansa. Poron jälkiä näkyi runsaasti, mutta täällä oli tietysti vain samojedien kesyjä poroja. Tämähän on samojedien maata. Huu, niin autiota ja synkkää. Ainoa, joka jotain hyötyi, oli kasvien-tutkija. Kukat kauniina lepäilivät siellä täällä mätästen koloissa, kuin sanantuojina valoisammasta maailmasta tähän sumun maahan. Kulimme pitkälti tasankoja sisämaahan, vaan tapasimme vain vettä, josta väliin kohosi joku matala kunnas tai ylänne. Lammissa kuulimme useinkin kuikan huutelevan, vaan emme koskaan nähneet mitään. Kaikki nämät lammet olivat ihmeen pyöreämuotoisia ja ympäriinsä jyrkkärantaisia, aivan kuin olisivat itse kaivaneet kolonsa hiekkatasankoon.

Veneen airoista ja pressusta teimme teltantapasen. Onneksi löysimme vähän kuivia puita, ja pian tuoksui lämmin kahvi sisällä. Kun olimme syöneet, juoneet ja piippumme sytyttäneet, niin Johansen, niin täytensä syönyt kun oli, hämmästytti meitä, rupeamalla hyppimään kostealla tasangolla teltan edessä pitkässä upseerivaipassaan ja saappaat vettä puolillaan.

Kello puoli seitsemän aamulla olimme taas laivalla. Sumu oli hälvennyt, mutta jää, joka kulki edestakaisin nousu- ja pakoveden mukana, näytti yhtä tiheälle pohjoiseen päin. Jälkeen puolisten kävi

veneellä luonamme kaksi vahvaa samojedia, jotka otettiin hyvin vastaan ja heille tarjottiin ruokaa ja tupakkaa. He selittivät meille asuvansa teltoissa sisämaassa pohjoisempana. Saatuaan lahjoja he lähtivät kotiinsa. Nämät olivat viimeiset ihmiset, joita kohtasimme.

Yli Jalmalin tasankojen.

Otto Sinding. Valokuvan mukaan.

Seuraavana päivänä oli jää yhä tiheää ja kun ei muutakaan tehtävää ollut, niin muutamia meistä lähti taas jälkeen puolisten maihin, osaksi tarkemmin katselemaan tätä vähän tunnettua rannikkoa, osaksi myöskin, jos mahdollista, saamaan selvää samojedilaisleiristä ja vaihtamaan nahkoja ja hieman poronlihaa. Se on omituisen tasaista alankoa. Hiekkaa vain, hiekkaa kaikkialla. Vielä sileämpää, vielä autiompaa kuin maa Jugorsalmen luona, vielä laajempi näköala. Tasankoa peitti viheriä ruoho ja sammal, joka sieltä

täältä on tuulen repimää ja sen mukana kulkeneen lentohiekan peittämää. Mutta vaikka kuinka olisimme kierrelleet ja kaarrelleet, niin emme löytäneet sa-mojedileiriä. Ainoa minkä huomasimme oli kolme miestä hyvin kaukana, jotka heti kun olivat huomanneet meidät, riensivät pakoon minkä käpälästä lähti. Otuksia ei ollut paljon. Joku vikla, kurmitsa ja alli, siinäpä ne olivatkin melkein. Varsinaista saalista meillä taas oli kokoelma kasvia ja hieman geologiaa ja geografisia havaantoja. Observasionimme osoittivat, että tämä ranta oli kartoitettu kerrassaan puoli pituus-astetta eli 36—38 minuttia liian länteen.

Vasta seuraavan päivän (elokuun 9) aamulla palasimme taas laivaamme. Jää pohjoiseen näytti nyt jonkuverran ohenneen, ja kello kahdeksan aloimme vihdoinkin taas kulkea pohjoista kohti. Me löysimme helposti läpipäästävää jätää, kunnes kolmen päivän päästä saavuimme sulalle merelle. Sunnuntaina elokuun 13 päivänä suuntasimme aukealle Karamerelle Jalmalin pohjoisen kären ja Beli-Ostrovan saaren ohi. Jätää ei näkynyt millään suunnalla. Seuraavina päivinä meillä oli lakkaamatta vahva itätuuli, joka väliin oli aika navakkaa. Me kulimme höyryllä ja risteillen päästäksemme itään, vaan Framia ei juuri voi kehua risteilijäksi, se kun on leveä ja ilman köliä. Sorruimme paljon, ja itäänpäin kulku ei sanottavasti edistynyt. Päiväkirjassa on alituiseen: Vastatuuli, vastatuuli. Se oli tavallista yksitoikkoisempaa; mutta kun siitä voi olla hyötyä tällä merellä purjehtimiselle, niin tahdon mainita tärkeimmät seikat, erittäinkin sellaiset, jotka koskevat jääsuhteita.

„Maanantaina, elokuun 14 päivänä, risteilimme ainoastaan purjeilla kovaa tuulta vasten. Yksinäisiä jäätelejä näkyi koiranvahdin aikana, vaan sitten jätää ei enää ollut näkyvissä.“

„Tiistaina, elokuun 15 päivänä. Koiranvahdin aikana tuuli tyyntyi, purjeet koottiin ja kone pantiin lämmitä. Aamulla viiden aikana aloimme höyryllä kulkea itään, jäistä vapaata merta, vaan jälkeen puolisten tuuli vireni itäkoillisesta ja meidän täytyi risteillä höyryn ja purjeiden avulla. Yksinäisiä jääjonoja näkyi illalla ja yölläkin.“

Fram Karamerellä.

Otto Sinding.

„Keskiyö, elokuun 16 päivänä. Kun Karameri näytti ihmeen puhtaalta jäistä ja kun merenkäynti oli kovaa koillisesta, niin päätimme mennä pohjoiseen niin pitkälti kuin päästiin, jos mahdollista aina Yksinäisyssaarelle saakka. Mutta puoli neljän seutuvilla jälkeen puolisten tapasimme ahtautunutta jäätä, joten meidän täytyi kääntyä. Navakka tuuli ja merenkäynti. Kulimme risteillen itää kohden pitkin jään reunaa. Illalla olimme vähällä menettää petroliveneemme. Se täyttyi lakkaamatta, laita katkesi

parista kohden, ja nuot kaksi jäykkää tääverttiä, joissa se riippui, taipuivat kuin olisivat olleet kuparilankaa. Viime hetkessä pari meistä sai sen sivuun sidotuksi, samalla kun meri vyöryi ylitsemme. Kova onni näkyi vainoavan tätä venettä.“

„Torstaina, elokuun 17 päivänä. Pujottelimme risteillen purjeilla ja höyryllä ajojaiden välitse itään päin ja lähellä kiinteää jäätä. Myrskysi yhä, ja kun vaan ulkoni vähänkään jään reunalta, niin meri kävi kovasti.“

„Perjantaina, elokuun 18 päivänä. Yhä vaan myrskyä. Kaakkoa kohti. Kello puoli viisi sai Sverdrup maan näkyviinsä meidän eteläpuolellamme; hän oli juuri yläällä tynnyrissä tähystelemässä jääkarhuja tai mursuja. Aamulla kymmenen aikana minäkin kapusin sinne sitä katselemaan. Olimme tuskin kymmenen neljänneksen päässä siitä. Se oli alamaata, joka näytti samanlaatuiselta kuin Jalmalkin, ruohoa kasvavalta ja paikoin hiekkaharjanteiselta. Mataleni maata kohti. Vähän matkaa meistä oli jäätelejä tarttunut matalalle. Luojaukset osoittivat aina vain mataloituvan, kunnes puoli kahdentoista ajoissa oli ainoastaan 16 metriä; mutta kahdentoista aikana syveni yhtäkkiä taas 40 metriin; ja sitte syveni taas alituisen. Maan ja matalalle tarttuneen jään välillä, tuulen alle meistä, näkyi olevan vähän syvempi uoma, johon ei jäitä ollut niin paljon tarttunut pohjaan. Ei ollut niinkään helppo arvella, että joku uusi maa olisi voinut löytyä täällä, jossa Nordenskiöld, Edvard Johansen ja lisäksi ehkä monet venäläisetkin olivat kuleksineet mitään näkemättä. Meidän tutkimuksemme kuitenkin osoittivat niin olevan, ja maa sai heti löytäjästään nimekseen *Sverdrupin saari*.“

Kun yhäti oli paljon jäätä tuulen puolella, niin kulimme edelleen kaakkoa kohti ja pidimme niin

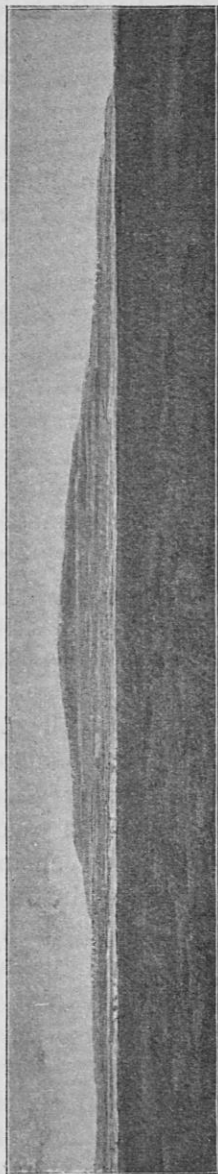
liki tuulta kuin mahdollista. Ilma oli kirkas, ja kello kahdeksan saimme maan edessämme näkyviin Dicksonin saaren luona. Meidän aikomuksemme oli ollut laskea sinne ankkuriin ja panna kotia menevä posti kivikaasaan. Kapteeni Wiggins oli luvannut käydä noutamassa kirjeet matkallansa Jeniseihin. Mutta kun tuuli oli heikko, tilaisuus suotuista ja aika kallista, niin päätimme olla postia lähettämättä ja suuntasimme kulkumme pitkin rannikkoa. Maa oli ihan toisenlaista kuin Jalmal. Vaikka se ei ollutkaan korkeaa, niin se oli kuitenkin vuori- maata, siellä täällä lumitäpliä ja lumilakeuksiakin, jotka usein olivat hyvin alaalla rannalla. Aamupuoleen seuraavana päivänä saatiin eteläisin Kamennisaarista näkyviin. Teimme pienen mutkan sinne nähdäksemme, oliko siellä mitään otuksia, vaan emme huomanneet mitään. Saari kohoaa merestä tasaisesti joka puolelta, vaan rantaäyräät ovat jyrkät. Nämät ovat suurimmaksi osaksi kivikkoa, joka väliin on ehyttä kalliota väliin murskakiveä. Muuten saari on myöskin sorapeitteistä, osaksi on myöskin suurrempia kiviä, ja koko pohjoisin niemi näyttää olevan hiekkaharjua, jonka rinne on jyrkkää rantaa kohden. Huomattavinta oli, että saaren rantapiirteet olivat hyvin selvät. Ylhäällä varsinkin ne ovat hyvin jyrkkäpiirteisiä, länsi- ja pohjoispuolella näyttivät jyrkiltä penkereiltä, jotka ulottuivat pitkin saarta mustina vöinä. Lähempänä rantaa näkyi useampia selviä ranta-äyräitä. Kaikki ovat saman muotoisia kuin ylimmäinen jyrkkine penkereineen ja ovat todennäköisesti muodostuneet samalla tavoin meren ja erittäinkin jään vaikutuksesta. Niinkuin ylimmäinenkin, niin nämä muutkin ovat selväpiirteisimmät saaren länsi- ja pohjoispuolella, jotka ovat aavaa ulappaa vasten.

Maan historian tutkijalle nämät merkit meren korkeussuhteista entisiin aikoihin ovat varsin tärkeitä, sillä ne osoittavat, että maa on noussut tahi meri alentunut sen ajan jälkeen kuin ne ovat syntyneet, — korkeusmuutoksia, joitten alaisina niin hyvin koko Siperian pohjoisrannikko kuin Skandinaviakin ovat olleet sitte jääkauden jälkeen.

Pohjoispuolella tätä saarta emme, kumma kyllä, nähneet yhtään niistä saarista, joita Nordenskiöldin kartan mukaan on jono koilliseen päin Kamennisaaresta. Sitä vastoin minä näin kaksi saarta maanpuolella oikeinnäyttävän idän suuntaan. Seuraavana aamuna kulimme myöskin pienen saaren ohi edempänä pohjoisessa.

Lintuja emme juuri paljo nähneet näillä kulmilla. Ainoastaan pari hanhiparvea, muutamia räiskiä (*stercorarius crepidata* ja *st. bufonii*), lokkeja ja tiiroja.

Sunnuntaina, elokuun 20 päivänä, oli erittäin kaunis ilma. Meri sininen, kirkas päiväpaiste ja heikko tuuli

Kamennisaari, lounaasta katsottuna. Otto Sinding, valokuvan mukaan.

edelleen koillisesta. Jälkeen puolisten menimme Kjellman-saarille, jotka me asemistaan tunsimme Nordenskiöldin kartan mukaan; vaan niitten eteläpuolella näimme useita tuntemattomia saaria.

Ne olivat kaikki pyöreämuotoisia ja olivat seläisten saarten näköisiä, jotka jääkauden jäävirrat ovat leikelleet. Fram lasi ankkuriin suurimman saaren pohjoispuolella — saarelle sittemmin annettiin nimeksi *Porosaari* — ja sillä aikaa kuin höyrykattila oli täytettävänä uudella vedellä, muutamia meistä aikoi lähteä maihin ampumaan.

Emme olleet vielä laivasta päässeet kun perämies tynnyristä näki poroja. Nyt syntyi elämä, kaikki tahtoivat maalle ja perämies oli kerrassaan jahtinnon huumaamana, silmät renkaina ja kädet vapisivat kuin juopuneella.

Vasta veneessä meillä oli aikaa tähystelemään perämiehen poroja. Turhaan, ei elävää olentoa millään suunnalla. Mutta — lähellä maata näimme vihdoinkin suuren hanhiparven, joka astua taaposteli rannalla. Ja häpeä sanoa, meiltä lipsahti suusta, että perämies oli nähnytkin nämä hanhet — jonka epäilyksemme hän torjui halveksumalla. Mutta vähitellen hänen varmuutensa hävisi, vaan — perämiehellekin voidaan tehdä vääryyttä. Maalle noustessani huomasin heti ensimmäiseksi vanhoja poronjälkiä. Heti perämieskin oli taas mies puolestaan, hän kulki jäleltä jälelle, katseli ja vannoi, että ne olivat poroja, joita hän oli nähnyt. Ensimmäiseltä kukkulalta näimme useampia poroja muutamalla tasangolla meistä etelään päin, vaan kun tuuli oli pohjoisesta, täytyi meidän vetäytyä takaisin ja kulkea rantaa pitkin etelään päin, päästäksemme tuulen alle. Ainoa, joka ei suostunut tähän, oli perämies; kuumeen innolla hän tahtoi hyökätä suoraan porojen kimppuun,

jotka hän arveli nähneensä idässä päin — luonnollisesti varmin keino karkoittamaan porot pois. Hän sai luvan jäädä Hansenin kanssa, jonka oli tehtävä magnetillisiä havainnoita, vaan hänen täytyi luvata, että hän ei liikahda paikaltaan ennenkuin saa käskyn.

Matkallamme rantaa pitkin kulimme useitten hanhiparvien ohi, joita oli toinen toisensa vieressä; ne kurottivat kaulansa ja astelivat vähän pakoon, kunnes me olimme hyvin lähellä; sitte ne vihdoin lähtivät lentoon. Vähän ulompana näimme kaksi poroa, joita emme ennen olleet huomanneet. Helposti olisimme voineet päästä ampumamatkalle niistä, vaan pelkäsimme tulevamme tuulen päälle toisista, jotka olivat etelämpänä. Vihdoin olimme niistäkin tuulen alla; vaan ne olivat syömässä aavalla tasangolla, niin että oli vaikea päästä niitä lähenemään. Ei ainoatakaan korkeampaa paikkaa, ei ainoatakaan kiveä, jonka taakse piilottautua. Ainoa keino oli muodostaa pitkä linja ja sitten hyökätä esiin parhaamme mukaan ja jos mahdollista saada ne kierretyksi. Samassa näimme toisen porolauman edempänä pohjoisessa. Vaan yhtäkkiä ne suureksi hämmästyksellemme lähtivät juoksemaan tasangon yli itäänpäin — eiköön perämies ollut enään malttanut pysyä rauhassa?

Lähelle niitä poroja, jotka olivat meitä likinnä, oli vähän edempänä pohjoiseenpäin rannalta alkava uoma, jota myöten arvelin olevan mahdollista päästä pyssynkantamalle. Minä vetäysin takaisin tehdäkseni kokeen, jolla aikaa toisten oli pysyttävä paikoillaan linjassa. Meri oli suoraan edessäni, ulappa tyynenä ja kauniina. Aurinko oli hetkisen aikaa sitte laskeutunut mereen, taivas hehkui kirkastaen yötä. Minun täytyi pysähtyä hetkiseksi: keskellä tätä kauneuttako ihminen harjoittaa petoeläin-tekojaan — — — —?

Minä näen pohjoisessa mustan pilkkun liikkuvan sitä ylänpäin kohti, jossa perämies ja Hansen olivat, se jakautuu kahdeksi, ja toinen kulkee itään päin juuri tuulen puolelle niistä poroista, joiden luo minun piti. Siihen ei ollut pitkä aika ennenkuin porot saavat vainun ja lähtevät hyppyyn; nyt oli pidettävä kiirettä. Ja kaikkia muuta vaan ei hyvänsuopia toivotuksia sateli noiden miesten pään yli.

Uoma ei ollut niin syvä kuin olin luullut. Laitamat olivat parahiksi niin korkeat, että suojasivat minut, kun minä ryömien konttasin. Keskellä oli suuria kiviä ja saviliejuja, jota livotteli pieni puro. Porot söivät vielä rauhallisesti, nostivat vain silloin tällöin päätään katsellakseen ympärilleen. Minun suojapaikkani huonon huononemistaan, ja pohjoisesta kuulin perämiehen äänen. Pian hänenkin onnistuu lähettää porot täältä pakoon. Minun täytyy vikkelahti eteenpäin. Vaan nyt ei ollut suojaa enää tarpeeksi kontallani kulkiessa. Ainoa keino oli ryömiä vatsallaan kuin käärme. Vaan — tässäkö saviliejuissa, pitkin vetistä puroa? Niin, liharuoka on laivalla kallista ja petoluontoni kiihkeä; menkööt vaatteet — ja minä ryömin vatsallani läpi liejun. Mutta pian olin taas suojaton. Minä pujottausin kivien väliin ja tungin eteen päin liejuissa kuin ojakone, ja eteen päin minä pääsin, en juuri sukkelasti ja mukavasti, vaan kuitenkin varmasti. Tälläväläin taivas takanani punertui punertumistaan ja tähtäimiä oli vaikeampi nähdä, puhumattakaan siitä, että minulla oli työ ja tuska estäessäni liejua pääsemästä tähtäimeen ja pyssyn suusta sisään. Vaan porot söivät edelleen rauhallisesti; kun ne nostivat päätään katsellakseen ympärilleen, niin minun täytyi olla hiljaa kuin hiiri, ja minä tunsin veden hiljalleen juoksevan vatsaani pitkin; kun ne taas alkoivat syödä, niin minä ryömimään liejuissa. Pian ikäväkseni

huomasin, että porot poistuivat melkein yhtä joutuisaan kuin minä ryömin. Ja sitten perämies minun pohjoispuolellani, — pimeni pimenemistään, — — niin tähtäimet kuin toiveetkin olivat mustia. Vaan täytyi ponnistaa. Alanko tasoittui myötään, tuskin siinä enään oli ollenkaan notkoa; ei auttanut muu kuin painautua yhä syvemmälle saveen. Pienehkön syvänteen suojassa pääsin läheiselle ylännteelle. Tuossa ne nyt olivat ihan edessä, niin lähellä, että päiväsaikaan olisin sanonut sitä hyväksi ampumamatkaksi. Minä koitin tähdätä, vaan jyvää ei häämöittänytkään! Oi ihmiskohtalo, kuinka vaikea usein onkaan sinun painoasi kantaa! Vaatteet yltä päältä saviliejuissa ja kun on näin, kuin minä nyt, mitä ihmeteltävimpien ponnistuksien perästä vihdoinkin päässyt lähelle saalistaan, — niin ei kumminkaan voi sitä saada!

Mutta sitte kulkeusivat porot pieneen notkelmaan. Niin kiireeltä kuin voin, ryömin vielä vähän matkaa eteenpäin. Erinomainen välimatka, minkä minusta pimeässä näytti; mutta jyvä se vain ei näkynyt entistään paremmin. Lähemmäksi ei ollut toivomistakaan; sileä mäki oli välillämme. Makailla tässä ja odotella päivän sarastusta, keino se sekin oli; mutta nyt oli keskiyö ja tuo vaarallinen perämies oli pohjoispuolella, eikä tuuleenkaan ollut luottamista. Minä kohotin pyssyni taivasta kohden saadakseni tarkan jyvän, ja annoin sitten laskeutua poroja kohti. Yhden kerran, kaksi kertaa, kolme kertaa sitä tein. Tarkkaa jyvää ei saanut; mutta minusta rupesi tuntumaan, että sittekin täytyy sattua, ja painalsin liipasinta. Nuot kaksi poroa vavahtivat, katsoivat hämmästyneinä ympärilleen, laukkasivat kappaleen matkaa etelää kohden ja pysähtyivät taas; samassa yhtyi heihin vielä kolmaskin — se oli ollut hieman pohjoisempana. Ammuin kaikki kuulat, jotka makasiinissa olivat,

vaan ei käynyt sen paremmin. Ne vain vähän säpsähtivät ja pakenivat vähän matkaa joka laukauksella, ja hölkkäsivät näin vähän kerrallaan etelää kohti. Hetken kuluttua ne taas seisahtuivat, ja katselivat minua kauan ja tarkkaan. Minä juoksin minkä jaksoin länteen päin, kiertääkseni ne. Sitte ne taas lähtivät liikkeelle suoraan siihen suuntaan, missä pari toveriani piti olla. Minä odotin joka silmänräpäys kuulevani pamahduksen ja näkeväni kaksi poroa kaatuvan; mutta ne juoksentelivat vain levollisina etelään pitkin tasankoa. Vihdoinkin kuului laukaus kaukaa etelästä. Välähdyksestä huomasin välimatkan liian pitkäksi. Minä vihoissani heitin pyssyn selkääni ja lähdin kuleksimaan jälestä. Hauskaa nähdä kaikki vaivansa noin menevän hukkaan.

Ei yhtään ihmistä näkynyt missään päin. Vihoiimein löysin Sverdrupin; hän se oli ampunut; hetken kuluttua tuli Blessing; muut olivat jo aikoja sitten lähteneet paikoiltaan. Blessing palasi veneelle ja kasvisalkulleen, mutta me Sverdrupin kanssa kulimme edelleen koittaaksemme vielä kerran onneamme. Hieman etelämpänä tulimme laaksoon, joka ylti saaren poikki. Täältä huomasimme miehen, joka seisoskeli kukkulalla toisella puolen. Lähellä häntä oli noin viisi tahi kuusi poroa yhdessä joukossa, kun meistä oli päivän selvää, että mies oli näitä väjyskelemässä; niin päätimme kulkea toisaalle, että emme häiritsisi, ja pian katosi hän poroineen näkyvistämme länteen. Vasta myöhemmin kuulinkin, että hän ei ollutkaan nähnyt poroja. Kun oli selvää, että meidän eteläpuolellamme olevat porot, joita olimme säikyttäneet, palaisivat tämän laakson kautta, ja kun saari tältä kohdalta oli niin kapea, että aivan hyvin voimme nähdä yli, niin päätimme asettautua tähän odottelemaan niitä. Me asetuimme muutamalle viheliäiselle

mäelle, joka oli tuulen alla. Ihan Sverdrupin edessä oli suuri hanhiparvi puron reunalla. Ne kaakottivat lakkaamatta, ja oli suuri kiusaus niitä ampumaan; mutta muistaessamme poroja, pidimme viisaimpana antaa näitten olla rauhassa, ja ne kovasti rääkkyen tallustelivat alas savikkoa ja lähtivät pian lentoon.

Saimme odottaa kauan. Alussa kuuntelimme pörhöllä korvin; eläintenhan täytyi kohta tulla, ja katse kulki alituisen pitkin syvännettä laakson toista kuvetta; mutta eläimiä ei näkynyt, ei kuulunut, ja pian silmämme alkoivat luppaa lyödä, kun uni painosti, sillä olimme viime vuorokausina nukkuneet hyvin vähän. Piti ravistella itseään pysyäkseen hereillä. Porot lienevät tuossa tuokiassa täällä. Katse kulki taas edestakaisin, kunnes se uudelleen raukeni veltoksi, ja pää alkoi nyökkästä, samalla kun kylmä tuuli jäätä märät vaatteeni, että värisin viluissani. Tätä tällaista kesti noin parisen tuntia. Lopulta tämä minusta ei tuntunut enään hauskalta, ja minä ryömin lymy paikastani Sverdrupin luo, joka myöskään ei ollut kovin tyytyväinen tähän pyyntitapaan. Me kulimme rinnettä ylös laakson toiselle puolelle, mutta tuskin olimme päässeet sen harjalle kun huomasimme kuuden muhkean poron sarvet kukkulalla ihan meitä vastassa. Porot olivat rauhattomia, nuuskielivat länteenpäin, juoksivat edestakaisin, ja taas nuuskivat. Meitä ne eivät mitenkään olleet vielä huomanneet, oli ihan laitatuuli välillämme. Me katselimme kauan niiden kiertelemistä, odotellen mihin suuntaan ne aikoivat; mutta tätä oli mahdoton saada selville. Vihdoin ne lähtivät kaartamaan etelää ja itää kohden. Me juoksimme minkä käpälästä lähti kaakkoon päin, päästäksemme heidän tielleen ennenkuin saivat meistä vainua. Sverdrup oli päässyt kappaleen matkaa edelle, ja nyt näin hänen lähtevän muutaman tasangon yli; hän

mahtoi kohta aikoin olla oikealla paikalla niitä vastassa. Minä pysähdyin ollakseni valmiina kohtaamaan niitä toisella puolella, jos ne kääntyisivät pohjoiseen. Kuusi upeata eläintä, suuri koiraspeura etummaisena. Ne juoksivat suoraan Sverdrupia kohti, joka nyt makasi kyyryksissään mäellä. Millä hetkellä hyvänsä voi ensimmäinen kaatua. Kas, nyt pamahti — koko joukko kuin salama pyörähti ympäri, ja lähti kiitämään takaisin. Nyt oli minun vuoroni juosta voimieni takaa yli harjanteiden laaksoon, josta tulimme. Pysähdyin vain pari kertaa siksi että sain hieman hengähtää ja nähdä otusten kiitävän juuri siihen suuntaan kuin olin ajatellut, — sitte taas matkaan. Me aloimme lähetä. Ne tulivat juuri siihen kohti kuin olin arvellutkin; täytyi koittaa ajoissa perille. Minun pitkät sääreni olivat kovassa työssä tällä kivikkomäellä, ja hyppäsin kiveltä kivelle niin pitkän matkain päästä, että olisin sitä itsekin ihmetellyt vähemmän kiihkeänä ollessani. Sattuihan se väliin jalka lipsahtamaan ja silloin sitä meni mies päädellä pyssyineen kankaaseen; vaan nyt oli villipeto vallitsijana, jahti-into vapisutti joka jännettä. Me saavuimme mäelle melkein yhtäikaa — vielä parisen harppausta muutamalle suurelle kivelle, nyt oli hetki käsissä; täytyi ampua, vaikka välimatka olikin pitkä. Savu haihtui — minä näin tuon koirasporon venyvän takajalka taittuneena. Kun johtaja jäi siihen, niin koko joukko kääntyi takaisin ja alkoi kiertää tuon eläinparan ympärillä. Heillä ei ollut aavistustakaan, mitä oli tekeillä; neuvottomina ne kulkivat sinne tänne kuulien vinkuessa ympärillään. Sitte ne lähtivät takaisin laaksoon, jolloin vielä yksi heistä jäi maahan jalkapoikkeisena. Minä lähdin takaa ajamaan laakson yli toiselle puolelle, toivoen saavani vielä kerran ampua, mutta luovuin aikeestani ja käännyn tarkas-

tamaan noita kahta haavoittunutta. Alhaalla laak-sossa seisoi toinen uhreistani vartoen kohtaloansa. Se katsoi rukoillen minuun; minä lähestyin, ja olin juuri ampumaisillani, kun se äkkiä lähti laukkaamaan sellaista vauhtia, jota en ollut kolmijalkaisen eläimen uskonut pääsevän. Varma kun olin maalistani, niin ammuin tietysti ohi. Eläinparka pyrki merelle päin, kaikki muut tiet olivat siltä suletut, ja sen kahlatessa pienen, rannalla olevan suistoman poikki — minä näes pelkäsin sen menevän mereen — sain sen vihdoinkin tapetuksi veteen. Vähän taampana oli toinen poro, ja kuula lopetti pian senkin kärsimiset. Kun rupesin sitä avaamaan, niin huomasin samalla Hendriksenin ja Johansenin; ne pojat tulla tepastelivat karhun luota, jonka olivat ampuneet vähän etelämpänä.

Otettuamme sisälmykset poroilta vedimme saaliimme veneelle päin, matkalla tapasimme Sverdrupin. Oltiin jo aamuun ehditty, ja kun minusta tuntui, että olimme täällä kuluttaneet jo liiaksikin aikaamme, niin koetin jouduttautua taas matkalle pohjoista kohti. Sverdrup ja pari muuta lähtivät laivaan puuhaamaan sitä lähtökuntoon, me toiset soudimme etelään noutamaan porojamme ja karhuamme. Oli ruvennut tuulemaan lujanlaisesti koillisesta, ja kun arvelin olevan raskasta soutaa takaisin vastatuulta, niin pyysin Sverdrupin tulemaan meille Framilla vastaan salmea myöten, jos nimittäin oli tarpeeksi syvä.* Hylkeitä ja maitovalaita oli kosolta pitkin rantoja; mutta meillä ei ollut nyt aikaa niitä jahtaamaan. Kun tulimme niille seuduin missä karhun sanottiin olevan ammuttuna, niin huomasimme maalla suuren valkoisen mättään, joka muistutti hyvin karhua. Ja siinä nyt luulin

* Sen hän tekikin, vaan hänen täytyi pysähtyä matalan veden takia.

kaatuneen kontion ryhmöttävän. Vaan Hendriksen vakuutti ettei tuo se ollut. Me laskimme maihin ja lähdimme sitä kohti. Se makasi liikkumatonna ruohikkokummulla. Minä yhä arvelin, että eiköhän tuo sittenkin liene jo ennen ammuttu. Me lähestyimme

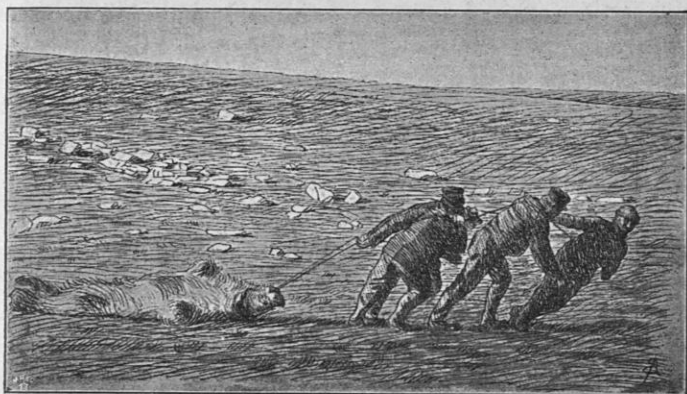

„— — — se kellahti hengetönnä selälleen.“

Valokuva.

lähestymistämme — ei vielä kukaan mitään elonmerkkiä. Minä syrjäsilmillä katselin Hendriksenin rehellisiä kasvoja, etteihän tässä vain minua pilanesineenä pidetä; mutta hän katseli herkeämättä karhua. Silloin pamahti yht'aikaa pari laukausta, suureksi hämmästyksekseni karhukääry säikähtyneenä hypähti ilmaan. Raukkaa, hyvin säälimätöntä on herättää tuolla tavoin.

Vielä laukaus, ja siihen se kellahti hengetönnä selälleen. Me koitimme ensin vetää karhuja, vaan ne olivat liian raskaita, ja meidän täytyi nylkeä ne ja kantaa veneeseen kappaleina, joka ei ollut mitään helppoa työtä. Mutta niin työlästä kun olikin tallustaa vetelässä savessa raskas karhunreisi niskoilla, niin vielä pahempi oli edessämme rantaan tullessa; vesi oli noussut ja ankarampi aallokko kaatanut ja täyt-

„Me koitimme ensin vetää karhuja — — —“.

Aug. Eisbakke, valokuvan mukaan.

tänyt veneemme; joka aalto nyt kuohui sen yli. Kaikki tavaramme, pyssymme ja ampumavaramme olivat veden vallassa; leipäpalasia, ainoa ruoka, mitä mukanamme oli, kellui kaikkialla, ja voikuppi oli pohjassa tyhjänä. Tällaisessa meren käynnissä ei ollut helppo saada venettä ylös ja vedestä tyhjäksi, ja se onnistui vasta monien ponnistuksien jälkeen. Onneksi oli tässä vain hiekkaranta, joten ei tullut mitään vahinkoa; mutta hiekkaa oli tunkeutunut joka paikkaan, vieläpä kaikkein hienoimpiinkin osiin

pysyjemme lukoissa. Kaikista surkeinta oli ruokamme, ja me olimme nälkäisiä kuin sudet. Meidän täytyi käydä siihen käsiksi, ja söimme leipäpalat semmoisinaan, merivedessä lionneina ja likaisinakin. Tässä hävityksessä joutui minulta meren uhriksi luonnoskirjanikin, geologisine luonnoksineen, jotka olivat minulle suuriarvoisia.

Työlästä oli saada riista veneeseen tällaisessa merenkäynnissä loivalla rannikolla. Meidän täytyi pysytellä veneellä ulompana rannasta ja vetää nahkat ja lihat veneeseen köydellä; tällaisessa kuletuksessa tuli tietysti vettäkin mukana; vaan sille ei voinut mitään. Ja sitte saimme soutaa voimiemme takaa vastatuuleen ja vasta-aaltoon pitkin rantaa pohjoiseen päin. Se oli kiinteää työtä. Tuuli oli yltynyt, ja hädintuskin pääsimme eteenpäin. Hylkeitä ilmestyi ja katosi ympärillämme, maitovalaita tuli ja meni; vaan nyt emme joutaneet niitä tähystelemään. Yhtäkkiä Hendriksen huusi, että tuolla on karhu edessämme. Minä käännyin katsomaan; siellä karhu seisoikin kauniina ja valkoisena kannaksella ja vyöryskeli edemmäksi. Me emme nyt kuitenkaan joutaneet sitä ampumaan, vaan soudimme edelleen, jolla aikaa se kuleksi hitaasti meistä suoraan pohjoiseen pitkin rantoja. Vihdoin viimein, kovain ponnistuksien perästä saavuimme lahdelmaan, missä porot olivat. Karhu oli ehtinyt jo ennen; se ei ollut vielä huomannut meitä, vaan nyt se sai vainuunsa ja tuli lähemmäs. Tämä oli houkuttelevaa, minulla oli jo useat kerrat sormi liipaisimessa, vaan en kumminkaan laukaissut; jos olisimme tuon tappaneetkin, niin emme olisi siitä hyötyneet; meillä oli yllinkyllin tekemistä saadessamme korjuuseen ne, mitä meillä oli. Nyt se asettausi matalana kivelle, paremmin vainutakseen ja nähdäkseen; hetken tyytyväisenä katseltuaan se

kääntyi ympäri, ja väliin käyden ja väliin juosten lonkotteli maalle päin. Merenkäynti oli entistään kovempaa; tässä oli hietaranta ja pitkä matalikko, niin että aallot murtuivat jo hyvän matkan päässä rannasta. Me kulimme niin pitkältä, että vene koski pohjaan, jolloin saimme vettä korvillemme. Muuta keinoa maihin päästä ei ollut kuin piti hypätä veteen ja kahlata. Vielä vaikeammaksi kävi porojen saanti veneeseen. Pohjoisempanakaan ei ollut sen parempi päästä maihin, ja niin sääli kuin olikin heittää noin hyvää riistaa sinne ja vielä noin suuren puuhan jälkeen, emme mielestäni voineet muuta tehdä, ja me käännymme Framia kohti.

Mutta siitä sukeusi niin ankara sountiretki, että enpä koskaan sellaisella ole ollut. Alkutaipaleella meni kutakuinkin; meillä oli myötävirta ja ulkonimme joutuin maasta. Mutta myrsky kiihtyi, ja virta laantui. Aalto toisen jälkeen kuohahti ylitsemme. Vihdoin, uskomattomien ponnistusten jälkeen, oli enää vain pieni taival jälellä. Minä rohkaisin miehiä parhaani mukaan — sanoin, että nyt oli enää vain muutamia voimakkaita airon vetoja, sitte päästään höyryävän teen ääreen, ja kuvailin, mitä kaikkea hyvää he saisivat. Totisesti olimme me jo hyväsesti uuvuksissa; mutta me sentään soudimme navakasti, likomärkinä, kun meri alituiseen hyökyili ylitsemme, — nahka-vaatteita ja merilakkia ei tietysti kukaan ollut huomannut ajatellakaan niin kauniilla ilmalla, kuin eilen oli. Mutta niin kovasti kuin me kiskoimmekin, niin huomasimme, että oli kerrassaan mahdotonta päästä eteenpäin. Myrskyn ja kuohujen lisäksi oli virtakin vastaan. Me ponnistimme vihanväessä; soutaa kiskoimme, jotta sormenpäät olivat haleta; mutta kovimmin ponnistaissamme juuri pysyimme paikoillamme, ja muuten ajausimme hiljalleen taaksepäin. Minä

koitin innostaa tovereitani, että „nyt päästiin hiukan eteenpäin, vetäkää vain vielä“. Kaikki oli turhaa. Tuuli vonkui korvissamme ja merenvaahto pärskyi päällemme. Oli suututtavaa kun oltiin niin lähellä, että luultiin päästävän laivaan, ja sitte huomataankin, että sinne on ihan mahdoton päästä tällä tavalla. Meidän täytyi uudelleen laskea rannemmaksi, jossa meillä oli myötävirta. Täälläkin me enään hädin tuskin pääsimme eteenpäin. Me ponnistelimme, kunnes olimme melkein laivan kohdalla; sitte käännymme sitä kohden, mutta heti kun jouduimme vastavirtaan, ajausimme armotta taas tuulen mukana. Uudelleen sama tempu, samalla menestyksellä. — Nyt laskettiin laivasta pelastusköysi; kun siitä saisimme kiinni, niin hätä olisi hukassa. Mutta, emme päässeet senkään yltämälle. Ne eivät olleet ainakaan siunauksia, joita annoimme sataa laivassa oleville. Minkä lemmon tähden ne eivät voineet tulla tänne alemmas noutamaan meitä, kun he näkivät meidän rimpuilemismme, tai minkä vuoksi he eivät voineet kohottaa ankkuria ja laskeutua hiukan alemmaksi; näkiväthän he kuinka vähää vailla laivaan pääsymme oli. Ehkä oli liian matala?

Vielä viimeinen epätoivoinen yritys! Me ponnistimme, joka jäntäre jännitettiin äärimmilleen; nyt tavottelimme vain köyttä. Silloin huomaamme katkeruudeksemme, että se lapetaan laivaan. Me soudimme kappaleen matkaa Framin ohi, ja taas koitimme kääntyä sitä kohti. Tällä kertaa pääsimme tuulen suojapuolella lähemmäksi kuin kertaakaan ennen. Vaan ei vieläkään köyttä ollut, eikä heitettykään, eikä ainoatakaan sielua näkynyt kannella. Me huusimme raivoisina köyttä; me emme enään jaksaneet kuin tämän soutukierroksen. Meitä ei ollenkaan huvittanut ajautua taas maihin näin läpimärkinä;

nyt me *tahdoimme* laivaan. Me huusimme hurjistuneina huutamastakin päästyämme. Auttipa, tuolla tulevat laivan perälle — köysi heitetään ja annetaan lipua meitä kohti. Me ponnistimme viimeiset voimamme. Vihdoin oli vain muutamia veneenpituuksia väliä; miehet vetivät selkä suorana. Nyt oli kolme veneen pituutta. Uusi raivoisa hyökkäys. Nyt oli kaksi ja puoli — sitte kaksi — — hetken kuluttua vain yksi veneenpituus — — — sitte muutamia vimmatuita vetoja, ja välimatka lyhenee. — „Hei pojat, muuan tanakka veto, niin on voitto meidän!“ „Hei vetäkää vain pari kertaa voimakkaasti!“ „Hei pojat, vielä vähän! Nyt on koetettava!“ „Nyt sen kohta tavoitamme! Nyt emme voi jättää sitä enää! Hei vetäkää!“ „*Kas nyt se on!*“ Ja riemuisa helpotuksen huokaus kuului joka mieheltä. „Jatkakaa sountia, muutoin katkeaa köysi, soutakaa, pojat!“ Sounti alkoi ja pian pääsimme Framin sivuun. Kun olimme tässä ja nostimme nahkoja ja lihoja laivaan, niin huomasimme vasta silloin oikein minkälaista virtaa vastaan olimme taistelleet; se kulki kuin vahva joen virta pitkin laivan sivua. Niin pääsimme viimein laivaan. Oli tullut ilta, ja suloiselle maistui nyt lämmin ruoka ja hyvälle tuntui kun syötyään sai oikaista raukeat jäsenensä lämpöisessä ja kuivassa kajutassa.

On hauskaa nähdä vaivansa niin hyvin palkituiksi. Vuorokauden ponnisteltuamme olimme siis ampuneet kaksi poroa, joita emme saaneet mukaamme, ja kaksi karhua, joista emme sanottavasti hyötyneet, niin ja lisäksi minun turmeltunut pukuni. Se pestiin kahdesti, vaan ei hiukkaakaan puhdistunut, ja sen jälkeen vaatteet riippuivat koko matkan ajan kannella „kuivamassa“.

Seuraavan yön uneni ei ollut juuri kehuttavaa; päiväkirjassani on seuraavaa: „Tultuani laivaan soutu-

retkeltä, jolla sai ponnistella kovemmin kuin koskaan eläissäni, nukuin vähän aikaa hyvin, mutta makaan nyt vain ja heittelen sängyssäni enkä enään saa unta silmiini. Olikohan syynä ruuan päälle nautittu kahvi? vai kylmä tee, jota join nyt herättyäni, kun oli polttava jano? — Minä ummistan silmäni; koitan uudelleen, kerta kerran perästä. Uni ei tule. Ja sitte tulevat muistojen utukuvat, laskeutuen untuvan pehmoisina sielulle — —. Sumuverhoon revähtää aukko toisensa jälkeen; sinä näet auringonpaisteisia seutuja, hymyileviä peltoja ja niittyjä, vihreitä, lehteviä puita, metsiä ja sinisiintäviä tuntureita; ja kun kuulet höyrytorven hiljaista laulua, niin korvasi kuvastavat kellojen soittoa sunnuntain hiljaisuudessa kirkkaana kesä-aamuna, kun isäsi kanssa astelet Vestre Akerin tasankojen yli, kirkkotietä pienten koivujen välitse, jotka äiti on istuttanut, kohti korkealla kummalla olevaa kirkkoa, joka kohoaa sinitaivasta kohden ja lähettää heläjävän kutsunsa yli seudun. Sieltä ylhäältä on avara näköala, Nesodd näyttää täältä kirkkaalla ilmalla, vaan varsinkin syys-aamuina olevan niin lähellä. Ja me sunnuntain mielialalla tervehdimme ihmisiä, jotka ajavat samaa tietä ohitsemme. Onnellisilta, sunnuntai-ilon valtaamilta he näyttävät. Sinusta ei varmaankaan tuntunut niin suloiselta sillä kertaa, tahdoit ehkä mieluummin metsään jousinesi, nuolinesi oravia ampumaan — mutta nyt, kuinka kauniita, kuinka ihmeen ihania olivatkaan nämät päiväpaisteiset, rikkaat kuvat; ja sama rauhan ja onnen tunne, joka silloin valtasi sinut, vaan sitte katosi, palautuu nyt kahta voimakkaampana, ja koko luonto muuttuu valtavaksi, vaikuttavaksi virreksi. Tuntuukoon siltä sen vuoksi, että nämä kuvat ovat vastakohtia tälle pimeälle, kylmälle sumujen maalle, missä ei ole puuta, ei

pensasta, ainoastaan kiviä ja savea — tälle elämälle, jossa ei ole lepoa, ainoastaan ponnistuksia ja jokatuhkinen kiihko päästä pohjoiseen, yhäti pohjoiseen, ja aikaa hukkaamatta —. Hyvä Jumala, miten autuaallista olisi, kun olisi hyvää aikaa.“

„Eletään muistojen vallassa. Kun minä nyt uneksin, niin en koskaan Jäämerestä; aina kodista, milloin lapsuuden ajoista, milloin hänestä siellä kotona, hänestä, joka on taustana kaikissa ja unelmille antaa syvyyttä — — — — Ei, nuku, nuku! Sinä tarvitset unta. Ja silmät sulkeutuvat, minä en ajattele mitään ja koitan tuudittautua uneen; mutta utujen läpi näkyy vuoriniemi, laituri, jossa on pieni venonen, ja tasainen rannikko petäjineen, ja puiden välissä hän seisoo vaaleassa puvussa, ja suuri olkihattu suojaa auringon paisteelta, hänellä on kädet selän takana, katselee kirkkaalle siniselälle, ja hymyilee surumielisesti. Sitte pyörähtää hän ympäri ja lähtee taloon, suuri musta koira kohottaa päätänsä, katsoo häneen uskollisilla silmillään ja lähtee seuraamaan, hän silittää sen päätä. Sitte hän kumartuu ja alkaa puhella sille. Silloin tulee joku talosta päin hymyilevä lapsi käsivarrella, ja hän kurottaa kätensä sitä kohti ja nostaa sen ilmaan, ja lapsi riemuitsee ja huitoo käsillään — — *siellä* on elämä, elämän ydin — koti ja perhe —“.

Seuraavana päivänä olimme vihdoin valmiit matkalle. Me koitimme pakottaa Framia eteenpäin höyryn avulla vasta tuuleen ja vasta virtaan; vaan virta oli kova, ja piti olla varova ruorissa; jos vain hiukankaan liikaa käänsi, niin laiva joutui suunnastaan, ja joka puolella täällä oli matalikkoja ja kareja, sen huomasimme. Luojattiin lakkaamatta. Vähän aikaa kulettiin jotakuinkin, ja me hivutellen pääsimmekin hyvän matkaa; mutta sitte yhtäkkiä laiva puolsi eikä

enään totellut ruoria; se kääntyi ylihangan puoleen. Luojaus osoitti mataloituvan. Samassa silmänräpäyksessä kuulin: „Pudottakaa ankkuri!“ Ja samassa porsahti se pohjaan romisten ja kolisten. Siinä nyt oltiin, seitsemän metriä vettä perän puolella ja 17 keulapuolella ankkurin luona. Sepä sattui ihan viime hetkellä. — Saimme Framin uudelleen vastatuuleen, ja kerta toisensa jälkeen koitimme uudelleen useat kerrat, vaan aina sama juttu — täytyi heretä siitä. Olisi vielä ollut mahdollista kulkea salmessa suojapuolta; mutta siellä mataloitui pian enemmän ja enemmän, ja siellä olisimme voineet joutua karille yhtäkkiä. Tosin olisimme voineet kulkea veneellä edellä luojaamassa; mutta tätä virtaa vastaan olin saanut jo soutaa enemmän kuin kylliksi. Niin muodoin meidän täytyi pysyä, mihin oli jääty, ja ahkerasti voidella itseämme sillä voiteella, jota sanotaan kärsivällisyydeksi; jokainoan napaseuturätkeilijän täytyy ottaa tätä mukaansa suuret määrät. Me toivoimme alituisesti jotakin muutosta; mutta virta oli ja pysyi samallaisena, eikä tuulikaan tyyntynyt. Oli suututtavaa, kuin piti vain tuon s—n virran tähden olla tässä, avoin meri edessä ehkä aivan Kap Tsjeljuskiniin asti, tuo ijankaikkinen nimi, joka nyt jo oli kolme viikkoa mielessäni kummitellut.“

„Kun minä seuraavana aamuna (elokuun 23) tulin kannelle, niin oli talvi tullut. Kansi ja jokainen suojakohta rigissä oli lumessa, maa tuolla lumikenttänä, ja lumipyry täytti ilman. — Ah lumi, sinä virkistät sielun ja karkoitat kaiken synkkyyden ja surullisuuden tästä jäykästä sumumaailmasta. Kas kuinka se on laskeutunut hienosti ja keveästi, kuin rakkaasta kädestä, kiville ja ruohotasangoille tuolla maalla. — Vaan tuuli ja virta ovat melkein entisellään.“

Päivemmällä yltyy kerrassaan myrskyksi, joka kama-lasti ulvoo Framin rigissä.“

Seuraavana päivänä (elokuun 24) olin lujasti päättänyt, että nyt me lähdemme, tietä tahi toista. Tultuani kannelle aamulla tuuli oli hieman tyyntynyt, eikä virtakaan ollut enää niin rajua. Ehkä jo voi venettä soutaa sitä vastaan, ainakin se voitiin laskea perään köyden varaan, ja niin kulettaisiin alituisesti luojaten, samalla kuin Fram laskeutuisi jälessä, ankkuri aina valmiina laskettavaksi. Mutta minä halusin, ennen tätä viimeistä keinoa, koittaa vielä kerran päästä vastatuulta ja vastavirtaa. Koneenhoitajille annettiin määräys nostattaa niin paljon höyryä kuin suinkin uskalsivat, ja Fram sai kaiken sen vauhdin kuin sille voitiin antaa. Hämmästyksemme oli suuri huomattessamme, että se nousi virrassa ja vieläpä nopeastikin. Pian olimme päässeet salmesta eli „Pulasta“, joksi sen ristimme, ja saimme laskea laitatuulta merelle höyryllä ja purjeilla. Kuten tavallista, meillä nytkin oli tietysti vastatuuli, ja kuten tavallista sakea ilma. Pitkä on aika päiväpaisteisesta hetkestä toiseen näillä seuduilla.

Seuraavina päivinä kulimme risteillen pohjoiseen jäänreunan ja maan välillä. Avovettä oli alussa leveästi; mutta pohjoisempana se niin kapeni, että me paikoin voimme eroittaa rannan kun kaartelimme jäänreunamaa. Me kulimme näinä päivinä useitten tuntemattomien saarien ja saarijaksojen ohi. Täällä näytti olevan paljon tehtävää sille, joka voipi uhrata aikansa tämän rannikon kartoittamiseen. Meidän matkamme oli kuitenkin toisaalle, ja me ainoastaan teimme tilapäisiä mittauksia samanlaatuisia kuin Nordenskiöld oli tehnyt ennen meitä.

Elokuun 25:tenä päivänä olen päiväkirjaani merkinnyt, että me jälkeenuolisten saimme näkyviimme

seitsemän saarta*. Nämät olivat korkeampia kuin ennen näkemämme, ja useilla oli tuntureita ja vuoriharjanteita. Niillä oli myöskin vähäisiä jäätiköitä eli lumilakeuksia, ja tunturimuodostukset ilmaisivat selviä jään ja lumen uurtamia jälkiä; niin oli varsinkin suurimmalla saarella, jossa oli lisäksi pieniä, osaksi lumen peittämiä, laaksoja.

Elokuun 26:tenä päivänä olen kirjoittanut: „Tännepä on siunautunut tunte mattomia saaria, niin että melkein pää tahtoo joutua pyörälle koittaissa niistä selvää saada. Aamulla kúlimme muutama kalliosaaren ohi, ja sen maanpuolella näin kaksi muuta saarta**. Sen jälkeen näin maata tahi saaria etempänä pohjoisessa***, ja yhä useampia nähtiin koillisessa. Meidän täytyi kääntyä jälkeen puolisten viiden aikana kahden suuren saaren vuoksi, joiden välitse emme uskaltaneet kulkea, peläten joutuvamme karille. Saaret olivat pyöreämuotoisia niinkuin edellisetkin, mutta jotenkin korkeita.**** Kulimme taas itää kohti, neljän saaren ja kahden pienemmän luodon maanpuolitse. Meistä maanpuolelle jäi jono jyrkkärantaisia matalia saaria.***** Kulkuvedet täällä eivät olleet juuri kehuttavan turvallisia. Me huomasimme kerran illalla

* Scott-Hansenin saaret.

** Clements Markham'in saaret.

*** Ringnes'in saaret.

**** Mohn'in saaret.

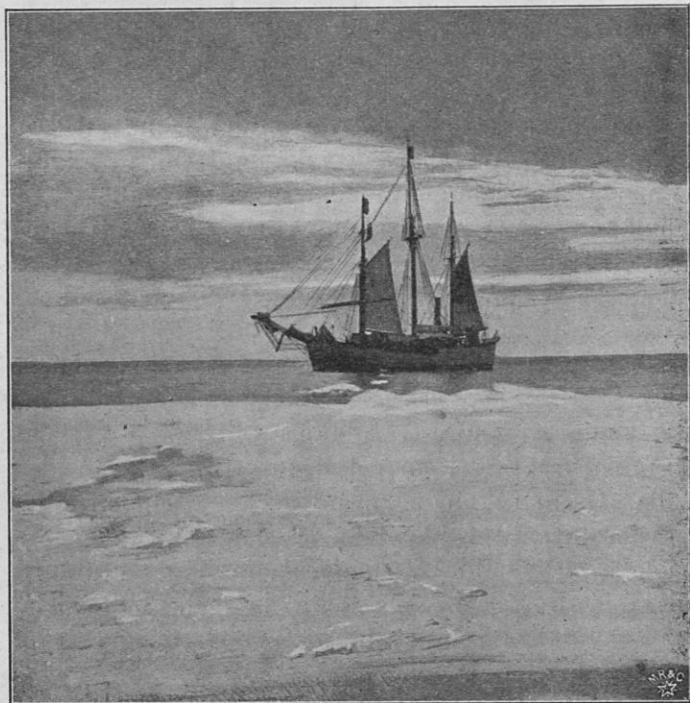
***** Kenrali Tillo'n saaret.

yhtäkkiä, että suuria kiviä pisti esiin vedestä muutamain jäätelien välissä aivan meidän lähellämme vasemmalla puolen, ja suoraan oikealle meistä oli matalikko. Me luojasimme mutta oli yli 40 metrin.“

Luulen, että tämä jo riittää antamaan käsityksen tämän rannikon luonnosta. Täällä on saaristo, jota tosin ei voi verrata Norjan saaristoon, vaan jota ei juuri voi osoittaa olevan muualla, kuin sellaisilla rannikoilla, jotka ennen ovat olleet jään vallassa, mikä puolestaan vahvistaa vakaumustani, että mui-nainen jääpeite on ollut tälläkin maan osalla. Itse rannikkoa, ikävä kyllä, näimme harvoin niin läheltä, että olisi voinut saada mitään varmaa käsitystä sen muodosta ja luonnosta, siihen oli syynä sakea ilma, ja myöskin nämät monet saaret, jotka estivät meitä kulkemasta läheltä maata. Mutta jo siitä vähästäkin sain tarpeeksi perustusta siihen vakaumukseen, että rantaääri suuresti poikkeaa siitä, mitä kartalla näemme; rantaääri on paljo mutkaisempi kuin kartoilla. Usein uskoin näkeväni syvien vuonojen suita, ja rupesin entistä enemmän arvelemaan, että maanpuolella oli tyypillinen vuonomaisema, vaikka tunturit olivatkin verrattain mataloita ja pyöreämuotoisia. Ja tätä otaksumaani vahvisti pohjoisempana tekemämme havannot.

Päiväkirjassani elokuun 27 päivän kohdalla on: „Höyryllä muutamien pienien saarien ja luotojen välitse. Aamupäivällä sakea sumu. Kello 12 päivällä huomasimme pienen saaren suoraan edessämme ja käännyimme sen vuoksi pohjoiseen. Tulimme pian jään reunaan ja kulimme kolmen aikaan jälkepuolisten pitkin jäänreunaa koilliseen päin. Saimme maan näkyviimme, kun sumu hieman hälveni, ja seitsemän aikaan illalla olimme siitä noin neljännespenikulman päässä.

Se oli samaa hiottua ja pyöreämuotoista savi-
peitteistä maata, missä suurempia ja pienempiä kiviä
näkyi ruoho- ja sammaltasangoilla. Me näimme kan-
naksia ja niemekkeitä edessämme; ulompana oli

Aasian pohjoisrannikon edustalla.

Valokuva.

saaria; niiden välissä salmia ja vuonoja; mutta kaik-
kiällä oli jäätä esteenä ja sumu esti meitä näkemästä
kauemmaksi. Tuntui kumman hiljaiselle ja jäämeren-
tapaiselle tässä kerrassaan arktisessa sumuvalais-
tuksessa, vaalean harmaassa jääheijastuksessa, joka
kohousi korkealle ilmaan usvan sekaan, ja joka oli

kummallisena vastakohtana tuolle mustalle maalle. Me emme tienneet oliko tämä maa Taimyrsalmen tai Kap Palanderin luona, vaan olimme joka tapauksessa yksimielisiä siitä, että oli pidettävä pohjoista suuntaa, päästäksemme Almqvistin saarien ohi, jotka Nordenskiöld on kartalleen merkinnyt Taimyrsaarien ulkopuolelle. Arvelimme, että kun kulemme yhden vahdin ajan pohjoista kohti, tai pohjoisluoteeseen, niin olemme taas varmoilla vesillä ja voimme kääntää idemmäs. Me päätimme kuitenkin väärin. Keskiyön aikaan käännyimme koilliseen; mutta neljän aikaan aamulla (elokuun 28) maa pisti sumun seasta näkyviin noin neljänneksen päässä edessämme. Sverdrup, joka silloin oli kannella, oli sitä mieltä, että tämä oli korkein maa, minkä tällä matkalla olimme nähneet Norjasta lähdettyämme. Kun hänen vuoksi piti sitä mantereena, niin hän tahtoi mennä sen ulkopuolitse, mutta jää tuli eteen. Me kulimme sitte länsilounaaseen, ja vasta yhdeksän aikana edeltä puolisten pääsimme muutaman suuren saaren läntisen kären ympäri, ja voimme kääntyä pohjoiseen. Paljon saaria ja niemiä oli kaikkialla meistä itäänpäin, niiden välissä kiinteää jäätä. Me kulimme kiinteän jään reunaa, ja jatkoimme koko aamupuolen päivää matkaamme kovassa vastavirrassa pitkin rantaa pohjoiseen päin. Se ei tahtonut ollenkaan loppua. Kartat alkoivat olla yhä enemmän epäluotettavia ja minä jouduin aikalaille ymmälle. Me olimme jo aikoja olleet kaukana pohjoispuolella pohjoisinta Nordenskiöldin mainitsemaa saarta.* Minun merkitsemiseni tältä päivältä kuuluvat myöskin hyvin epä-

* Matkakertomuksessaan hän sanoo kuitenkin selvään, että yhäti kestävän hyvin sakean sumun vuoksi hän ei voinut „kuin suunnilleen kartoittaa niitä saaria ja luotoja joiden välitse ja ohitse Vega kulki.“

varmoilta: „Kantaudutaan niin lemmon kauas pohjoiseen näiden saarien tai maan rantoja pitkin — saaria vai maatako sitte lienee. Jos ovat saaria, niin ne ovat melko suuria. Usein näyttää siltä kuin olisi yhtenäistä maata vuonoineen ja niemineen; mutta ilma on niin sakeaa, että ei voi ihan tarkkaan nähdä — — Olisikohan tämä venäläisten — tahi oikeammin Laptevin karttojen — Taimyr-saari, jonka ran-

Länsipuolella Nordenskiöldin saarista.

Otto Sinding. Valokuvan mukaan.

nikkoa nyt kulemme? ja olisikohan leveä salmi erottamassa sitä mantereesta, kuten hän ilmoittaa, jota vastoin Nordenskiöldin Taimyr-saari olisi se, jonka Laptev on merkinnyt maasta ulkonevaksi niemেকেeksi? Siinä tapauksessa soveltui kaikki yhteen erinomaisesti; meidänkin havaintomme silloin johtavat samaan tulokseen. Nordenskiöld on ehkä löytänyt oman salmensa, ja luullut sitä Taimyr-salmeksi, vaikka se itse asiassa olikin uusi, ja hän on nähnyt Almqvistin saaret, eikä voinut aavistaakaan, että Taimyr-saari oli niiden ulkopuolella? Siltä se melkein

näyttää. Mutta se on hullunpäin, että venäläisissä kartoissa ei ole ensinkään saaria Taimyr-saaren ympärillä. Sitä ei voi ajatella, että täällä voitaisiin matkustella reellä ympäriinsä huomaamatta kaikkia näitä pieniä saaria, joita on kaikkialla tiheässä.*

Jälkeenpuolisten höyrykattilan vesilasiputki tukkeusi; meidän täytyi pysähtyä sitä korjaamaan, ja kiinnitimme laivan jään reunaan. Me päätimme käyttää aikaa kootaksemme juomavettä. Löysimme jäällä pienen lampareen, joka oli niin mitättömän näköinen, että luulimme siinä olevan vain vähän aluksi. Mutta sillä lienee ollut „maanalainen“ yhteys muitten jäätelillä olevien vesilampien kanssa, sillä meidän hämmästyksellemme vesi siitä ei vähennyt, vaikka kuin olisi ammennettu. Illalla laskimme muutamaaan jäälahden poukamaan, joka pistihe pohjoisimpaan näkyvissämme olevista saarista. Siitä ei päästy edemmäs. Rikkoutunut ajojää oli sulloutunut lujaan eheää maajäätä vastaan, niin että rajaa ei huomannut. Me näimme saaria vielä kauempanakin koillisessa. Ilmasta päättäen näytti sielläkin päin olevan avovettä; sitävastoin pohjoiseen päin näytti melko ahtautuneelle, mutta länteen ulottui avoveden juopa niin kauas kuin silmä maston huipusta kantoi.

* Myöhemmin, opittuani tuntemaan seudut ulkopuolella Nordenskiöldin Taimyr-saarta, huomasin, että saman väitteen voi vielä suuremmalla syyllä tuoda esiin. Mikään rekiretkikunta ei voi kiertää sen rannikkoa näkemättä Almqvistin saaria, jotka esim. Kap Laptevin luona ovat niin lähellä, että ne voi nähdä hyvinkin sakealla ilmalla, ja olisi anteeksi antamatonta jättää mainitsematta ja merkitsemättä nämät saaret, jotka ovat paljon suurempia, kuin ne pikku luodot, jotka ovat sen suuren saaren rannikon ulkopuolella, tai — kuten nyt mieluummin luulen — suuremman saariryhmän edustalla, jonka ohi kulimme. Pieneksi kiitollisuuden osoitukseksi sitä miestä kohtaan, joka osoitti meille tietä pitkin Siperian rannikkoa, nimitimme tämän saariryhmän *Nordenskiöldin saariksi*.

Minä olin hieman epätietonen mitä tässä tehdä. Tosin ulottui muuan railo hieman ohi lähimmäisen saaren pohjoisimman kären; mutta idempänä näytti ahtautuneelta. Mahdollisesti voitiin murtautua sen läpi; vaan yhtä mahdollisesti voitiin tarttua kiinnikin, ja siksi minusta oliärkevintä palata takaisin vielä koittamaan maan puolelta näiden saarien ja mantereiden välistä — sillä minun oli vaikea uskoa, että Sverdrup olisi mannerta nähnyt aamulla.“

Tiistaina, elokuun 29:tenä p:nä: „Yhä sakea ilma. Uusia saaria löytyi paluumatkalla. Kävi vähän hullusti tuon Sverdrupin korkean mantereen; se näkyi olevan saari, vieläpä hyvin matala saari. Se on ihmeellistä tuo kangastus sumussa. Muistuu mieleeni muuan luotsi siellä kotona Dröbak-salmessa; näkyi yhtäkkiä suuri maa keulan edessä, ja komennettiin täydellä koneella taaksepäin. Sitte lähestyttiin varovaisesti — se oli auskarin puolisko, joka kellui vedessä.“

„Kulettuamme useiden tuntemattomien saarien ja salmien ohi me tulimme Taimyrsaaren sivussa olevaan avoveteen ja kulimme höyryllä tyyntä ilmaa salmen läpi koilliseen päin. Kuuden aikana illalla minä näin tynnyristä edessämme olevan kiinteää jäätä, joka sulki tiemme. Se ulottui Taimyrsaaresta yhtenäin ulompana oleviin saariin. Jäällä näkyi paljo partahylkeitä (*Phoca barbata*) joka suunnalla maalle päin, ja myöskin mursuja. Me kulimme jään reunaa kohti kiinnittääksemme siihen laivan; mutta Fram oli takertunut kuolleeseen veteen eikä tahtonut liikkua paikoiltaan, vaikka kone kävi täydellä voimalla. Laiva kulki niin hitaasti, että minusta oli parempi lähteä edelle veneellä ampumaan hylkeitä. Sillävälän lähenei vihdoinkin Fram hyvin hitaasti jäänreunaa, vaikka kone kävi yhä täydellä voimallaan.

Edemmäksi ei tällä kertaa voinut ajatellakaan. Varmaankin ainoastaan parin penikulman levyinen kiintonaisjää esti meitä pääsemästä mahdollisesti sulalle Taimyr-merelle. Mutta tämän jään läpi oli mahdoton päästä; sillä se oli liian ahtautunutta, eikä railoja näkynyt missään päin. Tästä Nordenskiöld kulki kuuluisalla matkallaan useita viikkoja aikuisemmin (elokuun 18:tenä p:nä 1878) kohtaamatta vähimpiäkään esteitä,* ja täälläkö nyt meidän toiveemme jäätyisivät, ainakin täksi vuodeksi. Ei voinut ajatellakaan, että jää sulaisi enää ennen talven tuloa. Ainoa pelastus olisi oikein kelpo kaakkoismyrsky. Vielä oli meille pieni toivonkipinä siitä mahdollisuudesta, että Nordenskiöldin Taimyr-salmi, etelämpänä, olisi auki, ja me pujottelisimme Framilla sen läpi — vaikka Nordenskiöld tosin sanoo, että „salmi on liian matala suurempien aluksien kulettavaksi.“

Tehtyämme pienen retken kajakeilla ja veneellä ja ammuttuamme joukon hylkeitä laskimme muutamaa poukamaan, joka oli hieman etelämpänä ja jossa näytti olevan vähän suojaa rajuilman sattuessa. Täällä aijoimme puhdistaa höyrykattilan perinpohjin, mikä olikin hyvin tarpeeseen. Mutta meillä meni aikaa toista vahtia kulkiessamme noita muutamia neljänneksiä, jotka olisi soutaen kulkenut puolessa tunnissa, jopa vähemmässäkin ajassa. Pääsimme tuskin paikoiltamme kuolleenveden tähden, jota kulkeusi järvimäärät mukanamme. Se on omituinen ilmiö, tuo kuollutvesi. Täällä meillä oli enemmän tilaisuutta sen tutkimiseen kuin halusimmekaan. Sitä

* Nordenskiöld sanoo suhteista näillä kulkuvesillä: „Jäitä me kohtasimme vain hyvin vähän, ja se minkä näimme oli hyvin syöpynyttä vuono- tai jokijäätä. Luulen, että tuskinpa olin päivän kuluessa nähnyt ainoatakaan niin suurta jääteliä, että se olisi hylkeen kannattanut.“

ei näy koskaan muodostuvan muualle kuin sinne, missä tuorevesi kelluu kuorena suolaisen meriveden pinnalla, ja sen täytyy siis syntyä siitä, että laiva lakaisee mukaansa tuoreenveden, joka vyöryy raskaamman veden pinnalla aivan kuin kiinteällä alustalla. Täällä oli ero näiden kahden kerroksen välillä niin suuri, että kun juomavettä sai pinnalta, niin *se vesi*, jota pohjaranan kautta pumputtiin koneeseen, oli liian suolasta koneessa käytettäväksi. Kuollutvesi on suurempina tai pienempinä vesiselkäminä eli aaltona, jotka kierivät poikittain laivan vanavedessä, toinen toisensa takana; väliin näkee niitä jo noin puoli laivan pituutta edellä. Me mutkittelimme, pyörähdimmepä väliin ihan ympärikin ja kaartelimme kaikkia mahdollisia kiemuroita päästäksemme irti, vaan siitä ei vain ollut apua. Heti kun kone seisahtui, niin oli kuin laiva olisi imastu taaksepäin taas. Huolimatta Framin painosta ja jyrkyydestä, voimme me nyt kulkea täydellä voimalla aina sylen parin päähän jään reunasta, ja sittekin vain hädin tuskin tunki kosketuksen, kun se saapui jään reunaan.

Juuri parastaikaa lähetessämme kettu juoksenteli jäällä edestakaisin, tehden mitä kummallisimpia hyppyjä ja iloitsi elämästään. Keulakannelta Sverdrup lähetti kuulan, joka päätti sen päivät.

Päivällisaikaan tultiin ilmoittamaan, että maalla näkyi kaksi karhua; ne katosivat kuitenkin ennenkuin ehdimme sinne niitä ampumaan.

Oli kummallista kuinka paljon hylkeitä näkyi täällä joka taholla; täällä näkyi olevan tavattoman rikas pyyntialue. Ne joukkiot, joita jo ensi päivänä näin jäällä, muistuttivat enin kuplahylealuetta Grönlannin länsirannalla. Tämä huomio näyttäneen olevan kummallisena vastakohtana Vega-retkikunnan huomiolle. Nordenskiöld sanoo tästä kulkureitistä verra-

tessaan tätä Huippuvuorien pohjois- ja itäpuolella olevaan mereen: „Vielä on silmäänpistävä ero siinä, että on täydellinen puute lämminverisistä näissä pyynniltä säästyneissä seuduissa. Päivän kuluessa emme nähneet ainoatakaan lintua, jota minulle ei koskaan ennen ole sattunut kesäiseen aikaan arktisissa seuduissa, emmekä nähneet juuri hylkeitäkään.“ Syyn siihen, ettei siellä näkynyt silloin hylkeitä, voi helposti selittää siten, ettei siellä ollut jäitä. Minun käsitykseni mukaan pitää näillä seuduin olla paljo hylkeitä. Nordenskiöld itsekin sanoo, että Taimyrsalmessa jäillä „nähtiin paljo hylkeitä, niin hyvin *Phoca barbata* kuin *Ph. hispida*.“

Näin pitkälle olimme siis elokuussa päässeet. Nordenskiöld oli tästä salmesta kulkenut elokuun 18 p:nä ja 19 ja 20 päivän välillä Kap Tsjeljuskinin ohi, jota vastoin meidän matkallamme saman kuun lopulla oli läpipääsemätön jää. Toiveet olivat mustia. Näinkö pian jo toteutuisivat niiden monien onnettomuutta ennustavien sanat, joista harvoin on puutetta tässä maailmassa? Ei, vielä oli Taimyrsalmesta koettava, ja jos ei sieltäkään päästä, niin viimeinen koetus taas kaikkien saarten ulkopuolelta. Ehkä jääjoukot sillä aikaa ovat ajautuneet pois ja avanneet tien. Tänne emme voineet pysähtyä. Syyskuu alkoi tyyneellä, surumielisellä lumituiskulla; autio, surullinen maa mataloine, pyöreine ylänköineen, peittyi yhä enemmän ja enemmän lumivaippaan. Mieltä ei juuri keventänyt nähdessä talven nyt hiljaa ja äänettömästi tekevän tuloaan aivan lyhyen kesän jälkeen.

Syyskuun 2 p:nä oli höyrykattila vihdoin kunnossa, uutta vettä saatiin meren pinnalta ja me valmistautimme lähtöön. Tällä aikaa me Sverdrupin kanssa kävimme maalla poroja tähystelemässä. Maa oli nyt kokonaan lumen peitossa ja jos ei lumi olisi ollut

nuoskeaa, niin olisimme voineet varsin hyvin hiihtää. Nyt saimme kahlata ihan uuvuksiimme raskaassa lumessa näkemättä minkään elukan jälkeäkään. Hylättyä maata. Muuttolinnut olivat jo enimmäkseen lähteneet etelään; me olimme niitä tavanneet pienissä parvissa merellä, ne kerääntyivät kokoon lähteäkseen matkalle päiväpaistetta kohden ja herättivät meissä raukoissa ajatuksen, että jos olisi voinut lähettää heidän mukanaan tietoja ja tervehdyksiä. Ainoastaan muutamia yksityisiä räiskiä ja lokkia oli seuralaisinamme. Eräänä päivänä, kun olin kävelyllä, näin myöskin yksinäisen hanhi-vetelyksen istumassa jään reunalla.

Illalla laskimme etelää kohden, vaan kuollutvesi seurasi meitä yhä. Nordenskiöldin kartan mukaan piti olla ainoastaan 20 neljännespennikulmaa Taimyr-salmeen; vaan tätä matkaa kesti meillä kulkea koko yö. Nopeus oli ainoastaan noin viidesosa tavallisesta vauhdistamme. Vasta kuuden aikaan aamulla (syyskuun 3 p:nä) pääsimme ohueen jäähän, joka lakasi meistä kuolleenveden. Muutos oli tuntuva. Heti kun Fram tunki jäähän, se ihan kuin syöksähti eteenpäin ja siitä hetkestä kulki tavallista vauhtia. Siitä päivästä saakka emme sanottavasti tunteneet kuolleenveden haittaa.

Salmi, joka kartan mukaan piti olla Taimyrsalmi, oli kokonaan jäiden sulkema ja me sen vuoksi laskimme etelämmäksi, nähdäksemme olisiko *siellä* kulettavaa salmea. Muuten oli vaikea osata kartan mukaan. Hovgaardin saaria, joiden pitäisi olla Taimyrsalmen suun pohjoispuolella, emme olleet nähneet, vaikka oli kaunis, selkeä ilma, niin että meidän olisi ollut vaikea olla huomaamatta niitä, jos ne ovat niin kuin Boven karttaluonnoksessa on merkitty. Sitä vastoin meillä oli useita saaria meren puolella edes-

sämme. Ne olivat niin kaukana, useita penikulmia meressä, että Vegamiesten on ollut vaikea ne nähdä, kun oli sumunen ilma heidän täällä ollessa. Etelämpänä näimme avonaisen salmen tahi kapean vuonon, jonne laskimme, saadaksemme, jos mahdollista parempaa selkoa tästä kaikesta. Vaan istuessani tynnyrissä ja odottaessani ratkaisua, se näytti etenevän etenemistään. Nyt tämä, jota olin pitänyt mantereen niemenä ja joka nyt oli pohjoispuolellamme, näytti lopuksi olevankin saari; vuono mutkitteli edelleen maan sisään. Vuoroon se kapeni, vuoroon leveni. Arvoitus kävi yhä mutkikkaammaksi. Olikohan tämä sittekin Taimyrsalmi? Ihan rasvatyven. Sumua maalla ympäriinsä. Oli vaikea erottaa kirkasta vedenpintaa jäätä ja tätä taas lumipeitteisestä maasta. Kaikki on yhtä samaa. Kaikki niin kummallisen tyyntä ja kuollutta. — Toivo laskeutuu ja nousee jokaisessa mutkassa jonka vuono teki tähän kuolleeseen sumumaahan. Väliin avovettä edessä, väliin enemmän jäätä. Ei voi nähdä mikä tämä on. Onko tämä Taimyrsalmi? Pääsemmekö läpi? Tässä on kysymys yhden vuoden ajasta. — — — Ei, nyt loppui, jäätä vain edessä — ei, se on kirkas vedenpinta ja luminen maa kuvastuu siihen. Tämä lie salmi. Vaan nyt tuli muutamia suuria jääteliä, joista oli vaikea ohi päästä, ja me laskimme ankkurin muutaman niemen luona, jossa meillä oli hyvä ja turvallinen satama,* mennäksemme vähän katselemaan tarkemmin ympärillemme. Me nyt huomasimme, että kova vuorovesi ajoi jääteitä mukanaan, eikä ollut epäilemistäkään, ettei tässä olisi salmi. Illalla soutelin ampumaan jonkun hylkeen ja minulla oli komein pyssyni. Juuri kun meidän oli otettava muuan hylkeennahka veneeseen, vene kallistui ja minä seisoessani jään töyrällä

* Colin Archer'in satama.

luiskahdin selälleni ja samassa meni pyssy mereen — surullinen muisto. Hendriksen ja Bentzen, jotka olivat soutajinani, pitivät asiaa niin isona, että olivat ääneti pitkän aikaa. He arvelivat, että ei sopinut antaa kalliin esineen olla siellä 10 metrin syvyydessä. Me sen vuoksi soudimme laivaan hakemaan aseita ja harasimme useita tunteja hiljaisessa, synkässä yössä. Tätä tehdessämme liikuskeli ympärillämme suuri hyle, joka pisti suuren päänsä esiin vuoroon toisella vuoroon toisella puolen, aina lähempänä ja lähempänä, aivan kuin olisi udellut, mitä me tässä näin yölliseen aikaan puuhailimme. Sitte se sukelsi äkkiä, luulta-vasti katsomaan miten haraaminen pohjassa käy. Taisi hätäillä, että me saamme pyssyn käsiimme? Lopuksi se tungetteli liian lähelle, minä otin Hendriksenin pyssyn ja lähetin hylkeelle luodin päähän; vaan se upposi ennen kuin ehdimme sen luo, ja sitte jätimme koko homman epätoivoisina. Viisisataa kruunua puhdasta rahaa!

Saadakseni selvää voitiinko laivalla päästä salmen läpi, tein seuraavana päivänä veneretken itään päin. Yöllä oli lumituiskun mukana tullut kylmä ilma, niin että meri Framin ympärillä oli jotakuinkin vahvassa jääsupossa, ja oli melko vaiva päästä veneellä sen läpi avoveteen. Minä arvelin mahdolliseksi, että maa, joka oli salmen pohjoispuolella, oli Actinia Bayn luona oleva maa, jossa Vega oli talvehtinut. Vaan turhaan hain kivikaasaa, jonka Nordenskiöld oli sinne pystyttänyt, ja ihmeekseni nyt keksin, että maa oli ainoastaan pieni saari, ja että me olimme Taimyr-salmen valtavyölyän eteläpuolella, joka täällä näytti olevan hyvin leveä. Minä voin nyt suunnilleen kuvailla mielessäni, missä Actinia Bay pistihe maahan.

Meille oli tullut nälkä ja halusimme syödä ennenkuin soudamme etemmäksi tästä saaresta, vaan naa-

mamme venyi pitkäksi huomattessamme, että voi oli unehtunut. Noo, me jyrskelimme parhaamme mukaan kuivia korppuja ja pureskelimme leukamme uuvuksiin hienontaessamme pieniä paloja, joita saimme irti kiskotuksi kuivettuneesta poron lavasta. Väsyneinä ja nälkäisinä lähdimme tältä Kap Voittomalta, joksi sen ristimme. Me soudimme pitkältä salmeen; siellä näytti olevan hyvä kulkuväylä laivalle, 8—9 sylvä vettä lähellä rantaa. Illempana tuli kuitenkin jää este, ja kun olisimme voineet joutua jäihin saarroksiin edemmäksi kulkiessa, pidin parhaana kääntyä takaisin. Täällä tosin ei voinut olla mitään pelkoa nälkäkuolemasta, kaikkialla tapasimme tuoreita poron ja karhun jälkiä, ja meressä oli runsaasti hylkeitä; vaan minua pelotti jäädä Framin kanssa tänne, jos sattuisi ilmaantumaan joitakuuta toiveita päästä edelleen jonkun muun kautta. Kovaa vastatuulta kulimme taas kotia päin ja tulimme seuraavana aamuna laivalle. Saavuimme paraaseen aikaan, sillä pian sen jälkeen syntyi kova myrsky.

Taimyrsalmesta sanoo Nordenskiöld, että siinä „luutnantti Palanderin luojausten; mukaan on niin paljo kareja ja rajuja virtoja, että tuskin on viisasta lähteä sitä kulkemaan laivalla, ainakaan ennenkuin se⁷ on täydellisesti mitattu, sekä tehty havainnoita nousu- ja pakovedestä virtojen suunnan määräämiseksi.“ (Vegaretkikunnan tieteelliset havainnot sid. I. sivu 152). Nämät kokemukset on varmaan saatu sisempänä salmessa. Siellä, missä me kulimme oli väylä selvä, ja niinkauas kuin näin, se näytti kuletavalta, vaan me luultavasti emme olleet niin kaukana idässä kuin Palander. Minä sen vuoksi päätin koittaa, jos oli välttämätöntä tunkeutua läpi Framilla. Syyskuun 5 päivänä tuli lumipyry ja tiukka tuuli, joka yhä yltyi. Iltapuoleen tempoi se lujasti rigiä ja me olimme

hyvillämme, että olimme laivassa; nyt ei olisi ollut helppo palata takaisin veneellä. Muuten minä en ollut erittäin tyytyväinen. Tosin oli mahdollista, että tämä tuuli voisi puhdistaa vähän merta pohjoisempaan, ja tosin eilispäivän kokemus oli synnyttänyt minussa toivoa, että hätätilassa voimme tunkeutua salmen läpi täällä; vaan nyt tuuli lakkaamatta ajoi suurempia jääjoukkoja meidän ohi, ja yleensä huolestutti, että talvi lähestyi lähestymistään; se voisi helposti tulla ihan täydellisesti, ennen kuin kulkuväylä meille olisi ehtinyt avautua. Minä koitin mukautua ajatukseen, että pidämme talvea näissä seuduissa ja olin jo tehnyt täydellisen suunnitelman matkoistamme tulevana vuonna. Paitsi rannikon tutkimista, jossa oli runsaasti tehtävää, teemme retkiä Taimyrniemen sisämaahan, aina Chatangan suulle. Koirillamme ja suksillamme voimme kierrellä laajalti ympäriinsä, niin että vuosi ei suinkaan menisi hukkaan maantieteellisessä ja geologisessa suhteessa; vaan sittekään en voinut tyytyä tähän ajatukseen. Vuosi elämästä oli vuosi ja retkemme voi sittekin kestää pitkät vuodet. Enin minua kidutti kuitenkin se ajatus, että jos jää nyt meidät estää, niin kuka takaa, ettei se estä samalla tavalla tulevanakin vuonna. Useinhan on nähty, että useampia epäsuotuisia jäävuosia seuraa perätysten ja tämä vuosi ei ollut parhaimpia. Vaikka en tahtonut sitä myöntää itselleni, niin totta puhuen sinä yönä en maannut suloisella mielellä, kunnes uni tuli ja vei minut unholan maille.

Niin valkeni syyskuun 6:des päivä, hääpäiväni. Herätessäni aamulla olin taikauskoinen ja tunsin, että tänä päivänä täytyy tulla joku muutos, jos on koskaan tullakseen. Myrsky oli vähän laantunut, aurinko pilkoitti vähän ja elämä oli valoisampi.

Jälkeen puolisten tuuli laantui kerrassaan, tuli tyyni ja kaunis ilma. Meistä pohjoispuolella olevan salmen, joka ennen oli jäiden sulkema, oli myrsky nyt lakaissut ihan puhtaaksi; vaan idässä päin oleva salmi, jossa olimme veneellä olleet, oli nyt ihan tukossa, — jollemme sinä iltana niin ajoissa kääntyneet takaisin, niin siellä nyt olisimme olleet, tiesi kuinka pitkiksi ajoiksi. Nyt näytti olevan syytä toivoa, että jäät Kap Laptevin ja Almqvistin saarien välillä nyt olivat hajautuneet. Sen vuoksi pantiin heti kone lämmitä, ja lähdimme pohjoiseen päin puoli seitsemän aikaan illalla, koettaaksemme onneamme uudelleen; minä uskoin vahvasti, että tämä päivä oli oleva meille menestyksen päivä. Oli edelleen kaunis ilma ja me olimme iloisia päiväpaisteesta. Meille se oli harvinaista, niin että Nordahl ollessaan kivihiihiä sijoitteluun ruumassa, luuli luukusta tunkeutuvaa auringon paistetta hirsipönkäksi ja nojauti sitä vasten. Hän melkolailla hämmästyi, kun tuo tuki petti, niin että hän suistui silmälleen rautaromukasaan.

Yhä vaikeammaksi kävi saada selkoa maista, ja leveysmittauksemme puolenpäivän aikaan ei valaissut asiaa; sen mukaan olimme $76^{\circ} 2' p.$ l.* eli noin 8 neljännespenikulmaa eteläpuolella siitä, jonka Nordenskiöld tahi Bove ilmoittaa mantereeksi. Ei luonnollisesti ollut odottamistakaan, että nämä kartat olisivat oikeita, kun näkyy olleen sumuinen ilma koko ajan, kun he olivat täällä. Nimenomaanhan sanotaankin, että ne ovat ainoastaan karttaluonnoksia.

Emme nytkään, pohjoista kohden kulkiessamme, voineet saada selkoa Hovgaardin saarista, ja kun luulin olevamme niiden ulkopuolella, juuri Taimyr-

* On muistutettava, että tämä lasku ei ollut aivan tarkka, kun horisontin rajoitti maa.

salmen suun pohjoispuolella, niin näin hämmästykseni melkein suoraan pohjoisessa korkean vuoren, joka näytti olevan mantereella. Miten kumman tavalla tämä oli mahdollista? Minua rupesi yhä enemmän epäilyttämään, että me olimme kokonaisen saariryhmän keskellä. Nytpä näytti kuitenkin siltä kuin asia saataisiin ratkaistuksi. Mutta sen pahempi — juuri tänä ratkaisevana hetkenä tuli taas sumu lumi- ja vesisateen keralla, ja meidän täytyi jättää arvoitus ratkaisematta tuleviin aikoihin.

Sumu oli sakeaa ja tähän tuli vielä lisäksi yökin pimeä, niin että emme voineet eroittaa maata pitemmän matkan päähän. Oli uskaliaasta kulkea nyt, mutta tilaisuus oli liian suotuisa; me hiljensimme hieman vauhtia ja annoimme laivan kulkea koko yön pitkin rannikkoa, valmiina kääntymään heti kun vain maata edessä pilkistäisi. Kun tiesin, että oli Sverdrupin vahtivuoro, niin menin kajuttaani keveämmällä mielellä kuin pitkiin aikoihin olin ollut.

Kuuden aikana seuraavana aamuna (syyskuun 7) Sverdrup tuli herättämään minua ilmoittaen, että olimme sivuuttaneet Taimyrsaaren eli Kap Laptevin kolmen aikana yöllä, että olimme nyt Taimyrlahdessa, vaan vastassa kiinteä jää ja saari edessä. Mahdollisesti voimme päästä saareen saakka, kun railo oli juuri avautunut siihen suuntaan; mutta kävi vahva kostevirta ja se painoi takaapäin, niin että tällä kertaa piti vetäytyä takaisin. Aamiaisen jälkeen nousin tynnyriin. Oli kirkas päiväpaiste. Minä huomasin, että Sverdrupin saari mahtaa olla manteretta, mikä kuitenkin ulottui kumman pitkälle länteen, päinvastoin kuin kartat osoittivat; vielä erotin Taimyrsaaren takanani ja itäisimmät Almqvistin tai Norden-skiöldin saarista loistivat auringon valaisemina luoteessa. Edessämme oleva maa oli matala hietaniemi,

ja minä voin silmällä seurata maata etelään päin, kunnes se katosi horisonttiin etelään pistävän vuonon pohjukassa. Sitte tuli kapea juova, jossa en eroittanut muuta kuin avovettä. Sitte kohosi maa lännen puolella ja ulkoni Taimyrsaarta kohti. Kukkuloineen ja pyöreäpäisine vuorineen tämä maa erosi melkoisesti lahden itäpuolella olevasta maasta. Tämä maankaistale, jonka täällä löysimme ja joka on Taimyr-lahden itärantana, sai nimekseen *Kuningas Oskarin niemimaa*.

Pohjoiseen päin niemestä näin avovettä; tosin oli hieman jäätä välillä, mutta Fram murtti sen läpi. Tultuamme suoraan niemen ulkopuolelle hämmästyin nähdessäni meren ihan yhtäkkiä ruskeana savivetenä. Paksu tämä kerros ei mitenkään voinut olla, koskapa vanavesi jälessämme oli aivan selkeää. Laiva jakoi tämän saviveden molemmille puolilleen. Käskin luojata ja huomasin, niinkuin olin arvellutkin, veden mataloituvan, ensin 15 metriksi, sitten 12, sitten 10. Nyt pysähdyimme ja käännyimme takasin. Tämä näytti epäilyttävältä, ja jäitä oli ympärillämme matalikoilla. Täällä kävi myöskin rajua virta koilliseen. Alituisen luojaamalla kulimme taas eteenpäin. Onneksi pysyi 10 metrin syvyisenä. Vähän ajan kuluttua syveni taas, ensiksi 11 metriksi, sitte 11,5 sitte 12, ja sitte lähdettiin taas täyttä vauhtia. Pian olimme aukealla, sinisellä merellä toisella puolella. Tämän ruskean pintaveden ja selkeän sinisen veden raja oli hyvin selvä. Savivesi tuli ihan varmaan jostain etelämpänä olevasta joesta.

Tästä niemestä lähti maa itään päin ja muodosti leveän lahden, joka nimekseen sai *von Tollin lahti*. Me kulimme itää ja koillista suuntaa rannan ja jään välisessä uomassa. Jälkeen puolisten uoma kapeni, niin että jouduimme aivan lähelle rantaa, joka nyt

kulki pohjoiseen. Tätä pitkin kulimme ahdasta uomaa, missä syvyys vaihteli 10—15 metrin välillä, mutta illalla piti pysähtyä, kun jää edessämme ulottui aivan rantaan saakka.

Koko matkan oli maa täällä hyvin Jalmalin kaltaista. Samaa matalaa alamaata, joka vain vähän kohosi merestä eikä näy kovankaan kauvas. Ainoastaan se on eroituksena, että täällä maa ehkä on vähän vuorisempaa, vieläpä parissa paikassa sisempänä maalla näin muutamia selännteitäkin. Mutta ranta näytti koko ajan hieta- ja savimaalta, joka jyrkkänä katkesi mereen.

Monta porolaumaa näkyi tasangolla ja seuraavana aamuna (syyskuun 8) menin maihin niitä pyydystämään. Ammuttuani yhden, kulin sisemmäs maalle saadakseni lisää. Mutta pian sai hämmästyttävä havainto koko huomioni valtaansa, ja minä unohutin varsinaisen asiani. Näin nimittäin suuren vuonon, joka ulottui maan läpi pohjoispuolella. Kulin niin pitkälle kuin luulin tarvitsevani saadakseni lähemmin selvää siitä, mutta en kuitenkaan nähnyt sen päätä. Se ulottui leveänä ja mahtavana maahan itään päin niin kauas kuin silmä kantoi, aina tuonne sinisiintäviin vuoriin, kaukana, kaukana sisämaassa, ja nämät vuoret näyttivät laskeutuvan vettä kohti tuolla kaukana lähellä näköpiiriä; niiden takana en eroittanut enää mitään, en maata, en vuoria. Mielikuvitukseni heräsi, ja toisinaan minusta tuntui melkein siltä kuin tämä olisi salmi, joka kulkee poikki maan ja tekisi Tsjeljuskin-niemimaan saareksi. Luultavasti se on vain joki, jonka suu on laajentunut leveäksi suvannoksi, joiksi useimmat Siperian joet muodostuvat. Savi-tasangolla, jota täällä kaartelin, oli kaikkialla siellä täällä suuria vierinkiviä monta eri vuorilajia, eikä niitä tänne ole voinut mikään muu kuletaa

kuin jääkauden mahtavat jäätiköt.* Eläviä ei sanottavasti näkynyt. Paitsi poroja oli ainoastaan parisen riekkoa, muutamia pulmusia ja vikloja; sitäpaitse näin ketun ja sopulin jälkiä. Tämä Siperian pohjoisin osa on aivan asumaton eikä tiedetä siellä käyneen kierteleviä paimentolaisiakaan. Tasangolla kaukana maalla löysin kuitenkin pyöreän jäkäläkasan, jota voi pitää ihmiskäden työnä. Ehkä oli kuitenkin joku samojedi ollut täällä kokoomassa jäkälää poroilleen; siitä täytyi kuitenkin jo olla kauan aikaa, sillä jäkälä oli aivan mustaa ja lahonutta. Mutta se voi myöskin olla luonnon leikkiä, luonto on usein oikkuinen.

* Kaikkialla, missä kävimme maissa Siperian pohjoisrannikolla, huomasin muinaisen jääkauden jälkiä. Porosaarilla elokuun 21 päivänä löysin uurroksia rantavuorissa, jotka olivat kuivillaan pakoveden aikana. Taimyrsaarella oli kaikkialla paljon vierinkiviä ja nyt täällä myöskin. Pohjoisempana, Kap Tsjeljuskinin itäpuolella, löysin niitä myöskin. Kun verrataan näitä havaintoja paroni Tollin huomioihin maatuneista jäätiköistä ja muista jääkauden merkeistä Uussiperian saarilla ja vanhoista rämemuodostumista Olenekin ja Anabaran välillä olevissa seuduissa, voinee pitää jotensakin varmana, että ainakin suurempi osa pohjois-Siperiaa muinoin on ollut jään vallassa.

V.

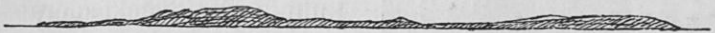
Vanhan maailman pohjoiskären ympäri.

Kuinka valo ja varjo vaihtelevat näillä pohjan perillä! Noustuani tynnyriin seuraavana aamuna (syyskuun 9) näin jään ajautuneen maasta pohjoispuolellemme, ja eroitin uoman, jota myöten voitiin päästä avomereen pohjoisessa. Käsikin heti nostattaa höyryn. Barometri oli tosin alaalla, alempana kuin koskaan ennen matkallamme; se oli 733 mm. Maalta tuuli puhalteli kovina vihureina ja tuolla tasangolla se temmelsi tuuliaispäissä ja kierrätti hiekkaa ja tomua pilviin. Sverdrupin mielestä oli varmintä pysytellä täällä, missä nyt olimme, mutta oli liian houkuttelevaa olla käyttämättä hyväkseen tätä erinomaista tilaisuutta; aurinko paistoi niin kauniisti ja taivas näytti niin hymyilevältä ja luotettavalta. Minä käsikin nostaa purjeet ja pian kulettiin pohjoiseen jään läpi höyryllä ja täysin purjein. Nyt täytyi saavuttaa Kap Tsjeljuskin. Fram ei ollut vielä koskaan kulkenut sellaista vauhtia; se kulki enemmän kuin kahdeksan penikulmaa, oli aivan kuin se olisi ymmärtänyt, mistä kysymys oli. Vähän ajan kuluttua olimme jään läpi ja avovettä oli rantaa pitkin niin kauas kuin silmä kantoi. Niemi niemeltä sivuutettiin, uusia niemiä ja saaria löysimme matkalla ja pian luulin suurkiikarilla eroittavani muutamia vuoria kaukana pohjoisessa; niiden päättelin olevan itse Kap Tsjeljuskinin läheisyydessä.

Mursunpyynti Taimyrniemen itärannikolla.

Maa, jonka rannikkoa purjehdimme pohjoiseen, oli jotensakin matalaa, osaksi samallaista kuin se, jolla edellisenä päivänä olin käynyt. Sisempänä, matalan rannikon takana näkyi kaukana korkeampia vuoria tai selänteitä. Muutamat näistä näyttivät olevan vaaka-suoria, pohjaluomaisia liuskakivikerroksia; ne olivat päältä tasaisia, sivut jyrkiksi leikkautuneet. Maalla olevat vuoret olivat kaikki lumipeitteisiä ja valkeita. Muutamassa kohden näytti siltä kuin koko selänne olisi ollut laajan jää- ja lumikentän peitossa, joka kaarteusi vuoren kupeille; tämän lumikentän reunamalla näin vuorenhuippuja pistävän esiin, mutta ulompana oli puhtaan valkoista. Vasta sataneeksi lumeksi tämä

Axel Heibergin saaret.

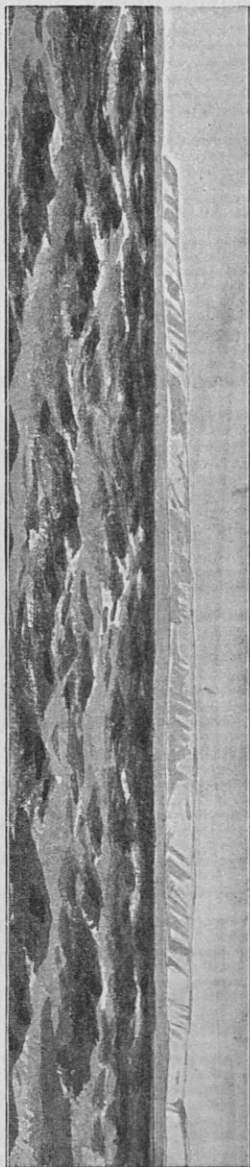
Luonnos syyskuun 9 p:nä.

pinta näytti liian tasaiselta ja yhtenäiseltä, se oli enemmän oikean jäätikön näköinen.

Kun Nordenskiöldin kartalla tälle kohdalle on merkitty „korkeita vuoriselänteitä sisämaalla“, niin soveltuu tämä täydellisesti meidän havaintoihimme, vaikka en rohkenekaan otaksua, että nämä vuoret ovat erittäin korkeita. Mutta kun sitävastoin samalla paikalla, vanhempien karttojen mukaisesti, puhutaan „korkeasta kalliorannasta“, niin tämä ei ole ensinkään sattuvasti kuvailtu. Ranta on hyvin alavaa ja suurimmaksi osaksi savea tai muita pehmeitä maakerroksia. Nordenskiöld on ottanut ilmoituksensa joko vanhemmista, epäluotettavista lähteistä, taikka hänet on erehdyttänyt alituinen sumu, joka vallitsi kaiken aikaa.

Illan suussa lähestyimme maan pohjoispäätä; mutta virta, joka päivemmällä oli myötäinen, nyt

Maa Kap Tsjeljuskinin luona, Eivind Astrupin vuori (lännessä katsottuna).
Otto Sinding, valokuvan mukaan.

kävi vastaamme, ja näytti siltä kuin emme mitenkään pääsisi muutaman saaren sivu, joka oli rannikolla meistä pohjoiseen. Täällä sisämaalla oli se selänne, jonka jo päivemällä olin nähnyt kiikarilla.* Sen harjanne oli tasankoa ja sivut jyrkkärinteiset kuten jo mainitsin. Se muistutti hiekkakivi- tai myöskin paasaltunturia, kun ei ota lukuun, että vaakasuorat pengermät sivuissa eivät olleet näkyvissä. Minä arvioin sen noin 1000 tai 1500 jalkaa korkeaksi. Meressä ulompana näkyi useita uusia saaria,** joista lähin oli jotensakin suuri. Muutamia saaria olimme myöskin nähneet päivemmällä meren puolella meistä.***

Vihdoin, vihdoinkin lähieni hetki, jolloin päästäisiin sen paikan ohi, joka niin kauan oli kummitellut mielessämme, — toinen niistä suurista vai-

* Eivind Astrupin vuori.

** Axel Heibergin saaret.

*** Fearnleyn saaret.

keuksista, joita pelkäsin matkallani kohtaavani. Illalla seisoin tynnyrissä ja tähystelin pohjoiseen. Maa matalaa ja autiota. Jo aikoja sitte oli aurinko laskenut mereen ja iltataivas ruskotti kullankeltaisena. Oli yksinäistä ja hiljaista täällä korkealla. Yksi ainoa tähti oli näkyvissä; se oli juuri Kap Tsjeljuskinin päällä ja vilkkui kirkkaana ja viehkeänä haalakalla taivaalla. Aina sen mukaan kuin matkamme edistyi ja niemi joutui itäpuolellemme, tähti seurasi meitä; se oli aina päällä. Minä istuin, katselin ja katselin sitä. Sillä oli omituinen vetovoima ja tuotti mielelle rauhaa. Oliko tuo *minun* tähteni, oliko tuo kodin silmä, joka seurasi minua ja hymyili minulle nyt? — Monet aatokset se synnytti, samalla kun Fram pimeän yön rauhassa kulki vanhan maailman pohjoisimman kären ohi.

Aamupuoleen olimme, niinkuin otaksuimme, itse pohjoisimman niemekkeen ulkopuolella. Me laskimme silloin lähelle maata, ja juuri vahdin vaihteessa, yönillään neljän aikana, nousivat liput mastonhuippuihin ja kolme tervehdyslaukausta kajahti merelle. Samassa aurinkokin nousi. Silloin meidän runollinen tohtorimme puhkesi seuraaviin säkeihin:

„Liput ne liehuu, kanuunat jymyää,
Nouseepi aurinko ja kello helähtää.“

Kun aurinko nousi, hajosi Tsjeljuskin-kummitus, joka niin kauan oli pitänyt mielemme kiinnitettyinä. Nyt ei talvi voinut meitä kahlehtia rannikolle, vaan tie oli edessämme auki päämaaliimme, ajojäihin pohjoispuolella Uussiperian saaria. Joka mies herätettiin, tarjottiin punssia, hedelmiä ja sikarria salongissa, joka oli juhlallisesti valaistu. Tällaiseen tilaisuuteen kuuluu tietysti tavallista juhlallisempi maljapuhe. Minä tartuin lasiin ja puhe kuului näin:

„No, maljanne, pojat, ja onni seuratkoon meitä Tsjeljuskinista!“ Sitten alkoivat urut soida, samalla kun minä kapusin tynnyriin luomaan viime silmäyksen maalle. Vuoriselänne, jonka olin illalla nähnyt, näytti nyt olevankin niemekkeen länsipuolella. Idempänä kulki toinen matalampi ja pyöristyneempi selänne

Maissa Kap Tsjeljuskinin itäpuolella syyskuun 10 p:nä 1893.
Otto Sinding, valokuvan mukaan.

etelää kohti. Tämä mahtanee olla se, josta Nordenskiöld puhuu; sen ulkopuolella hänen selityksensä mukaan oli pohjoisin kärki; ja nyt me olimme suoraan Kuningas Oskarin lahden suulla. Mutta turhaan hain kiikarilla Nordenskiöldin kaasaa. Minua kovasti halutti maihin, mutta mielestäni meillä ei ollut aikaa. Lahti oli jäistä vapaa Vegan täällä käydessä, vaan nyt oli kokonaan kiinteän talvijään peitossa.

Meri oli auki edelleen; mutta me eroitimme ajojään reunaman ulkona merellä. Vähän idempänä

sivuutimme pari pientä saarta,* jotka olivat vähän matkaa rannikolta. Tsjeljuskinin koillisella kulmalla täytyi meidän edeltä puolisten pysähtyä ajojään tähden, joka näytti ulottuvan aina edessämme olevaan maahan asti. Tummosta ilmasta päättäen meri näytti olevan avonaisempaa toisella puolella muutaman saaren, joka oli edessämme. Käytyämme maissa ja huomattuamme, että salmet tai vuonot saaren maanpuolella olivat aivan kiinteän jään peitossa kauas etelään, lähdimme illalla eteenpäin ja mursimme tiemme jään läpi saaren merenpuolitse. Sitten yöllä kulimme höyryllä ja purjeilla pitkin rannikkoa etelään päin. Kulimme huimaa vauhtia, ja useat kerrat kovien vihurien vallitessa oli nopeus aina yhdeksän penikulmaa. Jäitä kohtasimme melkopaljon silloin tällöin; mutta niiden läpi pääsimme helposti.

Aamupuoleen (syyskuun 11) tuli korkea maa eteemme ja meidän täytyi muuttaa suuntaa oikein näyttävään itään, jota sitte pidimme koko päivän. Kun tulin kannelle edeltäpuolisten, niin näin maanpuolella kauniin vuorimaiseman korkeine huippuineen ja laaksoineen. Sellaista näimme nyt ensi kerran koko matkallamme Vuoreijasta; ja tuon yksitoikkaisen tasamaan jälkeen, jonka rannikkoa niin kauan olimme kulkeneet, tuntui virkistävälle taas nähdä tällaisia tuntureita. Jyrkästi katketen päättyi se idässä, josta aukesi jotensakin sileä tasanko itään päin. Päivemällä maa katosi kokonaan näkyvistämme, ja kumma kyllä emme sitä sen koommin nähneet, emmekä myöskään Paavalin ja Pietarin saaria, vaikka matkamme, karttojen mukaan, kävi ihan niiden keskitse.

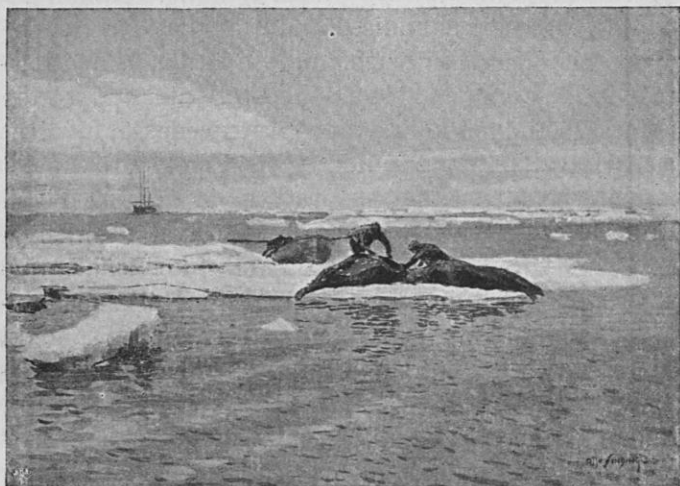
„Tiistaina, syyskuun 12 päivänä. Tänä aamuna kuuden tienoissa Hendriksen herätti minut ilmoittaen,

* Lockwoodin saaret.

että oli „useita mursuja jäätelillä aivan meitä lähellä.“ — „No tule ja puserra!“ Minä heti ylös ja tuossa tuokiossa olin vaatepäällä. Aamu oli kaunis, kirkas ja ilma tyyni; kirkkaan selän ylitse kuului mursujen mylvintä, kun ne makailivat jäätelillä vähän matkaa maihin päin meistä; niiden takana tunturi siinti sinisenä auringon valossa. — Vihdoin oli harppunat hiottu, pyssyt ja patronat valmiina, ja Hendriksen, Juell ja minä lähdimme matkaan. Heikko tuulihenki tuntui etelästä, ja me soudimme eläinten pohjoispuolelle, päästäksemme tuulen alle niistä. Vahdissa oleva mursu kohautti tuon tuostakin päättään, mutta huomaamatta meitä, ja me kiiruhdimme edelleen. Pian olimme niin lähellä, että täytyi soutaa varovaisesti. Juell souteli, Hendriksen keulan puolella laitteli harppunaansa, ja minä hänen takanaan pyssyäni. Samassa kun vahtimursu kohotti päätään, lakkasimme soutamasta ja me seisoiimme liikkumatta; sitten mursun pää vaipui taas, ja me uudelleen soutamaan. Vieri vieressä oli mursuja pienellä jäätelillä, aikaiset ja penikat sekaisin. Suunnattomia lihamöhkäleitä! Tavantakaa muuan naarasmursu potkiskeli yhdellä jalalla edestakaisin lihakan yli — maaten joko selällään taikka kylellään; sitte kaikki oli taas hiljaan. „Ohhoh, sitä liharuuan paljoutta“, sanoi Juell, joka oli kokki. Me lähestymme yhä varovammin; samalla kun minä olin valmiina pyssyineni, Hendriksen tarttui fanakasti harppunan varteen. Samassa silmänräpäyksessä kun vene jysähti jään reunaan, hän nousi ja viskasi harppunan, vaan se meni liian ylitse, hiipasi vain paksua nahkaa ja hyppelehti eläinten selkään yli. Nyt elämä syntyi. Toistakymmentä paksua, julmannäköistä päätä kohosi yht'aikaa meitä kohti, lihakan kääntyi ympäri käsittämättömän nopeasti, ja eläimet tulla keinuttelivat jään

reunaa kohti kurotetuin päin ja kamalasti mylvien. Tämä oli kieltämättä valtava näky. Minä ojensin pyssyni ja ammuin muuatta suurinta niistä. Eläin kohautti päätään ja hoiperteli, mutta syöksyi päistikkaa mereen. Sitte vielä muutamalle luoti päähän; se myöskin lysähti, mutta pääsi kuitenkin ryömimään mereen. Ja sitte koko joukko syöksyi veteen, niin että vesi pyrynä tuiskui ympärillämme. Kaikki tapahtui parissa sekunnissa. Mutta tuota pikaa ne olivat taas pinnalla veneemme ympärillä, toinen toistaan julmemman näköisinä ja penikat ihan aikaisten vieressä. Eläimet kohosivat pystyyn vedessä, ulvoivat ja mylvivät niin että ilma tärisi, syöksyivät meitä vastaan, kylelleen ja taas pystyyn, ja taas mylvivät. Sitte ne kääntyivät ympäri ja katosivat loiskien ja sitte taas ylös. Vesi kuohui ja kohisi koskena ympärillämme; oli kuin tämä ennen niin hiljainen jäämaailma yhtäkkiä olisi puhjennut raivoon. Joka hetki sai odottaa, että mursun hammas tai hampaat lävis-täisivät veneen, tahi tuntea, että meidät paiskataan ilmaan ja mereen; vähintään tällaista mokoman melskeen jälkeen. Mutta melua jatkui eikä tapahtunut mitään sen kummempaa. Minä hain joukosta uhrini; ne mylvivät ja raivosivat niinkuin toisetkin, vaan veri valui suusta ja sieraimista. Luoti vielä ja se sortui ja jäi kellumaan pinnalle, sitte luoti toisellekin, ja sen kävi samoin. Hendriksen oli nyt valmiina harppunoimaan ja iski molemmat. Vielä yksi ammuttiin; meillä ei ollut useampia harppunoita ja meidän täytyi iskeä hylekoukku sen päähän, mutta isku ei onnistunut ja se vajosi meidän sitä saamatta. Meidän hinatessa saalistamme muutamalle jäätelille, mursut kiertelivät vielä hetken ympärillämme; vaan emme voineet mitään tehdä, kun meillä ei ollut aseita niiden korjaamiseen, jos ammuimme lisää. —

Pian tuli laiva ottamaan otuksemme, ja kulimme edelleen pitkin rannikkoa. Me näimme paljon mursuja näillä vesillä. Ammuimme vielä kaksi jälkeen puolisten ja olisimme voineet ampua paljon useampia, jos olisimme tahtoneet aikaamme siihen hukata. Samalla rannikolla Nordenskiöldkin näki yksinäisiä parvia.

Mursun nylkeminen (syyskuun 12 p:nä).

Otto Sinding, valokuvan mukaan.

Kovaa vastavirtaa jatkoimme nyt matkaamme pitkin rannikkoa etelään päin, ohi Chatangan suun. Tämä Taimyrniemen itäpuoli on verrattain korkeaa vuorimaata, jonka edessä ihan meren äärellä on matalampi tasamaa, luultavasti samaa alamaata, jota rannikko oli ollut melkein koko matkan. Kun meri näytti jotensakin avonaiselta ja jäistä vapaalta, niin koitimme useita kertoja oikasta poikkeamalla rannikolta, ja kulkea suoraan Olenekin suuta kohti; mutta

joka kerta kiinteä jäänreuna pakoitti meidät takaisin uomaan.

Syyskuun 14:tenä päivänä oltiin Chatangan ja Anabaran välillä olevan maan edustalla. Se oli myöskin jotensakin korkeaa vuorimaata, mutta sen edessä oli matala rannikko. „Tässä suhteessa“ — on päiväkirjassani — „koko tämä rannikko muistuttaa paljon Jäderiä Norjassa. Vuoret kuitenkin eivät ole niin leikkautuneita, paljoa vähemmän kuin pohjoisempana. Meri on kamalan matalaa; yöllä oli lopuksi ainoastaan seitsemän metriä vettä ja meidän täytyi vähän matkaa peräytyä. Jää on aivan lähellä ulkopuolella meitä; vaan maauoma on kuitenkin siksi suuri, että pääsemme itään päin.“ Seuraavana päivänä oli „hyvää avovettä, mutta matalaa, aina vain 12—13 metriä. Idästä kävi kova maininki, niin että avomerta siis täytyi olla idempänä, niinkuin olimme odottaneetkin. Oli selvää, että Lenajoen lämpöiset vesijoukot alkoivat jo vaikuttaa. Meri oli ruskahtavaa ja näytti samean jokiveden sekaiselta. Suolapitoisuus oli myöskin melkoisesti vähentynyt.“

„Olenekjoelle meno“ — olen kirjoittanut päiväkirjaan tälle päivälle (syyskuun 15) — „nyt, näin myöhään, ei tule kysymykseenkään; vaikkapa ei olisikaan hiekkasärkkiä, niin siihen silti menisi paljon aikaa, mahdollisesti vuosi, ja sitäpaitse eihän ole ensinkään varma uipikokaan Fram sinne ylös; siitä voisi koitua ikävä juttu, jos se tarttuisi matalaan näillä vesillä. Mutta, mutta — hyvä olisi ollut saada koiria. Jos olisi ollut kysymys ainoastaan parista päivästä, niin silloin ne kyllä olisi laivaan saatu, mutta vuosi on liian pitkä aika hukata; me pitkitämme matkaamme itään, suoraan Uussiperian saaria kohti, nyt on tilaisuus suotuisa ja toiveet ovat tosiaan valoisat.“

„Jää tuottaa minulle paljo päänvaivaa. Miten kumman tavalla sitä ei ole kulettanut pohjoiseen se virta, jonka luulen kulkevan rannikolta pohjoiseen päin, ja jota mekin tarpeeksi asti olimme saaneet tuntea. Ja sitte on jää niin lujaa ja paksua, että se näyttää monen vuoden vanhalta. Tuleeko se idästä, vai ajalehtiiko se ehkä täällä Lenan „pohjoiseen käyvän virran“ ja Taimyrniemen välillä? Sitä en voi vielä sanoa; vaan kaikessa tapauksessa tämä on erilaista kuin ohut, vuoden vanha jää, jota tähän asti olimme tavanneet Karameressä ja Kap Tsjeljuskinin länsi puolella.“

„Lauvantaina, syyskuun 16:tenä päivänä. Koillista suunta paikoin avovettä ja jotensakin kauas pohjoiseen, vaan jäitä ei ollenkaan näy ja ilma on tumma pohjoisessa. Ilma lauhaa ja vesi verrattain lämmintä, ainapa + 2". Vastavirta; olemme aina paljo lännempänä päämääräämme. Useita haahkaparvia näkyi illemmalla. Onkohan maata pohjoispuolella meistä, ja seköhän se pidättää jäitä?“

Seuraavana päivänä kohtaisimme jäätä ja täytyi pitää vähän etelään, jotta siitä päästäisiin, ja minä aloin pelätä, ettemme pääsisikään niin kauas kuin olin toivonut. Mutta muistiinpanoissani seuraavana päivänä (maanantaina, syyskuun 18) on seuraavaa: „Erinomainen päivä. Suunta muutettu pohjoiseen, länteen Bjelkov-saaresta. Avomeri, hyvä tuuli lännestä, hyvä ennätys. Ilma selkeä; aamupäivällä vähän päiväpaistettakin. Kello 12,15 muutettiin suunta pohjoiskoilliseen (poikk.) Tästä siis täydellä todella alku sukeutunee. Nyt siis saadaan nähdä ovatko suunnitelmani edellytykset oikeat, pääsemmekö pohjoiseen täällä ja tapaammeko pohjoiseen käyvän virran. Tähän asti oli kaikki käynyt paremmin kuin olin odottanutkaan. Me olemme 75 1/2" p. l. ja kui-

tenkin vielä näkyy avomeri ja tumma taivas pohjoisessa ja lännessä. — Iltapuoleen näkyi jääheijastusta edessä ja idässä. Seitsemän seutuvilla luulin näkevänikin jäätä, joka kuitenkin kohosi niin säännöllisesti, että se paremmin muistutti maata; mutta oli niin pimeä, ettei voinut nähdä tarkkaan. Näytti siltä kuin se olisi Bjelkov-saari, ja suuri valokohta idempänä täytyi olla heijastus itse lumipeitteisestä Kotelnoista. Oikeastaan minua halutti pistäytyä siellä, osaksi sen vuoksi, että näkisin tuon merkillisen maan, osaksi myöskin tarkastaakseni niitä varastoja, jotka tiesin paroni Tollin tänne meitä varten asettaneen; vaan aikaa oli niukalta ja pohjoiseen näytti meri avonaiselta. Toiveet olivat hyvät ja omituisilla tunteilla kulimme pohjoiseen, aina vain pohjoiseen, avovettä. Mitähän huomispäivä tuo mukanaan? Pettymystäkö vai toivoa? Jos kaikki käypi hyvin, niin meidän pitäisi päästä Sannikovin maahan, jonne ei yksikään ihmisjalka ole vielä astunut. — Omituisen mielialan synnyttää purjehtiminen näin yön pimeydessä tuntemattomille perille avonaista, aaltoilevaa merta, jonka laineilla ei vielä yksikään laiva eikä vene ole keinunut. On kuin olisimme satoja penikulmia etelämpänä. Ilmakin on niin leutoa syyskuun ilmaksi, näillä leveysasteilla.“

„Tiistaina, syyskuun 19:tenä päivänä. Ihaninta kulkua. Pohjoista kohti, alituisesti pohjoista kohti, hyvää tuulta ja minkä vaan purjeella ja höyryllä päästään — avomerta, penikulma penikulmalta, vahti vahdilta, pitkin tuntematonta tietä — ja meri melkein enemmän jäätöntä kuin ennen. Kuinkahan kauan tätä kestää? — Kuleksiessani edestakaisin kannella katse kiittää alituisesti pohjoiseen, se tähystää ja tähystää tulevaisuuteen. Mutta aina vain sama tumma taivas edessä, entenä avovedestä. Nyt on suunni-

telmalla miehuutensa koe. On kuin onni olisi kääntynyt myötäiseksi syyskuun 6:n päivän jälkeen. Kaikki mitä täällä näemme on „vain puhdasta vettä“, niinkuin Hendriksen vastasi tynnyristä, kun kysyin häneltä. — Kun hän sitten päivemmälle oli ruorissa, ja minä kävelin edestakaisin kannella, niin hän sanoi yhtäkkiä: „Eivätpä nyt tiedä siellä kotona Norjassa, että purjehdimme täällä napaa kohti sulaa merta! Ei, he eivät uskokaan meidän päässeen näin kauas!“ Ja se onkin totta: minäkään en olisi uskonut, jos joku olisi sanonut sen minulle kaksi viikkoa sitten. Mutta tässä vain toteutui laskuihin ja päätelmiini perustuva arveluni: täällä täytyi olla avovettä hyvän matkaa pohjoiseen. Mutta harvoin toteutuvat suunnitelmat näin hyvin. Ei millään taholla näkynyt jäänkajastusta, ei edes nyt illallakaan. Maata ei nähty koko päivänä; mutta aamulla ja edeltä puolisten oli sakea ja sumuinen ilma, niin että me kulimmekin vain puolta vauhtia, kun luulimme voivamme odottaa maata. Nyt olemme kohta 77° p. l.; mutta kuinka kauan tätä menoa kestänee? Olin koko ajan sanonut, että olisin iloinen päästessäni 78°; mutta Sverdrup on vaativampi, hän toivoo päälle kahdeksankymmenen, niin 85° — hän puhuu puoleksi tosissaan jäättömästä napamerestä, josta hän joskus on lukenut, ja josta hän ottaa puheiksi, vaikka minä aina nauran hänelle.“

„Minun täytyy melkein kysyä itseltäni, eikö tämä ole unta; mutta vastuksiahan täytyy vähän olla, jotta osaa pitää menestystä arvossa. Niin oli grönlanti-retkellä, samoin on täälläkin.“

„Dort ward der Traum zur Wirklichkeit,
Hier wird die Wirklichkeit zum Traum.“

„Tuskin mitään elämää näkee täällä. Tänään joku ruokki tai teisti ja sitten lokki hyvin kaukana.

Kun minä nyt illalla olin nostamassa sankollisen merivettä, niin oli vahva vesivalkea — oli lämmin, tähtiä, niin että luuli olevansa etelän mailla.“

„Keskiviikkona, syyskuun 20 päivä. Tänään haihtui koko haavekuva! Juuri kun edeltäpuolisten 11 aikana istuin karttaa katselemassa ja ajattelin, että nyt kohta on maljani täysi ja 78:ksas aste kohta saavutettu, niin sysäys tuntui ja minä juoksin ulos. Edessä oli jääreuna leveänä ja kiinteänä ja heijastui sumuun. Se oli kuin yhtäkkiä paiskautunut tiellemme. Minua suuresti halutti lähteä itään päin, nähdäkseni löytyisikö mahdollisesti sillä suunnalla maata; mutta näytti siltä kuin jää olisi ulottunut siellä enemmän etelän puoleen, ja me mahdollisesti voisimme päästä ehkä korkeammille leveysasteille lännessä päin. Aurinko pilkisti juuri nyt hetkeksi esiin, niin että saimme observationin; sen mukaan olimme noin 77° 44' p. l.“

Me pidimme nyt pitkin jäänreunaa luodetta kohti. Olin utelias tietämään, oliko maata seutuvilla, koskapa täällä oli kumman paljon erilaisia lintuja. Vikla- tai kahlaajaparvi lensi vastaamme, seurasi meitä vähän aikaa ja painui sitte etelään. Luultavasti ne olivat matkalla jostain pohjoisempana olevasta maasta. Me emme kuitenkaan mitään eroittaneet sumulta, jota lakkaamatta oli jään päällä. Myöhemminkin näimme muutamia parvia pikkuvikloja, joista voi päätellä maan olevan lähellä. Seuraavana päivänä seestyi hieman, vaan maata emme nähneet. Me olimme silloin hyvän matkaa pohjoisempana sitä paikkaa, minkä paroni Toll on merkinnyt Sannikovin maan etelärannikoksi, mutta suunnille samalla pituusasteella. Se on otaksuttavasti vain pieni saari; missään tapauksessa se ei ulotu kauas pohjoiseen.

Syyskuun 21 päivänä oli taas sakea sumu, ja tultuamme muutaman poukaman pohjoispäähän ja

kun emme päässeet kauemmas, päätin odotella täällä kirkasta ilmaa, nähdäkseni oliko mitenkään mahdollista päästä kauemmas pohjoiseen. Arvelin olevamme noin $78^{\circ} 2^{\circ}$. Useita kertoja koitimme sinä päivänä luojata, vaan emme tavanneet pohjaa 400 metrin köydellä.

„Perjantaina, syyskuun 22 päivänä. Taaskin säteilevän kirkas ilma ja valkoinen, huikaiseva jää pohjoisessa. Äsken olimme liikkumatta sumun takia, pääsemättä mihinkään; nyt voi nähdä ympärilleen, vaan emme sen paremmin tiedä minne mennä. Näyttää kuin olisimme avomeren pohjoisrajalla. Lännempänä näyttää jääreuna antavan etelään taas. Pohjoisessa jää on kiinteä ja valkoista, ainoastaan pieni avanto tai lampare siellä täällä ja taivaan ranne vaal akka kaikkialla. Me tosin tulimme idästä; mutta itse asiassa niitäkin seutuja olimme nähneet vähän, ja paremman puutteessa on viisainta mennä vähän sinnekin päin katsastamaan olisiko jäässä aukkoja. Jos olisi aikaa, niin kernaimmin menisin itään aina Sannikovin saarelle, tai mieluummin Bennett-maahan saakka, nähdäkseni millaiset suhteet siellä vallitsevat, vaan nyt on liian myöhä. Meri jäätyy kohta ja silloin voimme helposti saartautua sellaiseen paikkaan, missä ei ensinkään haluta olla. Edelliset napaseuturettekunnat ovat tosin pitäneet välttämättömänä pysytellä rannan läheisyydessä. Mutta juuri tätä minä taas tahdon välttää, kun minä pyrin ajautumaan jäiden mukana ja pelkään rannikkoja, jotka siitä estävät. — Täällä näytti sen vuoksi kaikin puolin sopivalta antautua, ja kun minä pian huomasin, että jäänreuna idempänä olisi saattanut meidät etelään päin taas, niin käännymme ja kiinnitimme vain aluksen suureen jääteliin. „Täällä on avomerta ympärillämme, ainoastaan yksinäisiä, suuria jäätelejä siellä täällä; mutta minusta

tuntuu kuin tästä koituisi satama meille ihan toden teolla.“

„Suuri syöpäläissota tänään. Mistä ihmeestä me *näitä* matkailijoita olemme saaneet, sitä en voi käsittää. Me kiertelemme suuri höyryputki mukana kaikkialla, missä voi kuvailla vihollisiamme löytyvän: patjoilla, päänaluksilla ja sen semmoisilla. Kaikki vaatteet työnnetään tynnyriin; se suletaan tivisti, sitte höyryputki tynnyriin ja sinne täydellä voimalla höyryä. Pihisee ja puhisee sisällä, tihkuu vähin sieltä täältä saumoista ja arvelemme, että noilla pikku elävillä on nyt lysti ja lämmin. Puks! — tynnyri rikki, höyry pursuaa joka puolelta ja samassa kansi lentää kauas kovalla räjähdyksellä. Ne ovat ilkeitä vihollisia, mutta minä toivon, että ne nyt hävisivät sukupuuttoon. Juell teki tunnetun kokeen, — pani laudan palaselle muuttaman ja koitti saada sitä menemään pohjoiseen päin. Mutta se ei liikahanutkaan. Silloin hän otti arinakoukun ja koputteli sitä hieman saadakseen elukan liikkeelle; mutta se vain seisoj ja väänteli päätään itsepintaisesti ja kovasuuisena. „Tapa tuo“, sanoi Bentzen. „Ja minä otin venekoukun ja iskin sillä sitä kalloon“ — kertoi Juell.“

„Lauvantaina, syyskuun 23 päivänä. Me olemme paikoillamme saman jäätelin luona, ja tänään on meillä kivihiilenkanto. Omituinen vastakohta: kaikki mustia ja likaisia laivalla, niin ihmiset kuin koiratkin, ja ympärillä kaikki valkoista ja välkkyvää auringon kimmeltävässä valossa. — Tuntuu kuin olisi vähän enemmän jäitä ajautumassa nyt.“

„Sunnuntaina, syyskuun 24 päivänä. Hiilenkanto niinkuin eilispäivänäkin. Sumua aamulla, mutta ilma selkeä päivemmällä. Kun sumu hälveni, niin samassa yhtäkkiä huomasimme, että kaikilla puolin oli jotenakin ahtautunutta jäätä ja telien välissä oli suppoa,

joka kohta miehen kannattaa. Pohjoisessa on vielä suurenpuoleinen aukko, mutta se ei kuitenkaan ulotu kauas. Eteläpuolelta näkyy kiikarilla mastonhuipusta yhä merta jään takana. Näyttää siltä kuin tähän nyt olisimme jääneet. No, sama se, silloin olet sinä, jää, tervetullutta. — Kuollutta seutua tämä, ei elävää nähtävänä millään suunnalla, ainoastaan joku yksinäinen hyle (*Phoca foetida*) vedessä, ja jääteleillä ympärillämme jonku päivän vanhoja jääkarhun jälkiä.

Jää, johon Fram tarttui kiinni.

Valokuva syyskuun 24 p:nä.

Me koetimme taas luojata, vaan ei vieläkään pohjaa. Ihmeellistä, että täällä on näin syvä.“

Huu! Mustempaa työtä kuin kivihiilensiirto laivalla tuskin voipi ajatella. On surkeaa, että kivihiili on niin hyödyllistä ja kuitenkin niin mustaa. Tässä nyt ei ole kysymys muusta kuin hilata kivihiiltä lastiruumasta ja täyttää hiilipoksit. Joka miehen täytyy olla mukana, ja joka paikka on noessa. Muutamia seisoo ruumassa hiilikasalla täyttämässä säkkejä, toiset hilaavat niitä ylös — ja siihen on varsinkin Jacobsen erinomainen mies, sillä suurilla kourillaan hän yksi-

nään nostelee säkin toisensa perästä kuin tulitikku-
laatikon — ja sitte me muut edestakaisin säkkinemme
suurluukun ja puolikannen väliä ja heitämme hiilet
pokseihin, ja lopuksi Amundsen mustana ja likaisena
siellä alaalla sijoittelemassa. Hiilen tomua põlisee
ympäriinsä kannella, niin että se näyttää hiilihinkalolta,
koirat vetelehtivät mustina ja likaisina nurkissa, ja
me itse — niin, me jumaliste emme näytä liian puh-
tailta näinä päivinä. Ainoana hauskuutena voi pitää
meidän naamojamme: tumma iho, tatuerattu mustilla
viiruilla poikin ja pitkin, valkoiset hampaat ja loista-
vat silmät mustissa kasvoissa. Kun tulemme huo-
neeseen ja käsi sattuu valkoiseen seinään, niin tarttuu
siihen heti musta kuva, jossa on viisi siiroittavaa
sormea. Ovet ovat täynnä tuollaisia muistoja; soh-
vien tyynyissä täytyy ensin kääntää nurjapuoli päälle,
sillä niihin muuten jäisi liian pysyväisiä merkkiä
toisesta ja täyteläisemmästä ruumiinosasta; ja pöytä-
liinat — no, niitä me onneksi emme käytä. Lyhyesti
sanottuna, kivihiihensiirto on tapahtuma niin musta
ja pimeä, kuin suinkin voi kuvailla tässä valoisassa
ympäristössä. On toki onni, että meillä on pesuvettä
tarpeeksi; sitä on joka lampareessa tuolla teleillä;
niin että meillä on toivoa vielä joskus päästä puhtaiksi
jälleen — ja sitte lieneekin viime kerta tällaista työtä
laivalla.

„Maanantaina, syyskuun 25 päivänä. Lujempaan
ja lujempaan. Kaunis, tyyni ilma, 7 asteen pakkanen
yöllä; talvi tekee tuloaan. Karhu pistäysi luonamme,
mutta lähti pois ennen kuin kukaan meistä ehti sitä
ampua.“

VI.

Talvenyö.

Näytti siltä kuin olisimme tarttuneet kiinni täydellä todella, enkä minä odottanut Framin pääsevän irti jäistä taas ennenkuin navan toisella puolella, lähestyessämme Atlantin merta. Olikin jo syysmyöhäinen; aurinko oli päivä päivältä matalammalla ja lämpömäärä laskeusi alituisen. Talvenyö lähestyi, tuo pelätty talvenyö. Ei ollut muutakaan tekemistä kuin varustautua sen varalle, ja laiva muuttui vähitellen niin mukavaksi talvimajalaksi kuin oli mahdollista. Me aloimme tehdä parastamme suojataksemme sitä pakkasen, ajojätten ja muiden täällä vallitsevain luonnonvoimain hävittäviä vaikutuksia vastaan, joihin meidän oli ennustettu sortuvan. Ruori nostettiin pois, jotta se ei särkyisi puristuksissa. Saman aijoimme tehdä propellillekin, mutta kun se rautakehyksineen vahvisti paljon perää, erittäinkin ruorivannasta, niin jätimme sen paikoilleen. Konehuoneessa oli myöskin kiire; eri koneosat otettiin irti, voideltiin ja pantiin talviteloilleen samalla kertaa kuin luistinkaapit, männät ja akselit tutkittiin ja huolellisesti puhdistettiin. Tämä työ tehtiin erityisellä huolella. Amundsen vaali konetta hellävaroen kuin omaa lastaan; hiljan iltaa varhain aamua hän oli alaalla sitä huoltamassa, ja jos joku häntä siitä kiusasi, niin silloin välähti hänen silmänsä, ja tiesi että kuuli: „Niin, sanokaa mitä

tahdotte; vaan tämän koneen veroista ette löydä koko maailmasta, ja olisi synti ja häpeä ellei sitä hoidettaisi kunnollisesti!“ Sen hän tekikin ihan perusteellisesti; ei kulunut varmaankaan ainoatakaan päivää näinä kolmena vuotena, olipa talvi tai kesä, ettei hän ollut alaalla naputtelemassa tai sivelemässä sitä.

Hendriksen. Pettersen. Sverdrup. Bentsen.

Paja Framin kannella.
Valokuvaar mukaan.

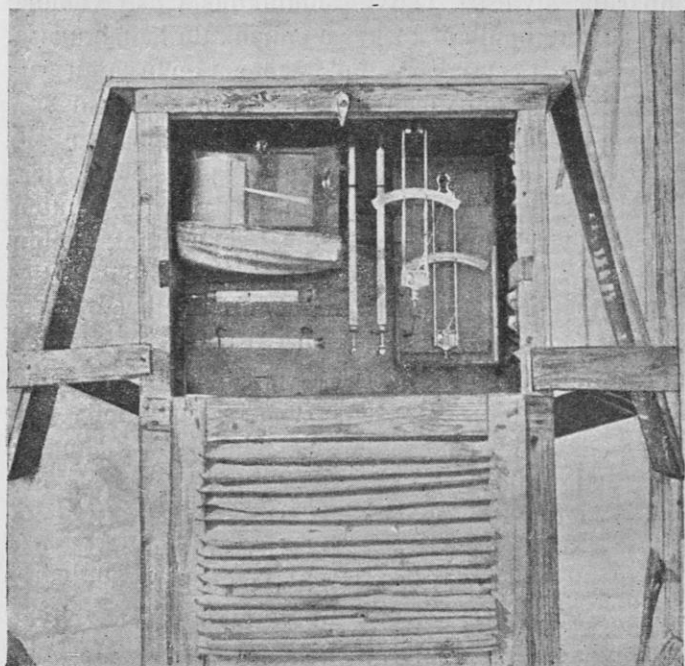
Laivanruumaan saatiin sovittamalla niin paljon tilaa, että sinne sopi puusepäntehtas. Konepajana oli konehuone; paja oli aluksi kannella, sitte jäällä; levysepäntehtas oli enimmäkseen kalustohytissä; suutari- ja purjeenompelutehtas, sekä väliin muutakin, oli salongissa. Kaikissa näissä tehtaissa työskenneltiin innolla koko matkan aika. Ei ollut sitä esinettä hienoimmista koneista aina puukenkiin ja kirvesvarsiin asti, joita ei olisi voitu laivalla tehdä. Kun huomasimme, että luojiköyttä ei ollut tarpeeksi, niin

laitettiin sitte myöhemmin köydenpunomistehdaskin jälle.

Pian rupesimme panemaan kokoon tuulimyllyä dynamon käyttämiseksi sähkövaloa varten. Kun laiva oli kulussa, niin dynamoa käytti höyrykone. Vaan nyt olimme jo pitkän aikaa saaneet tyytyä petroleumi-lamppuihin pimeissä hyteissämme. Tuulimylly asetettiin keulakannen vasemmalle puolelle suurluukun ja laidan välille. Useita viikkoja kului ennenkuin tämä tärkeä laitos saatiin tarpeelliseen kuntoon.

Kuten ennen on mainittu, meillä oli myöskin mukana „mieskierto“ dynamon käyttämistä varten. Olin ajatellut sitä tarpeelliseksi, kun sitä pyörittäessämme saamme tarpeellista liikettä, jos muu ruumiillinen työ loppuisi kesken. Vaan sitä aikaa ei tullutkaan, ja kiertoa ei sen vuoksi ollenkaan käytetty. Täällä näytti meille aina riittävän jotain puuhaa, ei ollut milloinkaan vaikea löytää työtä joka miehelle tarpeeksi antamaan hänelle liikettä ja siksi hauskuuttakin, ettei aika käynyt sietämättömän pitkäksi. Oli pidettävä huolta laivasta ja rigistä, tarkastettava purjeita, köysiä ja muuta semmoista; oli ruumassa olevista varastoista haettava ruokavaroja ynnä muuta kokille; oli haettava hyvää, puhdasta tuoreveden jäätä ja tuotava keittiöön, missä siitä sulatettiin ruoka-, juoma- ja pesuvettä. Sitte oli työtä eri pajoissa. „Lars-sepän“ oli taottava lujemmat vene-täävertit, jotka Karameren aallot olivat taivuttaneet; milloin oli tehtävä koukku, puukko, karhunraudat, ja sen semmoista. Sitte oli levysepän, joka oli samanen „Lars-seppä“, juotettava astia jäänsulatusta varten keittiöön; sitte tilattiin mekanikko Amundsenilta jos jonkinmoisia koneita, virran-mittajia uutta keksintöä, tai sen semmoista; sitte piti kelloseppä Mogstadin tarkastaa ja puhdistaa termografi, tai panna

uusi kierrejousi kelloon; sitte purjemestarilta tilattiin suurempi määrä koiravaljaita; sitte täytyi joka miehen olla omana suutarinaan ja neuloa itselleen purjevaate-saappaat, joihin pantiin paksu, lämmin puupohja, Sverdrupin uutta keksintöä; sitte mekaniikolta taas

Termometrikoppi.
Valokuvan mukaan.

tilattiin urkuihin joukko uusia sinkkisiä nuottilevyjä, jotka olivat ihan uutta, retkikunnan johtajan tekemää keksintöä. Sitte täytyi sähkömekanikon tarkastaa ja puhdistaa akkumulatoripatterit, jotka olivat jäätyä. Kun sitte viimein tuulimylly oli valmis, niin oli jonkun aina pidettävä siitä huolta ja käännettävä sitä tuulen mukaan, ja kun alkoi tuulla liian kovasti,

niin oli mentävä vähentämään siipipurjeita — se ei ollut juuri suloista työtä talvipakkasessa, monesti sai puhaltaa kynsiinsä ja nenänpäätä hieroa.

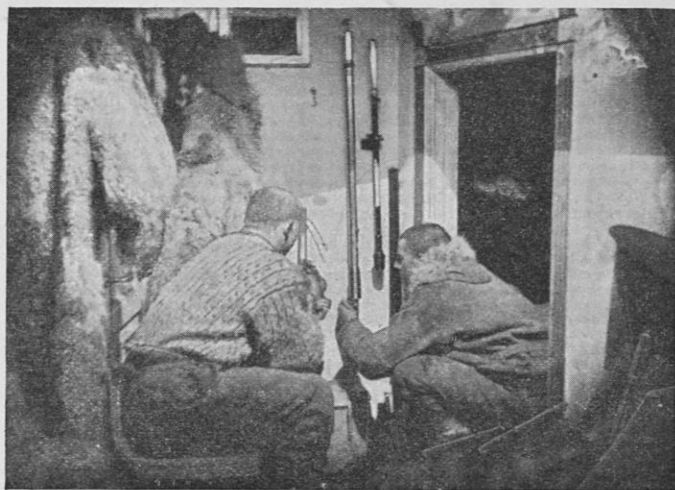
Silloin tällöin piti Framia pumpatakin. Muuten tämä työ vähentyi sen mukaan kuin vesi laivan ympärillä sivuissa jäättyi. Joulukuusta asti vuonna 1893 ei pumppuihin koskettu ennenkuin heinäkuussa 1895. Ainoa mainittavampi vuoto tämän ajan kuluessa oli konehuoneen perässä; vaan täälläkin sitä oli vain nimeksi; joka kuukausi muutamia sankollisia jäätä jystettiin irti laivan pohjasta ja nostettiin ylös.

Näiden erilaatuisten töiden lisäksi tuli, muuten kaikista tärkeimpinä, tieteelliset havainnot, joihin tarvittiin suurin osa miehistä. Laajimmat näistä tietysti olivat meteorologiset, joita piti tehdä päivin ja öin joka neljäs tunti, melkoinen osa ajasta joka toinen tunti. Näihin meni aina yhden miehen aika päivällä, väliin kahdenkin. Hansen pääasiallisesti hoiti tätä osastoa; vakinaisena apulaisena hänellä oli Johansen, jonka sijaan heinäkuussa 1894 tuli Nordahl. Yöllä vahtimiehet tekivät nämät havainnot. Noin joka toinen päivä, jos ilma oli selkeä, Hansen myös oli apulaisineen tekemässä tähtitieteellisiä paikanmääräyksiä. Tätä työtä kaikki retkikuntalaiset seurasivat suurimmalla mielenkiinnolla, ja tavallisesti Hansenin hytti, laskuja tehdessä, oli toimettomien katselijain piirittämänä, jotka olivat odottamassa lopputulosta — olimmeko nyt viimeksi ajautuneet pohjoiseen- vai eteläänpäin, ja kuinka kauas. Näistä tuloksista riippui suureksi osaksi mieliala laivalla.

Näiden lisäksi Hansen sai määrättyjen väliaikojen kuluttua tehdä havaintoja magnetisten ominaisuuksien määrittämiseksi näillä tuntemattomilla perillä. Nämät havainnot tehtiin ensimmäisenä talvena teltassa, joka oli erityisesti tätä tarkoitusta varten rakennettu

ja joka pian pystytettiin jäälle; seuraavana vuonna huomattiin kuitenkin paljon käytännöllisemmäksi ja mukavammaksi rakentaa suuri lumimaja tähän tarkoitukseen.

Laivan lääkäriellä täällä oli vähän tointa. Turhaan haettuaan kauvat ajat sairaita, täytyi hänen siitä

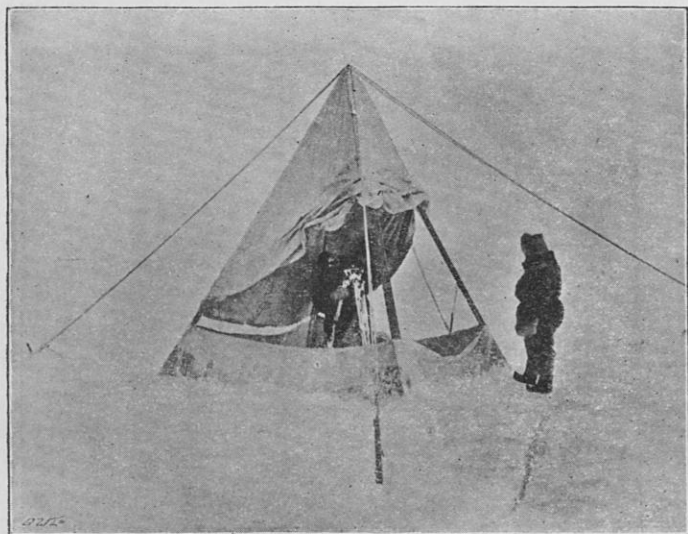
Scott-Hansen ja Johansen.

Barometrien tarkastus salongissa.

Valokuva.

luopua, ja epätoivoissaan hän alkoi tohtoroida koiria. Joka kuukausi oli hänellä kuitenkin omat tieteelliset havaintonsa, jolloin hän punnitsi jokaisen osanottajan, otti verinäytteitä ja teki verisolulutkimuksia, määrätäkseen veriosien luvun ja punaisen veriaineen paljouden itsekunkin retkikuntalaisen veressä. Muuten tätäkin työtä seurattiin suurella mielenkiinnolla, kun itsekukin luuli voivansa siitä lukea tuomionsa, milloin keripukki hänet saavuttaa.

Muista tieteellisistä töistä mainittakoon eri vesikerrosten lämpö määrän ja suolapitoisuuden määrääminen, näissä vesissä löytyväin eläinten kokoaminen ja tutkiminen, ilman sähköisyyden määrääminen, jään muodostumisen, kasvamisen ja vahvuuden, sekä eri

Scott-Hansen ja apulaisensa.

Magnetisia havaintoja.

Valokuva.

kerrosten lämpö määrän tutkiminen, meressä jään alla kulkevien virtain tutkiminen j. n. e., j. n. e. Nämät työt olivat pääasiallisesti minulla. Sitäpaitsi oli tehtävä alinomaa havaintoja revontulista, joita meillä oli harvinaisen hyvä tilaisuus tutkimaan. Sitte kun olin pitemmän aikaa toimittanut revontuli-tutkimuksia, otti Blessing ne tehtäväkseen. Lähtiessäni laivasta, jätin hänen tehtäväkseen muutkin tutkimustyöt, jotka minulla olivat olleet. Varsin tärkeä osa

tieteellisistä tutkimuksista oli luojaus ja pohjanäytteitten ottaminen. Suuremmilla syvyyksillä tähän työhön tarvittiin kaikki miehet, ja myöhemmin sen toimittaminen, sillä tavoin kuin meidän se täytyi tehdä, kysyi paljon aikaa.

Toinen päivä ei isosti eronnut toisesta; kun kerrotaan yksi päivä, niin on suunnille kaikista kerrottu.

Aamulla 8 aikana herätettiin kaikki miehet ja syötiin eine. Eineeksi oli kovaa leipää (ruis- ja nisu-leipää), voita, juustoa, herajuustoa kuivatusta jauhelmasta, corned beef tahi corned muton, lunch-ham tahi häränkieltä tahi breakfast-bacon, sekä turskakaviaria, ansjovismätiä, ja sitte kaurakeksiä tahi englantilaista laivakeksiä, appelsinimarmelaattia tahi frame-food-jellyä. Kolme kertaa viikossa oli vasta leivottua leipää ja usein kakkua, mitä lajia milloinkin. Alussa joka toinen päivä juotiin kahvia ja joka toinen päivä suklaata; myöhemmin oli kahvia ainoastaan kahtena päivänä viikossa ja suklaata kolmena.

Eineen jälkeen meni joku miehistä katsastamaan koiria, antamaan niille ruokaa — puoli kuivattua kalaa tahi pari koirakeksiä kullekin —, laskemaan niitä irralleen, tahi mitä milloinkin niille oli tehtävä. Muut menivät kukin työhönsä. Jokaisella oli vuoroviikkonsa keittiössä; hänen oli autettava kokkia astiain pesemisessä, pöydän kattamisessa ja pasauksessa. Eineen jälkeen oli kokin heti ryhdyttävä päivällistä valmistamaan; päivällisruoka silloin määrättiin, jos sitä ei oltu jo edellisenä iltana määrätty. Muut menivät useimmiten kävelyretkelle jälle, tuultumaan ja tekemään havainnoita jääsuhteista, puristuksista j. n. e. Kello 1 aikaan kaikki miehet koontuivat päivälliselle. Päivälliseksi oli tavallisesti kolmenlaista ruokaa: lientä, liharuokaa ja jälkiruokaa,

tahi lientä, kalaa ja lihaa, tahi kalaa, lihaa ja jälkiruokaa, tahi joskus myöskin ainoastaan kalaa ja lihaa. Liharuuan kera oli aina potateja ja kasviksia tahi makaronia. Uskon kaikkien olevan yksimielisiä siitä, että ruokko oli hyvä; parempaa tuskin olisi ollut kotonakaan, monellakin ehkä huonompi. Senpä vuoksi olimmekin syöttöporsaitten näköisiä; parille meistä

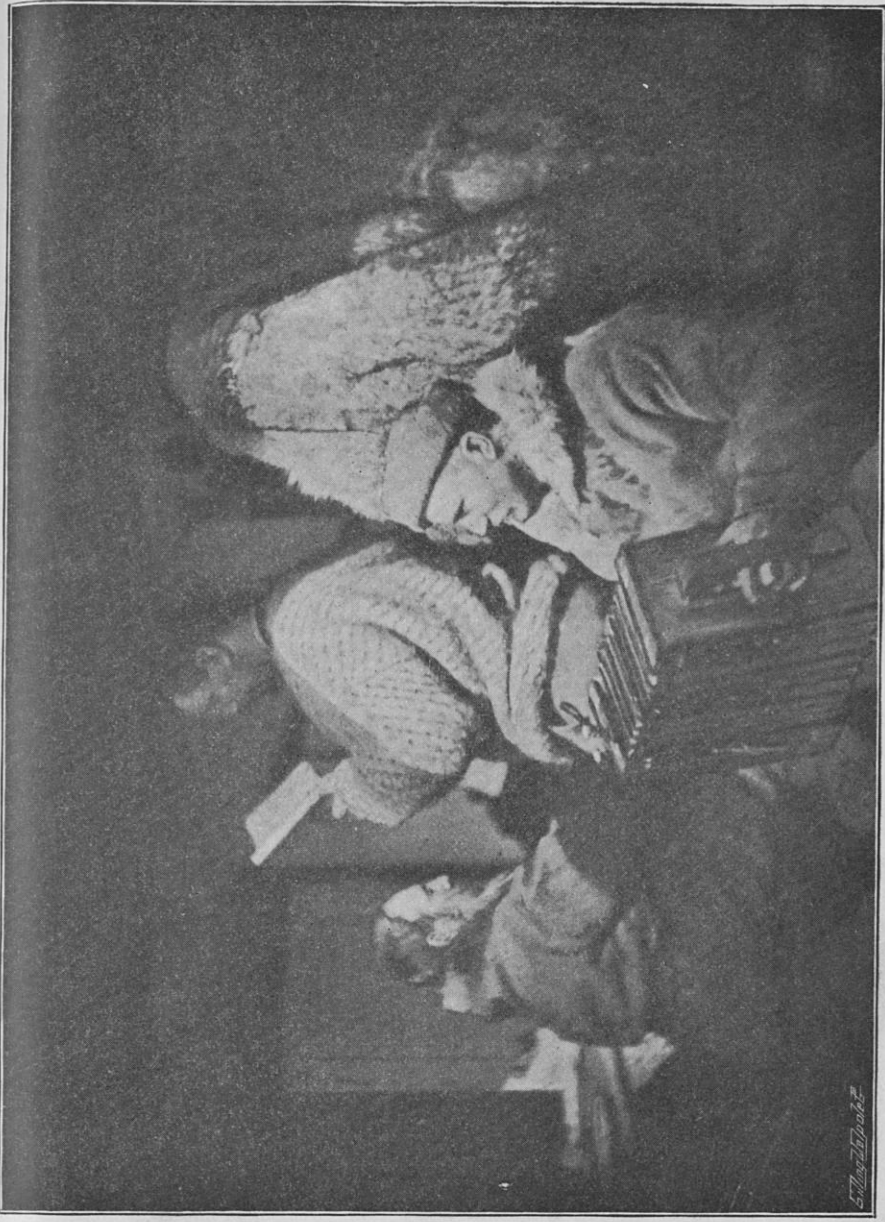

Hendriksen. Sverdrup.

Blessing.

Keittiö tupakkahuoneena.

kasvoi toinen leuka ja pieni riippuvatsa. Päivällispöydässä oli palanpaineeksi kelpo juttuja ja olutta. Päivällisen jälkeen tupakkamiehet pyöreinä ja täyteläisinä menivät keittiöön, joka oli samalla tupakkahuoneena; hyteissä nimittäin ei saanut tupakoida muulloin kuin juhlatilaisuuksissa. Keittiössä he vetelivät aimo savuja, kertoelivat juttuja ja syntyipä usein kiivas väittelykin. Sitten useimmat nukahtivat vähän. Puolenpäivän jälkeen kukin meni työhönsä, ja kuuden

Sivilligiljningsbyrå

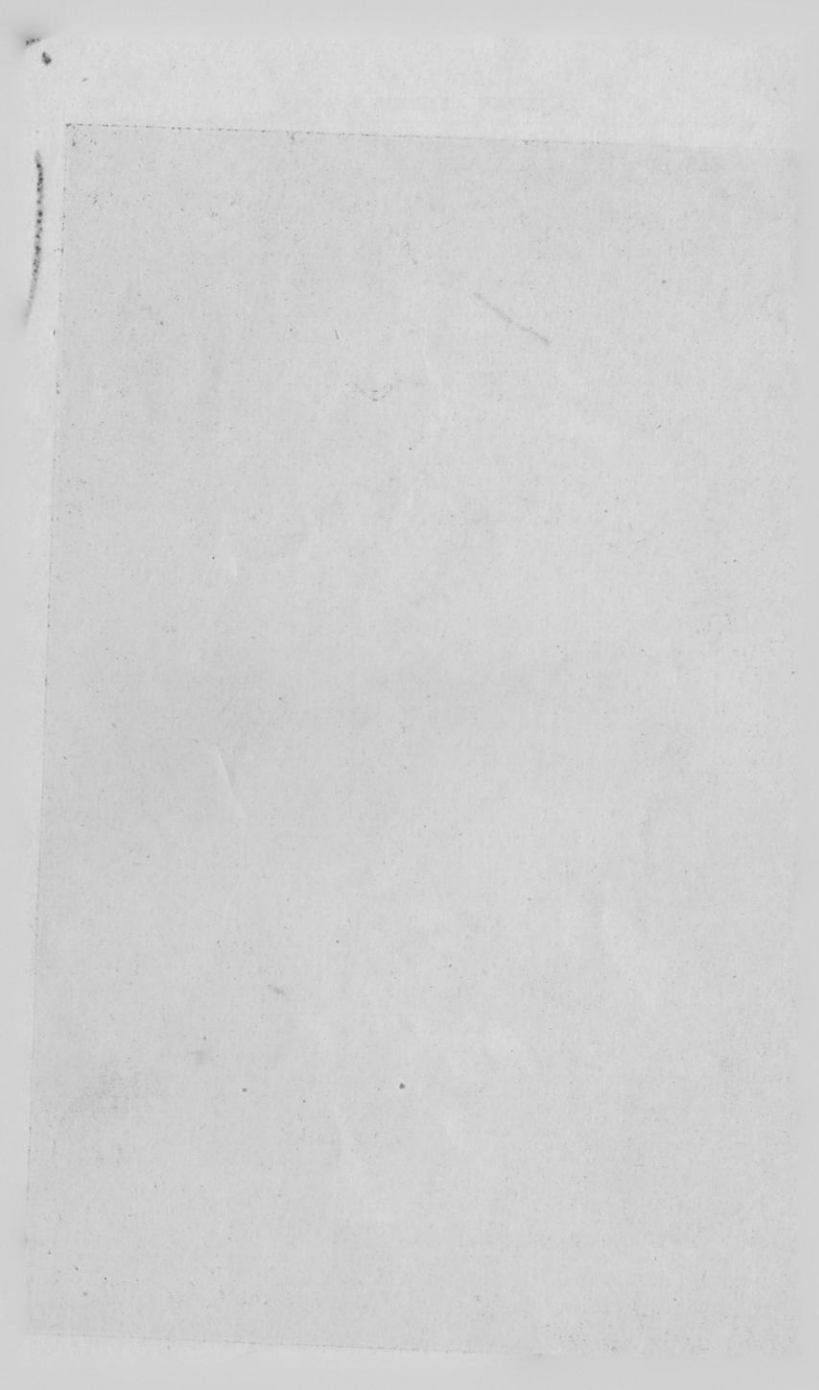
Sverdrup.

Amundsen.

Johansen.

Sunnuntaisin salongissa.
Valokuvan mukaan.

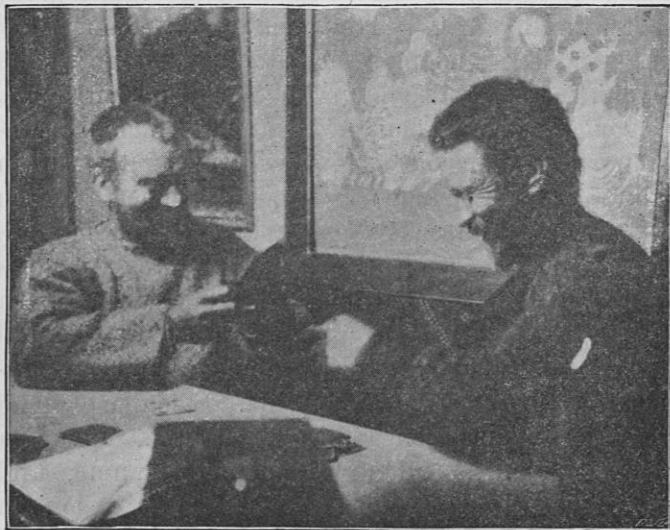
VIII *viikoksi*

aikana kokoonnuttiin taas illalliselle, jolloin päivän virallinen työ oli loppunut. Illalliseksi oli melkein samaa kuin eineeksikin, se vain eroitusta, että meillä oli aina teetä. Ruuan päälle taas tupakkamiehet menivät keittiöön, jota vastoin salongissa oli äänetön lukuseura. Arvokasta kirjastoa, jonka auliit kustantajat ja retkikunnan ystävät olivat meille toimittaneet, käytettiin ahkerasti ja lakkaamatta. Jos nämät jalot antajat olisivat nähneet meidät illoin kerääntyneinä pöydän ympärille, kirjoihin ja kuvateoksiin kiintyneinä, ja voineet käsittää, miten verrattomia nämät seurakumppanit meille olivat, niin he olisivat tulleet hyvin palkituiksi tuntiessaan, että olivat tehneet suuren hyväntyön ja olleensa isosti apuna Framin muuttamisessa hedelmälliseksi kosteikoksi suuressa jää-erämaassa. Sitte puoli kahdeksan tai kahdeksan aikana otettiin esiin kortit tahi muut leikit, joissa yö kului myöhäiseen, tavallisesti ollessamme useimmassa ryhmässä salongin pöydän ympärillä. Samalla yksi tai toinen istahti urkujen ääreen ja tarttui kamppiin ja väänsi jonkun meidän loistonumeroistamme, tahi Johansen otti esiin käsiharppunsa ja soitti jonkun kauniin kappaleen. Hänen loistonumeroitansa olivat „O, Susanna“ ja „Napoleonin marssi Alppien yli avonaisessa veneessä“. Sitte vihdoin puoliyön aikaan mentiin levolle yövahdin asetettua. Joka miehen oli oltava vahdissa tunnin aika. Rasittavimpana työnä silloin oli päiväkirjaansa kirjoitteleminen kuunnellessa koirain ulvonnasta, olisiko karhu lähimailla. Joka neljäs tai joka toinen tunti oli vahtimiehen sitäpaitsi mentävä jälle meteorologisia havaintoja tekemään.

Yleensä uskon, että aika kului hyvästi ja että me kieltämättä tulimme hyvin toimeen näissä säännöllisissä tavoissa, jotka meille pakosta tulivat.

Muistoonpanoni päivä päivältä kuvaavat paraiten yksitoikkoista elämäämme. Niissä ei kerrota suuria tapauksia, vaan juuri köyhydessään ne ovat kuvaavia — meidän elämämme nyt oli sellaista. Minä panen tähän muutamia otteita sellaisina kuin ne ovat päiväkirjassani.

Nordahl.

Blessing.

Hupanen leikki „marjaasi“.

Valokuva.

„Tiistaina, syyskuun 26 päivänä. Kaunis ilma. Aurinko alkaa aleta; se oli 9° horisontin yläpuolella puolen päivän aikana; talvi lähestyy nopeasti. On kahdeksan asteen kylmä nyt illalla; vaan meistä ei tunnu kylmältä. Pahinta on, että leveysmittaus tänään ei osoita mitään mainittavaa ajautumista pohjoiseen päin; sen mukaan olemme vielä 78° 50' p. l.“

„Minä kiertelin jäätelillä illalla. Kummallisen kaunis on napaseudun yö. Haavekuva sielun kaikkein

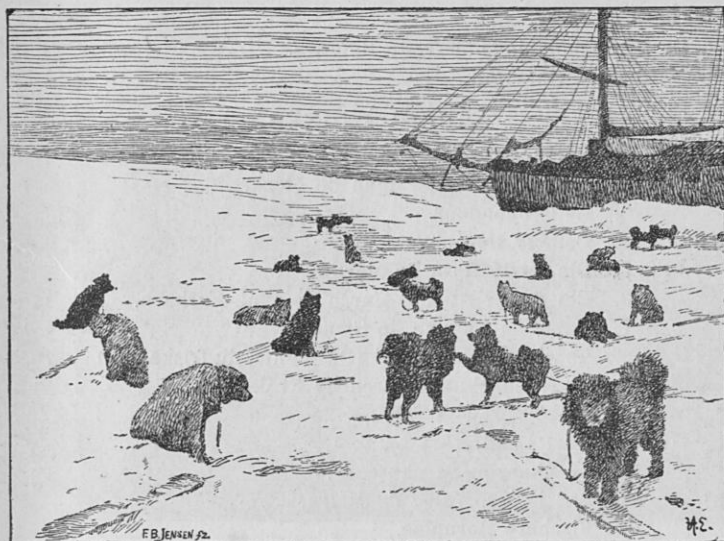
hienommilla värivivahduksilla. On aivan kuin väritettyä eetteriä; kaikki sulaavat toisiinsa; ei näe toisen alkua ei toisen loppua ja kuitenkin ne ovat siinä. Ei mitään muotoja; sarastavaa, uinailevaa värisointua, etäisen, hillityn soiton loppumatonta säveltä, vaan kaikki elämän kauneus on samanlaista, suurellista ja hienoa ja puhdasta kuin tämä yö. Väritä se kirkkaammin, niin se ei ole enään niin kaunista —. Äärettömänä kupuna kaareutuu taivas päälläsi, ylhäällä sinisenä, alempana viheriänä ja alimpana taivaanrannalla vähän sinipunervana. Kaukana jäätanterella kylmiä sinertäviä haamuja ja kirkkaampia punertavia värejä niiden särmissä, jotka ovat kadonneen päivän ruskotusta vasten. Sinisellä taivaan kuvulla tähdet vilkkuvat yhtä levollisesti kuin aina, nuo ystävät, jotka eivät koskaan petä. Etelässä on kuu suurena ja punasenkeltaisena, keltainen kehys ympärillään, ja ohuvia kullanvärisiä pilviä purjehtii sinisellä laella — —. Sitten revontulet levittävät taivaan kuvulle hopeaharonsa, joka muutteliklese väliin keltaiseksi, väliin viheriäksi, väliin punertavaksi; ne hajoavat, kokoontuvat taas rauhattomina riehuen; sitten ne aaltoilevat loistavana hopeavyönä; säihkyviä sädeaaltoja lieskaa ylös; ja loisto katoaa silmänräpäykseksi. Nyt muuan liekin kieleke leikkii aivan keski-taivaalla, yhtäkkiä voimakas säde syöksähtää samassa taivaan rannalta — sitten koko harso sulautuu kuumatamon loistoon. Tuntuu aivan kuin kuulisi poistuvan sielun huokauksen. Ainoastaan siellä täällä joitakuita keijuvia valon hattaroita, himmeitä kuin aavistus — ne ovat revontulten loistavan vaipan palasia. Vaan nyt ne taas kasvavat, uusia kielekkeitä lieskaa ylös; loppumatonta leikkiä. Ja sitten tämä hiljaisuus, valtava kuin äärettömyyden ijankaikkinen simfonia. — Minä en ole koskaan voinut käsittää, että tämä

maa on kerran jähmettyvä, muuttuva autioksi ja tyhjäksi. Mitä varten kaikki tämä kauneus? Ei ainoatakaan olentoa tekemässä onnelliseksi. Nyt minä sitä aavistan. Tässä on maan tulevaisuus, tässä on kauneus ja kuolema. Vaan minkä vuoksi? Niin minkä vuoksi kaikki nämät pallot? Lue vastaus sinisestä tähtitarhasta“

„Keskiviikkona, syyskuun 27 päivänä. Harmaja ilma ja kova tuuli lounaasta. Nordahl, joka tänään on kokkina, nosti merestä lihan, joka oli ollut säkissä upotettuna parin vuorokauden ajan likoamassa. Samassa kun hän sai sen ylös, huusi hän kauhistuneena, että säkki oli täynnä eläviä, säkki putosi ja vyörähti jälle, jolloin elukoita pirisi joka taholle. Ne näkyivät olevan amphipodeja eli äyriäisiä, jotka olivat kaivautuneet lihaan. Niitä oli litroittain niin säkin päällypuolella kuin sisäpuolellakin. Ilahduttava tapaus; ei tarvitse kuolla nälkään, jos kävisikin hullusti, kun saa tällaista ruokaa ripustamalla vain säkin mereen.“

„Torstaina, syyskuun 28 päivänä. Lumituisku ja tuuli. Tänään koirain vapauden hetki löi. Tähän saakka niillä on ollut kerrassaan surullinen olo laivalla. Ne ovat olleet kytkettyinä silleen kuin ne otimme Chabarovassa. Väliin meri on purkautunut niitten yli ja kuohulaineet niitä sysänneet sinne ja tänne; väliin ne ovat kuristautuneet köysiinsä ja ulvoneet kauheasti; toisinaan taas laivan kantta puhdistettaessa ovat ne saaneet vettä ruiskusta. Merikipeitä ne ovat olleet; niin pahalla kuin hyvällä säällä ne ovat saaneet maata sillä samalla paikalla, johon ankara kohtalo heidät oli naulannut, ilman muuta liikettä kuin mitä oli kulkiessaan edestakaisin sen vähän matkaa, minkä nuora ylti. Kelpo eläimet tuolla tavoin tulevat kohdeluiksi ja kuitenkin ne ovat turvamme hädän hetkenä!

No, kun se hetki tulee, niin saavat ne kaikessa tapauksessa vähäksi aikaa kunniasijan. — Kun ne nyt laskettiin irti, niin syntyi myrskyinen riemu; ne piehtarivat lumessa, puistelivat ja siivosivat itseään, ja hurjina ilosta laukkasivat pitkin jäätä haukkuen kaiken kauheasti. Yhtäkkiä syntyi semmoinen vilске

Koiraleirimme.

H. Egedius, valokuvan mukaan.

jäätelillä, että oli kerrassaan virkistävää.“ — Tästä lähtien ajottiin koirat pitää jäällä.

„Perjantaina, syyskuun 29 päivänä. Tohtori Blesingin syntymäpäivä. Sen johdosta meillä oli luonnollisesti suuri juhla, ensimmäinen suurempi juhla laivalla. Vaan olikin siihen kaksinainen syy: leveysmittaus osoitti 79° 5' p. l.; siis oli kulettu uuden leveysasteen yli. Ei ollut sen vähempää kuin 5 ruokalajia

ja ruokasoittoa runsaalla mitalla koko päivällisajan.
Painettu ruokalista oli tällainen:

„FRAM.“

MENU. 29 SEPTEMBER 1893.

Soupe à la julienne avec des macaroni-nudler.

Potage de poison (fiskepudding) avec des pommes de terre.

Pudding de Nordahl.

Glace du Groenland.

De la Husholdnings-bière de Ringnes.

Marmelade (intacte).

MUSIC À DINER.

1. Valse myosotic.
2. Menuette de Don Juan de Mozart.
3. Le Troubadour.
4. Collee Hornpipe.
5. Die letzte Rose de Martha.
6. Ein flotter Studio, March de Phil. Farbach.
7. Valse de Lagune de Strauss.
8. Le chanson du Nord (Du gamla, du friska . . .)
7. Hoch Habsburg, March de Král.
10. Jösse-Härads Polska.
11. Vårt Land, vårt Land. *
12. Le chanson de chaseuse.
13. Les Roses, Valse de Metra.
14. Fischers Hornpipe.
15. Traum-Valse de Millöcher.
16. Hemlandssång. „A le misérable“.
17. Diamanten und Perlen.
18. March de „Det lustiga Kriget“.
19. Valse de „Det lustiga Kriget“.
20. Prière du „Freischütz“.

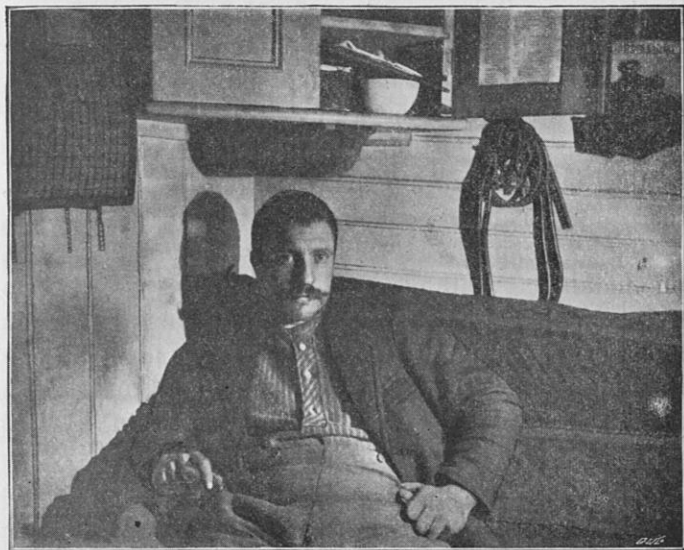
Ylellinen päivällinen, eikö totta, 79 asteella pohjoista leveyttä. Vaan tällaisia ja parempiakin päivällisiä syötiin Framilla vielä korkeammillakin leveysasteilla.“

Jälkeenpuolisten oli kahvia ja hilloa ja paremman illallisen jälkeen oli mansikkasitrona-jäätä (alias

* „Maamme“.

Suom. muist.

granitta) ja limejuice-totia ilman alkoholia. Ensiksi pidettiin maljapuhe „valituin sanoin“ päivän sankarille; sitten tervehdyspuhe 79 asteelle — joka oli alku, siitä olimme varmat, jatkuvaan voittoaarjaan yhä useampain asteitten yli.“

Henrik Greve Blessing hytissään.

Valokuva tammikuun 12 p. 1895.

Lauantaina, syyskuun 30 päivänä. Minä en ole aivan tyytyväinen Framin nykyiseen ympäristöön vastaisena talvisatamana. Vahva jääteli laivan vasemmalla puolen, johonka laiva on kiinnitetty, kohottaa korkea, kauhistavaa harjaansa suoraan laivaa kohti, ja se puristuksessa voi ruveta painamaan tuntuvasti. Me aloimme sen vuoksi hinata laivaa takaperin, päästäksemme parempaan jäähän. Tämä ei käy joutuisasti; avanto ympärillämme on nyt jäätynyt

jotenkin paksuun jäähän, joka pitää jystää ja murtaa kirveillä, tuurilla ja mursukeihäillä. Me hinaamme laivaa käsikinungilla jalka jalalta murretun jään läpi. Tänä iltana on — 12,6° C. Erikoisen näköinen auringon lasku.“

„Sunnuntaina, lokakuun 1 päivänä. WSW tuuli. Suoja-ilma. Pidämme lepopäivää.“ S. o. syömme, nukumme, tupakoimme ja luemme.

„Maanantaina, lokakuun 2 päivänä. Laivaa hinataan yhä takaperin, kunnes saamme sen hyvään satamaan keskelle uutta jäätä avannossa. Vasemmalla puolen suurella jäätelillä on koiraleirimme, jossa on 35 mustaa koira kytkettynä valkoisella jäällä. Tämän jäätelin laita, joka on meitä vasten, on matala ja vaaraton. Oikealla puolella myöskin on hyvää, matalaa jäätä, ja laivan sivujen ja jäätelien välissä on kummallakin puolen vasta jäätynyt jääkuori, joka laivaa hinatessa on sulloutunut laivan pohjan alle, niin että laiva makaa kuin hyvällä vuoteella.“

„Kun Sverdrup, Juell ja minä jälkeenpuolisten istuimme purjehdushytissä liittämässä köysiä luojausnuoraan, niin Peder Hendriksen tuli huutaen: „Karhu, karhu!“ Minä sieppasin pyssyn ja juoksin ulos: „Missä se on?“ — „Tuolla teltan luona oikealla puolen; se meni suoraan niitä kohden!“ — Tuolla suuri ja keltainen otus oli ja haisteli telttavarustuksia. Hansen, Blessing ja Johansen juoksivat laivalle minkä käpälästä lähti. Minä hyppäsin jälle ja lähdin karhua kohti. Minä hoippuroin, kompastelin ja lankestin, ja taas ylös. Karhu oli haistellut tarpeekseen, ja luultavasti huomannut, että rautalapio, tuura, kirves, telttavaarnat ja purjevaatetelto olivat karhun vatsallekin vaikeasti sulaavaa ruokaa — se hyvää vauhtia kiiti karkulaisten jälkeen. Sitte huomasi se

minut ja pysähtyi hämmästyneenä aivan kuin olisi ajatellut: „Mutta mikähän otus se tuo on?“ Minä lähestyin sitä hyvälle matkalle. Se seiso i alallaan ja katseli minua. Vihdoin se käänsi vähän päätään ja minä ammuin sitä kaulaan. Jäsentä värähyttämättä se vaipui alas. — Minä päästin muutamia koiria irti, totuttaakseni niitä; vaan niiltä puuttui kerrassaan rohkeus. Kvik, josta meillä oli toiveita karhun pyyntiin, nosti harjan pystyyn ja lähestyi kuollutta karhua hyvin hitaasti ja varovasti, häntä koipien välissä. Varsin masentava näky!“

„Toisille, jotka ensiksi tekivät tuttavuutta tämän karhun kanssa, kävi näin: Hansen alkoi tänä päivänä pystyttää havaintoteltaansa, vähän matkaa laivan keulasta, oikealle puolen. Jälkeenpuolisten hän oli saanut apulaisikseen Blessingin ja Johansenin. Kun he ovat kiintyneinä työhönsä, niin näkevät yhtäkkiä vähän matkan päässä, juuri Framin keulapuolella, karhun. „Hss! Olkaa hiljaa, niin ettemme peloita sitä“, Hansen sanoi. — „Niin ollaan hiljaa“, ja he kyyristyvät ja katselevat karhua. — „Minä luulen olevan parasta, että hiivin varkain laivaan sanomaan siitä“, Blessing sanoo. — „Niin, mene vain“, Hansen arvelee. Ja Blessing lähtee varovasti hiipimään varpaillaan, ettei karhu pelästynisi. Mutta otso onkin jo nähnyt heidät ja saanut heistä vainua; se tulla hyssyttelee heitä kohti. Hansenia alkoi epäilyttää, että tuskinpa karhua voisi peloitella. Se nyt näki Blessingin, joka hiiviskeli laivalle, ja suuntasi kulkunsa häntä kohti. Blessing myöskin huomasi nyt, että karhu ei olekaan mikään arka poika; hän pysähtyi epätietoisena, vaan vähän aikaa mietittyään hän päätti, että itse asiassa oli mukavampi olla kolmen kuin yksin, ja lähti toisten luo kiireemmin kuin oli heidän luotaan lähtenyt. Karhu otti saman suunnan ja paransi kulkuaan. Hansenia

rupesi arveluttamaan, ja hän tuumi nyt olevan parasta käyttää keinoa, jota muutamassa kirjassa oli neuvottu — hän hyppäsi pystyyn, huiski käsillään ja huusi, minkä kurkusta lähti, toisten häntä auttaessa kaikin voimin. Vaan karhu jatkoi kulkuaan ja suuntaansa aivan häikäilemättä. Nyt tila kävi arveluttavaksi.

„— Blessing lähtee varovasti hiipimään varpaillaan.“

A. Bloch.

He sieppasivat kukin aseensa, Hansen tuuran, Johansen kirveen ja Blessing ei mitään; huusivat kaikin voimin: „karhu, karhu!“ ja juoksivat laivalle, minkä kypälästä lähti. Vaan karhu kulki suoraan telttaa kohti ja vasta kun oli siellä tarkastellut kaikki, lähti se heidän jälkeensä.“

„Se oli laiha uroskarhu. Mahasta, kun se aukastiin, ei löydetty mitään muuta kuin paperipala, jossa oli nimi „Lütken & Mohn“. Se oli ollut käärepaperina muutaman suksilyhdyn ympärillä, jota joku

meistä oli käyttänyt jäällä. — Sen päivän jälkeen useimmat retkikuntalaisista eivät lähteneet laivasta muuten kuin varustettuina aseilla kiireestä kanta-päähän.“

„Keskiviikkona, lokakuun 4 päivänä. Luodetuuli tänään. Eilen oli — 16° C. ja tänään — 14° . Olen koko päivän ollut työssä luojaamassa ja saatiin 800 sylen syvyys. Pohjanäyte oli harmajaa savea ylinnä, 10—11 sentimetrin vahvuudelta, ja sen alla oli ruskeaa savea tahi mutaa. Lämpö määrä pohjalla oli, kumma kyllä, $+0,18^{\circ}$ C., ja 75 syltä ylempänä se oli — $0,4^{\circ}$ C. Siinä nyt luulon matalasta napaseutumerestä ja kylmästä jäämerivedestä kävi kuin kävikin hullusti!“

„Hinatessamme luojausköyttä jälkeenuolisten, jää halkesi Framin perän takana ja repeytyi niin joutuisasti, että kolmen miehen, jotka olivat noutamassa jääankkureita, täytyi laittaa itselleen silta pitkistä liistukoista, päästäkseen takaisin laivaan. Myöhemmin illalla oli vähän puristusta jäässä ja useita uusia avantoja syntyi tämän ensimmäisen taakse.“

„Torstaina, lokakuun 5 päivänä. Kun aamulla olin pukeutumassa eineelle, niin perämies tuli kiireellä ja sanoi karhun olevan tulossa. Minä olin heti kannella ja näin karhun tuulen alla meistä. Se oli vielä kaukana, vaan pysähtyi ja kuunteli. Hetkisen kuluttua paneutui se maata. Hendriksen ja minä lähdimme sen luo, ja olimme niin onnellisia, että saimme sen tapetuksi yhdellä luodilla rintaan 350 kyynärän välimatkalta juuri kun se oli lähdössä pakoon.“

„Me varustaamme vastaanottamaan talvea ja puristuksia; jälkeenuolisten otettiin pois ruori. Kaunis ilma tänään, vaan kylmä; — 18° C. 8 aikaan illalla.

Lääkärin tarkastaessa illalla huomattiin vielä olevan täitä, ja minä en tiedä, mitä on tehtävä. Meillä ei ole enään höyryä, — saamme asettaa toivomme pakkaseen.“

„En voi muuta sanoa kuin että olin varsin nolona tästä löydöstä; jos saamme täitä kaikkiin nahkavaatteisiimme, niin mikä meidät hyvittää. Seuraavana päivänä suuri puhdistusjuhla, kiusallisten antisep-tisten neuvojen mukaan. Jokaisen miehen piti riisua vanhat vaatteet paitaa myöten, peseytyä ja pukeutua puhtaisiin kiireestä kantapäähän. Kaikki vanhat vaatteet, nahkavällyt ja muut sellaiset piti varovasti kantaa kannelle, jossa ne saivat olla koko talven. Tämä oli kovaa kuria noille elukoille. 53° pakkasessa ne eivät voineet toimeen tulla, emmekä niitä sitte enää nähneetkään. Syyttä ei täi sanonutkaan entis-aikoina, jolloin se vielä osasi puhua:

„Pane vaikka poropatahan,
Kun et panne pakkasehen!“

„Perjantaina, lokakuun 6 päivänä. Pakkanen — 24° C. Tänään olemme alkaneet panna kuntoon tuulimyllyä. Jään puserrusta vähän pohjoispuolella Framin perää. Kun koirat voivat vilustua seisoessaan kytkettyinä pääsemättä liikkeelle, niin laskimme ne irti jälkeenpuolisten, ja koitamme nyt antaa niiden olla irrallaan. Tietysti syntyi heti tappelu, ja muutammat raadellut raukat vetäytyivät ontuvina taistelutanterelta; mutta muuten vallitsi suuri ilo; ne hyppivät, laukkasivat ja piehtaroiivat lumessa. — Valtavat revontulet tänä iltana.“

„Lauantaina, lokakuun 7 päivänä. Yhä pakkasta ja tuuli pohjoisessa niinkuin koko ajan näinä viime päivinä, — minua peloittaa, että ajaudumme nyt kauas etelään päin. Jo pari päivää sitte leveysmittaus

osoitti 78° 47' p. l. Niin muodoin 16' etelään päin vähemmässä kuin viikon ajassa. Se on tosin paljo; vaan me otamme tappiomme takaisin, meidän täytyy pohjoiseen päin. Nyt kuletaan pois päin kotoa, välimatka jatkuu; vaan pian taas päästään lähestymään. — Nämät hehkuvat illat ovat kuin kauneuden syvännettä, pohjavirtanaan loppumaton valitus! Kadonnut aurinko heittää kaihomiellisen hehkunsa yksinäisyyteen. Luonnon virttä, joka täyttää avaruuden surullisen raskaana siitä, että kaikki sen kauneus leviää päivä päivältä, viikko viikolta, vuosi vuodelta yli kuolleen maailman. Minkä vuoksi? Auringon laskussa on aina jotakin kaihomiellistä siellä kotonakin. Sen vuoksi täällä tuntuu niin rakkaalta ja niin paljoa enemmän kaihomielliseltä. Punasta hehkuvaa verta lännessä kylmällä lumella. Niin, siellä kotona meri auringon laskulla — mutta tämäkin on meri, jähmettynyt, kahlehdittu, kuollut meri, ja pian aurinko meidät jättää ja me jäämme pimeyteen. „Ja maa oli autio ja tyhjä“ Tämäkö on tulevaisuuden meri?“

„Sunnuntaina, lokakuun 8 päivänä. Kaunis ilma. Tein hiihtoretken länteen päin, ja kaikki koirat olivat mukana. Keli oli raskas, kun suola jäätä oli imeytynyt lumeen. Tasaista, uutta jäätä, jossa oli vanhempia epätasaisia, särkyneitä jäätelejä siellä täällä. Minä istahdin muutamalle lumikinokselle, koirat tunkeilivat ympärilläni pyydellen hyväilyä, katseeni kulki yli lumitasangon; äärettömän yksinäistä, lunta, lunta vain kaikkialla.“

„Leveysmittaus tänään osoitti hämmästykseksemme, mikä ei ollut lainkaan ilahduttavaa laatua, että olimme kerrassaan 78° 35' p. l.; vaan asia on selvä, kun ajatellaan pohjois- ja luodetuulia, joita meillä on ollut viime aikoina, ja että avovesi ei ole

meistä kaukana etelässä. Kun kaikki jäätyy, niin täytyy meidän päästä pohjoiseen päin taas; muu ei tule kysymykseenkään. Mutta sittenkin — vähän ikävää tämä on. Jonkun verran minua lohduttaa se, että olemme ajautuneet vähän itään päin; sillä tavoin me kaikessa tapauksessa nousemme kun emme ajaudu länteen.“

„Maanantaina, lokakuun 9 päivänä. Minulla oli yöllä kuumetta, myöskin tänään; Jumala tiesi, mitä romuskaa se lie. Kun minä tänään edeltäpuolisten nostin vesinäytteen, niin huomasin äkkiä, että astia pysähtyi 145 m. syvälle. Se oli pohjassa. Siis on tultu taas etelään matalille vesille. Annoimme astian olla pohjassa jonkun aikaa, ja köydestä huomasimme ajautuvamme pohjoiseen päin. No se oli toki hyvä.“

„Jälkeen päivällisen istuessamme ja puhellesamme puuta heinää, alkoi kuulua korvia särkevä jyske ja koko Fram tärisi. Ensimmäinen puristus. Kaikki miehet kannelle katsomaan. Fram suoriutui komeasti, niinkuin olin odottanutkin. Jää ryntäsi lakkaamatta, vaan sen täytyi alistua, ja me kohosimme hiljalleen. Myöhemmin jatkui puristuksia, muutamia kertoja niin voimakkaasti, että Fram kohosi pari jalkaa; vaan silloin jää ei enää jaksanut kantata ja laiva painoi sen alleen. Iltapuoleen väljentyi kerrassaan, ja me olimme suuressa avannossa, ja piti kiireimmän kautta kiinnittää laiva vanhaan jääteliimme, jotta emme joutuisi ajelulle. Näyttää siltä, että jää on melkoisesti liikkeellä täällä. Nyt illalla Hendriksen kertoo kuulleensa ankaran puristuksen jyskettä jonkun matkan päästä.“

„Tiistaina, lokakuun 10 p:nä. Jää on yhä liikkeessä.“

„Keskiviikkona, lokakuun 11 p:nä. Jälkeenpuolisten tuotiin ikävä ilmoitus, että „Job“ oli kuollut

toisten koirain puremana ja repimänä. Miehet olivat sen tavanneet hyvän matkaa laivasta; „Gamle-Suggen“ makasi raadon ääressä vahtimassa, etteivät muut koirat päässeet lähelle. Ei yhtään päivää mene tappelutta. Useimmiten joku meistä on lähellä ehkäisemässä tappelua; vaan öillä ne yhtäkkiä joutuvat riitaan ja purevat jonkun toverinsa. „Barrabas“ raukka oli säikähtynyt melkein tiedottomaksi; se pysyttelee laivalla eikä uskalla jälle mennä, muuten toiset heti syöksevät sen kimppuun. Näissä kotivahdeissa ei ole isosti jalomielisyyttä; koko joukko syöksee kuin petolauma heikomman kimppuun, heti kun kahdella on syntynyt tappelu. Vai — olisiko ehkä luonnollista, että on suojeltava väkevämpää eikä heikompaa? Olemmekohan me ihmiset asettaneet luonnon nurinpäin, suojelemalla ja hengissä pitämällä juuri kaikkia heikkoja?“

„Jää on liikkeessä ja on jonkun verran ollut puristuksia taas tänään. Alkaa hiljaan hieroa ja äännellä pitkin laivan sivuja. Ääni vahvistuu kaikissa äänilajeissa; nyt se valittaa korkealla laulavalla äänellä, nyt se jyrisee, sitte paukkuu ja laiva hetkahtaa jonkun verran ylös. Meteli kasvaa, laiva nytkähtelee ja tärisee, kohahtaa kerta kerralta tahi nousee hiljaa. Kun tiedämme, että laiva on luja, niin on rauhoittavan hupaista istua ja kuunnella tätä elämää, — monet jo aikoja sitten olisivat pusertuneet. Jää puristautuu laivan sivuja vasten ulkona, telit ruskuvat, pinoutuvat, painuvat raskaan laivanrungon alle, ja me makaamme kuin sängyssä. Melu alkaa vähentyä, laiva painuu taas entiseen asemaansa ja kaikki on taas hiljaista niinkuin ennenkin. — Ympäriämme jää on pinoutunut useilla suunnilla, muutamalla kohtaa idässä päin melko korkealle. Iltapuoleen väljentyi ja ympärillemme syntyi suuri avanto.“

„Torstaina, lokakuun 12 päivänä. Edeltäpuolisten olimme jäätelinemme ajelulla selvällä vedellä suuressa uomassa, joka ulottui kauas pohjoiseen päin, ja pohjoisessa ilma oli tumma ja sininen taivaan ranteella. Avovettä oli rajattomiin niin kauvas kuin tynnyristä voimme nähdä kiikarilla, ainoastaan siellä täällä joitakuita jäätelejä. Kummallisia muutoksia! Minä tuumiskelin, laittautuisimmeko lähtemään. Vaan jo kauan sitten on alettu purkaa konetta talviteloilleen, niin että kuluisi joku aika ennenkuin kone olisi koossa. Ehkä on parasta ensiksi katsastella vähän. — On kirkas päiväpaisteinen ilma, raikas, kaunis talvitunnelma, vaan sama pohjatuuli. Luojattiin ja oli 90 metriä; me ajaudumme hiljalleen etelään päin. Illepana taas voimakasta puristusta; vaan Fram suoriutuu hyvin. Jälkeenpuolisten pyytelin eläimiä noin 50 metrin syvältä Murrayn silkkiverkolla,* ja saimme hyvän saaliin, varsinkin pieniä äyriäisiä (*copepodes*, *ostracodes*, *amphipodes* y. m.) ja muuatta pientä napaseutujen matoa (*spadella*), joka uiskentelee meressä. Muuten on hiiden vaikea kalastella täällä. Parahiksi kun jostakin reijästä on saanut onkineuvonsa lasketuksi, niin jää puristuu ja täytyy kiireemmän kautta lappaa siimansa ylös, ettei katkea tai mene kerrassaan. Se on varsin ikävää, sillä täällä voisi olla yhtä ja toista saatavana. Merivalkeaa** nähdään heti kun jää vähänkään rakoutuu. Täällä on enemmän eläinmaailmaa kuin luulisi.“

* Tämä on silkinen haavi, joka on tarkoitettu pidettäväksi veneen tai laivan jälessä eri syvyyksillä uiskentelevien eläinten ja kasviksien kokoamiseksi. Ajelumme aikana näitä verkkoja käytettiin myötäänsä, upottamalla eri syvyksiin jään alle, ja usein oli saaliimme varsin runsas.

** Tämän merivalkean vaikuttavat pienet, loistavat äyriäiseläimet (*copepodes*).

„Perjantaina, lokakuun 13 päivänä. Me olemme nyt siis keskellä kaikkea sitä, jota kaikki ennustukset pitivät surmanamme. On puristusta ja ryskettä joka

Sigurd Scott-Hansen.

Valokuva, otettu tammikuussa 1893.

taholla ympärillämme, jäätelit patoutuvat pitkiksi muureiksi ja korkeiksi kukkuloiksi, jotka yltaisivät kappaleen matkaa Framin rigin yläpuolelle, — jää koittaa parhaansa mukaan saada Framin jauhetuksi

pirstaleiksi. Vaan täällä istumme kaikessa rauhassa, emme edes viitsi mennä ulos katsomaan myllerrystä; puhellaan ja lasketaan leikkiä niinkuin tavallisesti. Yöllä oli ankaraa puristusta vanhan koiratelimme ympärillä; jää oli patoutunut sen päälle korkeammalle kuin sen omat korkeimmat kukkulat. Kaivomme, josta tähän saakka olimme saaneet hyvää juomavettä, oli kerrassaan hävitetty ja täynnä merivettä; laivan peräpuolella jää oli noussut jääankkurin ja teräsköyden päälle ja haudannut molemmat, niin että meidän sitten piti katkaista köysi. Sitte yhä edelleen lankkujemme ja rekiemme päälle, jotka olivat jäällä. Silloin viimeinkin vahti sai herätetyksi kaikki miehet pelastamaan tavaroita; sillä nyt jo olivat vaarassa koiratkin, jotka olivat jäällä kytkettyinä. Jää halkesi keskeltä kahtia. Tänään oli jäällä ainoastaan surullisen näköistä sekasortoa kimmeltävässä, ihanassa auringon paisteessa. Yltäympäriinsä korkeita, jyrkkiä jäämuureja. Me olimme olleet juuri pahimman hävityksen äärellä ja pääsimme siitä menettämällä ainoastaan jääankkurin, teräsköysipätkän, muutamia lankkuja ja samojedilaisreen puoliskon, jotka kaikki olisi voitu hyvin pelastaa, jos vain olisi ajoissa käyty käsiksi. Vaan miehet ovat käyneet niin välinpitämättömiksi jääpuserruksista, etteivät viitsi mennä katsomaan, vaikka miten jyskäisi; laiva kyllä kestää, eikä ole mitään muuta, joka voisi särkyä, kuin jää, arvelevat he.“

„Edeltäpuolisten tyyntyi taas, ja pian oli taas suuri uoma ympärillämme niinkuin eilenkin. Nytkin se ulottui kauas pohjoiseen taivaanrannalle, ja tumma ilma pohjoisessa päin osoitti avovettä yhä edempänä. Nyt käskin koota koneen; sanottiin, että siihen menee puolitoista, korkeintaan kaksi päivää. Meidän pitää lähteä pohjoiseen päin katsomaan, mitä tämä on.

Arvelen mahdolliseksi, että siellä juuri on raja Jeanetten-ajojään ja sen ahtojään välillä, jonka mukana me nyt ajaudumme eteläänpäin, — vai olisiko siellä ehkä maata.“

„Me emme ole tyytyväisiä halenneen jäätelin naapuruuteen ja hinaamme laivaa vähän taaksepäin, kun jää jälkeenpuolisten näytti alkavan ahtautua. Nyt iltapuoleen alkaa taas puristus oikein todenteolla, ja varsinkin vanhan jäätelimme kappaleitten ympärillä oli se ankaraa, niin että uskon voivamme olla iloisia päästyämme sen luota. On selvää, että puristukset täällä ovat yhteydessä vuoroveden vaihdoksien kanssa tahi että nämät niihin vaikuttavat. Puristukset ovat säännöllisesti määrätyillä ajoilla; jää väljenee kaksi kertaa ja kaksi kertaa puristuu vuorokaudessa. Puristuksia on ollut neljän, viiden, kuuden aikoihin aamulla ja melkein samoilla kellon lyönneillä ilta-päivällä ja tällä välin olemme osaksi avovedessä. Syynä ankaroihin puristuksiin nyt on varmaan juoksu-vesi; meillä nimittäin oli uusikuu 9 päivänä, jolloin juuri oli ensimmäinen puristus. Silloin huomasimme sen puolenpäivän jälkeen; vaan sittemmin on se ollut joka päivä myöhemmin, ja nyt on kahdeksan aikaan illalla.“

Monet napaseuturetkeilijät ovat jo useat kerrat lausuneet mielipiteenään, että vuorovesi suurimmaksi osaksi vaikuttaa puristukset. Framin ajautumisen aikana meillä oli parempi tilaisuus kuin useimmilla muilla tutkia tätä ilmiötä, ja kokemuksemme mukaan vuorovesi suuressa määrin synnyttää liikuntoja ja puristuksia jäässä. Näin on varsinkin juoksuveden aikana, enimmän uudenkuun, vähemmän täydenkuun aikana. Väliaikoina oli yleensä varsin vähän tahi ei nimeksikään puristusta. Vaan tämä vuoroveden puristus ei tapahtunut kuitenkaan kaikkina aikoina

ajautumisemme kuluessa. Sitä huomattiin parhaiten ensi syksynä ollessamme avoveden läheisyydessä Siperian pohjoispuolella ja viime vuonna, kun Fram lähestyi avonaista Atlantin merta; sisempänä napa-seuduissa oli sitä vaikeampi huomata. Täällä puristukset tapahtuvat säännöttömästi ja niihin vaikuttaa pääasiallisesti tuuli ja sen synnyttämä jään ajautuminen. Kun ajattelee nämät äärettömät jääjoukot ajautumassa johonkin määrättyyn suuntaan ja ne yhtäkkiä kohtaavat jonkun esteen — esim. toisia jääjoukkoja, jotka tuulenmuutos kaukaisemmissa seuduissa on pysäyttänyt tahi ajanut vastakkaiseen suuntaan — niin on helppo ymmärtää, että täytyy syntyä raju puristus.

Tällainen puristus on kieltämättä mahtava näky. Tuntuu aivan kuin olisi seisomassa vastatusten jättiläisten kanssa, eikä ole ihme, että pelkurit sielut säikähtyvät ja uskovat, että mikään ei voi sitä kestää; kun oikea puristus alkaa, niin tuntuu kuin ei koko maan pinnalla olisi yhtään pistettä, joka ei huljuisi, tärjisi ja vapisi. Ensiksi maanjäristyksen kaltainen jyminä kaukana suuressa erämaassa, sitten jymisee eri tahoilla, se lähestyy lähestymistään, hiljainen jäämaailma jyrisee, luonnon jättiläiset ovat heränneet taisteluun. Jää ruskaa kaikkialla, se alkaa vyöryä, — ja yhtäkkiä olet siinä keskellä. Ympärilläsi vonkuu ja paukkuu, tunnet jään tutisevan ja rutisevan jalkaisi alla, kaikki on liikkeellä. Pimeänhämyssä näet jään työntyvän ylös ja kohoavan korkeiksi selännteiksi, yhä lähempänä ja lähempänä sinua. Sinä näet 10—12—15 jalan paksuisia jäätelejä vyöryvän toistensa päälle aivan kuin olisivat höyhenpaaluja, ne rynnäköivät lähemmäksi, sinä juokset syrjään pelastaaksesi henkesi. Vaan edessäsi jää halkeaa, avautuu musta kuilu, josta vesi ryöpsähtää. Sinä syöksähdät syrjään

— vaan siellä näet pimeässä häämöittävän, vyöryvän jääteliselänteen, joka liikkuu toista selännettä vastaan. Sinä koitat toiselle taholle — siellä samallaista. Kohisee ja jymisee kuin olisi mahtavia koskia joka taholla, ja kuuluu kuin alituista kanunan pauketta. Ympärilläsi puristuu kokoon, jääteli, jolla seisot, pienenee pienenemistään, vesi kuohuu sen ylitse — ei ole mitään muuta neuvoa pelastukseksi kuin juosta vyöryvien jäätelien yli päästäksesi puristus-selkien toiselle puolen. Vaan sitten tyyntyy taas, jyske kaikkoaa ja vähitellen kuoleutuu se kaukana etäisyydessä.

Sellaista on siellä pohjoisessa, kuukausi kuukaudelta, vuosi vuodelta. Jää halkeilee ja pinoutuu joka suunnalla. Jos sitä katsoisi ylhäältä päin, niin näyttäisi se olevan jaettu silmukoihin, niinkuin ääretöntä, loppumatonta verkkoa puristuslähteestä eli aidasta (se muistuttaa hyvin paljon lumipeittoisia kiviaitoja, joita muutamain paikoin tapaa). Ensi silmäyksellä nämät puristusaidat luulisi menevän kaikkiin mahdollisiin suuntiin; vaan lähemmin tarkastaessani luulin huomanneeni niillä olevan määrättyt suuntansa; yleensä ne muodostuvat nimittäin poikkiteloin sen painon suunnalle, joka ne synnyttää. Napaseuturetki-kertomuksissa näkee usein puhuttavan 50 jalan korkuisista puristusaidoista ja puristusröykkiöistä. Se on satua. Tällaiset kuvaukset ovat syntyneet siten, että asianomaiset kertojat eivät ole toimittaneet mittauksia. Koko ajautumisemme aikana ja matkallamme tämän pohjoisen jääkorven läpi näin ainoastaan yhden ainoan röykkiön, jonka korkeus varmaan oli yli 23 jalan. Paha kyllä en saanut sitä mitatuksi; vaan luulen voivani sanoa, että se oli lähelle 30 jalkaa korkea. Kaikkein korkeimmat röykkiöt, jotka mittasin — ja niitä oli paljon — olivat

enimmäkseen 18—23 jalan välillä, ja on suorastaan poikkeustapauksia, kun meren jää puristautuu yli 25 jalan korkuiselle.*

„Lauvantaina, lokakuun 14 päivänä. Tänään on ruori saatu paikoilleen; kone myöskin on siihen määrin kunnossa, että pääsemme lähtemään pohjoiseen päin, kun jää aukeaa huomenna edeltäpuolisten. Jää väljenee ja puristuu yhä edelleenkin säännöllisesti kaksi kertaa vuorokaudessa, niin että me edeltäpäin tiedämme, milloin se tapahtuu. Tänäkin päivänä oli meillä avonainen railo pohjoiseen päin, ja pohjoisessa avonainen meri niin kauas kuin silmä kantoi. Mitähän se mahtaa olla? Nyt illalla puristus oli jotensakin raju. Jäätelit sulloutuivat korkealle Framin keskikohdalla oikealla puolen, ja pari kertaa ne uhkasivat tulla yli laidan porrasaukon kohdalta. Sitten jää puhkesi telien alla, rökkiöt luhistuivat ja joutuivat lopuksi alle. Jää ei ole paksua eikä se voi suurta vahinkoa tehdä; vaan sitä puskee raju voima. Lakkaamatta joukot kohoavat esiin; ja ne näyttävät vastustamattomilta; vaan hitaasti ja varmasti ne murtuvat Framin sivuja vasten. Nyt puoli yhdeksän aikaan on puristus vihdoinkin lakannut. Ilta on kirkas, tähdet tuikkivat ja revontulet lieskaavat.“

Lopetettuani muistiinpanoni, mentyäni hyttiini, niin maatessani ja lukiessani taistelusta olemassalolon puolesta „Lajien synty“-teoksesta, kuulin koirain jäällä pitävän tavallista suurempaa melua. Huusin salonkiin, että joku menisi katsomaan oliko siellä

* Markhamin kertomuksesta näyttää, että hän Grinell-maan pohjoispuolella on tavannut puristusrökkiöitä, jotka olivat 43 jalkaa korkeita. Minä en pidä todistettuna, ettei tämä olisi ollut jäävuori. Muuten minä voin ajatella, että tällaisia rökkiöitä voi syntyä rajuisissa puserruksissa maata tai muuta sellaista vasten. Vaan kokemuksemme mukaan niitä ei voi olla avonaisella merellä.

karhu, jota hurtat haukkua luksuttivat. Hansen meni; hän palasi pian takaisin, luuli nähneensä suuren eläimen pimeässä. „No niin, ammu se sitten!“ No sen hän tekee, hän meni ja useita muita mukana. Sitten paukahti pyssy kannella pääni päällä, toisen kerran; kuului paukaus paukauksen perästä, kaikkiaan yhdeksän. Johansen ja Hendriksen juoksivat alas hakemaan lisää patruneja; väittivät karhuun sattuneen, sillä se mörisi niin kauheasti. Vaan he olivat pimeässä nähneet vain jotain suurta harmajanvalkoista, joka liikuskeli koirain seassa. Nyt he lähtivät jälle sitä hakemaan. Neljä miestä meni sinne ja vähän matkan päässä he tapasivatkin kuolleen karhun, johon oli sattunut kaksi luotia. Se oli poikakarhu. Mutta emän täytyi olla läheisyydessä; koirat haukuivatkin vielä kovasti. Nyt kaikki arvelivatkin nähneensä kaksi karhua yhdessä ja arvelivat, että toiseenkin oli sattunut. Johansen ja Hendriksen kuulivatkin sen ääntelevän edempänä, kun he myöhemmin olivat jäällä hakemassa puukkoa, jonka olivat sinne unehuttaneet. Tapettu karhu tuotiin laivalle ja nyllettiin heti, ettei ehtinyt jäätyä pakkasessa.“

„Sunnuntaina, lokakuun 15 päivänä. Ihmeeksemme jää ei sanottavasti väljennytkään yöllä ankaran puristuksen jälkeen; ja mikä vielä pahempi, niin ei tänäänkään aamulla näy mitään väljentymisen merkkiä — nyt kun me vihdoinkin olemme täysin valmiit lähtemään liikkeelle. Heikkoa väljentymistä näkyi myöhemmin; minä käskin panna koneen lämmitä, ja sillä aikaa lähdin jälle katselemaan eilisillan jälkiä. Tapasin ammutun karhun jälet ja suuremman karhun, joka oli ehkä emä, vaan vielä lisäksi kolmannen karhun jälet, joka mahtoi olla pahoin havoitettu, kun se näkyi väliin vetää laahanneen takaruumistaan ja jättäneen leveät verijälet. Seurattuani

jälkiä hyvän matkaa ja huomattuani, ettei minulla ollut muita aseita karhujen varalle kuin paljaat nyrkkini, pidin viisaampana palata laivalle noutamaan pyssyä ja ottamaan jonku kumppanikseni tuomaan karhut laivalle. Olin vähin toivonut, että jää sillä aikaa on väljennyt, niin että heti voimme Framilla lähteä pohjoiseen päin, — vaan sitä hyvää ei ollut tapahtunut. Minä sen vuoksi sieppasin sukset ja lähdin taas jälle, osa koiria mukaan. Joitakuuta tovereitani tuli jälestä päin. Vähän matkaa kuletuamme tulimme karhun yöpaikalle. Eläinraukka, on sillä ollut kurja yö! Vierellä näin emän jälet. Säälitti ajatellessa emän siinä kuleksineen vaaliessaan sairasta lastaan, jota lie ammuttu selkään. Pian tapasimmekin vaivasen, joka ryömi pitkin jäätä paraansa mukaan. Kun sillä ei ollut muuta neuvoa pakoon päästäkseen, niin se syöksyi pieneen avantoon, jossa sukelteli. Rakennellessamme suopunkia, koirat ympäröivät avannon raivostuneina, ja oli vaikea niitä saada estetyksi syöksymästä avantoon karhun kimppuun. Vihdoin oli laitoksemme valmis ja kun nyt karhu nousi sukelluksista, niin se sai nuorasilmukan toiseen kypäläänsä ja luodin päähänsä. Sillä aikaa kuin toiset hinasivat sen laivalle, minä seurailin emäkarhun jälkiä hyvän matkaa, vaan en tavannut sitä. Sitte käännäydyin takaisin katsomaan, eikö olisi toivoa päästä Framilla liikkeelle. Huomasin, että jää ei ollutkaan väljentynyt, päinvastoin vähän puristunut laivan ympärillä, juuri siihen aikaan kuin laskujemme mukaan väljentymisen olisi pitänyt tapahtua. Jälkeenpuolisten Hansen ja minä lähdimme hakemaan emäkarhua. Se oli, niinkuin olin odottanutkin, tullut takaisin ja seurannut jonkun matkaa tyttärensä ruumissaaton jälkiä, vaan sitte se oli poikennut itäänpäin, ja kun tuli pimeä, niin eksyimme jäliltä muutamassa kohden,

jossa oli äskeistä puristusjäätä. — Ainoa vahinko tästä karhujen käynnistä oli kaksi koiraa „Narrifas“ ja „Ræven“, jotka ovat kadonneet; luultavasti ne ovat lähteneet pakoon karhujen ilmestyessä koira-joukkoon. Ne ovat voineet saada surmansa; vaan en ole nähnyt mitään merkkejä, jotka sitä osoittaisivat. Jää tänäkin iltana liikumatonta, ainoastaan vähän puristusta 7 aikaan.“

„Maanantaina, lokakuun 16 päivänä. Jää liikumatonta ja kiinteää. Leveysmittaus 12:tenä päivänä osoitti 78° 5' p. l. Aina vain eteläänpäin! Tämä on melkein masentavaa. — Kumpikin karkuri tuli takaisin tänä aamuna.“

„Tiistaina, lokakuun 17 päivänä. Alituista liikettä jäässä. Yöllä väljentyi vähän; vähän matkaa vasemmalla puolen oli suuri railo. Vähän puoliyön jälkeen kovaa puristusta, ja 11—12 välillä edeltäpuolisten rajua puristusta; sittemmin on vähän väljentynyt.“

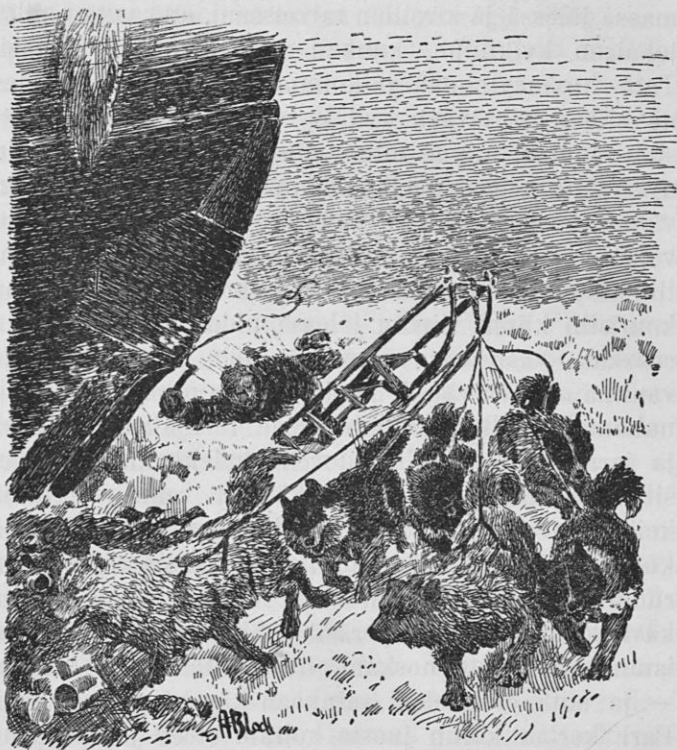
„Keskiviikkona, lokakuun 18 päivänä. Kun meteorologi Johansen tänä aamuna oli termometrejä merkitsemässä, niin hän huomasi, että koirat, jotka nyt ovat kytkettyinä kannella, haukkuivat jälle. Hän kumartui kurkistelemaan laidan yli, perässä ruorin luona, ja näki karhun selän silmänsä alla ihan laivan kylässä kiinni. Hän juoksi noutamaan pyssyn ja parilla laukauksella karhu kellahti kumoon. Jälistä sittemmin näimme, että se oli tarkastellut kaikki rikkakasat laivan ympärillä. — Vähän myöhemmin aamupäivällä olin jäällä. Hansen ja Johansen olivat tekemässä magnetillisiä havainnoita laivan eteläpuolella — oli kaunis päiväpaisteinen ilma. Minä olin juuri muutaman avannon luona kappaleen matkaa laivan keulan puolella, ja tein tutkimuksia jään muodostumisesta ja kasvamisesta, niin kuulin laukauksen laivalta. Minä käännyin ja näin vilahdukselta karhun,

joka juoksi puristusjääröykkiötä kohden. Hendriksen oli sen nähnyt kannelta; se oli ästua tepastellut suoraan laivaa kohti. Vaan kun se oli ainoastaan muutamien askelten päässä, niin näki se Hansenin ja Johansenin ja suuntasi kulkunsa niiden luo. Tällä välin Hendriksen oli noutanut pyssyn, vaan se petti useat kerrat, se kerrassaan kieltäytyi syttymästä. Hendriksenillä on onneton taipumus voitelemaan koneosat niin hyvin vaseliinilla, että vieterit ovat kuin saipuussa. Vihdoin pyssy syttyi. Luoti meni karhun lavan ja rinnan läpi; karhu kohosi takasilleen, huitoi ilmaa etukäpäällään, pyörähti takaisin ja juoksi pakoon, vaan kaatui 30 askeleen päässä; luoti oli sattunut sydämeen. Vasta pyssyn laukauksen kuultuaan Hansen näki karhun, syöksyi sen luo ja ampui revolverilla kaksi luotia päähän. Se oli suuri karhu, suurin tähän asti ammutuista.“

„Puolenpäivän aikaan olin tynnyrissä. Vaikka oli kirkas ilma, niin en nähnyt maata millään taholla. Avovesi kaukana pohjoisessa on nyt kerrassaan kadonnut; sitävastoin yön aikana on syntynyt suuri avanto aivan lähelle meitä; se ulottuu pohjoiseen ja eteläänpäin ja on nyt jäässä. Puristukset ovat nyt enimmäkseen tämän avannon laitamilla ja molempiin suuntiin, horisonttiin saakka, näkee jäämuurin; idässä päin jää on aivan tasaista. Me olimme olleet juuri pahimman puristusalueen keskellä.“

„Torstaina, lokakuun 19 päivänä. Jää väljentyy pitkin railoa vähän tänäkin yönä. Edeltäpuolisten olin ajelemassa kuudella koiralla. Saatua ne valjastetuksi samojedilaisreen eteen, istuttuani rekeen ja huudettuani: „Prrrrr!“ lähdettiin kiitämään jäälle. Ei kauan kestänyt ennenkuin olimme korkean puristusjään luona ja piti kääntyä takaisin. Heti kun se oli tehty, niin tulista vauhtia laivaa kohti, ja nyt

niitä ei sieltä saanut muualle. Ne juoksivat edestakaisin laivan kupeilla, toiselta puolen toiselle, rikkakasalta toiselle. Kun olimme porrasaukon kohdalla oikealla sivulla ja minä ruoskin niitä ja koitin saada

Ensi kertaa koirilla ajelemassa omin neuvoini.

A. Bloch.

menemään jälle, niin ne kiersivät aina laivan perän ympäri vasemmalle puolen, ja tulista vauhtia. Minä pidätin, kiroilin ja jarrusin, minkä minussa oli miestä; vaan siitä oli yhtä paljon apua. Minä pidin reestä kiinni ja pinnistin vastaan, vaan kelkka kiskoutui altani, ja minä venyin perässä sileillä hylenehka-

housuillani, mahallani, selälläni tai kylelläni. Kun sain vihdoin ne pysäytetyksi jonkun jään töyrään tai rikkakasan luo, niin lähtivät ne taas jälkiään myöten oikean sivun porrasaukolle, ja minä roikku-massa jälessä ja kiroillen raivoissani, että taitan niiltä jokaisen kylkiluun, kunhan pääsen niihin käsiksi. Tätä huvinäytelmää jatkoimme niin kauan, kunnes ne siihen nähtävästi kyllästyivät ja sitte ne lähtivät sitä suuntaa, minne minä vain halusin. Varsin hyvin nyt kulettiin tasaisten jäätelien yli, kunnes pysähdyttiin vähän levähtämään. Vaan heti kun minä kosketin vähän rekeä, niin koirat lähtivät hyppyyn ja nyt mentiin hurjaa vauhtia samaa tietä kuin oli tultukin. Minä kouristin kiinni, riipuin jälessä, pidin melua ja käytin ruoskaa; vaan kuta enemmän löin, sitä tulisempaa vauhtia ne menivät. Vihdoin sain ne pysäytetyksi painaltamalla jalkani lumihankeen reenjalasten välissä ja jarrutessani sivulta suurella hylekoukulla. Vaan sitte arvaamatta koirat nykäsivät rekeä, — minä keikahdin ja peräpuoli oli siellä missä ennen jalat, ja kun kiidettiin tulista vauhtia, niin tämä täyteläinen ruumiinosa kynti syvän vaon lumeen. Sillä tavalla kävi kerta toisensa perästä. Sitten minä menetin istuinlaudan, sitte ruoskani, sitte vanttuuni, sitte lakkini — ja siitä ei mieleni suinkaan käynyt paremmaksi. Pari kertaa koitin juosta koirain eteen ja saada ne kääntymään; vaan ne jakaantuivat vaan molemmille puolin ja paransivat vauhtiaan, vetohihnat kiertyivät jalkoihini ja minä lensin silmälleni rekeen, ja niin taas mentiin entistä hurjempaa vauhtia. Sellainen siis oli ensimmäinen omin päin tehty ajoretkeni koirilla, ja minä en tahdo väittää, että olin ylpeä siitä. Olin itsekseni hyvilläni, ettei ketään katselijaa ollut.“

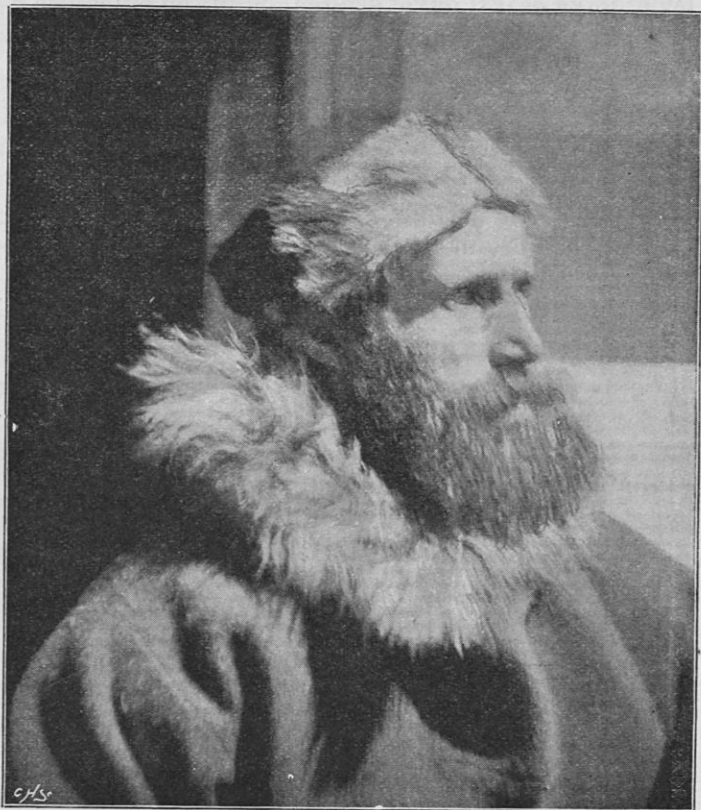
„Jälkeenpuolisten tutkin vastamuodostuneesta ruskean punasesta jäästä sulatettua vettä, jota jäätä

on runsaasti avannoissa. Mikroskopi osoitti, että tämän värin synnytti joukko pieniä orgarismeja, enimmäkseen kasveja, ja erittäinkin diatomaceta ja muita leviä, jotka osaksi olivat sangen omituisen muotoisia.“

„Lauantaina, lokakuun 21 päivänä. Minä olen pysytellyt sisällä reumatismin tähden, joka minulla on ollut muutamia päiviä oikealla kupeella; tohtori hieroo ja se tuottaa minulle äärettömiä tuskia. Olenko minä tosiaan käynyt niin vanhaksi ja jo niin rappeutunut, vai onko tämä koko juttu nyt vain paljasta luuloa? Nilkuttamalla pääsen nyt töintuskin paikasta toiseen; vaan jos tulisi tosi eteen, niin etköhän voisi nousta ja lähteä kilpaan kenen kanssa hyvänsä.“

„Minä annoin luojata; oli 135 metriä. Siis taas syvempi. Luojiköysi osoitti, että ajausimme lounaaseen. Minä en ymmärrä tätä yhtenäistä ajautumista etelään päin. Näinä viime päivinä ei ole isosti tuullutkaan, tänään tosin vähän pohjoisesta, vaan se ei ole kovaa ollut. Mitähän tämä mahtaa olla? Kaikkien tietojen, kaikkien perustelujeni avulla, kaikella yhteenlaskulla, että $2 + 2 = 4$, en voi löytää mitään eteläänpäin mehevää virtaa; tässä täytyy olla pohjoiseen päin menevä virta. Jos virta menisi etelään päin tässä, niin miten voitiin selittää suuren avonaisen meren olemassaolo, jonka poikki olimme tulleet pohjoiseen päin ja miten selittää poukama, jonka perukkaan kaukana pohjoisessa pysähdyimme? Kaiken tämän voi vaikuttaa ainoastaan pohjoiseen päin menevä virta, sellainen, jonka olin edellyttänyt. Ainoa, mikä minua arveluttaa, on tuo länteenpäin kulkeva virta, jota vasten meidän oli kulettava koko matka Siperian rannikolla. Emmehän vain joudu piiriä tanssiimaan, ensiksi etelään pitkin Uussiperian saaria, sitten länteen pitkin Siperian rannikkoa ja sitten pohjoiseen päin Kap Tsjeljuskinia kohti, samaa tietä, kun olimme

tulleetkin. Se vain vielä puuttuisi — kaikessa tapauksessa siitä kuontuisi omituinen koetus kaikille laskuille.“

Theodor C. Jacobsen.

Valokuva, otettu 11 p:nä tammikuuta 1893.

„Mutta johonkin meidän pitää päästä; tänne emme jää ijankaikkisesta ijankaikkiseen. Mentäköönpä sitte mihin suuntaan hyvänsä, kunhan vain meno olisi vähän joutuisampaa. Grönlannissakin aluksi ajausimme etelään päin; vaan lopuksi tuli hyvä.“

„Sunnuntaina, lokakuun 22 päivänä. Hendriksen luojasi tänä aamuna, oli 129 metriä. „Jos jonnekin ajaumme“, hän sanoi, „niin ajaumme itään päin; vaan muuten ollaan jotensakin yhdessä kohti.“ Tänään ei tuule lainkaan. Pysyn pesässäni.“

„Maanantaina, lokakuun 23 päivänä. Yhä pesässäni. Tänään 10 metriä matalampi kuin eilen. Luojausköysi osoittaa lounaaseen, niin että me siis ajaudumme koilliseen. Hansen laskee observasionin 19:nneksi päivästä ja se osoitti, että olimme tulleet 10 minuttia pohjoisemmaksi ja olemme 78° 15' p. l. Kun tuuli on tyyntynyt, niin pohjoiseenpäin menevä virta vihdoinkin pääsee vaikuttamaan. Muuten jää näyttää olevan yhdessä kohden; lähelle meitä on avautunut muutamia avantoja, toinen pitkin laivan sivua ja toinen aivan lähelle vanhaa avantoa. Jälkeenpuolisten vähän puristuksen oireita.“

„Tiistaina, lokakuun 24 päivänä. Yöllä 4—5 välillä oli kova puristus; Fram kohosi jonkun verran. Näyttää siltä kuin jää alkaisi taas liikkua, kun meillä on juoksuvesi täydenkuun aikana. Aamulla oli jää väljentynyt, niin että Fram oli irrallaan avannossaan. Päivemmällä jää alkoi taas ahtautua ja 11 aikana oli kovaa puristusta; sitten taas väljentyi. Vaan jälkeenpuolisten puristus uusiutui, ja 4 ja puoli 5 aikaan oli puristus rajua; Fram täräsi ja kohosi; vaan me olemme levollisia. Hendriksen arveli puristuksen tulleen koillisesta; sillä hän sieltä päin kuuli jyrynän lähestyvän. — Johansen laskee minun edestäni silkki-verkon 20 metrin vedelle. Töintuskin saatiin se pelastetuksi, vaan saalis oli runsas. Pysyttelen edelleen sisällä.“

„Keskiviikkona, lokakuun 25 päivänä. Yöllä oli hyvin raju puristus. Minä heräsin ja tunsin Framin kohoavan, tutisevan ja heittelehtävän, ja laivan sivuja

vasten murtuvat jäät pitivät rusketta. Kuunneltuani hetkisen aikaa tätä, nukahdin uudelleen mielessä turvallisuuden tunne siitä, että olimme Framissa; olisi, hitto vie, varsin ilkeä syöksyä ulos ja olla aina varuillaan, kun oli vähänkin puristusta, tahi kiittää tarakka niskassa niinkuin Tegetthoffin miehet.“

„Pimenee nopeasti. Aurinko on alempana joka kerta, kun sen saamme nähdä; pian se katoaa kokonaan, jollei jo ole kadonnutkin. Sitten tulee pitkä, pimeä talvi, ja ilolla ajattelee kevättä; — vaan se ei merkitse mitään, kunhan vaan kunnollisesti päästään pohjoiseen päin. Meillä on lounaistuuli ja nyt on tuulimyllyä vihdoin koitettu, se on ollut valmiina jo monta päivää. Se käy erinomaisen hyvästi; meillä on ollut komea sähkövalo tänään, vaikka tuuli ei ole ollut erittäin kova (5,8 m. sekunnissa). Kelpo keksintö tuo sähkölamppu. Mikä vaikutus onkaan valolla ihmisen mielialaan! Kaikissa miehissä huomasi puolisten aikana virkeyttä — aivan kun viinilasien saatua. Ja miten juhlalliselta salonki näytti. Kaikki on niin sunnuntaista. Juotiin innolla Oscar Dicksonin malja, joka meidän kaikkein mielestä oli miesten mies.“

„Tänä iltana ihmeellinen kuutamo, kirkas kuin päivä; sitten revontulet keltaisina ja ihmeellisen näköisinä kuun hohteessa; suuri kehä kuun ympärillä, — ja alla jää valkoisena ja kirkkaana, siellä täällä lähellä meitä jäätöyräitä. Ja keskellä tätä hiljaista, hopeahohteista jäämaailmaa tuulimylly, jonka mustat siivet pyörivät tummansinistä, revontulien koristamaa taivasta vasten; — omituinen vastakohta: sivistys pilkistäikse yhtäkkiä esiin jähmettyneestä henkimaailmasta. — Huomenna on Framin syntymäpäivä. Mikä pitkä sarja muistoja siitä päivästä, vuosi sitten, kun Fram lähti teloiltaan!“

„Torstaina, lokakuun 26 päivänä. Luojaus edeltäpuolisten osoitti 100 metrin syvyyttä. Pohjoista kohti mennään hyvää vauhtia, suoraan pohjoiseen — Hendriksen sanoo. Nyt siis näyttää käyvän paremmin. Päivän merkityksen johdosta suuri juhla, joka alkoi kilpa-ampumisella. Sitten ylellinen päivällinen neljällä ruokalajilla, jotka panivat vatsan kovalle koetukselle. Framin malja juotiin myrskyisellä ilolla. Kaikkien sydämenajatus oli sillä tulkittu, kun sanottiin, että Fram on erinomainen laiva meidän tarpeeseemme, jotta parempaa emme voi ajatella (yleinen riemastus), ja että me sen vuoksi toivomme sille pitkää ikää, ja itsellemme sen mukana (hyvä, hyvä). Illallisen jälkeen juotiin mansikkasitronamalja, ja sitten jaettiin palkinnot hyvin juhlallisesti ja yleiseksi ratoksi — jokainen retkikuntalainen sai passinsa sattuvilla kirjoituksilla, jotka enimmäkseen oli sepustanut laivan lääkäri. Palkintoja jaettiin kaikille miehille, ensimmäisenä palkintona oli Framin puuristi kaulassa kannettavaksi palmikkonauhassa; viimeisenä palkintona oli kuvastin, voittajan siitä katsellakseen kadonnutta suuruuttaan. Sinä iltana oli tupakanpolto luvallista salongissa ja tupakansavun ja totin lisäksi pistettiin whistiksi, jolla päätettiin kuuluisa päivä.“

„Kun minä nyt tässä istun yksinäni, niin ajatukset palautuvat itsestään siihen aikaan, joka nyt on kulunut siitä, kun me seisoinme sillalla ja hän * iski samppanjapullon laivan kylkeen ja sanoi: „Fram** on nimesi“, ja sitten raskas jykevä laivanrunko lähti hitaasti liikkeelle. Minä puristin hänen kättään, kyyneleet tuppasivat silmiin ja itku kohosi kurkkuun, niin että en sanaa saanut suustani. Jykevä laivan-

* Rouva Nansen.

** „Perille“.

runko syöksähti välkkyvään veteen tuolla ulohtaalla, ja auer väikkyi kaiken yli — tuota hetkeä, jolloin seisoiimme yhdessä katselemassa merelle, en unohuta ikinäni. Ja nyt — mitä kaikkia on tapahtunut näinä neljänä viime kuukautena! Eroitetut; meri ja maa ja jää ja vuosia on välillämme, — ja se on silloisen tapauksen jatkoa. Kuinka kauan sitä on kestävä? Minä olen taipuisa uskomaan, etten vähälle aikaa näe kotiani. Kun alan ajatella sitä, niin minusta tuntuu, että siihen kuluu aikaa, hyvin pitkä aika, vaan en kuitenkaan tahdo sitä uskoa.“

„Tänään heitimme juhlalliset jäähyväiset aurinkollekin. Puolenpäivän aikaan näkyi sen puolisko jäänreunan yli etelässä, himmeä, punottava, lätyskäinen kappale ilman lämpöä. Niin lähdemme siis talvenyölle; — mitä se on tuova mukanaan, missä olemme, kun aurinko taas palautuu? Päiväpaisteen korvaukseksi on meillä ihmeen ihana kuutamo, yötä päivää kuu kiertää taivaalla. — Nyt on, kumma kyllä, vähän puristusta, vaan mitättömän vähän ja yhden ainoan kerran. Sitävastoin jää usein väljenee paljon, niin että on suuria avantoja monella taholla; tänäänkin oli suuri uoma eteläpuolella meitä.“

„Perjantaina, lokakuun 27 päivänä. Luojaus aamulla osoitti 97 metrin syvyyttä. Eilen tehdyn leveysmittauksen mukaan olimme noin 3' pohjoisempänä ja vähän lännempänä kuin 19 päivänä. On hittoa tällainen vetelehtäminen ja pyöriskeleminen. Olemme tainneet tulla johonkin pyörteeseen, jossa jää kiertää pääsemättä pois. Tällä tavoin aika kuluu, niin ettemme saa toimeen mitään, ja Jumala tiesi milloin tälle loppu tulee. Kunpa vain tulisi kelpo etelätuuli, joka työntäisi meitä pohjoiseen ja kiskaiseisi meidät erilleen tästä sotkusta! — Miehet ottivat tänään ruorin uudelleen pois. Kun jälkeenpuolisten

olivat paraallaan siinä puuhassa, niin tuli yhtäkkiä valoisa kuin kirkkaalla päivällä. Sinertävän vaaleaa valoa. Johansen juoksi salonkiin ja kertoi Hansenille

Jalmar Johansen.

Valokuva otettu tammikuun 10 p:nä 1893.

ja minulle, että nyt juuri kummallinen tulipallo oli kulkenut yli taivaan länteen päin; nyt vielä näkyi sen jättämä valokaari. Kannelta me näimmekin mutkikkaan valojuovan „Friangelissa“ ja „Denebissä“.

Meteori oli kadonnut noin „Epsilon cygnin“ seutuvilla; vaan valo väikkyi vielä kauan aikaa jälestäpäin ilmassa ja oli kuin hehkuvaa tomua. Kaikki olivat seisoneet selin, niin että eivät olleet nähneet itse tulipalloa, eivätkä voineet sanoa, oliko se mennyt pirstaleiksi. Tämä oli toinen harvinaisen loistava meteori, jonka täällä näimme. — Jäällä on kummallinen taipumus väljentymään, vaikka ei ole puristuksia, ja parasta aikaa on laiva avovedessä.“

„Lauvantaina, lokakuun 28 päivänä. Ei mitään merkillistä. Kuutamoa yötä ja päivää. Auringon ruskotusta etelässä.“

„Sunnuntaina, lokakuun 29 päivänä. Tänä aamuna Hendriksen ampui valkean ketun, joka oli ihan laivan vieressä. Jo pitkät ajat olimme nähneet ketun jälkiä aamusilla ulos tullessamme, ja eräänä sunnuntaina Mogstad näki itse ketun. Se arvatenkin on pysytellyt läheisyydessä ja syönyt jätteitä ammutuista karhuista. Jonkun aikaa sen jälkeen, kun ensimmäinen kettu oli ammuttu, näyttäytyi toinenkin, joka tuli haistelemaan kuolleen toverinsa raatoa; vaan pian se poistui ja katosi. On ihmeellistä, miten on niin paljon kettuja täällä ajojäällä ja niin kaukana maasta. Vaan itse asiassa tämä ei ole niinkään ihmeellistä, kun ajattelen, miten paljon näin ketun jälkiä jäällä Jean Mayenin ja Huippuvuorten välillä.“

„Maanantaina, lokakuun 30 päivänä. Tänään on lämpöäärä laskeutunut — 27. Tänään nostin pohja-
haavin, jonka laskin eilen. Siitä lähti kaksi pytsyl-
listä mutaa pohjasta. Koko päivä on mennyt huuh-
toessani salongissa suuressa pesusammiossa mutaa
saadakseni erilleen siinä olevat monet eläimet. Enim-
mäkseen oli meritähtiä, käärmetähtiä, medusatähtiä
(*astrophyton*), merimakkaroita, korallieläimiä (*alcyo-*

naries), matoja, sieniä ja äyriäisiä. Kaikki tietysti pantiin huolellisesti väkiviinaan.“

„Tiistaina, lokakuun 31 päivänä. Tänään 90 metrin vesi, ja virta, joka kulettaa meitä kiivaasti lounaaseen päin. Hyvä myllytuuli nyt, sähkölamput ovat palaneet koko päivän. Kaarilamppu salongissa saa meidät unohuttamaan auringon olemattomuuden. Miten suloinen on valo, ja elämä on mieluista kaikesta ikävästä huolimatta! On Sverdrupin syntymäpäivä. Sen johdosta edeltäpuolisten revolverilla ampumista. Ja luonnollisesti komea päivällinen viidellä ruokalajilla: lintulientä, keitettyjä makrillia, poronlihaa kukka-kaalin ja potatien kanssa, makaronia, päärynäkompottia maidon kanssa; lisäksi Ringnes'in olutta.“

„Torstaina, marraskuun 2 päivänä. Lämpöäärä pysyttelee noin — 30°; vaan ei tunnu erittäin kylmältä, kun on tyyni. Nyt näemme päivälläkin revontulia. Noin 3 aikaan jälkeenpuolisten näin varsin omituisenmuotoiset revontulet. Taivaan rannalla lounaassa oli auringon hehku. Sen edessä oli hienoja pilvenhattaroita yhteen kokoontuneina, aivan kuin tomupilveä, joka nousee kaukana kulkevan ratsujoukon jälessä. Siitä nousi mustaa harsoa säikeinä taivaalle, aivan kuin lähtien auringosta, tahi paremmin, aivan kuin aurinko olisi imenyt itseensä tomuharsoa säikeinä koko taivaalta. Ainoastaan lounaassa nämät säikeet olivat tummia; vähän ylempanä ja edempänä auringon ruskotuksesta ne olivat valkoisia ja loistavia, niinkuin hienoa kimaltelevaa hopeaharsoa. Ne ulottuivat yli taivaanlaen, suoraan yli päämme ja kohti pohjoista taivasta. Ne näyttivät revontulilta; tahi olivatko ehkä hienoja pilviä, jotka väikkyivät auringon valossa korkealla? Minä katselin kauan niitä. Ne olivat tavattoman liikkumattomia; — vaan ne olivat revontulia, jotka lounaassa huoma-

matta sulivat tummiin pilvisäikäleihin ja päättyivät auringon heijastuksen edessä olevaan pölypilveen. Hansen myöskin näki ilmiön myöhemmin, kun tuli pimeä. Ei ollut enään mitään epäilystä; revontulet yltivät — sanoi hän — auringosta yli koko taivaanlaen, „niinkuin säikeet appelsinin kuoressa“.

„Sunnuntaina, marraskuun 5 päivänä. Täksi päiväksi oli ilmoitettu suuri kilpajuoksu jäällä. Rata oli mitattu, merkitty ja lipuilla koristettu. Kokki oli valmistanut palkintokakkuja, joissa oli numero suurutensa mukaan. Odotetaan jännityksellä. Mutta kun kilpailu on alettava, niin kaikilla miehillä ankara harjoituksesta jalat ovat niin kankeat, etteivät he päässeet liikkeelle. Palkinnot jaettiin „sokkosilla“: yhdeltä mieheltä peitettiin silmät ja hänen oli määrättävä kuka saa sen kakun, jota viitattiin. Tämän menettelyn hyväksyivät kaikki yksimielisesti; meistä kaikista oli paljoa mukavampi saada palkintomme tällä tavoin kuin juoksemalla kokonaisen kilometrin“.

„Niin on taas sunnuntai. Miten päivät kuluvat vitkalleen. Minä teen työtä; luen; mietiskelen; haaveilen. Käyn tuon tuostakin urkujen ääressä. Menen kävelemään jäälle pimeässä —: Matalalla taivaanrannalla lounaassa näkyy ruskotusta, niin tummanhehkuvaa ja uhkuvaa, kuin olisi se ollut kaiken elämän kytevää kaipausta, matalalla ja kaukana kuin lapsuuden haavemaa; ylempänä muuttuu se punaisen kellertäväksi, sitte kuulakaksi vihreänsiniseksi ja yhä ylempänä tähdillä kirjailluksi sineksi, ja katoaa — aivan kuin olisi ollut elämän syvä arvoitus — äärettömään avaruuteen, jota mikään sarastus ei koskaan ole läpi tunkeva. Ylhäällä pohjoisessa heikkojen revontulten väräjäviä kaaria, jotka vielä epävarmasti väräjävät kuin heräävä kaipuu, sitten, aivan kuin taikasauvan kosketuksella, syöstäkseen tummansiniselle

taivaalle loistavina sädekimppuina — aina levottomia, aina vaihtuvia ovat nuo revontulet, niinkuin ihmisielu. Minä voin istua ja katsella katselemasta päästyänikin, silmät imeytyvät haavehehkuun lännessä, kuun ohut hopeasirppi painaltaa kärkensä vereen. Sielu liitelee läpi värikylvyn yhä edemmäksi, päivän maille, joka on kaukana, kauas, sinne saakka, missä taas tapaudumme — —: täysin purjein ja täydellä höyryllä Fram laskee vuonoon tehtävänsä suoritettuaan, maa hymyilee päiväpaisteessa molemmin puolin; ja sitte tuhansien tuntien ja päivain kärsimykset sulaavat silmänräpäyksen äärettömässä riemussa! — Uh, jäätävä tuulenpuuska . . . hypähdän pystöön ja lähden kävelemään. Niin, haaveilen vain! Ja niin kaukana päämaalistani — satoja penikulmia on välillämme, jäätä, maata ja jäätä. Ja täällä me pyöriskelemme emmekä mihinkään pääse. Odottaa vain, aina vain odottaa! Ja mitä?

Mä karjamailla uneksin,
Niin päiväyt kuuma oli,
Ja autiosaassa heräsin,
Ja synkkä taivas oli.

Vielä silmäys kodin tähteen, joka silloin vilkkui Kap Tsjeljuskinin päällä, ja menen laivaan, jossa tuulimyly pyörii kylmässä tuudessa, ja sähkövalo säteilee pimeän läpi jäiseen yksinäiseen napaseudun yöhön.“

„Keskiviikkona, marraskuun 8 päivänä. Myrsky on laantunut kokonaan (kahtena edellisenä päivänä oli myrsky); ei myllytuultakaan edes. Me koitimme antaa koirain olla yötä ulkona sen sijaan kuin viime aikoina olimme tuoneet ne laivaan illalla. Seurauksena oli, että toiset purivat taas yön aikana yhden koiran kuoliaaksi. Tällä kertaa meni Ulabrand,

vanha, ruskea, hampaaton rahjus. Ennemmin Job ja Moses päättivät tällä tavalla päivänsä. Eilen illalla toimitettu leveysmittaus osoitti meidän olevan 77° 43' p. l. ja 138° 8' i. p. Näin kaukana etelässä emme ole vielä olleet. Eikä mitään voi tehdä; joutavaa on. Vähän lohdutusta siitä, että olemme kauempana idässä kuin koskaan ennen. Meillä on taas uusikuu ja voimme siis odottaa puristusta; jää onkin alkanut liikkua; jo lauantaina alkoi se väljentyä, ja joka päivä on auvennut enemmän ja enemmän. Avannot ovat olleet suuria, ja liikunto on aina tuntuvampaa. Eilen olikin jo vähän puristusta, tänä aamuna 5 aikana huomattiin sitä myöskin. Tänään on jää auvennut laivan sivulla, niin että laiva on melkein irrallaan.“

„— — Minä istun hiljaisessa talvenyössä ajelehtivalla jäätelillä ja näen vain tähdet ylläni. Kaukana kutoutuvat elämän langat kirjavaan kankaaseen, joka katkeamattomana ulottuu elämän leppoisasta aamuruskosta jään ijäisen kuolonhiljaisuuden äärelle. Ajatus ajaa ajatusta, kokonaisuus pirstoutuu pieniksi palasiksi.⁴ Vaan yli kaiken kohottautuu eräs olento... „Minkä vuoksi lähdit?“ ... Voinko muuten tehdä? Voiko joki pysäyttää kulkunsa ja mennä mäkeä vasten?“

„Suunnitelmani luhistunut. Teoriani, linnani, jossa minä olen levennellyt itsevarmuudella ja jonka olin kohottanut yli kaikkien tyhmien väitteitten, — ensimmäisellä tuulenpuuskalla luhistuu kuin korttihuone. Rakentele mitä nerokkaimpia teorioita ja sinä saat olla varma, että todellisuus halveksuu niitä kaikkia. Uskoinko silloin varmasti? Uskoin, joskus; useimmiten. Vaan se oli itseni pettämistä, huumausta. Kaiken perustelemisen takana oli sisäinen epäily väjymässä. Kuta enemmän aikaa puollustin, sitä

lähemmäksi epäilykseni tuli. Ja kuitenkin — — Ei, ei! Tästä Siperian ajovirrasta ei pääse sivu. — Vaan jos me nyt kuitenkin olemme harhatiellä, niin mitä sitten? Ihmistoivo on pettänyt, siinä kaikki. Jos ajamme karille, niin mitä se merkitseepi ijan-kaikkisuuden äärettömässä kiertokulussa?“

„Torstaina, marraskuun 9 päivänä. Tänään tein joukon lämpökokeita ja otin vesinäytteitä merestä joka kymmenen metrin päästä pohjaan asti. Syvyys oli 53 metriä. Hämmästyttävän tasainen lämpö kaikissa kerroksissa, noin — 1,5 astetta. Tätä samaa olen huomannut ennenkin täällä etelässä. Tässä on siis ainoastaan napaseutuvettä. — Hiukan puristusta; puristusoireita aamulla, samate 8 aikana illalla, ja yhä pari jyräystä illempana, kun olimme kortilla.“

„Perjantaina, marraskuun 10 päivänä. Tutkin eilen otettuja vesinäytteitä ja tein kokeita Tornöen sähkökoneella, jolloin täytyy vallita täysi hiljaisuus laivalla. Miesten kauhu. He hiipivät varpaillaan ja keskustelu käy mitä hiljaisimmalla kuiskeella. Mutta helposti unohutetaan — joku alkaa möykätä kannella, toinen rupeaa viilaamaan konehuoneessa; vaan samassa päällikön virallinen ääni kuuluu, että heidän pitää olla hiljaa. Nämät tutkimukset nimittäin toimitetaan telefonin avulla, jossa kuuluu hyvin heikko ääni, mikä hitaasti kuoleutuu, ja tutkijan tulee tarkkaan ratkaista millä silmänräpäyksellä ääni loppui. — Vesi oli ihmeteltävän vähän suolapitoista aina pohjaan asti; meri täällä lienee sekoitettua Siperian jokivedellä. — Tänä aamuna ja päivemmällä oli muutamia puristuksia, ja me kuulimme jyrinää monelta suunnalta. Jälkeenpuolisten jää oli aivan väljällä, suuri avanto laivan kupeella vasemmalla puolen. Puoli kahdeksan aikaan alkoi melko voimakkaasti puristua, niin että jää laivan sivussa paukkui

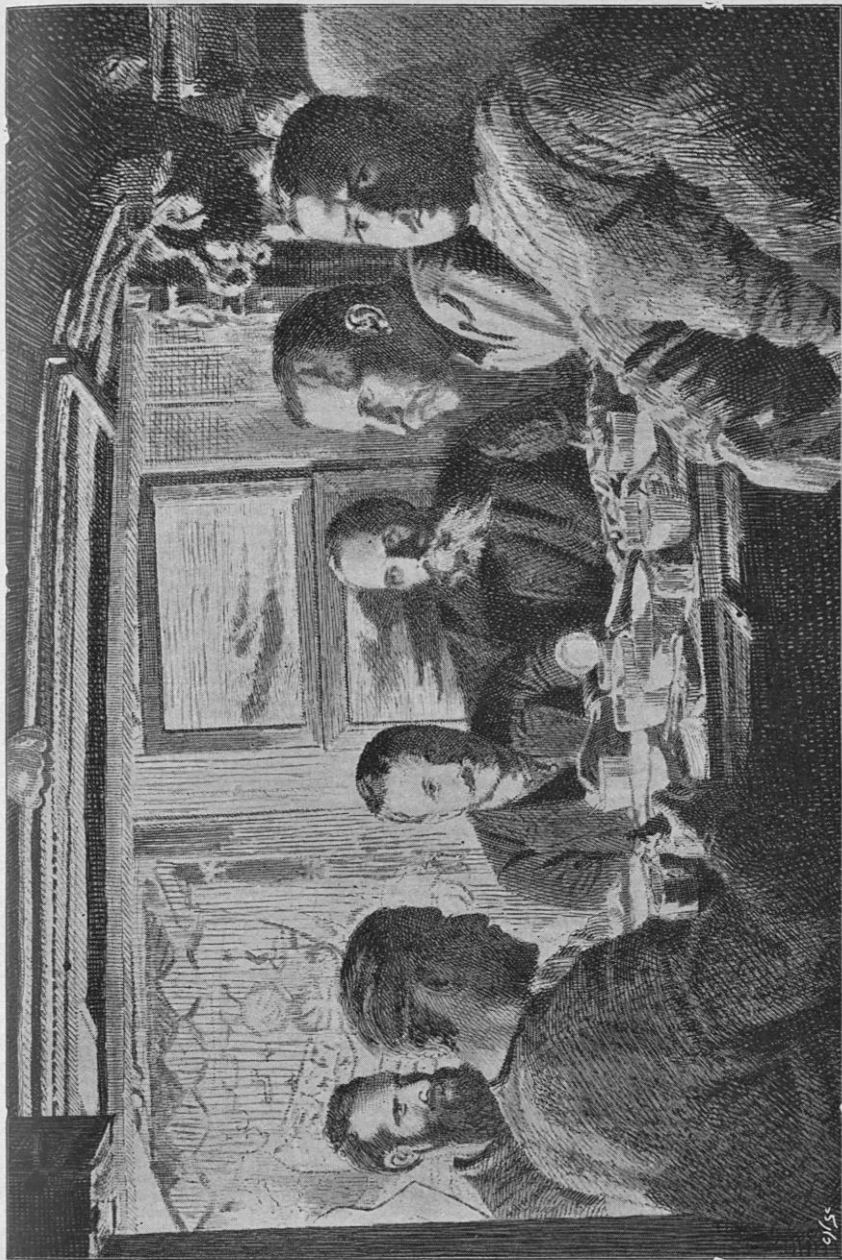
ja ruskui. Puoliyön aikaan kuului jyrinää etelästä päin.“

„Lauvantaina, marraskuun 12 päivänä. Päivän kuluessa on ollut joitakuita puristuksia. Vasta muodostunut jää on noin 39 cm. eli noin 15 tuuman paksuista. Pinnalta se on kovaa, vaan alapuolelta pehmeämpää ja huokoista. Se oli syntynyt perjantain, lokakuun 27 päivän ja lauantain, 28 päivän välisenä yönä suureen avantoon. Se on siis 15 vuorokaudessa jäätynyt 15 tuumaa. Ensi yönä jäätynyt se 3 tuumaa, ja kolmena ensimmäisenä yönä yhteensä 5 tuumaa. Viimeiseen 10 tuumaan se tarvitsi siis 12 vuorokautta. Ja tämä osoittaa, että jäätyminen käy helpommin niin kauan kuin jääkuori on ohut, jotavastoin se hidastuu sikäli kuin jää vahvistuu, kunnes, jään saavutettua määrätyn vahvuuden, jäätyminen lakkaa.“

„Puristusta on, kumma kyllä, ollut koko päivän; ei minkäänlaista väljentymistä, eikä merkiksikään tavallista säännöllisyyttä.“

„Sunnuntaina, marraskuun 19 päivänä. Elämämme on kulkenut tasaista, yksitoikkoista latuaan yhdennentoista päivän jälkeen. Tuuli on koko viikon ollut pysyvästi etelässä; vaan tänään on heikko NNV. Puristuksia on ollut useat kerrat ja jyrinää on kuultu kaakosta. Muuten jää on ollut tavattoman levollisena, ja on ahtautuneena laivan ympärillä. Meillä on nyt 10—20 jalan vahvuinen jääsohjojerros laivan alla viimeisen kovan puristuksen jälkeen.* — Tänään Hansen on laskenut toisenpäiväisen leveysmittauksen, ja ilmoittaa iloksemme ja hämmästyksellemme, että olemme ajautuneet 44' pohjoiseen päin ja vähän itään päin sitte kahdeksannen päivän. Me olemme nyt 78° 27' p. l., 139° 23' i. p. Olemme idempänä kuin koskaan

* Myöhemmin kaivettaissa päästiin 30 jalan (9,4 m.) syvälle, eikä vielä kukaan tavattu jään alareunaa.

Jakobsen.

Johansen.

Blessing.

Sverdrup.

Nansen.

Scott-Hansen.

Yläpää illallispyöytää.

Piirt. Johan Nordhagen, valokuvan mukaan, otettu helmik. 15 p. 1895.

ennen. Hei vaan, hurraa, antaa mennä vain sitä suuntaa!“

„Fram on lämmin talo; oikein hupanen asunto. Olipa pakkasta 30 tai 6 astetta, niin uunia ei lämmitetä. Ja tuuletuslaitos on ensimmäisen luokan; varsinkin sitten, kun me nostamme ylös ilmapurjeen, niin tulee talvi koppinaan sisään ilmanvaihtoreijästä. Mutta me istumme täällä tyyneesti ja mukavasti, lamppu vain palamassa. Minä arvelen toimittaa ulos koko uunin; se on vain tiellä täällä. Mitä tulee suoja-keinoihin talvipakkasta vastaan, niin ovat laskuni siinä suhteessa täydellisesti toteutuneet. Kosteus ei myöskään meitä isosti vaivaa. Tosin on vähän kosteutta muutamien paikoin katon alla, enimmäin perässä, neljän miehen hyteissä; vaan se ei ole mitään verraten siihen, mitä on muissa laivoissa, ja jos me vähän lämmitämme uunia, niin katoaa se heti kokonaan; sillä kun minä poltan lamppua vähänkään aikaa hytissäni, niin kosteus heti haihtuu.* — Aika poikia kestämään kylmää. — Bentsen käy 30 asteen pakkasessa ylisillään kannella merkitsemässä termometrejä.“

„Maanantaina, marraskuun 27 päivänä. Tuuli on yleensä ollut etelässä ja vähän idän puolella. Pakkanen pysyttelee tasaisesti — 25 ja — 30 asteen välillä; laivaruumassa on lämpö laskeutunut — 11 asteeseen.

Useat kerrat luulen huomanneeni, että revontulet muodostavat säikeensä tuulen suunnan mukaan, tuulensilmästä horisontissa; niinpä torstaiamuna — oli heikko koillinen — ennustin tämän merkin mukaan, että tuuli pyörähtää kaakkoon, ja niin kävikin.

* Kun me myöhemmin, varsinkin seuraavana talvena, lämmitimme uunia, niin ei ollut vähääkään kosteutta missään, ei salongissa eikä hyteissä; pikemmin näytti liian kuivalle; laudotus seinissä ja katossa vähän ravistui.

Muuten on ollut paljon vähemmän revotulia nyt viime aikoina, kun ajautumisemme alussa. Joka vuorokausi niitä kuitenkin näkee, vaikka ovatkin heikkoja. Tänä iltana taas on voimakkaat revontulet. Viime aikoina on usein ollut kuun ympärillä kehä pienine lisäkuineen ja akselineen. Ne myöskin voivat olla kummallisen näköisiä ilmiöitä. Jos kuu on niin alaalla, että kehä yltää taivaanrantaan, niin muodostuu aina voimakkaasti loistavia kuunsappia siihen, missä kehä ja horisontti leikkaavat toisiaan. Tällainen valosappi muodostuu myöskin suoraan kuun alle, kohtisuoran valoakselin ja horisontin leikkauspisteeseen. Näissä loistavissa sapeissa usein eroittaa heikot sateenkaaren värit; voimakkain oli keltanen, lähinnä taivaanrantaan, sen päällä punanen ja ylinnä sininen. Samat värit eroitti lisäkuissakin. Väliin on kaksi suurta kehää sisäkkää ja silloin voi syntyä neljä lisäkuuta. Muutamin ajoin olen nähnyt myöskin osan uutta kehää olevan tavallisen kehän päällä ja sivuavan sitä suoraan kuun päällä. Kuten tunnettu, arvellaan näitten, niin hyvin auringon kuin kuun kehien syntyvän valosäteitten taitumisesta jäähiukkasissa, jotka väikkyvät ilmakehässä.“

„Puristusta odotimme täydenkuun ja juoksuveden aikana marraskuun 23 päivänä; vaan silloin ja useita päiviä myöhemminkin oli jää aivan levossa. Lauvantaina jälkeempuolisten (25 päivä) kuului kaukaista jyrinää etelästä päin, ja sen jälkeen olemme sitä kuulleet samalta suunnalta joka päivä. Tänä aamuna se kuului kovasti ja lähestyi lähestymistään etelästä. Kello 9 se oli melko lähellä, ja illalla kuulemme samaa puristusta lähellä. Vaan näyttää siltä, että me olemme kulkeutuneet niitten rajojen ulkopuolelle, joissa kovin puristus on; ennen olimme juuri keskellä. Jää ympärillämme on ihan levossa. Luultavasti vii-

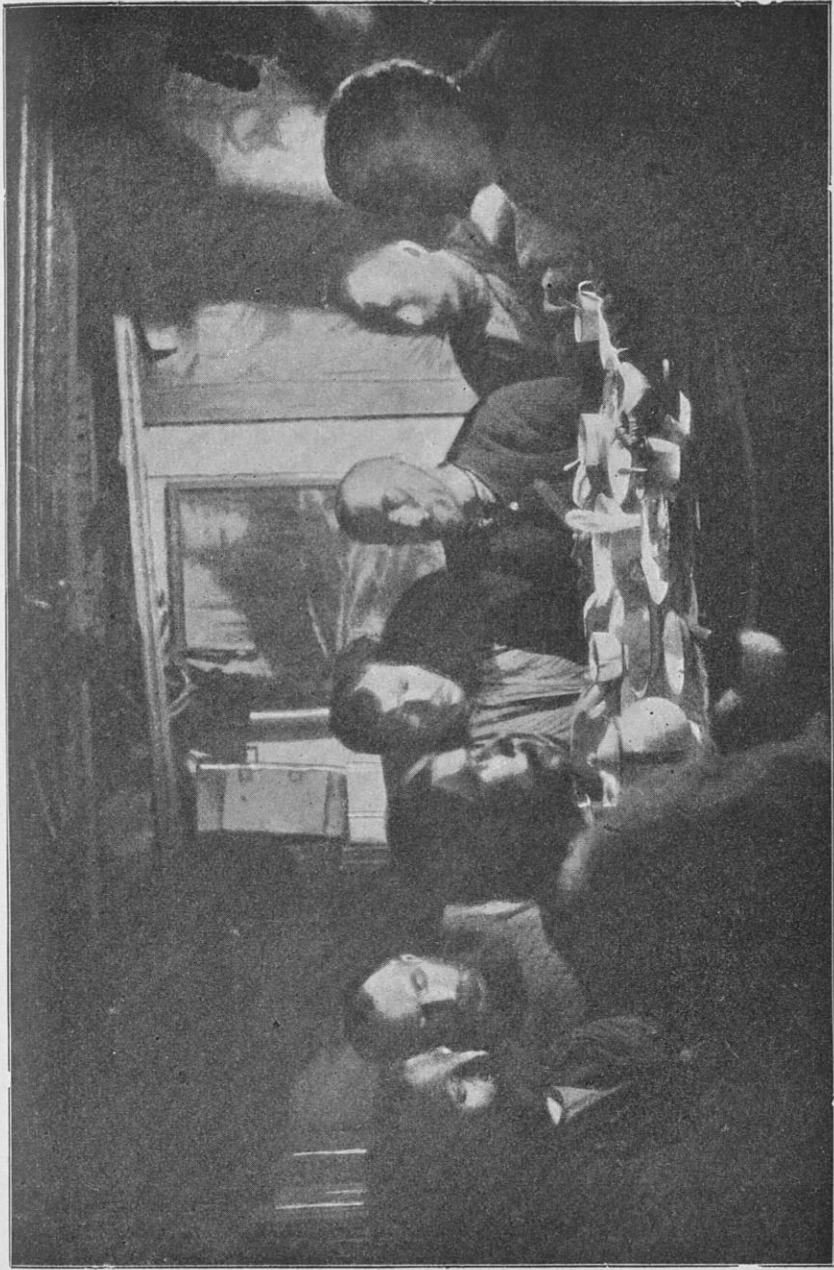
meinen puristus on sen ahtanut ympärillemme, niin että nyt pitkään pakkasten jälkeen se on jäänyt yhdeksi kooksi, lujaan ja vahvaksi, jota vastoin jää muissa paikoin on heikompaa, joten se murtuu puristuksessa. Syvenee myötäänsä ja me ajaudumme pohjoiseen päin. Tänä iltana Hansen on laskenut toisenpäiväisen leveysmittauksen ja sen mukaan olemme $79^{\circ} 11'$ p. l. Se on oikein, niin se pitää mennä. Tämä on siis pohjoisin paikkamme tähän asti, ja tänään olemme kulkeneet yhä edemmäksi pohjoiseen, — meillä totisesti on ollut hyvä vauhti näinä viime päivinä. Meren syventyminen myöskin osoittaa ilahduttavaa muutosta kulussamme. Olemmeko vihdoinkin päässeet oikealle tielle. Me ajaudumme $5'$ vuorokaudessa. Lohduttavin seikka on, että viime aikoina ei ole mainittavasti tuullut, varsinkaan kahtena viime päivänä; eilen oli tuulen nopeus ainoastaan 1 m. sekunnissa ja tänään kerrassaan tyyni. Ja näinä kahtena päivänä on meri syventynyt 40 metriä; tämä siis osoittaa todeksi, että sittenkin on pohjoiseen päin menevä virta. Vaan vielä lienee monta mutkaa matkassa.“

„Tiistaina, marraskuun 28 päivänä. Tämä toteutui jo tänään, ennenkuin arvasi aavistaakaan. Hansenin laskuissa tahi observasioneissa oli virhe, ja kun eilen illalla otettiin jupiterista meridianikorkeus, niin saatiinkin selville, että olemme $78^{\circ} 36'$ p. l. Luojaus tänään osoitti 143 m., tahi suunnille samaa syvyyttä kuin eilen ja luojausköysi osoitti, että ajausimme lounaaseen päin. Vaikka mielellään tahtoo olla filosoofi, niin ei kuitenkaan voi olla vähän lannistumatta. Lohdutukseksi tartun kirjaan, syvennyksen intialaisten tieteeseen ja onnelliseen uskoon korkeimmista voimista, sielun ylönluonnollisista ominaisuuksista, ja elämästä kuoleman jälkeen. Ah,

ollappa vain vähän nyt näitä voimia panna käytäntöön, ja kyetä hetkeksi vallitsemaan tuulet, niin että aina tuulisi etelästä! Mieleni ei ollut juuri kirkas, kun sinä iltana nousin kannelle; vaan samassa kun tulin ulos, tyrmistyin siihen paikkaan. Tuossa edessäsi on ylönluonnollista! Tavattoman voimakkaat ja kauniit revontulet, jotka loimuavat sateenkaaren kaikilla väreillä. Enpä milloinkaan ole nähnyt niin kirkkaita värejä revontulissa. Ensin oli keltainen valtvimpana; vaan sitten ne välähtivät viheriöiksi, ja lopuksi alkoi tuikkiva tummanpunanen hehku sädekimppujen juurella, kaarien alalaidassa, ja pian valahti se yli koko kaaren. Tuolla kaukana, horisontissa lännessä kiemurteli tulikäärme taivaalla, sitä kirkkaampana kuta ylemmäksi se tuli. Se jakautui kolmeksi. Kaikki kolme loistivat ensiksi monikirjavina. Vaan sitten jakautuivat väritkin; eteläisin käärme oli melkein kokonaan tummanpunainen hienoilla kellanjuovilla, keskimäinen oli aivan keltainen, pohjoisin vaalakanvihreä, ja kaikki yltivät sivu taivaan laen. Sädekimput lieskasivat pitkin käärmeitä aaltona avaruuden myrskyssä. Ne hyökyivät edestakaisin, milloin ankarammin, milloin heikommin. Vaikka olin ohuessa puvussa ja kylmä värisytti minua, niin oli mahdoton irtautua ennenkuin ilmiö oli ohi, ja oli vain enään heikosti hehkuva tulenkieleke taivaanrannalla lännessä merkinä, missä revontulet olivat alkaneet. Kun tulin myöhemmin kannelle, niin valojoukot olivat vetäytyneet pohjoiseen päin ja olivat pohjoisella taivaalla kaarikatkelmina. Jos joku kaipaa salaperäistä luonnossa, niin täällä sitä hänelle on.“

„Leveysmittaus jälkeenpuolisten osoitti 78° 38' 42" p. l. Kulku ei ole juuri joutuisaa.“

„Keskiviikkona, marraskuun 29 päivänä. Tänään on taas purtu yksi koira kuoliaaksi; se oli Raeven,

Ateriolla pöydän alapaässä.

kaunis, vankka koira. Se tavattiin kuolleena ja jäykkänä jäällä laivan perän puolella, kun illalla oli tuotava koirat laivaan; Suggen makasi ruumiin vah-
tina niinkuin tavallisestikin. Nyt olen määrännyt, että aina pitää olla joku mies koirien kanssa, kun ne ovat jäällä.“

„Torstaina, marraskuun 30 päivänä. Tänään luojaus osoitti 170 metrin syvyyttä, ja luojausköydestä päättäen ajausimme luoteeseen. Olemme mahtaneet ajautua nyt edemmäksi pohjoiseen; toivo nousee ja elämä taas on valoisampi. Mieleni on kuin heiluri — jos voisi ajatella sellaista laitosta, joka huojuu sinne tänne heilahdellessaan edestakaisin. Ei hyödytä mitään, jos ajattelee asiaa filosofin tavoin; eihän voi mitenkään kieltää, että asia suuresti kiinnittää mieltäni, joko sitten palaamme kotia voitolla tai häviöllä. — Sanonpa kuinka monta kertaa tahansa, ja helpoin asia on minun todistaa itselleni kumoamattomilla perusteilla, pääasiana olevan tehdä retki — onnistunut tai onnistumaton, se on sama — ja sitten päästä kotia. Välttämätöntä oli se tehdä; sillä minusta tuntui, että suunnitelmani on onnistuva ja sen vuoksi oli pyhä velvollisuuteni panna se toimeen. No niin, jos ei se onnistu, niin mitä se minuun koskee. Minä olen tehnyt velvollisuuteni, tehnyt mitä olen voinut, ja niin voin levollisella mielellä palata kotia ja nauttia rauhallista onnea. Mitä merkitystä oikeastaan on, jos sattuma, tahi miksi nyt sitä sanoisi, antaa tahi on antamatta suunnitelman onnistua, ja tekee tahi on tekemättä nimemme kuolemattomiksi. Suunnitelmalla on sama arvonsa olkoon sattuma myöten tahi vasten. Ja kuolemattomuus? Ei puhuta siitä: onni on ainoa paras, ja sitä ei ole täällä. — Minä sanon sitä itselleni useita kertoja, minä voin uskottaa itselleni, että kaikki on minulle yhden tekevää. Mutta sittenkin — mieleni

häilyy, niinkuin pilvet taivaalla tuulen niitä puskiessa milloin yhtäältä milloin toisaalta, mieleni häilyy sen mukaan kuin luojaus osoittaa meren syventyvän tahi mataloittuvan, leveysmittaukset ajautumista pohjoiseen tai etelään. Ajatellessani kaikkia niitä, jotka luottavat meihin, ajatellessani Norjaa, ajatellessani monia ystäviä, jotka ovat uhranneet aikaa, toiveita ja rahoja, silloin herää toivo, että he pääsisivät pettymyksestä, ja mieleni mustuu, kun ei menestys olekaan sellainen kuin olen odottanut. Ja sitte hän, joka on tehnyt suurimman uhrauksen — suurempaa ei moni liene tehnyt — olisiko uhrauksensa menevä turhan tähden? Täytyy onnistua ja on onnistuva.“

„Sunnuntaina, joulukuun 3 päivänä. Taas sunnuntai ja sunnuntainomainen rauhallisuus, jolloin on lupa uinailla onnellisissa haaveiluissa ja antaa tuntien vierä ä käyttämättöminä omantunnon siitä heräämättä“

„Tänään 250 metrin köysi ei yltänyt pohjaan. Ajautuminen koilliseen. Eilinen leveysmittaus osoitti $78^{\circ} 44'$ p. l., siis $5'$ pohjoisempana kuin tiistaina. Edistytään hävyttömän hitaasti; vaan edistytään; ja täytyy edistyä — siitä ei mihin pääse.“

„Tiistaina, joulukuun 5 päivänä. Kylmin päivä mitä tähän asti on ollut, — $35,7^{\circ}$, ja pureva viima ESE. Leveysmittaus eilen osoitti $78^{\circ} 50'$ p. l.; $6'$ pohjoisempana kuin lauantaina, eli $2'$ vuorokaudessa. Jälkeenpuolisten oli mitä ihanimmat revontulet, loistavat kaaret poikki taivaan idästä länteen. Mutta kun nyt illalla olin kannella, oli koko taivas pilvessä; ainoastaan yksi tähti tuikki hunnun läpi — se oli kodin tähti. Miten rakastankaan tuota tähteä! Sitä silmä ensimmäisenä etsii, ja aina loistaa se matkalamme. Tuntuu kuin ei mitään pahaa voisi tapahtua niin kauan kuin sen näen“

„Keskiviikkona, joulukuun 6 päivänä. Jälkeenpuolisten on jää halennut oikealla puolen laivaa perässä; nyt illalla näkyy se auenneen. Voimme odottaa puristustakin nyt, kun on kohta uusikuu; joko tänään tai huomenna.“

„Torstaina, joulukuun 7 päivänä. Aamulla 5 aikana oli puristusta tunnin ajan laivan perän puolella; minä makasin hytissä ja kuulin ritisevän ja ratisevan ja paukkuvan. Jälkeenpuolistenkin oli vähän puristusta, vaan se ei ollut minkään veroista. Ei vähintäkään jään väljentymistä edeltäpuolisten.“

„Perjantaina, joulukuun 8 päivänä. Aamulla 7—8 välillä puristusta. Jälkeenpuolisten istuessani kirjoitamassa kuuluu yhtäkkiä kova paukaus eli jyrähdys, ihan pääni päältä, — aivan kuin suuri jääjoukko olisi syössyt mastosta kannelle. Kaikki miehet hypähtivät pystyyn; jotka olivat hyteissään nukkumassa päivällisuntaan, syöksyivät salonkiin keskilattialle: „Mikä nyt on tekeillä?“ Pettersen ryntää niin kiirehti portaita ylös, että paiskaa ovella päähän perämiestä, joka seisoo käytävällä ja pitelee Kvikkiä — sekin on säikähtyneenä hypännyt kopistaan purjehdushytistä. Kannelle tultua ei voida mitään muuta huomata, kuin että jää on liikkeessä ja näytää ajautuvan pois päin laivasta. Jo eilen ja tänä aamuna jää oli puristunut suuriksi röykkiöiksi laivan perässä. Jyrähdys syntyi kai siitä, että jää puristuessa yhtäkkiä irtausi koko laivan kylestä — laivakin samassa kovasti kallistui vasemmalle puolen. Minkäänlaista puunpirstoutumisen ääntä ei ollut kuulunut, niin ettei Fram missään tapauksessa ole voinut saada mitään vahinkoa. Mutta oli kylmä ilma, ja me juoksimme taas alas.“

„Kun me 6 aikaan istuimme syömässä illallista, niin alkaa puristus. Ritisee, jyrisee ja ryskää pitkin

laivan kuvetta täällä perän puolella, niin ettei voi oikealla tavalla keskustella, vaan täytyy huutaa kovasti. Jyrähdysten välissä kuului urkujen ääni, Kjerulfin säveltä: „Satakieli kun lauloi, niin nukkua en minä voinut.“ Kaikki yksimielisesti hyväksyivät Nordahlin arvelun, että olisi paljo mukavampaa, jos puristus olisi keulan puolella eikä häiritsisi meitä täällä perässä. Meteliä ulkona kesti noin 20 minuttia; sitte syntyi hiljaisuus.

„Nyt illalla Hansen tuli alas ja ilmoitti, että oli tavattomat revontulet. Valoheijastus väikkyi jäällä, ja kannella oli ihan kirkasta. Koko taivas oli tulessa, enemmän etelässä, jossa liekit loimusivat korkealle. Myöhemmin Hansen taas tuli ja sanoi, että nyt oli ihan ihmeennäköistä. Ja niin olikin. Nyt ne olivat hajautuneet monivärisiksi vyöhykkeiksi, jotka kaareutuivat ja luikertelivat poikki taivaan niin pohjoisessa kuin etelässäkin. Säteet loistivat puhtailla, kristallinkirkailla sateenkaaren väreillä, varsinkin tulipunainen ja kirkkaan vihreä olivat valtavia. Kuten useimmiten niin nytkin kaarien säteet olivat juurelta punaisia, ja ylempänä muuttuivat kimaltelevan viheriöiksi, yhä ylempänä tummenivat ja muuttuivat sinisiksi tahi sinipunaisiksi sitten kadoten taivaan sineen; tahi myöskin olivat säteet samassa kaareissa vuoroon kirkkaanpunaisia tahi kirkkaanviheriöitä, ja liekehtivät kuin myrsky olisi niitä puhallellut. Loppumatonta säihkyvää värisoittoa, joka voitti kaiken mielikuvituksen. Väliin näky kävi niin mahtavaksi, että katselija pidätti henkeään, ja tuntui että nyt käy yli rajojen, nyt täytyy jotakin tapahtua — luhistuukoon taivas? Mutta juuri kuin henkeään pidättäen jännitettynä odottaa, niin yhtäkkiä kaikki keveästi ja nopeasti ajautuu alas ja katoaa. Nämät kuperkeikat ovat hyvin epädraamallisia; vaan ne

tapautuvat niin tavattomalla varmuudella, että ei voi panna pahakseen. Ajattelee soittoniekkaa, joka täydellisellä mestaruudella hallitsee soittokonettaan. Hän leikkii kielillä; yhdellä ainoalla käyränvedolla hän siirtyy suurimmasta päätöksestä keveästi ja somasti hiljaiseen jokapäiväiseen lyrillisyyteen, ja taas parilla kolmella vedolla syöksähtää takaisin päätökseen. Hän melkein kuin pitää alinomaa meitä narrinaan, härnäilee meitä. Vaan kun 34—35 asteen pakkanen on ajamassa meidät hytteihimme, niin taas jotku hurmaavat kielet väräjävät, ja me jäämme kannelle, kunnes nenä ja korvat ovat paleltuneet. Lopuksi myrskyinen ilotulitus; lieskaa ja leimuaa niin, että joka hetki odotamme liekkien laskeutuvan jäälle, taivaalle ei voi enään enempää mahtua. Minä en enään kestä; ohuessa puvussa kun olen, ilman oikeaa lakkia ja vanttuitta, niin ruumiini on tunnoton ja minä menen alas.“

„Sunnuntaina, joulukuun 10 päivänä. Taas rauhallinen sunnuntai. Päivän teksti englantilaisessa almanakassa on: „He is happy whose circumstances suit his temper; but he is more excellent who can suit his temper to any circumstances“ (Hume).*

Varsin totta, ja juuri tätä elämänviisautta koetan toteuttaa tällä hetkellä. Minä makaan hytissäni sähkövalossa, syön kakkua ja ryypiskelen olutta kirjoittaessani päiväkirjaani, sitte otan kirjan lukeakseni ja paneudun nukkumaan. Koko päivän on kaarilamppu loistanut kuin aurinko iloksemme, eikä ole vaikea eroittaa herttaa ruutusta likaisissa korteissamme. Valolla on ihmeellinen vaikutus. Minä uskon, että minusta tulee tulenpalvelija. Oikeastaan on

* Onnellinen, jonka ympäristö on sopusoinnussa hänen mielensä kanssa; vaan oivallisempi hän, joka aina voi mielensä asettaa sopusointuun ympäristönsä kanssa.

ihmeellistä, että tulenpalvelijat eivät ole syntyneet napaseudun maissa.“

„Täällä laivassamme ilmestyy nyt sanomalehti. Sen nimenä on „Framsja“, ja vastuunyläisenä toimittajana on lääkärimme. Ensimmäinen numero luettiin tänä iltana suureksi ratoksemme. Lehdessä oli muun muassa:

Talvi jäitten keskellä.

Merten jäissä onpi laiva tää, hei,
 Mastot, purjeet peittää vankka jää, hei;
 Hyttilöissä laivan,
 Jos vaan teet sen vaivan,
 Näet sentään elämää, hei.
 Tule vaan, hei,
 Katsomaan, hei!
 Siell' on Nansen-miehet leikissään, hei.

Illat pitkät käypi läiske vaan, hei,
 Pitää vanhat kortit pauketaan, hei.
 Väärin „maalattaissa“
 Nordahl-toverissa
 Kiehuu kiukku: Bentsen tolo oot, hei!
 Bentsen vaan, hei,
 Ahkeraan, hei,
 Lyöpi „pataa“ koko voimallaan, hei.

Näitten mukana on muitakin, hei,
 Paksu „Heikka“, * meistä lihavin, hei.
 Hän ja Lassi aina
 Pelaa innokkaina
 Niinkuin elämä ja kuolema, hei.
 Amundsen, hei,
 Katsehen, hei,
 Luo ja puistaa päätä, poistuen,** hei.

* Peder Hendriksenin tavallisin nimi laivalla.

** Amundsen vihasi korttipeliä enemmän kuin mitään muuta tässä elämässä; kortteja hän sanoi pirun lehtilöiksi.

Sverdrup, Blessing, Hansen, Mohn,* ne lyö, hei,
 „Marjaasia“ kuin ois se tärkein työ, hei.
 Astronoomi heille
 Huutaa tovereille:
 Kuule, lyö jo rakas Mohn, hei!
 Pelaa pois, hei,
 Ulos ois, hei,
 Kiiru, täht' ei vuota, poikani, hei.

Lääkäri on erillänsä vaan, hei,
 Luona livarin käy toisinaan, hei.
 Mies ei elää voisi,
 Jollei terve oisi
 Joka miesi hänen seurassaan, hei.
 Siksi kai, hei,
 Toimeen sai, hei,
 Lehdenkin tään „Framillemme“ hän, hei.

*

*

*

„Varoitus!!!

Kun muuan kiertelevä kelloseppä on pitemmän aikaa harjoittanut sellaista tointa, että ottaa ihmisten kelloja korjatakseen toimittamatta niitä takaisin omistajilleen, niin en ole voinut olla yleisöä varoittamatta. Kuinka kauan voidaan moista liikettä harjoittaa viranomaisten silmien edessä?

Kellosepän ruumiinrakenne ja merkit ovat seuraavat: Keskikokoinen, vaalea tukka, harmaat silmät, ruskea kokoparta, koukkuselkä, yleensä hyvin kärsivän näköinen.

A. Juell.“ **

„Mainittu henkilö oli eilen konttorissamme pyytämässä työtä — ja siis voimme täydentää tuntomerkki-

* Meteorologi Johansen.

** Nimikirjoitus sittemmin huomattiin väärennetyksi, josta syntyi niin pitkä ja monimutkainen oikeusjuttu, että tässä ei ole tilaa siitä kertoa.

luetteloja seuraavalla: Mainittu henkilö kuleksii ympäriinsä joukko tatarilaisia koiria jälessään, on ankara tupakanpureksija, ja hänen partansa näyttää siitä kärsivän. Enempää meillä ei ole sanottavaa, kun emme pitäneet oikeutenamme katsella hänen hampaitaan.

Toim. muist.“

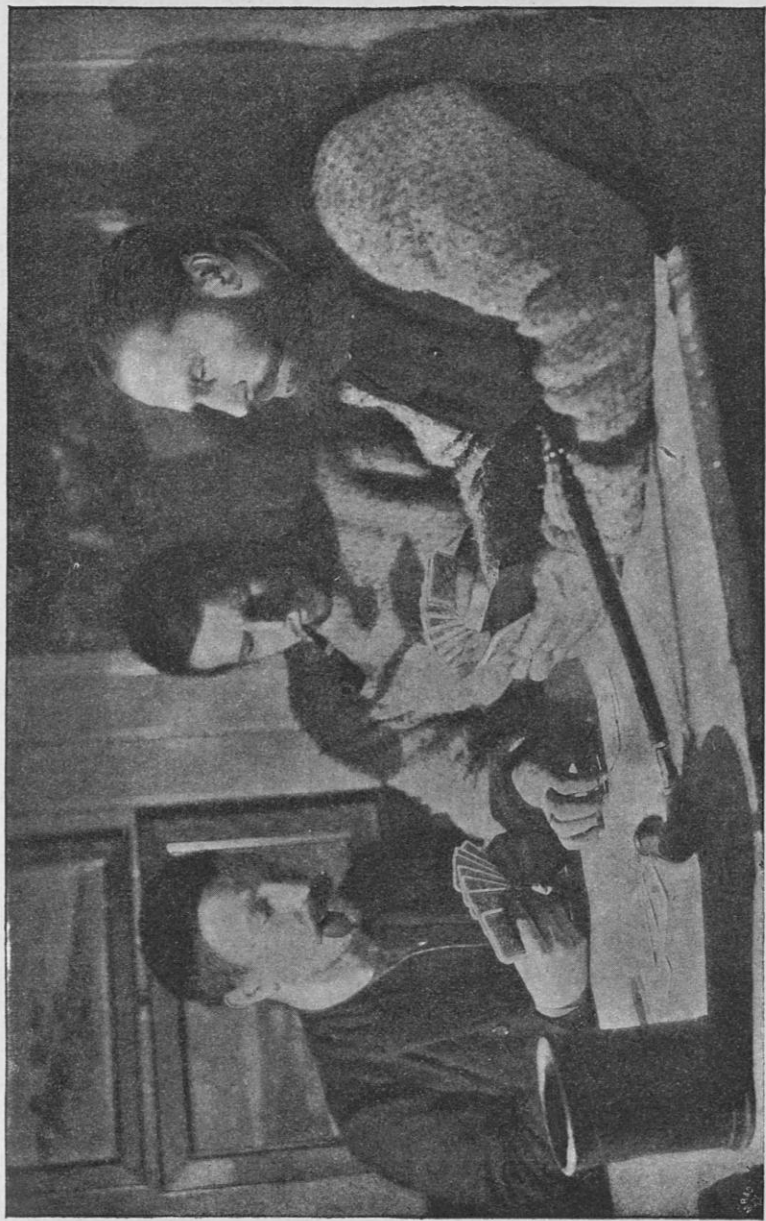
*

*

*

Leveysmittaus eilen osoitti 79° p. l., $138^{\circ} 14'$ i. p. Vihdoinkin olemme päässeet niin kauas pohjoiseen kuin olimme syyskuun lopussa, ja nyt pohjoiseen ajautuminen näyttää olevan pysyväisesti 10 minuttia 4 päivässä.“

„Maanantaina, joulukuun 11 p:nä. Tein retken kauas länteen päin edeltäpuolisten. On hyvin vaivaloista kulkea röykkelikköjäättä pimeässä, melkein samanlaista kuin louhikossa kulku yöllä. Kerran astua humautin tyhjään ilmaan, suistuoin alas ja loukkasin oikean polveni. Tänään on lauhkea ilma, ainoastaan — 23° . Illalla oli kummallisia revontulia — valkoisia loistavia pilviä, joiden ensin luulin olevan kuun valaisemia; vaan nyt ei ole vielä kuutamaa. Ne olivat keveitä cumulus- tahi cirro-cumulus-pilviä, jotka muuttuivat ohuiksi hyvin kirkkaiksi makrillipilviksi. Seisoin niin kauan aikaa katselemassa niitä kuin ohut pukuni sieti; vaan mitään liikuntaa en huomannut, en mitään liekkien loimua; rauhallisesti ne matkailivat pois. Voimakkain valo näytti olevan kaakossa, jossa näkyi myöskin tummia pilviä. Hansen sanoi, että ne myöhemmin muuttuivat pohjoiselle taivaalle; pilviä tuli ja meni; ja jonku aikaa oli siellä valkoisia ja loistavia pilviä — „valkoisia kuin lampaat“, niinkuin hän sanoi; vaan hän ei nähnyt mitään revontulia niiden takana.“

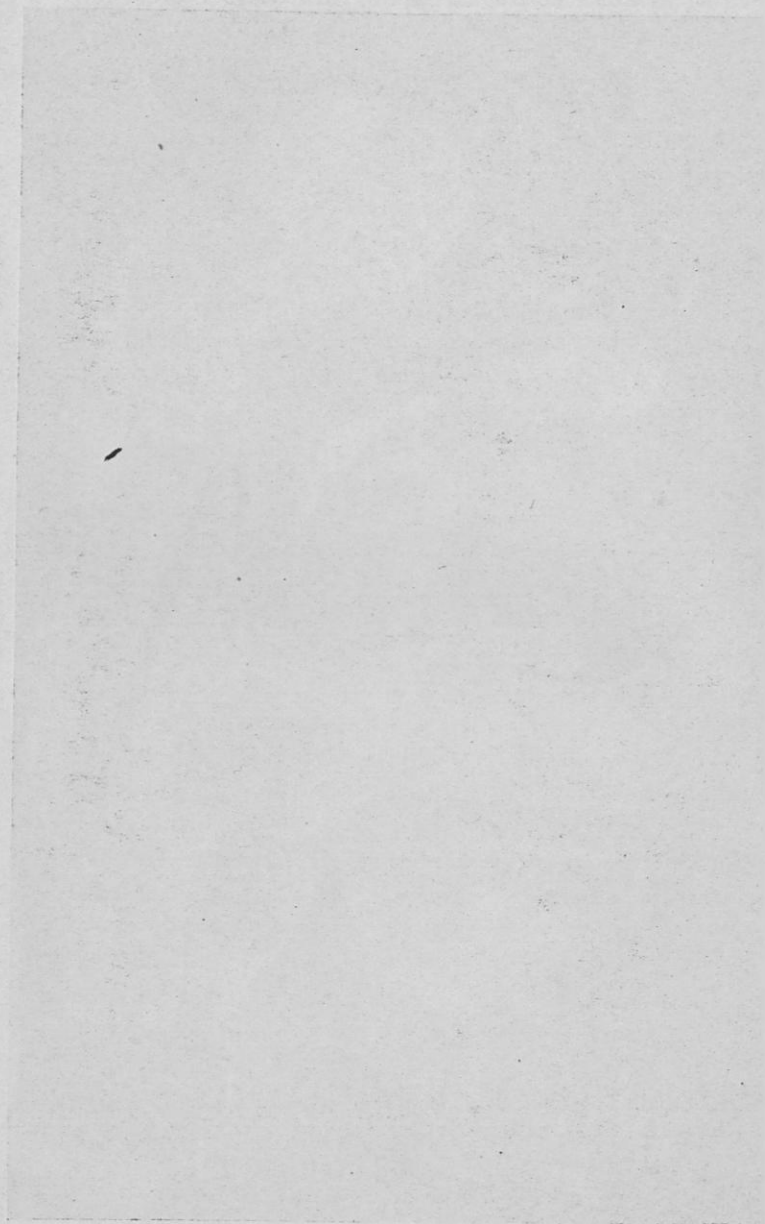

Blessing.

Scott-Hansen.

Kortinlyöntiä salongissa.

Sverdrup

Meteorologisessa päiväkirjassa on kello 4 jälkeempuolisten merkittynä: „Heikkoja revontulia N. suunnassa. Joitakuuta yksityisiä kielekkeitä (vyöhykkeistä, jotka mutkittelivat kuin pitsi) hajanaisissa joukoissa NNE, alaalla horisontissa.“ Revontulipäiväkirjassaan on Hansen sanonut revontulista illalla näin: „Noin kello 8 jälkeempuolisten huomattiin revontulikaari, joka kulki ESE:stä—NV:iin Zenitin läpi, hajanaista, levollista; valovoima 3—4, suurin valovoima NV:ssä. Kaari leveni Zenitiin polvekkeella etelään päin. Kello 10 oli heikompia revontulia pohjoistaivaalla, 8 minuttia myöhemmin kohosivat Zenitiin, ja 2 minuttia sen jälkeen oli loistava leveä kaari Zenitin läpi; valovoima 6. 12 sekuntia myöhemmin loimusivat säteittäin Zenitistä, noin E:n suuntaan. Seuraavan puolentunnin ajan oli yhtenäen revontulia, osaksi vyöhykkeenä läpi Zenitin tahi sitä lähellä, osaksi etelätaivaalla. Ilmiö loppui kello 10,38. Valovoima silloin 2, revontulet hajanaisia, levinneet yli taivaan. Koko ajan cumulus-pilviä, vaihtelevaa tiheyttä. Ne ilmestyivät SE havainnonteen alussa ja katosivat lopussa; taajimmillaan olivat noin 10,10. Samalla kun leveä, valoisa kaari Zenitin läpi oli kirkkaimmillaan, niin cumulus-pilvet luoteisella taivaalla olivat ihan valkoiset, vaan mitään revontuli-ilmiötä ei siellä voinut huomata. Valonheijastus jäällä oli samaan aikaan jotenkin voimakas. Revontuliset cumulus-pilvet olivat tummia, villanharmaita. Revontulten väri oli kellahtava, sinivalkoinen, maidonsininen.“ Meteorologisen päiväkirjan mukaan oli revontulia taas 12 aikaan yöllä, etelässä.

„Tiistaina, joulukuun 12 p:nä. Olin edeltäpuolisten kaukana kaakossa päin. Jää siellä on melkein samallaista kuin lännessä päin, röykkiöille puristautunutta ja laakatelejä välissä. Illalla hurtat rupesivat elämöimään kauheasti. Kaikki miehet olivat kiinty-

neet korttipeliin, toiset iskivät whistiä, toiset marjaasia. Minä olin kengittä, ja sen vuoksi käskin jonku mennä katsomaan, mikä siellä oli elämänä. Mogstad meni. Melu kävi yhä pahemmaksi. Mogstad tuli hetken kuluttua ja kertoi, että kaikki koirat, jotka vain yltivät köydeltään, olivat laivan laidalla ja haukkuivat pohjoiseen päin. Siellä mahtaa olla joku elävä, arveli hän; ehkä oli vain kettu, sillä hän oli ollut kuulevinaan ketun rääkyntää kaukaa pohjoisesta; vaan hän ei ollut oikein varma. Hm — hitto vie, ketulleko koirat tuollaista melua pitäisivät! Kun haukunnan räiskettä yhä kesti, niin lähdin lopultakin itse kannelle; Johansen tuli mukaani. Me seisoimme kauan ja tähystelimme pimeään pohjoista kohti, jonne päin koirat haukkuivat; vaan emme mitään nähneet liikkuvaksi. Se on varmaa, että siellä jotakin oli, ja varmana myös pidin, että siellä oli karhu, sillä koirat olivat ihan hurjina. „Pan“ katseli minua silmiin omituisella tavallaan, aivan kuin hänellä olisi ollut jotakin tärkeää sanottavana, ja sitte hyppäsi laidalle ja alkoi haukkua pohjoiseen päin. Koirien into oli vähän outoa; ne eivät olleet näin kiihkeitä, kun karhu oli ihan laivan luona. Minä vain huomautin, että muuta ei voida tehdä kuin laskea muutamia koiria irti ja niiden kanssa mennä jälle pohjoiseen päin; — „vaan nämä koirathan eivät ole halukkaita käymään karhun kimppuun, ja niin on pimeäkin, että eihän ole toivoa löytää mitään; jos se on karhu, niin kylläpä hän tulee takaisin; se nyt talvisaikaan tuskin luopuu niinkään kaikesta liharuuasta, jota täällä laivalla on.“ Minä huiskin käsilläni lämpimikseni, menin alas ja panin maata. Koirat jatkoivat meluamistaan, yhä vain yltyen. Nordahl, jolla juuri oli vahtivuoro, kävi kannella useat kerrat, vaan ei nähnyt mitään. Sitte maatessani ja lukiessani olin kuule-

vinani omituista ääntä — aivan kuin kantta pitkin olisi kiskottu jotakin laatikkoa ja aivan kuin joku olisi kynsiä ruopinut; kuulusti aivain kuin joku koira olisi vimmatusti kynsinyt ovea päästäkseen ulos, ja minä ajattelin Kvikkiä, joka oli sulettu purjehdus-hyttiin. Huusin salonkiin Nordahlille, että hän menisi katsomaan. Vaan hän tuli takaisin sama juttunaan, ettei näkynyt mitään. Oli vaikea päästä uneen, ja kauan aikaa makasin ja vierittelin. Kun Hendriksenin vahtivuoro tuli, niin käskin hänen mennä laittamaan ilmapurjeen tuulta vasten, jotta saatiin raittiimpaa ilmaa. Siinä ja muussa puuhassa hän viipyi kotvan aikaa kannella, vaan hän ei mitään siellä nähnyt, vaikka koirat yhä samaa meteliä pitivät. Sitte hän kävi keulapuolella; siellä huomasi, että kolme koira oli poissa, jotka olivat olleet oikeanpuoleisen porras-aukon lähellä. Sehän voi ollakin syynä koko meluun; — vaikka ennen ne eivät olleet siitä niin välittäneet, jos joku koira olikin irti. Lopuksi nukahdin, vaan pitkän aikaa uneni läpi kuulin koirain haukunnan.

Keskiviikkona, joulukuun 13 p:nä. Kun aamulla heräsin, niin vielä unen horroksissa kuulin samaa melua, ja sitä yhä kesti eineellä ollessamme. Hurttaraukkoja, jotka ovat haukkua luksuttaneet koko yön! Eineen jälkeen Mogstad ja Hendriksen kävivät antamassa niille ruokaa ja laskemassa jälle. Niistä oli vieläkin kolme poissa. Hendriksen tuli ottamaan lyhdyn, — olihan hyvä tarkastaa, oliko jäällä karhun jälkiä. Jacobsen huusi hänen jälkeensä, eikö hän ota ampuma-asetta. Ei, hän ei tarvitse, vastasi Hendriksen. Hetkisen kuluttua, juuri kun olin vai-punut huolestuttaviin laskuihin petrolin menekistä ja miten kauan sitä riittää, jos poltamme sa-massa määrässä, kuulen huudettavan käytävässä: „Tulkaa ampumaan!“ Samassa olin salongissa, ja

Hendriksen syöksyy ovesta, hengästyksissään ja huu-
taen: „ampumaan, ampumaan!“ Karhu oli purrut
häntä kylkeen. Olin iloissani, ettei pahemmin ollut

Peder Hendriksen.

Valokuva, otettu 1895.

käynyt; sillä tuollaista melua kun piti, niin ei henki
voinut olla vaarassa. Minä sieppasin pyssyn, hän
toisen, ja syöksimme ulos; perämies tuli jälessämme,
häinkin pyssyineen. Siitä ei ollut epäröimistäkään

mille suunnalle oli käännättävä; sillä oikeanpuoleiselta laidalta kuului hurjaa huutoa ja jäältä porrasaukon kohdalta kauheaa koirain haukunnan räiskettä. Minä kiskasin tulpan pyssyn suusta, sitte sulkuosasto auki; tässä nyt oli kiire. Tuhat tulimmainen! Patronapesässäkin oli tulppo. Minä kynsin ja kynsin, vaan en saanut tulposta kiinni. Hendriksen huusi: „Ammu, ammu! Minun pyssyni ei syty!“ Hän seiso ja räp-sytteli pyssyään, jonka koneisto oli taas jäätyneessä vaseliinissa, ja karhu ihan laivan sivussa makasi muutaman koiran päällä pureksien sitä. Minun viessäni perämies seiso ja kaiveli irti tulppoa, joka hänelläkin oli pyssyssään; hän viskasi sen vihoissaan menemään ja alkoi juosta ympäriinsä kannella etsien mursukeihästä, keihästääkseen karhun. Neljäntenä miehenä oli Mogstad, joka huiski tyhjällä pyssyllä. Hän oli ampunut kaikki patronansa ja huusi, että karhu oli ammuttava. Neljä miestä siinä, eikä yhtään ampumaan kykenevää, ja karhu niin lähellä, että pyssyllä yletyimme sitä kopsimaan selkään! Ja viides mies, Hansen, makasi purjehdushtin käytävässä kurottaen kädellään patronia purjehdushtin ovenravosta — hän ei saanut ovea kokonaan auki kun Kvikin koppi oli sen edessä. Vihdoin Johansen tuli pyssyneen, ja silloin karhu sai turkkiinsa; se auttoikin, karhu luopui koirasta ja murisi; vielä laukaus samaan paikkaan, niin että leimahti ja sähisi; sitte vielä yksi — ja me näimme valkean koiran, joka oli karhulla ollut allaan, hypähtävän pystöön ja juoksevan tiehensä, jota vastoin toiset koirat olivat karhun ympärillä ja haukkuivat. Vielä yksi laukaus, kun karhu alkoi vähän liikkua. Minäkin olin jo saanut tulpon pyssystäni ja lähetin viimeisen luodin karhulle päähän varmuuden vuoksi. Koirat haukkuivat karhun ympärillä niin kauan kuin se liikkui; vaan nyt kun se

kuolleena makasi liikahtamatta, niin koirat vetäysivät säikähtyneinä pois; varmaankin luulivat, että vihollisellaan oli viekkaus mielessä. Tämä oli pieni, laiha karhupahanen, viime vuotisia poikia, ja se oli aikaan saanut koko tämän elämän.

„Sillä aikaa kun pari miestä rupesi nylkemään karhua, menin jälle luoteeseen päin hakemaan kadonneita koiria. En ollut pitkälle päässyt ennenkuin huomasin koirain vainuskelevan pohjoiseen päin, ja lähdin sitä suuntaa. Vaan koirat kävivät aroiksi, enkä saanut niitä kulkemaan edellä; ne pysyttelivät sivullani tahi mielummin takana. Minä pitelin pyssyä valmiina ryömiessäni nelinkontin rökkelikköjäätä. Katsoa tuijotin eteeni; vaan näin pimeässä en pitkälle nähnyt — parahiksi eroitin koirat mustina haamuina, kun ne erosivat jonkun askeleen minusta. Joka hetki odotin näkeväni suuren olennon kohoavan rökkiöiden takaa, tahi tulevan suoraan minua kohti. Koirat kävivät yhä varovammiksi, pari kertaa paneusivat maatakin, vaan niitä kuitenkin rupesi kai hävettämään antaa minun mennä yksinäni, ja niin ne lähtivät hitaasti tulemaan jälessäni. Oli tämä aika jäätä, jossa oli työ ja tuska pyrkiessä eteenpäin! Kontallaan ryömiessäni ei minulla ollut juuri parhaita ampumasemia, jos karhu yhtäkkiä syöksisi kimppuuni; vaan jollei se niin tekisi, tahi hyökkää koiriin käsiksi, niin ei minulla ole mitään toivoa saada sitä ammutuksi — jos karhua edes olikaan. Olimme päässeet tasaisemmalle jäälle. Olin varma, että tässä ihan lähellä piti jotakin olla. Samassa häämöitti silmiini jäällä suoraan edessäni jotakin tummaa, joka näytti eläimeltä. Minä kumarruin katsomaan — se oli „Johansenin ystävä“, muuan musta koira, jolla oli valkea hännän pää, siinä se raukka oli kylmettyneenä ja pahoin raadeltuna. Ihan sen vierellä oli vielä

jotakin mustaa; minä taas kumarruin katsomaan, ja siinä oli toinen kadonneista koirista, ruumiinvahdin, Suggenin veli. Se näytti melkein ehyeltä, pää vain vähän pureksittu; ja se ei vielä ollut ihan kylmettynyt. Verta näytti olevan jäällä yltympäriinsä. Minä tein kierroksen; vaan ei mitään näkynyt. Koirat seisovivat hyvän matkan päässä ja katsoa tuijottivat ja vainuskelivat kuolleita kumppaneitaan. — Vähän myöhemmin lähdin muutamia miehiä kumppaninani noutamaan koiraanraadot. Meillä oli lyhty mukana katsellaksemme karhun jälkiä, kun arvelimme, että joku ukkokarhu tässä on ollut tekosiaan tekemässä. Me kompuroimme röykkelikköjen välitse. „Tänne, Bentsen, lyhtyinesi! Usko pois, täällä on jälkiä?“ Bentsen tuli, ja me tähystelimme muutamaan syvennykseen — ja siinä on kun onkin karhun jälet, vaan ne olivat tuon kurjan poikakarhupahasen. „Kas, tästä tuo ryökäle on venyttänyt koiraan mukanaan. Me näimme sen polun ja verijälet lyhdyn valossa kauas röyökköiden välissä. Lopulta pääsimme koirain luo. Vaan sielläkään ei näkynyt muuta kuin tuon pienen karhun jälet. „Johansenin ystävä“ näytti varsin kurjalta lyhdyn valossa. Liha ja nahka ja sisälmykset olivat poissa; rinnan ja perän puolelta ei ollut paljo muuta jälellä kuin selkärankaa ja kylkiluiden palasia. Ikävä asia, että tämän vanhan ja kelpo koiran piti näin käydä. Sillä ei ollut kuin yksi vika, se nimittäin oli ihmisvihaaja; ja varsinkin Johansenia se ei suvainnut, niin että heti, kun Johansen tuli kannelle tahi kulki ovissakaan, niin koira heti haukkumaan ja hampaitaan näyttämään; ja kun Johansen oli tynnyrissä ja vihelteli talvenpimeään, niin Musti vastasi vihaisella ulvonnalla kaukaa jäältä. Johansen kumartui katsomaan lyhtynsä valossa raatoa. — „No, Johansen, oletteko nyt